BARTHOLO MEI MAGGII DE VVLNERVM SCLOPETORVM, ET BOMBARdarum curatione Tractatus.

Bononiæ per Bartholomeum Bonardum.
Anno M. D. LII.

ILLVSTRISS. AC ECCELENT.
D. D. BALDVINO DE MONTE
Iulii III. Pont. Max. fratri principi opt.
Ioannes Bap. Maggius. S. P. D.

CVM ſuperioribus annis clariſſime Princeps Ioãnes Baptiſta Mõtius filius tuus fratrem meum, quandium Bononiæ cum eo fuit non modo honorifice tractarit, verum etiam vnice dilexerit, nemo ei dum viueret occurrere poterat, cui fœtus, & primitias ingenii ſui libentius, quam ei a quo mirifice diligebatur con ſecraret: Quod cum ego optime ſcirem nolui quidem certe committere, vt eius labores, & vigiliæ ſub alio, q̃ ſub eius ipſius filii tui nomine in manus homi num peruenirent quamuis enim alter Bononiæ febri Alter Mirandulæ fortiter, & ſtrenue pugnans occiderit, tamen ſic tibi perſuadeas velim, me quantum eniti animo, quantum cura conſequi, quatum diligentia perficere poſſum, ſemper operã daturum, vt tu, & omnes intelligant, nullum vnquam tempus fore, quo filii tui erga fratrem meum amor, & beneuolentia, & fratris mei ſingularis in eum obſeruantia obliuione aliqua deleatur. Librum igitur, quem frater meus (vt dixi) filio tuo iure optimo dedicauit, eo animo accipias rogo, vt maiora, & meliora, ſi quæ

domi latuerint expectes,mihi enim videor, quamuis omnia præſtem officia,quæ poſſim,minus tamen facere,quã debeam,aut velim: Caput autem illud eſt, vt filium,quem frater mei amantiſſimus vnicum reliquit, vt vxorem, vt familiam, vt me ipſum deniq; quibuſcumq; rebus poteris,non ſolum commendatiſſimos habeas, verum etiam in tuam clientelam, & fidem recipias, ac tuearis,præſertim,cum ad eam fidem, & obſeruantiam, quam frater meus in colendo tuo filio præſetulit,tantum acceſſerit, vt vix credas locum fuiſſe augendi in eo,quod cumulatiſſimum videbatur. Vale

ILLVSTRISS. ET ECCELENTIS.
D. D. IOANNI BAP. DE MONTE
Sanctæ Romanæ Eccleſiæ exercitus Præfe
cto, Bartholomeus Maggius.

S. P. D.

CVM in Parmenſi obſidione,ad vulneris curationem me vocaſſes clariſſime Princeps,quod in femore in agro Mutinenſi acceperas, dum hoſti obuiam factus,impauidus,iaculorum,& telorum nubes nō perhorreſcendo,in acie decerneres,militesq; tuos ad pugnam capeſcendam hortareris,illiſq; animum vt adderes, primum te in certamen dares, & in hoſtium confertiſſimū agmen impetum faceres, animaduerti magni nominis medicos, qui in eo erant exercitu ad vulnera Bombardarum ictibus accepta ſananda, eam curationem admouiſſe,ac ſi ab ignito, cadentiq; telo excepta fuiſſent, quemadmodum etiam grauiſſimi nonnuli authores in huiuſmodi vulnerum curatione faciendum eſſe litteris, & monumentis prodederunt, quorum ſententiæ nonnuli inſignis nominis Itali medici,innumeriq;,& duces,& milites, quibuscum dedita opera pluribus de hac re egi adſcri
ſere, Verum cum huc animum intendiſſem atq;
nimaduerſionem,& diligentiam excitaſſem,multa a
nis millitibus ſciſcitando, ac quærendo, atq; rem
anc ad rationem,coniecturamq; reuocaſſem, Tandē
medicos, & ſtrenuos illos millites tota erraſſe via

deprehendi, qui cum meis ſcolaſticis multis rationi-
bus ita ſe habere oſtendiſſem, eorum volũtas me cõ-
mouit, vt de re hac, de qua cum præſtantiſſimis medi
cis diſſentiebam, aliquid conſcriberem, Ne igitur aut
noluiſſe me, aut laborem fugiſſe putarent, cũ non ſi-
ne cauſa id velle cognoſcere eos viderem, hos cõmen
tarios conſcripſi, Quare cum multa tecum, & cum
militibus tuis, hisque in hiſce noſtris cõmentariolis
ſcripſimus conuenientia, multis rationibus conqui-
ſitis quando a te accerſitus ſum ad nõnullorum mi-
litum, quibus vulnera, dum fortiter in Mirandulana
obſidione cum hoſtibus concurrent illata fuerant,
diſputauiſſem, ac quodãmodo tuo iure noſtros hos
cõmentariolos tibi vindices, atque tãquam legitimos
tuos partus rationibus multis philoſophicis, quibus
in almo Bonon. gymnaſio animum cõmouiſti, & va
riis bellorum periculis, quibus te non ſine maxima
omnium admiratione, me etiam preſente obieciſti, &
quæ te ad harum rerum experientiam, de quibus in
opuſculo agimus excitauerunt, tueri poſſes, hos labo
res tum pro mea erga te præclaramq; tuam familiam
obſeruantia, tum etiam quia primus ad hoc munus
obeundum impuliſti tuo nomini dedico, eorumq; te
tanquam patronũ, & tutorẽ conſtituo, vt quod opus
te authore natum eſt, id ipſum etiam in nominis tui
præſidio a maleuolentisſimis inuidorum latratibus,
qui aliorum laboribus obtrectari ſolent, tutum appa
reat, quam autem noſtri hi labores, & tibi, & cæteris,
qui militiam exercent vſui eſſe poſſint, hic non plu-

ribus arbitror explicandum, In his igitur ſi, & tibi, & aliis, qui noſtras has lucubrationes cupere videbātur ſatisfactum fuerit vehementer lætabor, ſin minus grauiter dolebo, & me minus potuiſſe, quam voluerim, & te non tantum aſſequtum, quantum ſperaueris, Accipe itaq; hoc qualecunq;, noſtrum munuſculum, & me deditiſſimum clientulum tuum foue: Bononiæ.

BARTHOLOMAEI MAGGII BONONIENSIS, MEDICI AC PHILOſophi præſtantiſsimi, de vulnerum, a bombardarum, & ſclopetorum globulis illatorum, & de eorum ſymptomatũ curatione, tractatus, in quo, nũquid huiuſmodi vulnera cauterio, aut veneno infecta ſint, diſputatur, ac aliorũ omniũ vlcerum rationes curatiuæ, & medicamenta ipſis vlceribus curandis idonea, ex Hipp. Galeni, & aliorum græcorum ſententia, copioſiſsime deſcribuntur.

CVM HOC tempore, non parua inter ſtudioſos quæſtio ſit, nunquid vulnera, a bombardarum, & ſclopetorum globulis illata, peruſtionem concipiant, atque præſtantes medici, in horum vulnerum curatione, tanta ſint in varietate, & diſsenſione conſtituti, quem admodum tu quoque a nonnullis excellentiſsimis, huius noſtri Bononienſis gymnaſii medicis, audiuiſti, ac cum ipſe hactenus, cui aſſentire debeas, & quomodo vulnera hæc, methodo curanda ſint, ambigas, meque ſæpius, vt eorum curationem ſcriberem, rogaueris, tuis precibus, tibique ſtudioſiſsimo iuueni, & mei amantiſsimo, quæſtionique huic non parum dubiæ ſatisfacere cupiens, hæc in tuam, ſtudioſorumq; omnium gratiam conſcribere, decreui. Verum pri-

usquam de iſtorũ vulnerum curatione loquar, ſphærulis iis, aut globulis, nullam, aut ſaltem paruam caliditatem ineſſe, nec (vt nonnulli arbitrantur) adurere valentem, demonſtrare conabor, ſi prius aduerſariorum validiores rationes adduxero. Bona medicorum pars, huiuſmodi vulnera peruſtionem cepiſſe, atque ignis vim ſenſiſſe aſſerit, ac potiſſimum ratione aducta, quoniam talia vulnera, duritiem, quamdã & veluti ἐσχαρὰν (ſic enim contuſam carnem, liuidam atq; mortuam appellant) obducere, animaaduertant, quã quidem à calefacto globulo atq; ignito, inductam eſſe, oſtendere conantur. Quod me hercule vero, & rationi, conſentaneum videtur, tum quia globulus, à Bombardico ſeu ſclopetario puluere, qui ſtatim ab igne tactus, in flammam conuertitur, impellatur: tum quia etiã ratione maximi motus, caliditatẽ coucipiat, ac quodãmodo igneſcat, ex Ariſt. ſententia ſecundo cœl. tet. xlii. dicentis motum vehementẽ ferrũ calefacere, & plumbũ liquefacere, ait enim motus eſt aptus ignire ligna, & lapides, rationabilius igitur propinquius igni, propinquius autẽ aeri, quale fit & in hiſce ſagittis, quæ feruntur, hæ namq; adeo, igneſcunt, vt ipſum plumbum, quod in ipſis eſt, liqueſtat. ſed in ſpherularum emiſſione, cum maximus excitetur motus, caliditatem ſuſcipere videntur, & hac de cauſa cauterio inficere, carnemq; amburere: idq; eos magis in hanc trahit opinionem, quoniam circa vulnera, rubedinem quamdam animaduertunt, qualem

& 1. meteo. tex. 3. & 8. phys.

in partibus ab igne ambuſtis, obſeruari licet: quo circa ea inuſta eſſe, ac tanquam exuſtis, curationem adhibendam aſſerunt. quin etiam ad nonam vſque diem, excreſcere, & augeri, huiuſmodi vulnera, vt in veris combuſtionibus omnibus fieri con ſueuit. Nec defuerunt, qui dicerent, ea indicia, veſtigiaque veneni referre, hoc argūmento (quamuis rationem non aſsignent) quod facile herpetis naturam ſequantur, & ad corruptionem deueniant, vel propter illius ſclopetarii pulueris compoſitionem, vel cruſtam putrefacientem. Verum nunquid recte ſentiant, vbi hæc quæ ſcribimus perlegeris, diiu dicabis. Non tamen primi qui has nouas opiniones inſeruerunt, tantam mihi admirationem, quantam phyloſophiæ, & veræ artis medicæ profeſſores efficiunt, qui cum primis in eandem ſententiam deuenere, ac veluti cæcos duces, & amantes conſultores ſequentes (iuxta prouerbium illud tritiſsimum) turpiter lapſi ſunt, cum nullam in medium adduxerint authoritatem, aut rationem: eoque magis hos dignos repræhenſione exiſtimo, quod cum in huiuſmodi vulnerum curatione, tantam varietatem, diſſenſionemque, ac inconſtantiam, viderint rei huic, animaduerſionẽ nõ adhibuerint, neq; ad veri tatem, rationem reuocauerint, ſed vt horum opinio in veritatis lucem proferatur, rem nunc iſtam accura tius examinemus.

Si igitur oſtenderimus inter cætera, paruam globulis illis a bombardis,vel ſclopetis emiſsis, calidita tem ineſſe,& eam talem,vt neque carnem inurere,nec etiam contactas partes ita calefacere poſsit, quemad, modum flamma, aliquid cui ſenſus ineſt illico contingens,inurit,& calefacit, manifeſtum nimirum erit,huiuſmodi vulnera,minime peruſta,neque eo pa cto,quo ipſi cenſent,curanda eſſe. Principio nullum audiui, (licet quam plurimos in Mirandulenſi obſidione percontatus fuerim) cui a bombardicis, ſeu ſclopetariis globulis,ictus infixus fuerit, qui in ipſo ictu,caliditatem ſe percepiſſe,dixerit, ſed contuſionē quādam, perinde ac ſi trabs aliqua,vel ruina ingens, in ſe ictum feciſſet. At huic rationi,occurres,diceſq́, dolorem ingentem,a magna contuſione excitatum, minorem à globulo ignito motum,obſcurare,vt placuit Hipp.ii.aph.xlvi.ita ſcribenti, duobus doloribus ſimul non eundem locum infeſtantibus, vehementior,alterum obſcurat,qui tamen locus, rationē noſtram , non ſubuertit, quandoquidem ſupponit Hipp.duos illos dolores,in diuerſis locis eſſe, ſed in hac noſtra ratione, idem eſt & cōbuſtionis(vt aiūt) & contuſionis locus, iecirco conſentaneum videtur, vt primum dolor ab igne(ſi globuli iſti igniti ſunt) percipiatur, cum primus in corpus agat,proximè alter dolor à contuſione,in eadem parte,& loco excitetur,neque tamen vllum temporis ſpatium,intercidit,ſed fere ad punctum temporis,ambo fiunt.Quā

obrem,cum ab iis,qui vulnera acceperunt,nulla caliditas percipiatur,eam ſi negauerimus,quid erit abſurdum? Cæterum à globulo percutiatur aliquis, abſque vulnere tamen,cum ſola duntaxat contuſione,quod fieri ſolet,quando defeſſus globulus, partẽ aliquam corporis,in fine velocitatis,& motus ſui,percutit,vel quando eius impetus,reprimitur,& frangitur à ferrea armatura,dolor quidem tantum. à contuſione,non ab igne ſentietur,quæ res globulum nõ comburere arguit. ſiquidem ſi plagam facere nõ poteſt,propter combuſtionem tamen,& percuſsionem ſaltem veſtimenta,& ſi non veſtimenta, ſaltem poſt eorum perforationem,carnis ſuperficiem adureret, bullas ſeu veſiculas excitãdo,quod cũ nõ fiat,nõ cõburere,ſed ſolũ cõtundere,manifeſtũ eſt. obſeruatũ .n.a nobis ſæpius eſt,& tu quoq; Bononiæ,in quibuſdam vulnerationibus animaduertiſti, in abdomine præſertim exceptis,quod ictibus facilius cedit,cutim tantum contuſam apparuiſſe, atque affectum illum, qui ἐκχύμωσις. i.ſanguinis collectio, in loco contuſo dicitur, de quo Galenus quarto meth. primo, & vltimo cap. vel ὑπώπιον latini ſugillatum, vel ſugillationem,vel liuorem,dicunt, vel ὑπόσφαγμα ideſt ruptionem venæ,ex ictu,vel plaga prouenientem,neque vltra hæc cruſtam, aliquam, ſignumue aliquod peruſtionis,derelictum fuiſſe,quod profecto ſecus fieret,ſi ſpherulæ ignitæ eſſent. Verumſi huius rei, quæ ratione carere nõ videtur,periculum facere velimus,

nunquid ſcilicet à ſclopeto eiectus globulus, caliditatem talem concipiat, vel ex ipſo ſclopetario puluere, vel ex motus vehementia, & carnem perurat, eamq́ꝫ cauterio inficiat, ex hoc, id de quo agimus, perſpicuũ euadet, nec ſecus atque diximus, ſe rem habere, oſtendet. Nam ſi iuxta aduerſariorum placita, igniti ſunt globuli ipſi, cur ſi ſtupam, fœnum, paleas, lanamue percuſſerint, aut in quoduis aliud impegerint, quod facile conflagrare poſsit, vt in ipſum ſulphur, aut in aliud, quod flammam concipiat facilius, qualis eſt puluis ipſæ ſclopetarius, neque ignis, neque flamma excitatur? & tamen ſclopetarius puluis, omnium facillime, ex quauis vel modica caliditate, vel ſcintilla exigua, flammam concipit, nunquam tamen à globulo tactus, accenſus fuit, quemadmodum nos docuit experientia: licet enim pulueris non exiguum pondus charta inuolutum, & arbori appenſum, à globulo percuteretur, à ſclopeto emiſſo, modo comminus, modo eminus, & demum à remotiori loco, vt tandem certior fierem, vtrum ex motus velocitate, vel ex perfrictione, ſeu attritione, miſſus globulus, huiuſmodi caperet calorem (præſertim in maiori motu, in quo incaleſcere magis poteſt, & ita facilius igneſcere,) qui puluerem poſſet accendere, nunquam tamen, aut puluis accenſus, aut combuſtus fuit, minus igitur rationi conuenire videtur, carnem ipſam cauterio affici, ac peruri à globulo poſſe, ſi quæ diximus omnia, ad ignem facile concipiendum, ido-

nea,non inflammantur,ſiue à propinquo,ſiue à remo.
to loco eiectus ſit globulus, dummodo tantum ſpatium intercedat,ne à ſclopeti,aut bombardæ cannu la(vt ita dixerim)exiens flamma, ipſum puluerem, aut ſimile quidpiam,quod facile igniatur,contingat. Ad hæc, ſcis naues ſaccis, lana, vel ſtupa diſtentis (quos pilas ex lana, aut ſtupa vocat vulgus) circum muniri, ne à bombardarum globulis ferreis, in quibus calor maior capitur, quàm in plumbeis, lædantur,perfringanturq;,ipſamq; nihilominus lanam vel ſtupam,non cremari,quamuis globi ferrei,in ſac cis lanæ,vel ſtupæ infixi,adhæreant,neq; etiam peru ſtionis ſignum vllum relinquere, ſed quãdam ſolũ nigroris notam, ab ipſo puluere, non ab ignis aduſtione inductam. Præterea, ſi ad cogitationem reuocaueris,temporis breue ſpatium,quo globulus, corporis partem aliquam feriens,pertranſit,licet ignitus eſſet (q; tamen nullo modo concedimus) fieri non poſſe videtur,vt carnem perurat,cruſtamq; inducat, vt licet videre in pertractantibus carbones,aut res alias ignitas maximo motu,neq; etiam ſi in parte illa, diutius contineatur,quando neque in ſtupa,neque in re quauis alia, cui inflammatio inferri facillime poſsit, nullum vt iam demonſtrauimus, peruſtionis veſtigium imprimat,idq; omnes militiam exercẽ tes nouere.Nec iccirco deſiderantur,qui à bombardica ſphæra in vaſe, ſclopetarii pulueris pleno, flammam commotam,& incendium factum fuiſſe,dicãt,

quorum teſtimonio,cum fidem tribuamus, non ad uerſamur,ſed diuerſa ratione id obtigiſſe, eſt exiſtimandum.ſiquidem ferreus globulus, forte fortuna lapidem, vel ferrum aliquod attriuit,ex qua attritione, ignis deinde ſcintilla excuſſa fuit,qua poſtmodũ. ſclopetario puluere ref. ertum vas conflagrauerit,nõ quia globulus (vt iſti putant) ſecum flammam aliquam,aut calorem traxerit,quandoquidem ſi globulus igneſceret,ſemper in contactu bombardici pulueris.flamma concitaretur,quod cum non fieri experimento didicerimus, quamobrem, aduerſariorum placitum falſum eſſe non iudicabimus? neque à ſuper calefacto globulo, ſed caſu excitatum incendiũ credemus? At ſi odioſius inſtares,neq; aliquibus rationibus, in noſtrã ſententiã adduci poſſes. tibiq; iã omnino perſuaſum eſſet, ignitos globulos eſſe, neq; de hac ſententia, vllo modo deiici velles, quærerem quamobrem ex vulneribus iſtis ſanguis profluat? cũ adurentia ſanguinem compeſcant.ſiſtantque, vt ſenſit Galenus quinto meth. Si vero non maximam ſanguinis copiam, defluere dixeris. reſpondebo id quoque fieri poſſe, ex ingenti carnis contuſione, quæ ſanguinem repulerit, partemque illam ita attriuerit, exiccaueritque ad alias corporis partes ſanguinem detrudendo, vt cruſta ab igne facta videatur, qui deinde ad vulnus recurrens, ſua copia,tumorem repentinum facit, neque propter attritam,exiccatamque,circa vulnus carnem,quæ meatus obſtruit

obſtruit,profluere poteſt. Sed in omnib. huiuſmodi vulneribus in ſuperficie, vel in profundo exiſtentibus ſanguinis profuſio ſequitur maior, vel minor, pro partis læſæ natura,quod fieri nequaquam poſſet, ſi igniti globuli eſſent,& cauterio afficere,cruſtamq; inducere poſſent. Adductis rationibus hoc quoq; ſi libet addamus,ponamus, (quod tamen nullo modo concedo)ignitos globulos eſſe, & adurendi vim, continere,rurſus abs te quærerem aliud,quod tacito ſenſu,etiam quiuis poterit iudicare. Si à globulo,caro cauterio inficitur,aduriturque, probabili quoque ratione veſtimenta, quæ prius occurrũt accendi deberent,tunc enim maiorem globulus continet calorem,faciliuſque veſtimenta adurere,æquum eſſet, verum caro ſola ſic afficitur,veſtes autem incombuſtæ (vt intuentibus patet)remanent,ita vt ab ignita re,cõtactæ non videantur. Veſtes itaque ex calidi globuli contactu,etiam concipere ignem deberent, nõ ſecus ac fieri ſolet,quando ſcintilla ab ignito ligno,humido vehementer à ſicco agitato,cũ crepitu exciditur, in veſtimentaque fertur, corpuſque adurit, concrematis tamen prius veſtimentis,in quibus & foramen amplum, nigrore infectum,& cum aduſtionis veſtigio manifeſto efficit,ego profecto cum huic rei,non mediocrem diligentiam adhibuiſſem, nunquam ſimile quidpiam,in veſtibus à ſclopetariis globulis perforatis,& diuulſis,deprahendi,quamuis in Parmenſi, & Mirandulenſi obſidione, ſub Iulio tertio

Pont. Max. ad rem hanc, in quamplurimis vulneratis, diligentiam maximam contulerim, animaduerſionemq; adhibuerim, cum eo tempore, ſingulis diebus manũ conſererent milites, multiq;, à bõbardarum, & ſclopetorum globulis, vulneribus conficerentur. Tu quoq; Bononiæ, in tot hominibus huiuſmodi telis vulneratis, in diploide, interula, aut aliis veſtimentis, aduſtionis aliquod indiciũ, dum mecũ medicinã exerceres, neq; aĩaduertiſti, neq; obſeruaſti: Sed dũtaxat dilaniationẽ quãdam, à globulo factã, & filamentorum veſtium diuulſionẽ, quæ profecto non apparuiſſent, ſi adeo cãdentes globuli eſſent, vt carnẽ cauterio afficere poſſent. hac igitur ratione quid poteſt eſſe manifeſtius? Et quamq̃ poſt percuſsionẽ, in veſtibus aliquibus nigrorẽ videamus, nõ propterea ab igne factũ, exiſtimandũ eſt, quãdo ex plũbeo globulo (plumbũ.n. iis quæ tangit, & perfricat, nigroris notam imprimit) vel ex ipſo bombardico puluere, qui globulũ infecerit, fieri etiã potuerit. ſi certa magis experientia, id quod dicimus cõprobare cupis, ignitũ, & candentẽ globulũ, in corporis aliq̃ partẽ iniicito, licet citato, & violento impetu, feratur, combuſtionẽ veſtimentorũ prius, deinde carnis, videbis, mirandũ quippe in modũ eſſet, ſi ignitus globulus, talem haberet vim, vt per veſtimenta immiſſus, citra veſtimentorum aduſtionem, corpus combureret, vt de fulmine proditum eſt, quod argentum in marſupio colliquat, ſine marſupii læſione, vt in meteorologicis

Ariſtoteli placuit. de globulis tamen, non ita haben dum eſt, neq; cenſendum, eſſet enim non modo hoc mirabile, ſed prodigiis ſimillimum, & oſtentis. qui quamuis mirificos, & prodigioſos indicent effectus, & moles ingentes quattiant, deiiciant, & euertant, nõ tamen vt fulgura ignitum aerem, aut flammam trahunt, nec eiuſdem naturæ, & virtutis ſunt. & ſi in exitu ſpherulæ à ſclopeti cannula ſecum flammam ducant, non longe tamen eam trahunt, ſed quo longius feruntur, à flamma magis recedunt. Sed iterum inſtare poſſes, quemadmodum in qualitatibus omnibus rerum ſimplicium, quattuor concedunt gradus, vt Gal. ait quinto de ſimpl. med. ita quoq; in globulo eſſet tenendũ, tantum ſcilicet in eo eſſe calorem, vt carnem, non pannum, linteum, & ſimilia, poſsit vrere, cum ad illorum combuſtionem, maiori opus ſit calore, & intenſiori caloris gradu, quam ad carnẽ comburẽdam, requiratur. huiuſque rei ſupponamus exemplum. Si calefacto ferro, carnem tetigeris, ferri fortaſſe contactũ non ſuſtinebit caro, pannum tamẽ, aut veſtimentum vllum non combureť, eadem quoque de globulis, audebis affirmare, vt pote qui, in tali caloris gradu calefacti reperiantur, vt in carnem ſolum, non in veſtimentum, agere poſsint. iccirco mirabile non eſſe, ſi comburendi carnem, non veſtimenta, globuli calor, vim contineat. Huic tuæ ſententiæ, ſubſcriberem, ſi de ſenſu tactus ageremus, qui aliquantum ferrum calefactum, non ferret,

& quamquam carnem calefaceret, non ob id vreret, ſi animans, huiuſmodi calorem, ferre poſſet, ac ſi forte fortuna vreret, veſtimenta quoque ab æquali calore læderentur, idque experimento diſces, ſi laminas duas ferreas æque calefeceris, & eodem tempore, altera carnem tangas, alteram veſtimento admoueas: nã ſi vretur caro, veſtimentum, quoque, combuſtionis, aut læſionis alicuius, pro diuerſitate ſubiecti, expers non erit. Præterea ſi lanimis iis ferreis ſclopetarium puluerem tetigeris, illico flammam ſuſcitari videbis; eadem etiam ferè de globulis dicenda ſunt, ſi illi igniti, concederentur, qui ſi adeo, vel ex motus vehementia, vel ex puluere bombardico incaluerint, & carnẽ adurant, eandem vim, obiectis veſtimentis, deberent inferre, cum prius globulis ipſis, occurrant, & contingantur, quos tunc magis calidos eſſe, rationabilius eſt, quàm cum ad corporis partes peruenerint, cum in tranſitu per alias partes, refrigerentur, licet in minimo temporis interuallo fiat, hoc autem cum non fiat, quis iure nos repræhenderit, ſi globulos ipſos, non ignitos eſſe dixerimus? inſuper manifeſtiſsime hoc periculum eorum arguet, & euertet opinionem, qui ex puluere globulos calorem concipere dicunt ita, vt adurant, ſiquidem ſi globulus magno etiam plueris ſclopetarii aceruo contegatur, puluiſque ipſe accendatur, & illico quis globulum manu contrectauerit, nullum omnino calorem percipiet: poterit igitur globulus à ſclopeto emiſſus calore aliquo, ab

ipſo accenſo puluere concepto inurere? cum ne mi nima quidem ipſius globuli pars a puluere in ſclopeto retento contingatur, ſtatimq; propellatur. Neque pericula facta à ſtudioſo iuuene Dominico Theobaldo Caſalenſi te moueant, quæ prima facie in ſenſum conſpicua ſatis cadunt, quæ etiam nos re ipſa, comprobare voluimus. Nam ſi liquatum plumbum in chartam coniiciatur, non modo non illam aduret, ſed ne vix quidem calefaciet, minus igitur pannum, linteum, vel quidpiam aliud vret, ex quo veſtimenta conſtent. Carnem tamen ardore afficiet, veſicamque faciet, quod adductas rationes noſtras videtur labefactare. Nos autem non ſolum non colliquari plumbum, à puluere ſclopetario, vel à motu, ſed nec tantum quidem calefieri poſſe, ut carnem nota aliqua inurat, probare nitemur. Siquidem ſi plumbum colliquaretur, nunquam metam, aut locum collimatum attingeret, ſed diſpergeretur, nequam etiam uidetur credibile, ita poſſe incaleſcere, vt carnem, adurat, quia colliquatum, & calens plumbum, calorem illico amittere uidetur, ita ut carnem uſtione aliqua, poſſe afficere non uideatur, ut tu quoque facile experiri poteris: mirandum quapropter non eſt, colliquato plumbo, quamuis feruidiſsimum ſit, neque charta, neque pannus, aut linteum deflagret, id enim viſcoſitate ſua fit, quæ in mollem ſubſtantiam agere nō poteſt. Preterea ſi ita intenſum calorem conciperet, in carne, ſuper quam immoraretur, aliquod combu-

ſtionis veſtigium relinqueret, vel ab iis, qui lædun-tur,inuſtio,aut exſibilatio, qualis illa, quæ in conta-ctu rei humidæ,& ignitæ fit,perciperetur, quemad-modum fieri ſolet, quando candens ferrum, in hu-midam terram proiicitur, aut aqua immergitur, aut vbi ignito ferro, corporis partem aliquam adu-rimus, tunc enim ex actione caloris in humorem, fit ſtrepitus, & ſibilus quidam, quem in vulnera-tionibus à plumbeis globulis factis, etiam fieri, ra-tionabile eſſet, cum intus globuli retineantur. Nul la tamen combuſtio, aut ſibilus ſentitur. quam-obrem ignitos globulus eſſe, nullo modo creden-dum eſt. Cæterum ipſemet hoc verum eſſe col-liges, ſi iaculatos globulos, illico in vola manus ſuſtinueris, tantum omnino calorem non perci-pies, quin eos diutius in vola manus, commode, & ſine periculo, continere poſsis. magiſque in noſtram ſententiam iueris, ſi ita ſtatim globulos appræhenderis, vt nullo modo, ex mora aliqua refrigeratos eſſe poſſe, exiſtimes. Ad hæc ſi glo-bulos ignem velles in motu ſolum retinere, ex perfrictione in motu facta, antequam ad locum perueniant, dicerem eundem igneum calorem habere, dum carnem, aut aliquid quidpiam, per-forant, non tamen adurere, aut cruſtam induce-re. Præterea ſi ignitos illos eſſe velles, & proin-de cruſtam illam in vulneris ſuperficie, dunta-

xat efficere, aut in ingreſſu, non autem in exitu, ab aduerſa parte: reſponderem, id etiam non citra rationem in contuſione fieri. Siquidem globus dum carnem in ingreſſu perforat, reſiſtentiam quamdam reperit, quæ à ſoliditate partis ſubſtantiæ fit, in exitu autem, partes illæ relaxantur, atque tantum quandoque cedunt, vt ad uerſa, & oppoſita cutis, ita extendatur nonnunquam, vt lorica, ex hamis ferreis confecta, & veſtimenta lanientur, abſque tamen ipſius cutis perforatione, vt loco proprio dicemus: neque iccirco ibidem cruſta non fit, quia globus, ad illam partem peruenerit refrigeratus: quod perſpicuum euadet, ſi globus proiectus, forte prius brachium perforauerit, deinde pectus, cruſta enim, ſeu caro illa liuida, & attrita, in ipſo primum brachii ingreſſu, deinde pectoris, non autem in egreſſu, aut brachii, aut pectoris reperietur, vt ad id, quicunque animum aduertere poterit· hoc ipſum, tu quoque in nobili Ioanne Baptiſta formagiario obſeruaſti, qui à globulo ictus, in humero ſecundum deltoidem, cum oſſis, & totius brachii perforatione, plagam quoque in pectore acceperat, ſecundum mamillam, in qua caro liuida, & ſimilis carni illi attritæ, quæ in brachii vulnere in parte ſumma extabat, comparebat, de quo Ioannem Brambach

germanũ & Camillum Bartolinũ porculenſem iuuenes curioſiſsimos, & artis medicæ imprimis ſtudioſos, & alios quam plurimos ſcholaſticos, qui tunc vnà mecum erant, optimos teſtes habeo. Verum quorſum pluribus verbis vtor, ad rem manifeſtiſsimam comprobandam? plumbum colliquatum ſi bombici ſuper poſueris, ne minimum quidem eius floccum vret. Hoc autem ſi argumentis conareris, refellere, diceresque in re humida conceptum calorem iuflãmare non poſſe, vt de aqua callida manifeſtum eſt, quæ veſicas in membris attollit, combuſtionem autem non facit. Dicerem, colliquatum plumbum feruidius longe eſſe, quam non colliquatum, quamuis humidiſsimum ſit, quando maiorem ſuſcipere calorem non poteſt, eo, quem in colliquefactione ſuſcepit. In hoc plumbum colliquatum, ſi ſclopetarium puluerẽ iniieceris, vix accendetur, ſi vero poſt coagulationem, illico hoc feceris, non accendetur, minus ergo carnem, non colliquatum plumbum aduret? Rurſus ſi liquefactum plumbum membro alicui admoueris, bullas quidem excitabit, aduret autem minime, atque hoc intelliges, ſi ſuper carnis fruſtulum, liquefactum plumbum fuderis? Nos tamen cruſtam illam, quam alii in ſummo vulneris à globulo fieri duntaxat dixerunt, in profunda, & ima vulneris parte, etiam vidimus, quando ea in parte globulo occurrit, ſolida caro, quæ ictui aliquantulum reſtiterit. Quare in animum inducere non poſſum, globulos

à ſclo petis

à ſclopetis,aut bombardis iaculatos,ignitos eſſe, mẽbrumq́ꝫ cauterio poſſe afficere. Nequè in hoc etiã tuam animaduerſionem deſiderare vellem. Si ignito ferro corporis partem aliquam volumus adurere, ꝑ aliquod temporis ſpatium ferrum cãdens ſuper partem illam retinere cogimur,ſin aliter faceremus,nũquam quod intendimus aſſequeremur, ſi hoc idem plumbo efficere vellemus,maiori profecto temporis ſpatio opus eſſet,cum nõ colliquatum plumbum minorem calorem concipiat, & ſi quem in ſe receperit calorem,eum breui tempore retinet. Poſſe igitur globulos calore aliquo, quem ex puluere, vel ex motu conceperint, in corporis parte aliqua, cauterium facere dicemus? Cum ad temporis punctum corporis partem, & ſi vis vniuerſum corpus perforent. Necꝫ eorum opinionem prætereamus,qui ex motus vehementia globulos igneſcere dicunt,exemplum ducentes à ſulphuræ illitis ſagittis,in altumq́ꝫ iactis,quæ accenduntur ex aeris longa attritione quæ ad accendendum ignem apta eſt. nihilominus, quãuis ex Ar. ſciam, & ita re uera cum ipſo ſentiam, attritionem calefacere poſſe, tamen tantum calorem plumbeos globulos in iaculationibus ſuſcipere,vt inurere poſſint,cum his,qui hoc ſibi iam perſuaſerunt,non ſentimus: & qui talia de ſulphuræ illitis ſagittis protulere, adducti magis falſa ſententia, quam veritate ipſa, quamobrem ita ſe habere rem experientia non comprobauerint, antequã hæc tam oſcitanter,ac impu-

déter ꝓferre, admiror, quæ cũ mihi fuiſſet renũtiata, nõ prius fidẽ adhibẽdã iis duxi, q̃ occulata fide, nũ ſic eſſet res cognouiſſẽ: propoſitũ.n. mihi ĩ omnibus ꝓ viribus, prius nihil affirmare, veritate nõ ꝑſpecta, & de his maxime, de quibus ĩter eruditos aliqua ẽ cõtrouerſia, vt ĩ his in quibus Veſalius Gal. cõtradicit (quẽadmodũ ſcis) obſeruaui, de quibus quidq̃ affirmare, aut negare volui, q̃ illud ad examẽ prius reuocauerĩ, & vero cõſentire, luce ipſa clarius ꝑſpexeriꝫ, vt alias, diis benefauentibus cognoſces. Quocirca, vt artificioſe, & cũ canalibus fabricarentur ſagittæ, quas totas cæra, & ſulphure oblitas arcu partich o& mox baliſta ĩgẽti, modo ĩ altũ, modo ĩ lõgũ iaculati ſimus, neq; ſulphur tñ aut cæra accenſa, aut colliquata fuit, atq; in hoc, multi teſtes optimi mihi ſũt: Adde etiã hoc quod fide dignũ fortaſſe nõ videbitur, (teſtibus tñ grauiſſimis nõ caret) ſclopetũ puluere bõbardico onorauiſſe (vt ita cũ vulgo loquar) & ſulphureo globulo, quem tandẽ & à propinquo, & à remotiori loco, in parietẽ ſemel atq; iterum & tertio immiſſimus, neque ſulphur à ſclopetario puluere, aut à motu vehemẽti, & aereis attritione (quãq̃ vehemẽtiori ĩpetu, q̃ ſagitta ab arcu, vel baliſta miſſa, feratur) accẽſum aut liquatum fuit, ſed parietem ita grauiter percuſſit, vt calcem, qua tectus ipſe erat paries excauauerit, fruſtulaq; ipſius globuli, circũ ipſam excauationẽ parieti, abſq; aliq̃ ſulphuris ĩmutatione ſubſtantiæ, aut coloris prioris, quo antequã in ſclopetũ immitteretur

prædicū erat adheſerint,teq́ hoc experientia docebit: Quare uaniſſimū eſſe, cōmentū dicentiū ſagittas ſulphuræ illatas,& in altū iaculatas accendi,aut plūbeū globulū à ſclopetarii pulueris accēſione, & motu ita calefieri,vt poſſit adurere cōcludimus, cū nec cæra incaleſcat hac ratione,neq; ſulphur ipſū accendatur, aut liqueſcat,quãuis à vi ſclopetarii pulueris accenſi impellatur,et citato motu ab circumfuſo aere,terratur pfriceturq́,ſiue ſclopeto,ſiue arcu,aut baliſta eia culetur. minus igitur plumbū igneſcere dicemus: ex quo etiã vulnera à plūbeis globulis illata, ignis vim ſēſiſſe,nulla nec vera,nec certa ratiõe probari poteſt: explodenda igitur iſtorū opinio, q̃ abſurdã & vanã eſſe multis rationibus iã probauimus: Præter hæc ſi ex calore ĩ motu cōcepto, cruſtã globulos inducere velles,manifeſtiſſimo huic piculo pugnabit:vulnera tus quippe à globulo in quattuor brachiorū diſtãtia iaculato,in paruo illo motu ita poſſe incaleſcere globulū,ut perurat carnē,nõ erit credēdū:cū ob puluerē ipsū ſclopetariū accēsū calorē nõ cõtrahat, carnē tamē nihilominus attereret,& cõtūdet,ex quo cruſtam illam non à calore effici, ſed à contuſione ſolum(vt iam à nobis fuit probatum) exiſtimandum eſt.

Iſtis igitur ſic ppēſis,vulnera à bõbardicis ſphærulis illata, nõ ignis vĩ sēſiſſe, nec miſſas ſphærulas (vt dictū eſt)cauterio poſſe ĩficere,aut adurere diſces:et tametſi aduerſarii aſſerãt,carnē circa vulnus,ignis calorē ſenſiſſe & combuſtionē,id iam falsū eſſe noſtris

rationibus, & exemplis, in clariſſima luce verſatur: Vnde autem in vulneribus, quædam veluti cruſtra appareat, deinceps dicemus: Ex vehementi proinde contuſione, à globulis facta, ipſa cruſta videtur induci, qui qui quoniã ſphærici ſunt, & maximo impetu feruntur, lacerãt, diuellunt, cõtundunt, atteruntq; adeo contactas partes, vt eas nõ modo ſanguine, ſed vitali ſpiritu priuent, quo circa langueſcunt, liueſcunt, & emoriuntur, ita vt cruſtam referant. quæ reuera cruſta non eſt, quandoquidem hæc ab igne, vel ab ignito ferro dura admodum, & ſolida inducitur, propter humoris prius in carne contenti exiccationem. Iſtarum vero vulnerationum eſcharæ (vt ipſi dicunt) humidæ mirũ in modum ſunt, tantoq; humore refertæ, vt corrumpantur ſæpe. & putreſcant, & ſyderatione, vt ita dicam, quam σφάκελον græci dicunt, vrgeantur, ob immodicum humorem in attrita carne collectũ, vt ſuo loco dicemus. quod in magnis etiam contuſionibus aduertere licebit, veluti nos ſæpe obſeruauimus, in iis, qui in brachio, crure, aut pectore, ſaxo icti fuere, vel globo à lacertoſo brachio, vel à funda, vel à Baliſta iacto, vel in contuſionibus, aliis, quibus affecti fuerunt ii, in quorum crus equus ceciderat, aut quo vis alio modo, membrum aliquod obtritum fuerat, & cõtuſum. in quibus ſæpenumero caro tanquam mortua, & ſanguine, & vitali ſpiritu carens, ex vehementi, & graui illa contuſione, videbatur, & quæ tandem eſcharæ formam referebat, quam

uis re ipſa eſchara non eſſet, nec nomine hoc recte appellari poſſet, cum nihil aliud ſit ἐσχάρα, quam cruſta, & combuſta caro circa partem, cui vel ignis, vel ignitum inſtrumentum admotum fuit; vel aliquid aliud, quod potentia, vt ita dicam, adurendi vim habeat. Huic noſtræ ſentẽtiæ, ſuffragatur Pauli authoritas, qui docet, quomodo à re contundente facta vulnera dignoſcantur: Quoniam vero inquit, & lapides ſæpe, & murices, & plumbeæ glandes, atq; in genus quædam funda eiaculata, tum ex iaculantis vi, tum ex angulis, quibus prædita ſunt, in corpus intruduntur, ac latent, ad ea cognoſcenda his notis ducemur, ſi contrectemus, aſperum, atq; inæqualem tumorem ſubeſſe ſentimus, plaga nõ prorſus recta, ſed etiã maior, caro item contuſa, ac liuida cernitur, dolor præterea cum grauitate quadã infeſtat. in hanc quoque opinionem iuerunt Auic. Haly. & Bucaſis, & alii, qui à Paulo ipſo eam omnes mutuo acceperunt. Quomobrem ſi diligenter animaduerſionem adhibueris, in contuſionibus, carnem liuidam, cõtuſamq; videbis, quam iſti ἐσχάραν appellare voluerunt, quia ab ignis vi, globuli vulnera hæc facientes impellerentur, ſed tamen contuſa caro eſt, illiq; ſimillima, quam in contuſionibus magnis, videri diximus, verũ illa caro liuidior lõge, nigriorq;, & cum grauiori dolore eſt, quippe quæ violentiam maiorẽ paſſa ſit, neq; proinde aliud, præterquã attrita caro, atq; emortua à proiecti globuli contuſione eſt, qui quamquam ab

igne impellatur, nō tamē ignitus eſſe poteſt quandoquidē in bōbardico puluere accenſo, nō tandiu moratur, vt ignē concipere valeat, quod etiā hoc exemplo clarū euadet, ſi pro plūbeo globulo, in ſclopeto, aut bōbarda, papyrum impoſueris modice digitis vel dētibus cōtuſam, nō enim cōburetur, ſed à ſclopeto in combuſta, & ab igne vix tacta egredietur, parteſq; quas tāget male afficiet, vt nonnumq̄ dū Romæ eſſemus, in interregno vidimus, dū ludi in foro diui petri celebrarentur, in quibus quāuis bōbardæ omnes, ac ſclopeti, puluere ſclopetario, & papyro implerentur, tamen ex papyri ictu quibuſdā naſus euulſus & perforatus fuit, papyro ipſa illæſa: hoc etiā magis tibi cōſtabit, ſi pro glāde plumbea, cæreā ſphærulam ſclopeto cum puluere impoſueris, hanc à ſclopeto emiſſam, neq; liqueſcere, neq; incaleſcere, & partes ad quas perueniet, vehementer ledere videbis, ita vt ſi vel lignum petat, in eo ingentis contuſionis veſtigium relinquat, quod quidem, nullo à ſclopetario puluere accenſo calore affici arguit: adde etiam quod admiratione dignum videtur, rei, in quam iniecta fuerat, nō adhærere, ſed proſilire, & retrocedere, nō ſecus ac plumbea glans in parietem miſſa, quæ tamen ſi lique facta, aut calefacta eſſet, rei contactæ adhæreret, atquè etiam à motus vehementia calorem conciperet, ſi plumbeus globulus ita ſecundum iſtorum ſententiam tum à motu, tum à puluere afficeretur: quæ res cū vero repugnet, illorum erit opinio abſurda,

qui ſi cæram calorem colliquefacientem capere non poſſe, ob uiſcoſitatem paruam, paruumque eius humorem reſponderent, eadem de plumbo eſſent affirmanda, quod minuſquam cæra humidum eſt, hoc tamen calorem adeo intenſum aiunt concipere, vt carmen valeat adurere, quod veritati quidem repugnat, tantum enim in ſe plumbum calorem retinere non poſſe, vt carnem perurat, demonſtratum eſt: & ſi in corporis partes vim faciat, id motu ingenti, & contuſione aget, quemadmodum etiam cærea glans, ab eodem inſtrumento iaculata: Ad hæc licet ſecundum Ariſt. motus calefaciat, ita nonnū quam vt plumbum in hiſce ſagittis, quæ feruntur liquefiat, hoc tamen rationem noſtram, non ſubuertit, probatq; globulos ſclopetarios comburere: quandoquidem plumbum, quo ſagittæ muniuntur, in tenues laminas ac veluti bracteas redactum eſt, ita vt ſine magno labore liquari poſſit: ſed globuli ſclopetarii craſſi, ſolidiq; ſunt. Ad hæc cum ſagittæ hæ ſphæricam figuram non habeant, magiſq; in ſcindendo aere laborant, ſphæricæ autem figuræ vt Ariſt. quarto meteorologicorum ſcribit, per aerem facilius feruntur quā cæteræ, quocirca cū circūfusū aerē difficilius fūdāt ſagittæ, ī motu ingētiorē calorē cōcipiunt, quod in globulis nō fit, cū ſphærici ſint, & circūq; faciliter volutētur, & modo ī hac modo in illa parte callefactio, ſi quā ex motu acqſiuerūt, circūſpirāte vēto extinguatur, & refrigeretur. cæterum

ſagittæ diutius in aere,dum impelluntur,commoran tur,quam globuli,tum ob aſcenſum,& deſcenſum,ſi in altum eiaculentur, tum quia ad ſimpliciorem aerem poſſunt peruenire,quo igniri poſſunt: ſclopetariis autem globulis hoc non accidit, neq; enim tam diu per aerem feruntur, neq; in altum mittuntur. Quare cum collimatum ſcopum pertingerint,plum bum non colliquari, neq; tantum incaleſcere poſſe, vt inurere valeat, credimus. Quocirca ſi neq; ex Bombardico puluere,vt de cærea ſphærula iam diximus,neq; ex motu,vt probatum eſt, calorem concipiunt, te etiam atq; etiã vellem cogitare,quomodo,ſi vniuerſus ſclopetarius puluis in ſclopeto comburitur, aut ſaltem parum extra ipſum, neq; globulos, ignis,aut accenſus puluis ad metam vſq;,in quam ia lantur, ſequatur, (quæ ſolet fere ſemper ducentum paſſus diſtare) quomodo in eis calor erit? calefieri ergo nullo pacto videntur, poſſe: At aduerſariis id quoq; fieri poſſe concedamus, quid tum? nonne à circumfuſo aere deinde refrigerarentur, ex quo abſurda ſatis, experimentoq; aduerſa res ſequeretur, in omnibus nimirum vulnerationibus à globulis illatis, eſcharam non reperiri, maxime enim cœlo pluuioſo,eiectos globulos,eſcharã non inducere,equum eſſet, ſiquidem calor,vel ex motu,vel ex Bombardico puluere conceptus, ab aere, & pluuia refrigeraretur: ad diuerſum tamen nos experientia excitauit, quandoquidẽ in vulneribus omnibus, ſiue pluuioſo,

ſiue ſudo

ſiue ſudo, ſiue pruinoſo, ſiue niuoſo cœlo à ſphæru-
lis iſtis plumbeis impoſitis, ſemper mortua illa caro,
attritaq́ue conſpicitur, quam iſti ἐσχάρας appellauere,
quæ nullo modo ab igne, ſed à contuſione inducta
eſt: Cæterum ſi globulos illos calorem capere ex
veloci duntaxat motu, & violentia ipſis globulis ad-
hibita velles, dicerem, neq; aliter crederem, ab aere
frigido recenti, cui (dum fertur) ſemper occurrit,
poſſe cœlo etiam ſereno extingui, quamquam in no-
ſtra adhuc perſiſtamus ſententia, neq; in ſuo motu,
tantum concipere calorem affirmamus, vt carnem
comburere valeant. Si vero ex vulgari illa opinione,
calorem manifeſtiſſime percipi diceres, ſi eiaſcula-
tus globus ſtatim tangatur, qui parietem percuſſerit.
Non tantum ob puluerem bombardicum, vel ob ce-
lerem motũ, ſed ex aeris colliſione, inter globulum
& parietem, quæ denſa corpora ſunt, contractum
fuiſſe calorem reſponderem, & hoc idem animad-
uerteretur, ſi manu ſaxum vel ferrum in parietem
aut aliud, quod corpore ſit ſolido iniiceretur, hoc ta-
men ſi in molle corpus iacularetur, non vtiq; con-
tingeret: quare globulis non tantum ineſſe calorem,
qui vſtionem facere poſſit patet: in illis tamen ali-
quem ineſſe calorem, cum Ariſt. ſentimus, tantum
autem vt corporis partes inurant (quod noſtris pla-
cuit aduerſariis) negamus: qui quamuis vulnera à
globulis plumbeis inuſta eſſe affirment, cum circa
vulnera ipſa ruborẽ ſequi videant, inuſtarum tamen

partiũ hoc ſolum eſſe propriũ nolumus,quia in aliis quoq; vulneribus, ſeu contuſionibus, ob ſanguinem tenuiorẽ,rubor,quem græci ἐρυσιπέλας appellant,ſe qui ſolet,qui quidẽ rubor,in cõtuſionibus potiſſimũ euenit, cum à contundente re maior fiat dolor, quã ab incidente,vt in his qui flagello,aut virga,aut alia re ſolida,cæſſi fuere, neque id temere, ſi quidem faci lius irritatus tenuior ſanguis in corpore exiſtens, ad particulam dolore affectam, confluit, quemadmodum in corporis partibus ab ignita re ictis, licet videre: Proinde mirum non ſit,ſi in globulorum vul nerationibus, rubor appareat, & dolor, & grauitas ſentiatur,vt abunde declaratum arbitror: Quod ve ro ad nonam vſquè diem vulnera ab ignita re facta, increſcant, & augeantur, vulgaris opinio eſt, neq; tamen ratione caret, quia eſcharam ab igne inductam, nouem illis diebus, abſcedit, vt plurimum ex puris generatione, & aduſtæ carnis putrefactione, vulgus, ex ignis natura, vulnera talia ad nonam vſquè diem augeri, putauit, hoc tamen idem, abſceſſione aliarum cruſtarum obſeruatur, quæ à rebus potentia cauſticis, fiunt,quod ſi in iſtis vulneribus etiam apparet, huiuſmodi augumentum & dilatatio ex putrefactione, & abſceſſione contuſæ carnis,non ex ignis natura(cum nullam ignis vim ſenſerint) fieri dicemus.

an vulnera hæc ex puluere veneno aliquo infecta ſint.

Habes igitur mi Ioannes vulnera à globulis illata, aduſta non eſſe, neq; etiam vllam ignis vim paſſa

eſſe : Qua propter vt aduſta vulnera, aut aliquomodo ab igne affecta, non eſſe curanda, ſed tamquam ab atterente re, & contundente facta, medicanda, vt dicemus. Adde etiam non vt veneno infectis, medicinas eſſe faciendas, quamuis alii, præter contuſionem peruſtionemquè, veneno infecta eſſe, aſſeuerant, fortaſſe ita rem ſe habere, ex hoc adducti, quia facile vulnera huiuſmodi depaſcentia, ſerpentiaquè fiunt : Verum quantum errent, manifeſtum euadet, ſi ex quibus ſclopetarius puluis conſtet, dixerimus. Recipit enim, ſulphur, nitrum, carbones, ſalicum, vel auellanarum, quorum nullum ſimplex venenoſum eſt, ſiue illud, vt internis medearis morbis exhibeas, ſiue vt externis medicinam facias, affecto loco appoſueris, vt de ſulphure videre licet, quod à Galeno in libro de ſimpli. med. fac. ad innumeros morbos ſanandos, maxime commendatur, vt ad ſcabiem, & lepram tollendam, & ad quamplurimos alios affectus fugandos, & ad venenatorum quorundam morſus ſanandos, de eo enim ſic ſcribit, ſulphur omne trahendi vim poſſidet, eſtquè temperamenti calidi, atq; eſſentiæ tenuis, adeò vt ad nulla venenatorum animalium, reſiſtat. Si per interius propinatur, deleteria natura caret, vt ex Dioſc. lib. V. Cap. LXXIII. colligimus, ſic dicente. Prodeſt tuſſibus ſuſpiroſis, purulēta extuſſientibus, in quo ſumptū, aut ſuffitū,

Nitrum vero noſtrum antiquorum authoritate carere veneno, non poſſum probare, niſi coniecturis quibuſdam quoniam noſtrum nitrum, ex quo puluis ſclopetarius conſtat, arte paratum eſt; modoquè diuerſo ab illo, quo antiquorum nitrum præparabatur: Antiquorum enim nitrum, modo ex efflore ſcentia terræ cuiuſdam, vt ſal in mineris ſupra terrã, colligebatur, modo arte ex aqua nili fluminis fiebat, quemadmodum de ſalis præparatione Plin. tradit, quo frequenter in arte medica vtebatur: Noſtrum autem nitrum fit ex terra diu ſub tecto ſeruata, aut ex ſuum, vel ouium, limo ſtercoreue, ſuperfundendo aquam per diem, quæ deinde nitroſitatem in ea terra contentam contrahat, præterea ad craſſitiem quãdam huiuſmodi aqua decocta in nitri ſtirias vertitur mutaturquè, ex quo ſclopetarius puluis cum prædictis rebus, conficitur: Sed nitrum quoquomodo paratum fuerit, nihil aliud eſt quam terræ nitroſitas quædam concreta, noſtro tempore in parietibuſ humidis nitrum eiuſmodi colligitur: vtcumquè tamen paretur, nitrum ſiue epotum ſiue extrinſecus admotum, facultatis eſt digerentis, virtutiſquè mediæ inter ſalem, & aphronitrum ſecundum Gal. viiii. & xi. de ſimp. med. fac. noſtrum autem nitrũ venenoſa vi præditum ſit nec ne, nulla antiquorum authoritate venenoſa vi præditum eſſe, poſſem affirmare. Verum cum eodem modo quo antiquorum nitrum cõficiatur, crederem nullo veneno im-

butum eſſe, & tuto ebibi poſſe, quemadmodum nõnulli, fidem adhibentes cõmentariis in Meſ. à Monachis illis editis, impune medicamenta ex nitro cõfecta in magna copia ſumpſerunt, ex quo ſi epotum nitrum non nocet, corporis partibus admotum minus nocere credendum eſt, quoniam ſcabiei, & exulcerationibus cutis fortiter exiccãdo, vt ſal (cum maiori tamen ſtipticitate) medetur. Veneni autem vim carbonibus ſalicis, aut auellanæ ineſſe minus credendum eſt, mulieres eos in affectu piccationis ſine periculo comedentes vidimus: Carbones quoquè nos in quadam præparatione pillularum pro morbo gallico, vt pulueris præcipitati colorem occultaremus, addidimus, tutoquè exhibuimus. Si vero externæ corporis parti admoueantur nocebunt minus, cum tantum exiccent abſquè mordicatione, atquè hoc in illis obſeruauimus, qui quãdoquè caracteres, cruces, vel litteras in brachio, vel in alia corporis parte, pingunt, acu vel ſtylo compungendo, & cuticulam perforando, carbones deinde in tenuiſſimum pollinem redactos, locò ſuperponendo, & confricando, nullum tamen veneni, veſtigium, in perforata & compuncta cute apparet. Quod ſi ex admixtione nitri, ſulphuris, & ſalicis, vel auellanæ carbonum, vim quamdam mediam veneno non carentem producì diceres, vt de antidoti virtute, in theriacæ qualitate contra venenum, dixit Andromachus, dicerem etiam puluerem iſtum venenò præditum non eſſe;

ſed virtute tãtum maxime exiccante, propter nitrũ, ſulphurquè cruſtam aliquam leuem inducentia, vt experientia nos docuit: ſi enim ſerpẽtibus vlceribus, venis, vel aliis partibus adduntur, inſigniter exiccant, exeſionem interficiendo, nullamq; venenoſitatem (vt ita loquar) relinquendo: & id facilius intelligetur in illis, in quorum faciem granula pulueris dum nimis ſclopeti foramini, in quo primum puluis accenditur, admouent vultum, aut quouis modo alio in faciem exiluerint, quæ adeo ibi figuntur integra, vt perpetuo, poſt vlcuſculi facti ab ipſis granulis, percutientibus, & contundentibus, conſolidationem, (niſi maxima adhibita fuerit diligentia) ibi nigredo appareat, vt pluribus, in calce huius tractatus, de hoc agemus, curationemquè huiuſmodi vlcuſculorum, quam hactenus deſiderauiſti, ſcribemus, qualem (vt ſcis) illuſtri comiti Cornelio Bentiuolo iuueni ſtrenuiſſimo, adhibuimus, in cuius faciem, ac ſiniſtri oculi adnatam, ſclopetarii pulueris granula multa Romæ, in illis ludis, de quibus paulo ante mentionem fecimus, proſiluerant, itaquè carni infixa erant, cum nigredine nõ pauca, vt viſu turpiſſimum eſſet: ei tamẽ ita medicinam fecimus, vt ne macula quidem, niſi in adnata oculi, cui medicamẽta admouere veritus ſũ, relinqueretur: nullum tamen in hiſce ulcuſculis venenũ fuiſſe imbibitũ, animaduertimus. Quapropter nũmquam adducerer, vt crederem, puluerem ſclo

petarium venenatum eſſe, aut vulnus à globulis iſtis impoſitum, venenum aliquod obbibiſſe, ſed malitiam ſi qua dum exeunt prediti ſunt, (quod tamen falſum eſſe dicimus) exuere, tempore illo quo deferuntur. Quocirca vulnera hæc nullum hauſiſſe omnino venenum, quamuis nonnumquam σφακέλον & exeſionem patiantur, affirmamus. Symptomata enim hæc, non à puluere, ſed à contuſa attritaquè, & à mortua carne eueniunt, in qua humor à vulnere profluens imbibitur, qui cum copioſus exiſtat, & naturali calore careat, putreſcit, & proximas partes contingendo, eas corrumpit, atquè hæ rurſus proximas deinceps inficiunt, quemadmodum in ſphacelo, & phagedæna fieri videmus, aut in maxima totius corporis caeochymia, maxima ſcilicet cauſarum, quæ incommodare vlceribus poſſunt, vt refert Gal. quarto meth. quo loco, de cauſis omnibus, pluribus verbis diſſerit, quæ vlcera depaſcentia reddere poſſunt, quæ vel herpetas nominat, quando ſcilicet, ſumma tantum cutis, ab humore maligno exeditur, vel phagedænas, quando ſubiecta corrumpitur caro, atquè hæc vulnera putrida, & depaſcentia nonnulli etiam vocauere vt Gal. vi. aphor. xlv. ſcribit. Verum vulnera, à globulis plumbeis illata, depaſcentia, facilius quàm cætera fiunt, ob attritam, & contuſam illam carnem, & ob malorum ſuccorũ vniuerſi corporis copiam, non quia vt aliis pla-

cuit, venenata ſint; Quot ſi ita vt ipſi auiunt eſſet, vulnera omnia à ſclopeticis globulis impoſita, putrida atque deſpaſcentia eſſe deberent, eſſentque iſtorum vulnerum hæ propriæ differentiæ, cum tamen, vlceris alicuius, has proprias eſſe differentias, Gal. non placeat, VI. aphor. XXXXV. ſed cõpoſitas quaſdam paſſiones, ex vlcere, & putredine: & etiam abſquè putredine vlcera eſſe poſſint, vt idẽ aſſeruit, tertio, & quarto meth. ſed cum non omnia talia vulnera putrida depaſcentiaquè ſint, veneno eſſe infecta, inficiandum eſt.

Habes igitur vulnera huiuſmodi, nec ex puluere, nec aliunde venenata eſſe, nequè ignis vim & calorem ſenſiſſe, & proinde tanquam inuſta, curanda non eſſe: verum quomodo adhibenda curatio his ſit, nunc audies.

Vulnerum Curatio à Sclopeto factorum.

Vulnera à globulis illata, quoniam vel in carnoſis partibus ſunt, vel in neruoſis, vel cum læſione oſſis alicuius, vel ſine læſione, vel carni, vel oſſi globuli ſoli infixi ſunt, vel cum veſtimentorum parte, vel cum particula armaturæ ferreæ, aut cum hamis loricæ, erit igitur ab ipſo ſtatim initio, diligenter animaduertendũ, num vulnus ſimplex ſit, ſine contuſione & dolore, an cum fractura oſſis, an cum globulo ſolo, vel cum veſtimenti parte, an cum armaturæ ferreæ laminula, an cum hamis loricæ, & ſimilium infixione (vt ita dicã;) et morbi eſſentia ſtatuenda, &

endo, & abſouenda, vt admonuit Gal. primo acut. , com. iii. dicens : In primis quis nam ſit effectus, di- , gnoſcere oportet, deinde ipſius curationem, ita ag- , gredi : Non enim eodem modo curari poſſunt omnia, vt à Gal. iii. art. med. de ſimplicibus & compoſitis morbis proditum eſt longa oratione, quam in præſentia recenſere, ſuperfluo facerem, fingamus itaque, carnoſam particulam quampiam à plubeo globulo ictam, vulnus cum contuſione accepiſſe, abſque rei alicuius in ipſo vulnere retentione, erit quidem iſtius morbi eſſentia, continui ſolutio, contuſio, & dolor : Solutio continui, & contuſio in carne fiet à globulo perforante & contundente, dolor deinde ſequetur ex carnis dilaniatione & attritu, à quibus omnibus, tota curandi ratio, ſumenda eſt : Verumtamen indicationes curatiuæ, quæ ab his ſumuntur, ſibi aduerſari videntur, ſolutio enim continui, conſolidationem, & vnionem indicant, quę per exiccantia medicamenta abſoluetur, ſecundum Hipp. lib. de vlc. Contuſo autem vlneri, aut phlegmonoſo, concoquentia, ſeu pus mouentia, conueniunt, ait enim adducto loco Hipp. medendum eſt, vt quam celerrime, ſuppuretur, neceſſe eſt enim, carnes ſic cōtuſas putreſcere, ac in pus verti, vt dictum à Gal. fuit i i. & vii. meth. vbi de ventriculi affectibus loquitur : Dolor vero, medicamentis, calida & humida qualitate præditis ſedari poſtulat, ſicut à Gal. declaratur. v i i. de comp. med. ſecundum genera, de aqua calida, du-

& 3. meth.

carnoſæ partis vulnus.

& Gal. 3. art. med. & 3. meth.

& ab Hipp. lib. de frac. cranei. & Gal. 5. de ſim. me. fac. & 4. 6. 12. 13. meth.

calida & humida medicamemta ſolutioni cōtinui aduerſantur.

cens exemplū, verum calida, & humida qualitate prædita medicamēta ſolutioni cōtinui aduerſantur, Gal. iii. meth. tamē ſi ſcopos ab ipſo propoſitos intuebimur, ab eo fine quo nō, curatio erit inchoāda, cæteris

vnde curatio inchoanda.

tamen nō neglectis, vulnere nēpe cōtuſione, & phlegmone, vel quouis alio ſymptomate, ſi adderit vulnus tamen ipſū, ab initio re vera eſſet curandū, quoniā ſolutioni cōtinui omni, cū ſit morbus in cōpoſitione, vt ait Gal. iii. art. med. cōſolidatio cōuenit. propriaq; ip

& lib. de cau. morb.

ſius eſt curatio: Quæ quidem continui ſolutio, ſi alicui præternaturali affectui coniuncta erit, eius curatio non vt ſimplicis vulneris erit, ſed primū affectui vulneri cōiuncto, deinde vulneri ipſi medebimur: quandoquidē cum vulneri circūiacens caro contuſa ſit, & phlegmone vt plurimū vrgeatur, qui tumor eſt præternaturā, fieri non poteſt, vt commode ſanetur vulnus, ſed multo maius potius reddetur, niſi loco in quo fuerit, prius medicatus fueris: In propoſita igitur noſtra hypoteſi ſi contuſa attritaquè ſit caro, phlegmonequè vrgeatur, non conſolidabitur vulnus: nequè etiam attritam & contuſam carnem remouebimus, non ſedato prius dolore, ſi aliquis dolor vlceris locum infeſtet: Quapropter ei, cui primum mederi debueramus (vulneri nempe ipſi,) poſtremum curatur. Scopi itaq; vulnerum curandorum à globulis ſclopetariis, aut bōbardicis acceptorum ſic erūt propoſiti, vt primo dolorem remittamus vt etiā Auic. iiii. quar. cap. de vulnere cum dolore placuit

contuſione, & vulnere interim non neglectis: deinde animum in ipſam contuſionem defigemus: quibus remotis, & vulneris cauo carne repleto, vt vltimo declarabimus, operã dabimus, vt vulnus cõſolidetur quod quidẽ facile deinde cõſequemur: Acceptũ vulnus à globulo bõbardico, ſeu ſclopetario, dignoſcetur ex cõtuſione, vulneris figura, quæ circularis eſt, & parua, ex ægrotãtis relatiõe, tumore inæquali, liuore carnis, & dolore graui, quẽ ſẽper aliquod sãguinis ꝓfluuiũ ſequi ſolet quod ſecũdũ Gal. v. me. ſiſtẽdũ eſt, quãdo hoc neglecto, curari vulnus non poſſet; à quo etiã vulnere, ſi parua sãguinis copia deflueret, ob cõtuſionẽ, ſanguinẽ ad partẽ aliã impellẽtẽ, vel ob aliã cauſam, fluorẽ ipſum ſanguinis impedientẽ, exploratis prius ægrotantis viribus; frictione aliqua, vel leui caprificatione ſanguinem educes, ex Hipp. ſententia, lib. de vlc. ita ſcribentis, omni vulneri recenter facto, niſi in ventre ſit, ex ipſo ſtatim plus, vel minus ſanguinis effluere, expedit, & quæ ſequuntur, hoc idem ex Hipp. decreto, admonet Gal. iiii. meth. ſic ſcribens fit enim, inquit Hipp. effluẽte ſanguine, vulnus ſiccius, ꝓinde ſanius: addit præterea & minus inflãmatione infeſtatur: deinde, ſi nimis deflueret linteola, vel pluilli in poſca (quæ ex aqua, & aceto cõponitur) madefacti apponantur; verum quoniã neque acetũ omne æque acre eſt, aquæ admixtiõe ad tẽperiẽ quãdã, ita vt bibi poſſit, reducẽdũ eſt, vt Gal. ii. ad Glauc. docet, vel puluilli aut lenteola illa in oui

quibus notis vulnus acceptũ a globulis ſclopetariis dignoſcatur.

& cæl. lib. 5. cap. 26.

ſiſtẽtia fluxũ ſanguinis.

oui albumen vlneribus cõtuſis maxime cõmodũ

albore cũ ſale,immergi,& madefieri debent, vt Paul. lib. VI. cap. de palpebrarum affectibus, admonet, quod medicamentũ, iſtis præſertim vulneribus, noſtro quidem iudicio, mirumimmodum conducet,& & ad attritam, & mortuam illam carnem exiccandam,quam iſti eſcharam vocauerunt, conferet: nec verendus eſt dolor, quippe huiuſmodi medicamentum,parum vulnera illa mordet,ob carnem emortuam contuſam & ſenſu deſtitutam: non tamen,vt lenteola hoc medicamẽto imbuta vulneris fundum tangerent vllo modo ſuaderem,cum vniuerſum vulnus carne illa attrita æque circumdatum non ſit.frigida etiam aqua linteola poſſes imbuere,ex Pau. ſententia,lib.VI. cap.XXXIIII. repellit enim humores propter dolorem ad vulnus confluentes,fluxumquè ſanguinis ſiſtit. Cæterum ſi maximum eſſet ſanguinis profluuium, oui albori & ſali pulueres aliquos emplaſticos poſſes addere,vt bolumarmenã, thus, aloé, & conſimilia,de quibus Gal. V. meth. ſcribit,quæ inde ſi libet deſumere poteris. Vulnere deinde vniuerſo linteolum vel puluillum, in antedicto medicamento,cui aliquid roſacei olei,admiſtum ſit ſuperpones,tum vt dolor leuetur, tum vt fluxio humorum, qui facile ad vulnus propter cõtuſionem defluerent, impediatur,ex Gal. decreto iii. art. med. ſic ſcribentis. Fluentes humores repellendi, qui autem fluxere, diſcutiendi. Verum quoniam omnes vulnerationes tam contundendo quam cædendo illatæ, penicillis

ex linteolis, vel ex rebus aliis conceptis (quos Barbari turundas & tentas) græci autem τὰ ἔμμοτα appellat, ideo ne claudantur, vel vt aperiantur magis, vel vt mundentur, & detergantur, vel vt pus, & ἰχὼρ ideſt ſanies deffluant, vel vt medicamenta commode in vulnus ipsũ immittantur, vel ob alias multas cauſas, quas nunc recenſere moleſtum eſſet, cõſtipari ad fundum vſquè ſolent, aduertendum etiam atquè etiã eſt (quamuis nonnulli ſint, qui laqueum ab vtraquè parte, ſi membrum proforatum ſit, vulneri inſerant) ne hoc in hiſce vulneribus faciamus, tum ob ingentem cõtuſionem, quæ cauſa eſt, vt attrita caro illa ex vulnere excidat, tum ob maximum, & vehementiſſimum dolorem qui accitur, dum laqueus intromittitur, & in vulnere retinetur. Quapropter nullũ vel paruũ admodũ peniculũ primis ſaltẽ diebus iponimus, & tãtæ duntaxat longitudinis crasſitudiniſquè, vt ne vulnus claudatur, poſſit prohibere, quo aptè ex vulnere pus effluat: Nequè vulneris interioris comglutinatio verenda erit ſiquidem tanta attritio & contuſio carnis in toto vulnere eſt, vt nullo modo conſolidari poſſit, niſi poſt contuſæ & attritæ illius carnis putrefactionem, & ablationem, & nouæ carnis generationem: aliquid tamen ex prædictis medicamini bus aperto ori vulneris poteris inſtillare, fugiesquè magnorũ & longorũ penicillorũ & laqueorũ inſertiones, præcipue ne dolor ex his excitetur, cum paulo ante monſtrauerimus, & ex Gal. placitis probaue-

peniculli in fundũ vulneris mittendi nõ ſunt tum quales & 4. eſſe debeant primis dieb.

rimus, in iſtorũ vulnerum curatione primã indicationẽ à doloris ſedatione ſumi,qui nõ mediocris cõmoueretur,cũ maximo ægrotãtis incõmodo,ſi penicilli craſſi,& longi ad fundũ vſq; vulneris,vel laquei imponerẽtur, tãtus enim in iſtis vulneribus ſenſus eſt,vt vix dolori,qui ex penicillorũ & laqueorũ contactu efficeretur,æger reſiſteret,quãuis in mẽbro carnoſo admodum,huiuſmodi vulnera excepta eſſent. Vſus igitur peniculorũ vniuerſũ vulnus cõſtipãtiũ, primis ſaltem diebus intercidat,quibus neque carnis generatione,neque vlceris abſterſione,ſed doloris mitigatione,& attritæ carnis putefactione indigemus. Cum vero in vulnere ſalutem aliquam, & ſecuritatem cognoueris, pro vt res ſuadebit, penicillos vulneri impones. Peniculos itaque ex ſtupa probe pexa, & ſordibus omnibus carẽte, modo minores, modo craſſiores, modo longiores pro vulneris latitudine,& profunditate concipies, quos medicaminibus, de quibus iam egimus, illitos vulneri leuiter, ne exacerbetur dolor inſeres, vel exiguum medicamenti illius ori vulneris, quod primis quidẽ diebus hiat,ac patet inſtillabis, His peractis linteolũ, vel puluillũ ex eadẽ ſtupa (vt dictũ eſt) eodẽ medicamẽto imbutũ,& illitũ vulneri ſuperpones, faſciolaque lata,& lõga, & apta,perinde ac mẽbri vulnerati magnitudo exiget, vulnus obligabis, vt cel. docuit lib. vi. cap. xxvi cuius verba non eſt quod in præſentia adducam,vel declarem,cum tũ ſepius vul-

ex quibus peniculi fieri debeant.

& gal. in lib. de his quæ in med. fiunt & in lib. de faſ.

neribus, ſecundum eius decreta mederi me videris, ac tu quæ ab ipſo ſcribũtur, per te diſcere poſſis, neque etiam hic locus omnia ad omnium vlcerum curationem ſpectantia, recenſeri expoſtulat, & nũc vulnerum à ſclopetorum globulis acceptorũ, atq; eorum ſymptomatum curationem, de qua nemo ante hac (quod ſciam) quod ſatis ſit ſcripſit, perſequi ſtatuerimus. Obligato itaque vulnere ægro ad ſequentem vſque diem quietem imperabis, mẽbro primũ in quo vulnus eſt in aptiſſima figura nec dolore infeſtetur compoſito: operam dando quoad eius fieri poteſt, vt interim ab inflammatione vulnus tuearis, vt in lib. de artic. his verbis admonuit Gal. ſtudendum enim vt contuſiones præcipue quidem ab inflammatione conſeruemus, & ſi inflammantur, vt quam citiſſime inflammationẽ finiamus, atque etiam Auic. ter. pri. cap. xxviii. admonet vt in contuſionibus, quantum in nobis eſt dolorem leuemus, & à membro materiam arceamus. Ad hunc finem propoſitum multis modis peruenire poteris, ſanguinis miſſione, clyſteribus, purgationibus, ligaturis, frictionibus, quiete, dieta, & repellentibus medicinis vulneris circũiacentibus partibus admotis: de quibus inferius obiter agemus. Melius tamen cõſuleres, eodẽ tẽpore nulla ratione diei aut noctis habita, ſi reuulſionis gratia venã ſecares, vt præcepit Gal. in lib. de cur. rat. per ſag. mis, cum humores continue ad vulnus confluat, ipſeque dolor humores tanquam

poſt ligaturã quid agendũ

quibus dolor remitti poſſit

primo die reuulſionis gratia vena ſecãda & ad dolorẽ leuandum

poſt cōctionē in vētriculo tactā & poſt excremētorū deiectionē facienda miſſio ſanguinis. &. 9. meth. clyſter ſanguinis miſſionē p̄cedit. & Aui. 4.p. Auēz. 3. de feb. ad dolorē leuādū ſanguinis miſſio præſtātiſſimum eſt remedium.

cucurbitula, vt à Gal v. meth. dictū eſt trahat. illud tamen ſemper memoriæ retineri vellem, vt ſanguinis illa miſſio, cibis in venticulo cuncoctis, & eſt excrementorū deiectionē fieret, vt in lib, de ſanguinis miſſione admonet, Gal. & ſi ſponte aluus non deiiciat leui aliquo & blando clyſtere ſubducenda excrementa ſunt, iuxta Pauli ſententiā lib. vi, cad. de ſec. venæ, niſi forte morbi vis & doloris vehemētia vrgerēt, tūc enim ſtatim ſanguis mittendus eſſet, quando nullum præſtantius remediū ſit, quā ipſa ſanguinis miſſio ad dolorē leuandū, vt Gal. placuit. p. aph. xxiii. quia tunc non extra rem eſſet, venam prius ſecare, deinde clyſtere aluum, purgare, vt iiii. de rat. vic. in acu. admonuit Hipp. namquè ſi hoc negligeretur, vel ſerius quam par ſit clyſtere aluum purgaremus, forte tum dolor, tum humorum defluxus, vel abſceſſus alicuius, vel maioris inflāmationis præcipuæ cauſæ eſſēt, Secetur igitur prius vena, ſi ita res ſuadebit Gal. præceptis in lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. & licet in vulnere, aut contiſioue nulla inflammatio aut nullus magnus morbus ſit, ſanguinis miſſio omitti non debet, hac enim magni morbi futuri, & inflāmationis impendēs periculum propulſabimus. Auic. teſtimonio quar. quar. quod qui magnis iſtis affecti ſunt vulneribus ſæpenumero ſubeunt, hoc idem quar. p. ſcribebat his verbis, de melioribus cum quibus intendimus curationem vulnerum, & probibitionem apoſtematis. &c. & i i. de frac. dicebat Gal. caue ante

omnia

omnia ne fiat inflammatio, licet corpus non ſit plethoricum, dummodo futuri magni morbi immineat periculum, & in lib. de ſec. venæ addebat, at vero non ſolum vbi adeſt plenitudo ſiue ea ad vires refera tur ſiue ad humorum infuſionem, mirifice prodeſt venæ ſectio, verum etiam citra plenitudinem inflam mationi incipienti, aut exitu, aut dolore, aut partium debilitate, dolor enim ſanguinem ad ſe trahit, & par tibus debilitatis inflammationem, etiam ſi nō in corpore plenitudo ſit, procreat, & in lib. de art. ait, etiā exiſtente contuſione, vel vulnere paruo confert &c. Facta excrementorum euacuatione ſiue ſpontanea, ſi ue per clyſteres, venam ſecari præcipies, ſex vel octo vncias ſanguinis, aut decem mittendo, pro laborantis robore, conſuetudine, ætate, regione, & anni conſtitutione. Quæ quidem ſanguinis miſſio, ſi primis diebus medicorum imperitia omiſſa fuiſſet, tertia, vel quarta, vel quinta die, modo humores in motu adhuc ſint, & fluere poſſint, ſecāda vena eſt, dierū enim in ſanguinis miſſione, ratio non habetur, Gal. in lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. ſic ſcribente. quocunquè enim die ſanguinis mittendi ſcopum inueneris in eo auxilium adhibendū eſt, & ſi vel vigeſimus is ab initio extiterit, iccirco vena ſecabitur. quod cum gratia reuulſionis in vulneribus fiat, ſecundū Gal. v. meth. miſſionem ſanguinis bipartiri magis mihi placeret, vt idem Gal. in lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. cenſuit, prima die igitur partem vnā ſanguinis detrahes,

& i lib. de ple lib. de ſec. venæ, & 4 meth quæ ſāg. quātitas mittēda

in ſāng. miſſ. dierum ratio non habetur.

ſang. miſſio ſi partitur maior ſit reuulſio.

BIBLIOTECA ...

ſequenti die alteram.hoc enim facto ipſo etiam Gal. teſte maior fit reuulſio, quam ſolam in vulneribus iſtis ſpectamus, quam ſi eodem tempore vnica fieret ſanguinis miſſio : verum quoniam in onmi morbo

quæ ſit vena ſit ſecanda.

minimè ſemper eadem vena ſecanda eſt, pro inde, quæ ſecanda vena ſit, animaduertendum, Quippe ſi morbus, vel plaga ſupra collum in parte aliqua

Capitis vena rariſsime a iugulari oritur

ſit, humerariam venam, quam alii capitis venam ap pellant ſecabis,quamuis ea non ſemper ſed rariſſime à iugulari vena oriatur, vt ex anathome diſces, quãquãuis Veſalius aliter,& alii authores ſcripſerint,nos tamen ſecus rem ſe habere docebimus, oſtendemusquè ſi in affectibus ſupra collum inciditur, prodeſſe ob fibrarum rectitudinem, non quia à iugulari vena originem ducat. ſi vero à collo vſque ad ſectum trãſuerſum, quod διάφραγμα dicitur affectio ſit, axillarem ſeu iecorariam diſſecabis,ſi infra ſeptum tranſuerſum morbus ſit, venam poplitis vel maleoli ſcindes,vt ſcripſit Gal. in lib.de cur. rat. per ſang. miſſ. vbi in antiquos inuehitur, qui indiſcriminatim venas ſecabant, Aliud tamen dignum animaduerſione occurrit, quod fideliter memoriæ etiam mandabis, morbo ſupra collum exiſtente, ſi plethoricum fue-

Corpore ple thorico exiſtẽ te, ſi affectio ſupra collũ ſu erit humeraria nõ incidẽ da vena eſt.

rit corpus, in morbi principio, ac humerariam venam ſecare non licere, ſed vt plenitudinem minuamus ne ad caput ſanguis feratur,iecoraria incidenda vena eſt, deinde vt reuellas ab humeraria ſanguinem detrahes,& ſi infra ſeptũ tranſuerſum affectus ſit,ad-

ſitque plenitudo nõ ex poplite prius ſanguinẽ mittes, ſed ab axillari primũ,deinde ex poplite sãguinẽ educes,vt eodẽ loco fuit Gal. opinio,in quã etiã autor de renũ affectibus,& Auic.iuere: Sed quoniã inter præſtantes alioquin medicos tanta eſt diſſenſio, vtrũ in eodẽ,an in oppoſito latere, vena incidẽda ſit, paucis verbis quid de re hac ſentiã, de qua adhuc tãta inter medicos eſt diſcordia,abſoluã,& alias(dijs bene fauẽtibus)in cõmẽtariis noſtris in vi.lib. Pau.exactius, & lõgiori oratione hoc perſequemur. In præſentia autẽ ſolũ quãtũ ad ꝑpoſitũ attinet,afferã, dicãq; non vno, & eodem modo, & morbis ab internis cauſis, ſeu præcedentibus ortis, quorum cauſa humorum corruptio,vel multitudo eſt,& his quibus, ob externas cauſas,vel procatarcticas,corpora præſertim ſana vrgentur,medicandũ eſſe. In omnibus igitur vulneribus & plagis,vt ab aduerſo latere sãguis detraheretur,conſulerem, quia & in oppoſitam partem reuellitur ſanguis, & ad vulnus humorum fluxus impeditur,quod à Gal. in lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. his verbis animaduerſum eſt. in fluentibus humoribus oportet reuellere, ſed ex qua parte melior moliatur reuulſio,idem iii.art. med. lxxxxix. his verbis admonuit,at attrahendi ex omni parte,& loco ad oppoſitas partes communis eſt indicatio,ad quã maxime diſtãtia deriuatio vero ad vicina &c. Præcepto itaquè Gal. partis aduerſæ vena, tanquam quæ à vulnere plurimum diſtet,incidẽda eſt, ratioquè rei huic

à quo latere vena ſecanda ſit, paucis verbis declaratur.

ſubſcribit,quoniam omnis noſtra mens, & cõſilium eſt,vt humores reuellamus, eorumquè fluxũ ad particulam corporis læſam, intercipiamus, ſed reuulſio cum à remotiori parte fiat vt Gal. iiii. meth. ex aduerſo latere iccirco venam ut reuellamus, incidimus,neque etiam in hac re Gal. authoritatem deſideramus, iiii. meth. ſic dicentis, Quando maxime influunt humores, tunc ad contraria reuellere oportet, idem ſenſit Gal. lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. eoquè magis in hanc trahor ſententiam quando nos etiam præſeruationis cauſa in iſtis affectibus ſanguinem mittimus,cum Gal. videam,& Pau. lib.vi.cap. de ſang. miſſ. in perſeueratione appopleſiæ,pedis venam tãquam ab affecto loco magis remotam incidere, Secta proinde,vt diximus,in aduerſo latere vena, victus ratio inſtituenda eſt,& ea quidem tenuis ſiquidem inflammationi inceptæ,aut inflammationis impendenti periculo victus tenuis potiſſimum occurrit,& aduerſatur, quod à Gal. in lib.de cur. rat. per ſang. miſſ. proditum eſt, qui ſic ſcribit, verum quod principatus, ac veluti ſumma curationis non lipientibus modo,ſed in omnibus fere affectibus aliis,etiam in accurato victu potiſſimum conſiſtere, neminem latere opinor, & in lib.de miſſ. ſang. aduerſus Eraſiſtratum ſic etiam ſcribit, circa initia ægritudinum, ac inflammationum generationis, omnis ciborum ſorbitionumquè à dicto prorſus exhibitio ſubtrahenda eſt, & Auic. aſſerit tantum ſolum cibi exhi-

& 5. meth. in principio ſcribit.

& 2. ad glauc.

victus ratio.

bendum, vt æger ſufficiat, & perduret, cui ſententiæ Gal. cæterique locupletes authores ſuffragati ſūt. ægrum itaque ferculo ex pane confecto, quod panatellam vocant, cui melopeponis ſemina vel ſaccharū, vel ptiſana hordeacea optime parata, aut ferculis ex boragine, vel lactuca, vel intybo, & ſimilibus, hora conſueta nutries (niſi aliquod ſymptoma obſtet) vt conſuetudinem retineas, iuxta Gal. ſententiam xi. meth. cibumque deduces, & augebis, prout morbus conſulet, & pro qualitate exercitiorum ægrotantis, quando ciborum minor quantitas quieſcentibus, quā his, qui ambulant, concedatur ab Hipp. lib. de artic. quieſcentibus inquit tenuior victus exhibendus: Verum à vino arcendi ſunt vt iiii. meth. aduertit Gal. vbi de vino mentionem facit, inquit enim non latet autem & de vini vſu quod cauendum eſt, vbi phlegmonis ſuſpicio adeſt, alias dari nihil vetat, ſed quoniam in huiuſmodi vulneribus maximopere ne inflammatio fiat, veremur, ideo vinum exhibendum non eſt, vt docuit Hipp. lib. de vul. ſic ſcribens, parum comedere, & aquam potare in omnibus vulneribus, & vlceribus, maxime confert. & magis recentibus, quàm vetuſtis, vt Cæl. & alii grauiſſimi authores prodidere, exhibebis etiam decoctam aquam per totum ſaltem tempus illud, quo inflammationis impēdeat periculum, & eam vel ſimplicem, vel cum vino granatorum iuxta Auic. p. iii. cap. xxvi. reprimit enim feruorem bilis, poteris etiam mulſam por-

Iſtis vulnerib. vinū minime conuenire.

rigere, qua Gal. iii. de frac. vtebantur, tu tamen mellis loco, vt ſuauior ad potandum aqua ſit, ſaccharũ poſſes admiſcere, ſimplex quippe aqua neruis inimica eſt, vt adducto loco ſcripſit Gal. Neque hoc loco opinioni, dicentium dulcia in bilem conuerti, accedas, ſiquidem hoc verum perpetuo non eſt, idque multis medicæ artis ſtudioſis in quodam meo tractatu demonſtrauiſſe me, non ignoras. In cibis offerendis ſemper aliquid ætati, & conſuetudini cõdonabis, nõ enim omnibus eadẽ cõuenit dieta, & prodeſt, quẽ admodũ empiricis placebat: ægrotis in ſuper quietẽ ĩpera, quia in lib. de ſpiran. diff. ſcribit Gal. quicquid phlegmone obſidetur, id exquiſitam integramquè ex poſtulat requiem: & licet in vulneribus iſtis ſemper phlegmone non adſit, tamen quoniã periculũ phlegmones impendet, ægrum quieſcere iubebis, quia motum vulneribus nón conducere ſcripſit Hipp. in lib. de vlc. vniuerſum quoque corpus medicamento humorem peccantem adducente purgabis, ſiquidẽ ſcripſit Auicen. iiii. primi oportet cum miſſione ſanguinis, & euacuatione ventris prohibere apoſtema, huic ſententiæ ſuffragatur Gal. iiii. de comp. med. ſecundum genera, ſcribens, nonnullis ſiquidem vel purgatio ſola ſufficit, quibusdam ſanguinis detractio, aliis vtraque hæc adhibere profuerit, & iiii. meth. ex Hipp. ſententia in lib. de vlc. ſic ſcripſit, purgatio per aluum pleriſquè vlcerum prodeſt præterea vulneribus, quæ in capite ſunt accepta, item in

& 3. de rat. vic in acu.

ægrotantibus quies ſuadetur.

& lib. de art.

Purgatio an, conueniat.

ventre, & articulis. Manifeſtum igitur in omnibus vulneribus, omnium conſenſu purgandum corpus eſſe. non ab re igitur etiam fuerit in iſtis vulneribus medicamento aliquo corpus purgare, morbi ratione habita, & aliorum quæ ab Hipp. cum de his quos purgare oportet, loquitur, præſcribuntur; & primis quidem diebus hæc facienda ſunt, neque ſeptima, aut alia dies pro humorũ præparatione, & coctione (vt non nulli faciunt) expectanda eſt, quia hoc ſolũ faciendũ eſſet, ſi tantũ euacuandi eſſet animus, ſed cum reuellere velimus, nullaque in corpore adſit cacochymia, primis diebus purgandum eſt, vt alias fuſius declarabimus, & vt etiam Gal. iiii. meth. ſcripſit, veluti, ſanguinem mittimus in vulneratis non exiſtente plenitudine, nec quo ad vires, nec quo ad vaſa, ita etiam in illis nulla exiſtente cacochymia corpus purgamus, ad eundem modum nec purgatio in ſola vitio ſi ſucci abundantia conuenienter ſuſcipitur, ſed ſicut in miſſione ſanguinis, vel propter ipſius abundãtiam vel propter morbi magnitudinem, ita purgatio & propter abundantiam alterius ſucci, & propter vim morbi, adhibetur, vt ad diuerſum trahat, & euacuet, quæ miruminmodum proderunt ægrotantibus: Quibus & ſi opus erit poteris addere frictiones, & ligaturas, humores in contrariã partẽ trahentes, præcepto Gal. in lib. de cur rat. per ſang. miſſ. Ad hæc ne etiam è memoria excidat primis diebus affecto membro repellens medicamen, vt Gal. iiii.

Frictiones vtiles eſſe.

de comp. med. ſecundum genera, ait, admouere, ſcribit enim duo sũt ſcopi in vlcere, vnus ad id, quod influit, alter ad id, quod fluxum eſt, ad primum quæ repellunt &c. quia dum mẽbrum dolore afficitur, ad illud humores fluunt, ideo repellente vtimur medicina: Quapropter Gal. v. aph. lxvi. in fine commenti ſic de vlceribus, in quibus adeſt dolor ſcribit, & hoc multis præſertim fieri vulneribus exiſtimandum eſt, in qnibus adeſt quidem dolor, & propter ipſum omnino aliquid influit, à medicis autem reprimitur valde infrigidantibus, aut adſtringentibus medicamentis, & in lib. de comp. med. ſecundum gen. ait, in principio medicamenta repellentia proſunt vlceribus, ne phlegmone corripiantur, idque ſubinde in eo libro repetit. Sed quibus qualitatibus repellentia medicamenta prædita eſſe debeant, iam dictũ eſt, frigida nempe, & adſtringente, atque ea duplicia ſunt, vt ait Gal. iiii. de artic. alia quippe humida, alia ſtiptica, quæ humida ſunt penetrant magis, & quandoquè non ſolum ſtatim membrum refrigerant, ſed illi maiorem ſæpe quam par ſit, ſtuporẽ inducunt, vt aqua pura, ſuccus papaueris, ſuccus mandragoræ, & ſimilium, quibus re vera non egemus, quamuis æſtiuo tempore eis quandoquè vtamur, vt ait Gal. iiii. de comp. med. ſec. gen. Alterum genus ſtipticum eſt, & terreum magis, vt loco, quẽ adduximus iam dictum eſt, quod magis ad humorum fluxum intercipiẽdum idoneum videtur, vt Gal. iiii. de artic.

repellẽtia quãtũ p̃ſtẽt circa vulnera.

repel. qualitas qualis eſſe debeat.

& 9. de cõp. med. ſec. loc. & in lib. de ſimp. med. fac

alterũ genus repellẽtiũ medicamentorũ ſtiptica mag s fluxũ humorũ intercipiunt.

artic. ſic ſcripſit, ex his autẽ ipſis cum duplicia ſint, vt didicimus quæ poſſunt adſtringere efficaciorem vim obtinẽt, quibus quod influit citius repellatur, debent ergo iſta eſſe frigida, & ſtiptica, quemadmodũ illa quæ ſanguinis fluxum ſiſtũt, vt ait Gal. v. meth. frigus enim ſanguinem, & ſanguini admixtos humores congelando, & denſando ſiſtit, vt admonuit Gal. vbi de his frigidis verba facit: ineſt autem medicinis huiuſmodi frigidis vis contrahendi denſandiquè corporis ſuperficiem, cui admouentur, deinde ſtipticitas affectæ particulæ robur addere valens Gal. iii. art. med. lxxxxv. cum ſtipticorum ſit corroborare, & confirmare, his igitur ad perfectam vſquè vulneris conſolidationem vteris (licet recentiores ad ſeptimam vſquè ſolum illis vtantur) quia Gal. in lib. de frac. ſcribit humores ſemper ad vulnus fluere poſſe. quocirca repellentibus his medicinis in formam vnguenti, redactis, membrum affectum in latitudine quattuor digitorum illines, vel puluillos auſtero vino & craſſo, vel poſca imbutos, admouebis, cur autẽ craſſum eſſe vinum debeat. ii. de frac. à Gal. dictum fuit. Alio etiam medicamento, cuius deſcriptionem, & multarum etiam aliarum medicinarum in calce huius tractatus habebis, vti poteris. Sequenti præterea die, cum ægrum inuiſes, puluillos illos, & penicillos quos priore die vulneri impoſueras, aut admoueras, remouebis; qui ſi propter oui alborem tenaciter vulneri, & pilis qui circa vulnus ſunt adhæſerint, eos

& 6. de cõp. med. ſec. loc.

ſang. fluxum ſiſtẽtia frigida, & ſtiptica eſſe debent,

& 2. ad Glau. & 3. meth. ſtiptica corrobοrant.

ad vulnus ſẽper humores poſsũt fluere

in 2. inuiſione quid faciẽdum.

posca tepida, vel vino auſtero etiam tepido, ne dolor commoueatur, emollies, quibus remotis leuiter ne ægroto dolorem des, (q. deinde fluxū humorum irritaret) linteolo aliquo molli, nitido, puroque, ac ſic co, vulneris ſaniē purgabis, vt Gal. docuit iiii. de cōp. med. ſec. gen. de vlcere loquens, ac circūquaque leuiter etiam vulnus comprimes, & ſanguinem collectū, aut pus in fundo vulneris blandiſſime linteolis mollibus euacuabis, quod etiā in lib. de vlc, animaduertit Hipp. quāuis Auic. iii. iiii. cap. xxviii. aſpero panno detergēdū vulnus dicat. ſed ipſe pāno huiuſmodi vtebatur, quotieſcūque ſanies maxime vulneri impacta erat, quæ abſterſione maxima egebat, cauūq; vulneris repleri carne poſtulabat, hoc autē tēpore pāno tali nō eſt opus propter ſenſū maximū, quo præditum eſt vulnus, & cum ſolum opera danda ſit vt dolor leuetur, & inflammatio arceatur. Quin me conſulente primis diebus parū abſterges, tū vt ne dolorē refrices, tū etiā quia hoc tēpore multa carnis generatione non egemus, huc ſi intenderis animum non parum id prodeſſe ægris reperies, cum bis ſingulis diebus doloris exacerbatio, quæ abſtergendo accitur, vitetur, atque hoc in eos qui ſe practicos nominari volunt, dictum ſit, qui bis ſingulis diebus vel inſcitia, vel vt diligentiores habeantur præter rationem ſæpe goſſapino, & rebus aſperis non citra dolorē vulnera aſtergunt, & ægris, dum diebus ſingulis bis hoc modo medētur, cum dolorē irritent,

Marginal notes: quibus puluilli tenaciter vulneri adhærentes remoueantur. — panno aſpero ſaniē vulneri maxime adhærētē abſtergebat Auic. — primis diebus parū vulnera abſtergenda,

inflãmationis, vt plurimũ ſunt cauſa, quemadmodum experientia nos docuit, licet hæc res parui momenti quibusdã videatur. Tu autẽ quã poteris blandiſſime vulnere affecta membra contrectabis, atquè ita ſi fieri poſſet, vt ne dormientes quidem ægri à ſomno excitentur, & ſi cõmode linteolo vulnus abſtergere non poſſes, bombice id aſſequeris. Poſt hæc guttã feruentẽ noſtri olei præſtantiſſimi, quod intentiones omnes iſtarum contuſionũ reſpicit, ori vulneris inſtillabis, ne contuſa, & attrita illa caro, quæ cũ ſupra modũ humoris plena ſit facile putreſcit, contagione ſua proximam carnẽ non affectam corrumpat, quam ſi aliquo cãdenti ferro totam in ſuprema vulneris parte optime etiam exiccares, non ab re eſſet, verum cum ægrorum omnium non vna ſit diſpoſitio nequè omnes æque aduſtionẽ patiãtur, queẽadmodum etiam ſcripſit Gal. iiii. meth. de nonnullis, qui diuturnum potius morbũ ſine ſectione, quã breuẽ cum ſectione ferre malunt, ne etiã medicus inhumani, & feri nomen ſubeat primis diebus noſtri olei gutta feruens vulneri inſtillata ſufficiet, exhauſto enim dolore, quẽ olei calor fecerat, qui ex contuſione etiã capiebatur, dolor oleo iſto facultate concoquendi contuſionẽ, & doloris leuandi prædito mitigabitur, cuius talis eſt cõpoſitio.

blãdiſſime vulnere affecta mẽbra cõtrectanda.

ſupremã vulneris partem ferro ignito exiccare prodeſt.

non omnibus vna eſt diſpoſitio.

Recipe reſinæ abietinæ vnc. v. olei roſacei completi vnc. ii. ſẽ. hypericonis recentis, ſi haberi poſſunt drã. v. ſẽ. momordicæ drã. iii. modice terãtur ipſa

olei vulneribus cõtuſis ſalubris deſcriptio.

ſemina & in vaſe duplici in oleis deſcriptis dimidiũ horæ bulliant, deinde colentur, & ad vſum ſeruẽtur, oleum iſtud propter roſaceum dolorem leuat, propter reſinæ abietinæ viſcidam ſubſtantiam, & temperatam facultatẽ concoquit, & pus mouet, & propter ipſa ſemina vulnus reſpicit, atquè hac ratione leuatur dolor, contuſione, & vulnere non neglectis, quem admodum faciendum eſſe ſupra probatum eſt, membrumquè propter roſarum facultatẽ robur aſſumit. Cæterum linteolum in deſcripto oleo modice calido vulneri etiam ſuperpones, & proximas partes repellente medicamento oblines, ipſumquè vulnus deinceps faſcia obligabis, quietiquè ægrum aliquot horas trades, dolorẽ nullo modo interea reformidãs. Fucatum forte hoc noſtrum medicamentum tibi videbitur abietinæ reſinæ per ſe facultate conſiderata, admiraberiſquè cum calidæ, & ſiccæ facultatis Dioſ. & Gal. reſina ſit, quomodo cõcoquat, quomodo etiã roſaceum temperatæ, & ſemina ſiccæ facultatis prædita hoc præſtent, atquè vt ſemel dicam ſi olei iſtius compoſitionem tecum reuolueris, medicamentũ ſiccæ potius quam alterius virtutis iudicabis: concoquit tamen vt experientia compertum habemus, nequè tamen pus mouentia, ſeu cõcoquentia, aut coctionem adiuuantia ſi quis rationem ad examen reuocauerit ſiccæ facultatis eſſe debent. Principio enim pus excitantia temperata eſſe debent ſecundũ Auic. quar. quarti cap. iii. noſtroquè tẽperamento ſimilia,

reſina abietina calida, & ſicca.

qualia debeant eſſe medicamenta pus mouentia.

neque multum ad humidum vergentia vt iiii. meth. ait Gal. vbi habet ſi puris generationem deſideramus, exiccantia non ſunt admouenda, ex calido enim, & humido fit puris generatio, vt ex cataplaſmate, ex hordeacea farina & hydrelæo parato, aut ex pane & oleo, cui tamen aliqua ſit viſcoſitas adiuncta ſecundũ Gal. v. de ſimp. med. fac. quæ carnis porros valeat obſtruere, & calorem innatum ne diffletur prohibere, vt melius natura coctionem vel puris generationem operetur: calidæ præterea virtutis moderatè, ſuppurantia medicamenta eſſe debent, vt ſua temperata caliditate naturalis calor, qui perpetuo in putrefacti humoris ſeparatione, & in putredinem vertendo humorem illũ qui putreſcere debet, & in aſſimilatione illius qui nutriturus eſt operatur, vires colligat vt Gal. ſcribit viiii. de vſu par. ſcis quippe coctionem omnem à calore naturali fieri qui quandoque imbecillis eſt, & per halitum reſoluitur nimis, in corporibus præſertim vulneribus affectis, in quibus facilius innatus calor frangitur: quocirca medicus innatum calorem fouere, & medicamento aliquo temperate calido ipſum alere debet, vt ibidem ſcribebat Gal. nec in lib. de conſt. art. med. tacuit, vbi de his agit quæ naturæ negantur, & quæ medicus ipſius naturæ miniſter ei ſufficit addendo intra modum calefacietia, quæ quantũ conferant ex his diiudicabis quæ à Gal. traduntur in lib. de ſim. med. fac. & v. aphor. xxii. vbi ſcribit, calidũ ſuppuratoriũ cutim ĩduratã mollit,

& Cal. 5. de ſimp. med. fac

coctio omnis a calore naturali fit.

calorem naturalem fouere debet medicus.

craſſatam extenuat, dolorem ſedat, conuulſiones, ac tetanos mitigat, nõ ſicuti frigidũ dolorẽ inſuppurabilẽ efficit, eo quod ſi à natura noſtra alienũ, quæ eſt calor natiuus, quem coauget vbi mediocriter ad hæreſcit, calor itaquè extrinſecus facit hæc omnia quæ iam dicta ſunt, nonnulla concoquens & ad melius alterans, quædam uero diſcutiendo atquæ euacuando noxia, ad ſanitatẽ perducit, quod ſi non ex toto ſanat, ſaltem dolores mitigat. Hæſitabis tamen adhuc, & noſtra medicamenta ſicca facultate prædita quomodo pus moueant, admiraberis, cũ omnes artis medicæ authores calidæ & humidæ virtutis ſuppurantia eſſe voluerint, in hac re animum aduertas velim, & rẽ à nullis ante hac animaduerſã, aut tractatam (licet multi de his quæ pus moueant pluribus verbis ſcripſerint) perpenderes: Non ab il lis diſſentimus qui ſuppurantia calida & humida tẽperate cũ viſcoſitate eſſe volunt, multa tamen apud Gal. & apud recentiores ſcriptores pus in vulneribus mouẽtia medicamẽta repiri dicimus, ex calidis, & ſiccis ſimplicibus medicinis cõpſita, ex quorũ admixtione calida & ſicca facultate præditũ medicamentũ effici videtur, quod pus nihilominus propte mouet, quale apud Gal. eſt tetrapharmacũ ex pice colophonia cæra, adipe taurina, & vitulina cõpoſitũ, quorũ omniũ maior pars calidæ facultatis eſt, quemadmodũ pix ipſa, quæ ſecundũ caloris gradũ excedit, quæ quãuis pinguedine, & aliis humidis poſſit tẽperari,

mouẽtia pus in vulneribus qualia eſſe debeant.

pix ſecũdũ caloris gradum excedit.

vim tamen ſuam cũ aliis medicinis admixtã retinet, quæ medicinis abſceſſus ſuppurantibus ineſſe non ſolet. Medicam artem exercentes, in vulnerationibus terebentina vel larice, (quæ vt plurimum pro terebẽtina non ſecus ac ætate Gal. venũdatur) vtũtur calidæ tamẽ facultatis, & ſiccæ Gal. iiii. de cõp. med. ſec. gẽ & aliis authoribus eſt: vitellus vero oui corpori admotus ſicca vi quoquè præditus videtur, medicinas tamẽ huiuſmodi in vulnerationibus optime pus mouere videmus, neq; proinde calidæ & humidæ facultatis sũt. Quocirca vt tãdẽ quæ de ſuppurantibus medicinis noſtra ſit opinio dicamus, ſentimus medicamenta in abſceſſibus pus mouentia calida & humida facultate prædita eſſe debere, ſiquidem in affectibus his ſuppurationi dumtaxat ſtudemus: in contuſionibus autẽ affectis vulneribus, aliiſq; vulnerationibus vel vlceribus inflãmatione correptis variæ oriũtur medẽdi indicationes, cõtuſio. n. coctionẽ, vulnus autẽ exiccationẽ ĩdicat, quod vt vulnus exiccãdũ eſt neque negligẽdũ omnino ſi Gal. x. meth. credimus, in morborum igitur compoſitorum curatiõe prior curatio illi quod magis vrget debetur, cæteris non neglectis Galen. iii. meth. quapropter medicamenta vulneribus his de quibus ágimus ſalutaria, ex his quæ calida, & ſicca ſunt facultate cõſtare debẽt: calore enim coctio adiuuatur, & vulneri ſiccitas medetur, calor qppe moderatus calorẽ ĩnatũ mẽbri vulnerati fouet, & auget, & proprius humor, qui

Terebentinæ vſus in vulneribus. terebẽ. calid. & ſicca.

medicamenta in abſceſſibus pus mouentia in quo ab his quæ pus ĩ vulnerib. mouẽt differant.

in vulneribus cõtuſis vel inflammatione correptis variæ oriuntur indicationes.

In cõpoſitis morbis prior curatio ei qđ magis vrget debetur.

vulnerũ med. his quæ calida & ſicca facultate moderata prædita ſunt conſtare debent.

ipſis medicamentis ineſt cum viſcoſitate coctionē ad iuuat & puris generationē, prohibendo ne innatus calor diffletur, moderata vero ſciccitas vulneri ipſi occurrit. Nec inconueniens eſt idē medicamentum duos reſpicere scopos fere diuerſos, & multos vſus ſubire quoniam hoc etiā in lib. de comp. med. ſec. gen. plurimis medicinis cōceſſit Gal. quas πολυχρήστας ideſt ad multa vtiles appellauit. Cæterum cum in iſtis vulneribus duo ſpectentur vulnus nempe & cōtuſio quamuis prima indicatio ab ipſo vulnere ſecūdū Gal. ſumenda ſit. quod vnionem indicat, quoniā tamen hoc medicinis aſſequi nō poſſumus non ablata contuſione, ideo ſymptoma hoc remoueri poſtulat, principalemquè curam ad ſe trahit, quia rationē eius ſine quo non, obtinet: quapropter tibi ne ſit mirum ſi diuerſis medicinis in vulnerum, & abſceſſuū ſuppuratione vtamur. Noſtrum proinde oleum tū ob abietinam reſinam viſcidam porros vulneris obſtruentem, prohibentemquè innati caloris reſolutionem, & ob temperatū calorem ſuum, naturalem calorem adiuuantē, & ob roſaceum oleū pus mouens doloremq; leuans (oleū enim vulnerum dolorē ſedat vt ait Gal. ii. de ſimp. med. fac. & poſt coctionē adhuc magis leuatur eodem Gal. teſte vi. aphor. xxii.) tū ob ſeminū illorum, & abietini olei ſiccitatē quæ vulnus reſpicit, & ea quæ à vulnere ſumitur indicatio, & ea quæ à contuſione capitur abſoluantur, hæc ſi tecū reuolues, nūquid his facultatibus præditis medicinis.

idem medicamentū diuerſos ſcopos reſpicere.

πολυχρήστα medicinæ.

oleum dolorē ſedat.

dicinis conuenienter in vulnerum contuſorũ ſuppuratione vtamur, & nunquid talia eſſe debeant, cognoſces: quæ non ſolũ ſi vulneri inſtillaueris, verũ etiã ſi eis vulnus obliueris (quãquam abſurdũ hoc indoctis videtur, qui ex hoc putre reddi vulnus arbitrãtur) inconueniens non erit, ægroto itaquè huiuſmodi medicinæ proderunt, & his citiſſime ex Gal. decreto iiii. meth. pus mouebis, & inflãmationẽ fugies, linteolo igitur oleo hoc tepido madefacto vulnus poteris obducere, aut emplaſtro ex triticea, vel hordeacea farina cum hydrelæo, vel ex pane, & aqua, & oleo, vel ex althea decocta cum roſaceo, vel ſimilibus, confecto, & ſi in illis vulneribus dolor adfuerit non mediocris, (vt fere fit) ad fortiora emplaſtra, & ad anodyna cõfugies, vt ad emplaſtrũ confectũ ex pane i ouillo, vel vaccino lacte decocto, cui etiã ouorum vitellos, & roſaceum oleũ poſſes miſcere, quod dolori, quẽadmodũ cupimus, medebitur, coctioniquè auxiliabitur, vt hæc tamen emplaſtra leuia ſit, ne partem affectã grauãtia dolorẽ excitent, quodeinde maior fieret inflãmatio, curabis: quod Gal. ſcripſit v. de ſimp. med. fac. his probe adminiſtratis natura, quæ iã vires collegerit, primo concoquet, deinde ſecernet, vt iiii. aphor. xxii. dixit Gal. & licet ibi de internis mẽtionẽ faciat, idẽ tamen de externis morbis intelligendũ, non enim minus coctio in vulnerationibus, ſiue ab incidente, ſiue à contundente re factis, per puris generationẽ expectatur, quam in naturali morbo

& Hipp. in lib. de Vlc.

Vulneri dolẽti quæ conueniant medicamenta.

ẽplaſtrã quæ super vulnus ponũtur leuia eſſe debent.

& in lib. quos quãdo & quibus med. pur ga. con.

coctio in vulnerib. fit per puris generationem.

per ſputũ,& ĩ venarũ affectionibus per vrinã,vt Gal. in lib.de morb. tẽp.iſtis quoq; affectibus nõ ſecus,ac aliis morbis ſua tẽpora ſunt, quibus natura bonum ſanguinẽ à corrupto ſecernit, pus expellendo, quod coctionis,quæ fit,excrementum eſt: & qualis coctio ipſa fuerit,pus indicabit, ſi enim bona fuerit coctio pus albũ,lene,æquale,non fœtidũ,& copioſum iuxta vulneris magnitudinẽ apparebit,veluti apud Gal. legitur primo prog. in fine,quod naturã in puris mutatione recte fuiſſe operatam arguet,ſecus autẽ ſi pus ipſum tenue,liuidum nimis,viſcidum,fœtidũ,& minus,vel plus,quam par ſit copioſum videris, iudicabis: tale quippe pus naturæ imbecillitatẽ à præter naturali calore,vel ab ingenti inflãmatione concoquendi vim labefactante contractã indicabit, & ex adducto Gal. loco colligitur. in medicãdis igitur iſtis vulneribus tres,vel quatuor dies ab his,quæ diximus medicamentis ne diſceſſeris, & ſi hybernum tempus fuerit ſemel ſingulis diebus, ſi æſtiuum bis vulneri medeberis, ſemper oleum noſtrum,ita vt iam dictũ fuit,in vulnere ponendo, & ipſum præterea vulnus vniuerſum ſi tumor, aut dolor aliquis poſtulabit, ad tertium vel ad quintum vſque diem, vel quoadpus bonum appareat emplaſtro aliquo obduces, ſemper hoc agendo, ne attrita caro illa humore immodico,& excrementis repleatur,& proximam deinde carnem inficiat: quare poſt quinque dies eã puluere huiuſmodi ſi inſperſeris,benefacies.

& in lib. de off. vulnera nõ ſecus ac alii morbi, ſua habent tẽpora.

qualis ſit coctio pus indicat.

puris laudabilis,& illaudabilis notæ.

& in lib. de inæq. temp. & 2. de diff. feb.

hyberno tempore ſemel, æſtiuo bis medẽdũ vulneri.

quãdiu emplaſtro vulneribus affectus locus obduci debeat.

Recipe aloes. hepaticæ, thuris, boli armenæ oriẽtalis partes æquales, optime his tritis carniq; cõtuſæ admotis, vulneri nõ officies, & eã à putredine vindicabis, quæ ſæpe vniuerſũ vulnus, & mẽbrũ quãdoq; vniuerſũ (niſi prouiſũ fuerit) vt corrũpatur, cauſa eſt. Poſt hæc, quoniã huiusmodi vulnera pluribus dieb. coctione egent, ſi res cedet ex sẽtentia, omiſſis medicinis illis, & ẽplaſtris, tetrapharmaco, vel piccato vnguẽto penicillis illinere poteris, niſi heryſipelatoſus rubor, qui ſæpius ĩgẽtẽ cõtuſionẽ ſequitur (quãuis medicamẽta cõcoquentia optima ſint) vulnus, aut vulneri proximas partes obſideat, tunc enim, egente tamen vulnere coctiõe, digeſtiuo loto, qđ ſic paratur veteris.

pulvis carnẽ à putrefactione vindicans.

Rec. olei optimi, reſinæ abietinæ veræ, ſi in prõptu ſit, vel reſinæ laricinæ puræ, & claræ vnciã vnã, cæræ albæ quantũ ſatis eſt ad vnguentũ molle cõficiendũ, quod tandem aqua pura multum lauabis, optimequè ſecundũ artem, exprimes. Hoc vnguento peniculos quos vulneri impones, & linteolũ, quo vulnus obduces, oblines, roſaceoquè oleo membrum circa affectã partem inunges, cataplaſmatibus, quibus primis quatuor diebus vtebaris relictis, quorum diuturnus, & aſſiduus vſus fugiendus eſt, ne ex longa puris generatione innatus calor vltra modum reſoluatur, ſiquidem medicamenta χαλάσμα idest remittentia, & mollientia ſunt, hiſquè membrum magis imbecille redditur, quoniã in puris generatiõe nutrimẽtũ, quod ad mẽbrũ pro nutritiõe defertur, vel ob mẽbri imbe-

digeſtiui loti compoſitio.

Emplaſtrorũ vſus diuturnis fugiendus

cillitatẽ, vel ob medicamẽtũ humidũ vnctuoſũque vt Auic. quar. quarti cap. de vul. in vniuerſali ait, corrũpitur. Apparente autẽ pure laudabili, tum in qualitate, tũm in quantitate, tũ in ſubſtantia ægrũ ſic vſque ad inflãmationis remiſſionẽ, vel quouſque nullã futurã inflãmationẽ verearis, quæ ſemper ad ſeptimũ diẽ verenda eſt tractabis. Hoc modo in vulneribus omnibus hyemali tẽpore ad ſeptimã vſque diẽ æſtiuo tẽpore ad quintã, vel ad ſextam diem medicinã afferes, contuſionibus etiã vltrã ſeptimam iiſdẽ præſidiis, occurres. In omnibus tamen tẽperaturis eodẽ tẽpore coctionis ſigna non apparent, quoniã in quibusdam citius, in nonnullis ſerius, vt in lib. de cris. admonet Gal. coctio incipit, qui quamuis de internorum morborũ coctione loquatur, nihil, vt de externis idẽ intelligas prohibet, omnibus enim morbis natura ipſa curationẽ adhibet, quam prudentẽ medicũ imitari decet, & diligenter explorare vtrum magnum an paruum vulnus ſit, cum parua, an cum magna contuſione, quæ, vt plurimũ, in iſtis vulneribus eſſe ſolet, quibus proinde diutius remedia, pus mouẽtia facies, vulneribus autem cæſim, aut punctim factis, vt hoc facias, tãto tẽpore nõ eſt opus, vel ipſo Hipp. in lib. de vlc. ſic dicente niſi ſit neceſſariũ pus generari in vulnere, non oportet tentare, & perpuſillum. Sed fac, vt vnguenta quã maxime mollia ſint, ne ſua duricie dolorẽ inferant, & facilius à natura actuari (vt ita loquar) poſſint, huius quoque fuit ſententiæ

(Margin notes: inflãmatio ſẽper ad ſeptimum vſque diẽ verenda — in omnib. tẽperaturis eodẽ tẽpore coctionis ſigna non apparẽt, & in libr. de morb. tẽp. — pus mouẽtia medi. diutius vulnerib. cõtuſis quã punctim aut cæſim factis apponenda. — mollia vnguẽta eſſe debẽt.)

Gal. in lib. de cóp. med. ſec. gen. & quoniam primis diebus in vulnerũ cõtuſionibus humores ad facile fluendũ proni ſunt, iccirco ex quouis, vel leui incõmodo, & dolore fluerent facilius: qui tamen ſi iã quattuordecim dies quieuiſſent, & omnẽ fluxus ſuſpicionẽ depoſuiſſes, duriora, ſi liberet, atquè acriora poſſes medicamenta adhibere. His igitur medicinis mollibus peniculos, vt diximus, illines, & linteolo eodem medicamento (ſi implaſtro nullo opus ſit) oblito vniuerſum vulnus teges, vt Gal. iiii. de cõp. med. ſec. gen. faciebat: ſitquè linteolũ ita amplũ, vt vulnus nõ ſolũ, ſed vulneri proximas partes in triũ digitorũ latitudine cõtegat, ex eiuſdẽ Gal. ſententia loco citato. aut pro vnguento illo molli linteolũ illud vnguento ex chalcitide, quod diapalma & diaphœnicinum nuncupatur, à Gal. iiii. de cõp, med. ſec. gen. deſcriptum, vbi docet quantum ad humores fluentes repellendos valeat ſi cũ roſaceo aut myrtino oleo diſſoluatur, & ad humores in particula aliqua contentos diſcutiendos, quod efficacius, ſi oportuerit, præſtabit, ſi annoſo oleo illud diſſolueris, vel chalcitidẽ addideris, vt idẽ elegãtiſſime docuit. Primis tamen diebus cœratum hoc in omphacino oleo liquefactum vulneribus iſtis contuſis non nocebit, conſiderabis tamen ſemper corporis duritiẽ, & mollitiẽ, quoniam corporibus duris fortiora, quam mollibus medicamenta conueniunt, vt iii. meth. ait Gal. & paſſim etiam in lib. de cõp. med. ſec. genera id

medica. duriora & fortiora quando adhibenda.

quãtum eſſe debẽt linteolũ quod vulneri ſupponitur.

duris corporibus & mollibus mollia medicamẽta cõueniunt.

tetraphārma cū pinguedine taurina duris corporib. cum vitulina mollibus conuenit.

admonet: quapropter, vt vtrique hominum generi medicamenta idonea parata tibi ſint, operam dabis: parabis igitur corporibus duris tetrapharma cum cum taurina pinguedine, pro mollibus cum vitulina adipe, vt Gal. in lib. de comp. med. ſec. gen. cenſuit, ne eundem calceum (vt aiunt) omnibus pedibus inducas: ſi partes circa vulnus, vt dolor remittatur, & vt vires confirmentur, roſaceo oleo cū boloarmena, vt magis humores repellantur, & magis etiam mēbrū roboretur, inūxeris nō errabis: poſt hæc puluillū affecto loco admouebis, & mēbrū obligabis, ca

multæ ligaturæ in principio cauendæ.

uebisq; multas ligaturas, quæ ita recētioribus medicis placēt, q primis diebus puluillis, ſtupa, & multis aliis rebus, vt ab ābiente aere vulnus tueātur, cōtra Gal. placita ī lib. de art. mēbrū deligāt, qui ſcribit magis in declinatione, quā in principio ab aeris iniuria vulnera vindicanda eſſe, hac ratione adducta, quoniā in principio vulnera, vt plurimū inflāmatione aliqua affecta

quare in principio multæ ligatureæ vitandæ ſint.

ſunt, & ſordibus abundāt, quæ frigido aeri reſiſtunt, & veluti tegumentū aliquod frigori repugnant, quibus ſi multi puluilli multaquè addantur ligacula maior acciri inflammatio poteſt, vltra modum in mirum membrum calefaciendo, ad quod humores qui in principio in motu ſunt confluent. Remota inflāmatione, purgatoquè vlcere, danda deinde opera

quando multæ conueniāt ligaturæ.

eſt, vt frigoris vim arceamus, tūc enim abſurdū nō erit ſi inter linteola ſtupæ aliquid poſuerimus, vel latioribus, & craſſioribus ligaminibus vulnus circūli-

gauerimus: perfecta cōctiōe nullo eryſipelate, aut do lore, aut exceſiōe, aut alio ſymptomate ſupueniēte, alias indicationes, vt abſoluas, operā dabis, moto.n. in vul neribus pure, multa adhuc abſoluēda reſtāt, ſiquidē cauo, vlceri, & ſordibus in eo cōtētis etiā prouidendū eſt: cauū efficitur dū pus fit, vt ait Hipp. i lib. de vlc. quoniā corrūpitur caro, & modo maius modo minus ꝑ puris copia, efficitur: quapropter cū globuli in vul neribus quæ faciūt, carnē cōtūdant, & atterāt, quæ de inde neceſſario putreſcit, in puris generatione, & ī at tritæ carnis ſepatione, cauū præter illud quod pforā do globulus fecerat, relinquitur. ſordes quoq; fluētes, vt maior fiat cauū nō mediocriter cōferunt, quoniā ſemper, vt iii. meth. ait Gal. ſicut à corpore duæ ſu per flutiates reſoluuntur, quarum vna craſſa eſt, alte ra ſubtilis, quæ in vaporem non viſibilem reſolui tur, craſſa cuti adhæret ſudor appellata, ita perpetua ab vlceribus duæ egrediuntur ſuperfluitates, vna ſub tilis, quæ icor appellatur, altera craſſa vlceri adhærēs ſordes vocata, quæ nō parū ab vnctuoſis, & cōcoquē tibus medicaminib. adaugetur, propriū.n. iſtorū me dicamentorum eſt, vt ſordida vlcera reddant, quod clarius in cauo vlcere cognoſces: quod cū ita ſit nul la noſtra indiget probatione. verū à quo nam horū curatio inchoari debeat, licet hoc à nobis alibi di ctum fuerit, ſi tamen id etiam nunc repetatur non erit in vtile. Vulneri nimirum primum medicina facienda eſſet, &, vt conſolidaretur, opera eſſet dāda,

cauū quando fiat.

ſemper a corpore duæ reſoluuntur ſuperfluitates.

vnctuoſa & cōcoquentia vlcus ſordidum reddunt.

in ſanādis vulneribus a quo incipiendum.

quia omnis continui ſolutio vnionē poſtulat,vt Gal. ait iii. met. in principio,vbi,inquit,eſſe medici ſolutionē continui vnire,verum hoc ob ſordē,& cauum, vel ſymptoma aliud fieri non poſſe, quapropter an à ſorde an à cauo curatio incipienda ſit,videndum eſt, & quia fieri non poteſt, vt vulnus vniatur,vt Hipp. in lib. de vlc. . ſcribit, niſi carne cauū repleatur, neque etiam cauū repleri poteſt, ſi in eo ſordes fuerint, vt iii. meth. ſcribit Gal. aut ſi inflāmatio,aut humorū copia, aut ſymptoma aliud fuerit, vt idem ii. ad Glau. referebat: ab eo igitur quod rationē cauſæ ſine qua non obtinet,curatio exordienda eſt, quandoquidem citra illius remotionē,quod cauſæ ſine qua non rationē obtinet, nunquā vniri vulnus,aut cauū repleri carne poſſet: Ad abſtergentia quapropter medicamenta confugiemus, vt v. meth. admonebat Gal. dicens poſt inflammationis remotionē oportet vulnus purgare. Sed abſtergentes medicinæ mordicitate carere debent,vt iii.de fract. ſcrib. Gal. vel ſaltem parum mordere, (ineſt enim mordacitas quædā abſtergentibus medicinis ſecundū Gal. v. ſimp. med. fac. propter amarorē, & nitroſitatē in quibus abſterſoria vis firmatur)Sed abſterſionis quantitas ab indicatione,quæ à ſordibus vlceris ſumitur, ſignificabitur, quod ſi omnibus carebit symptomatibus, & parum ſordidū fuerit parua, ſi ſordidius maiori egebit abſterſione,vt Gal. vi. de cōp. med. ſec. gen. ſcribebat: verum perfecta coctione in iſtis vt plurimū

& gal.3.& 4. meth. in fine

& 2. de cōp. med. ſec. gē.

Abſtergentia medi. qualia eſſe debeant.

& auic.2.cā.

quantum abſtergendum.

vulnerbius

vulneribus paucæ ſunt ſordes,leuiter ideo abſtergemus, quia Gal. ſcribit, ſi purum eſt vlcus pauciori eget abſterſione, ſi ſordidius validiori, quia ſordes tanquam tegumentum eſt, carnis generationem pro hibens, atque de hoc paulo poſt dicemus: & quamuis agendorũ quantitas in morbis omnibus nec ſcribi,nec dici poſſit, vt Gal. iii. meth. ſcribebat, coniectura tamen artificioſa peritus,atquæ exercitatus medicus,metietur,quocirca Gal. xiiii. meth. dicebat medicum ingenioſum eſſe debere,prudentem atquè diligentem, & mente exercitatum, & rerum naturã dignoſcere: Illud tamen animaduertes, ſi diebus primis forte fortuna ſordidius fuerit vulnus,illud ne ita accurate, vt nonnulli faciunt fortibus medicinis abſtergas,idque cauebis magis ſi cum vlcere adfuerit febris, ſequidem tunc huiuſmodi vulnera,atquè etiam vulnera alia magna facile inflãmationi ſunt obnoxia,quam fortia medicamenta irritarent, cum calidi proprium ſit attrahere, & inflãmare febremquè adaugere: Quare ſi adfuerit inflãmatio fortia adſtringentia medicamenta fugienda eſſe ex Gal. ſententià. iiii. meth. manifeſtiſſimũ eſt. Quapropter leuiter adſtringentibus medicinis vtemur,vel ſiccos penicillos vulneri imponemus, quod deinde linteolo refrigerãti aliquo medicamine inuncto,tegemus, hoc ſemper agentes,vt ab inflãmatione,à dolore,& ab aliis ſymptomatibus vulnus vindicemus,quibus cum à nobis fuerit perſpectum,vulneri valentiora adhibere reme-

agendorũ quãtitas nec dici, nec ſcribi poteſt.

ſordidum vulnus fortibus medicinis primis diebus nõ abſtergendũ.

& 4. de comp. med. ſec. gen.

dia licebit, tutiſſime itaque tēperatis medicinis primis diebus vulneri prouidebis: facta proinde coctione talia medicamenta admouebis.

medicamentū, quod vulneri eſt apponendum poſt coctionem factā

Recipe terebentinæ, ſeu laricis, reſinæ puræ decies lotæ vnc. ii. farinæ ordei drac. iii. melis roſati colati, vel eius loco, ſi mellis mordicationē times, ſyrup. roſa. q. s. & fiat vnguentum, quo vulnus impleatur. cui poteris etiam addere cadmiam præparatam, quā aromatarii tuciam vocant cum aloe, thure, & ſarcocolla, quemadmodum vulneris exiget magnitudo, emplaſtra inunctiones, & alia, de quibus iam egimus, omittendo, quia iam dolor erit arreptus, & inflammationis ſuſpitio remota erit: quod ſi nerui vulnere erunt affecti, lumbricorum terreſtrium puluerem, & picem addes: non enim te latet quantopere terreſtres lumbrici à Gal. commendentur.

& Cæl. lib. 26

Abſterſo vulnere, quoniam cauū reſtabit, quod carne, vt refert Gal. quarto meth. eſt replendus, ſarcoticis medicinis id conſequeris. Cuius autem qualitatis eſſe debeant ſarcotica primo de compo. medic. ſecundum gene: ſcribit Galenus qui ibi vult medicamenta talia eſſe calida, & ſicca, cum abſtergendi virtute, & quinto meth. dicebat ſiccitatem illam paucam eſſe debere. Scripſit hoc idē tertio meth. nec ratione hoc caret, ſiquidem ſi nimis ſiccarent, caro non generaretur, ſed colliquaretur potius, & quod alimentum carnem geniturum eſſet ab immodica ſiccitate conſumaretur, vt à Galeno ſecundo de compo. medic.

qualia ſarcotica medicamenta eſſe debeant

ſecundum gene. habetur, vulnuſque ſordidius redderetur ſecundum eundem Galenum tertio de compoſitio medic. ſec. gen. debent præterea ſarcotica mordicatione carere, vt Galenus tertio meth. ait atque expertia eſſe virtutis adſtringentis, & ſexto de compoſi. medic. ſecundum gen. apud Galenum legitur, nec vltra primum gradum exiccantia, vt ab Auic. quarta primi proditum eſt, & ratio quare calida, & ſicca eſſe debeant, eſt, quia calore ſuo materiam, ſeu ſanguinem, ex quo generatur caro, attrahunt, quod Auicena quarta quarti cap. de generatione car. non tacuit, ſiccitate autem putrefactionem attracti ſanguinis impediunt, illumque in carnem mutant, propterea quod æquat complexionem eius, & coagulat ipſum cum exiccatione, vt verbis Auicenæ vtar ſecundo can. capite quarto. Virtus igitur ſarcoticorum medicamentorum ad cauos implendos carne, efficax eſt. Verum præceptum Galeni ſecundo de comp. med. ſec. gen. conſiderandum eſt, dicentis. Cæterum nemo ignorat ea, quæ propriæ; & primario ſarcotica nominantur apta, vlcera carne replere, hoc eſt quæ caua quidem, non tamen ſordes, aut inflammationem coniunctam habent, inſuper nec prauorum humorum influxionem, neque carnem in cauo vlcere intemperatam. Ideo in admotione iſtorum ſarcoticorum conſiderare debes nunquid intemperies aliqua in carne adſit cum materia, vel ſine

& Auic. quarta quarti cap. 3.

& 3. meth. & Gal. 3. meth. & 2. ad Glauc.

ſarcotica quare calida & ſicca eſſe debeant

& Paul. lib. 4 cap. 4. & Gal. 2 de temp.

quid ante ſarcoticorũ admotionem ſit cõſiderãdũ.

materia, & nunquid ſanguinis,qui influit,in quantitate,an qualitate peccet,& cuiquè iſtorum,ſi opus fuerit,medicinis contrariis occurres, vt iii. meth. pluribus verbis ſcripſit Gal. ſiquidem caro, vt idem. vi. meth. inquit,naturæ beneficio gignitur, carnis autē generationis tēperatus ſanguis, & purus eſt materia, eodemreferente iii. meth. Quapropter tempore quo carnis generationi ſtudemus boni ſucci cibis æger nutriendds eſt,& vino moderato, vt Gal. admonuit, ex illis enim ſanguinis bonus, & moderatus generatur,exibemus autem vinum,quia cito nutrit,vireſquè auget iuxta Gal. in lib de temper. Cæterum ſarcotica non æque in omnibus corporibus carnem generant, ſiquidem in quibusdam tantum abeſt, vt vulnus carne repleant, vt potius carnem exedant, vulnusquè magis cauum reddant, & nonnūquā humidius,ac rubicundius, vt Auic. quar. quarti. cap. ii. meminit: ſed hoc fieri poſſe multis cauſisſciendum eſt,aut enim propter medicamenti virtutē,quæ pluſquam oportet,valida eſt, aut propter ægrotantis naturam,vel membri temperamentum, aut propter imbecillitatem medicamenti exiccantis, quæ membro affecto non reſpondet. Si propter potentiam medicamenti nimis exiccantis id contingat, ſiccitate ſua carnem conſumit, & colliquat ſi autem pauca ſit ſiccitas putredinem non poteſt prohibere, & vulneris humiditatem conſumere: Certaquè ſigna ſiccitatis immodicæ,vel paruæ medicamenti ſarcotici elegan-

& Paul.lib. 4 cap. 40. & Cæl.lib. 5. cap. 26.

Medicamenta ſarcotica non æque in corporibus omnibus carnē generant.

& Gal.3.met. & Pau.lib.4.

propter quas cauſas nō æq; in omnib. ſarcotica carnē producant.

ſarcoticū immodice exiccās quibus notis dignoſcatur,

tiſſime declarat Gal. iii. de comp. med. ſec. gen. ſci licet ſi caro non generatur ob magnam, & vehemen tem ſiccitatem, manifeſte apparet carnis defectus indi es magis, & vlcus profundius efficitur ob carnis col liquationem, tumor in labiis apparet, inflãmatio cir cum circa conſpicitur, atque rubedo, & color ſimil limus colori ſalitæ carnis, pus ſubtile, ichores fluunt, & nonnunquam ſanguis, punctio, & mordicatio quo que ſentiuntur, hæc omnia medicamenti indicant fortitudinem, quod non ſolum remouendum eſt, ſed intemperies, quam ex tali medicamento vulnus con traxit medicamentis aliquibus refrigerantibus curan da eſt, quorum nullum eo præſtantius habeo, quod ex pompholige conficitur, quod nos diſcribimus, hoc enim intemperiem calidam non ſolum remittit, ſed carnis generationem adiuuat. Verum propter de bilem medicamenti virtutem vt Gal. & Paul. aiunt vlcus humidius efficitur, caro minime excreſcit, aut mollior ſeu humidior generatur, vel vlcus ob eam cauſam, vt iiii. de comp. med. ſec. gen. ait Gal. hu midum redditur nec antedicta ſymptomata adde runt: quod autẽ caro mollis gignatur, hoc fit propter ĩbecillẽ medicamenti ſiccitatẽ, vt ab Hpp. lib. de vlc. dictũ eſt. Sarcotica itaquè medicamenta tum molli bus, tum duris corporibus, tum vulneribus in ner uoſa, tum in carnoſa parte acceptis congrua parare poteris, & ſi mollis temperatura fuerit, mitiora, ſi for tior tẽperatura, vel ſi in neruoſo membro vulnus ſit

& 3. meth. & Paul. lib. 4.

medicamentũ ex põpholige præſtãtisſimũ ad inflãma tionem remit tendam.

notæ ſarcoti ci medicamẽ ti indicantes imbecillitatẽ.

ſarcoticã me dicamẽta qua lia debeãt eſſe

tie,vel mollitie ſit in oleo roſaceo colliquato, vel albo vnguento Paul.vel alio medicamento refrigerante admixto cõteges, & quia facile in vulneribus iſtis inflãmatio,ſeu rubor eryſipelatoſus excitatur,propterea libẽtius huiuſmodi medicamẽta admouebis. His obſeruatis,vulneris cauũ carne replebitur, cõſiderato in carnis generatione corporis proprio tẽperamẽto,& ſanguinis bonitate,& quãtitate perſpecta, ſi.n. corruptus,& copioſior flueret ſanguis, ad carnem producendã,& ad vulnus glutinandũ eſſet inutilis, integrãq; valetudinẽ impediret. Quapropter in cauo vlcere tria hæc ſpectabis,primũ,vt in ſubiecta carne tẽperies ſit,deĩde vt,qui ad affectã partẽ fluit ſanguis, ſit bonus,tertio,vt ſanguis in q̃titate nõ peccet,vt.iii. meth.ait Gal. Expleta vlceris inanitate carne internata,ſordibus oĩbus remotis,vulnus,vt Gal.v.meth. in fine ſcribit,coaleſcere poteſt,idq; fiet,q̃do caro ita cutim æquabit,vt nulla alia adſit inanitas præter illã in qua generari cutis debet,vt Gal.iii.de comp.med. ſec.gen.placuit,quia ſi cuti æqualis eſſet caro, eminẽtior,quã par eſſet,cutis gigneretur, & ſi vlcus magis cauũ eſſet,cõcaua,&ad videdũ turpis cicatrix efficeretur: quare cũ caro carni,quæ ſub cute eſt,æqualis fuerit,epulotica tũc admouebis medicamẽta,quibus cutis vel caloſa potius caro iuxta cutim alterã,neq; eminentior,neq; ſubmiſsior producet̃, niſi oſsis quantitas aliqua deſideretur,ſiquidem tunc ſemper caua cicatrix ſecundũ oſsis,quod deſideratur magnitudinẽ,

quot in vlceris cauo carne replendo ſint conſideranda.

&.4.meth.& Cæl.lib.5. cap.27.

quãdo epulotica medicamẽta ſint adhibenda

& in lib. de vlc.& Gal. in com.

vt Hipp. vi. aph. xxxxv. ait oſtenderetur. Nequè vlla afficiaris admiratione ſi deperditæ cuti,cutis ſimilis non regeneretur,quia cũ ſimilare mẽbrum cutis ſit,regenerari nequit, ſed pro cute, calloſa duntaxat caro augetur, quæ, quẽadmodnm Gal. iii. meth. ſcribit,durior in dies redditur: propterea cicatricẽ inducentia medicamenta, vehementioris ſiccitatis,quam ea,quæ carnẽ producunt,eſſe debent, vt ſiccitate ſua duram,calloſamquè reddere poſſint,non attrahendo nequè colliquando,vt cenſuit Gal. v. de ſimp.med. fac. verum, vt modice adſtringant,oportet,ſecundũ eundẽ Gal. i. de comp. med. ſec. gen. abſquè erroſione, & morſu, vt idem iii. meth. refert, & validiora,quam ad glutinantia medicamenta, vt durã craſſamquè partem carnis generent, que ſi cutis vicem gerat ex duriori,& craſſiori materia debet cõſtare. Sit igitur epuloticum medicamentũ ſiccius maiorisquè ſtipticitatis,quã adglutinans ſecundũ Gal. meth. ob adductas rationes. Atquè hæc medicamenta ſiue pro duro corpore, ſiue molli,ſiue pro neruoſa,ſiue ꝑ carnoſa parte parari poterunt, modo in cærati forma, quale eſt cæratum minii, ſpumæ argenti, vt poſtea dicemus: modo ea in puluerem redigendo ſi libuerit; vel in alia forma,modo eundẽ ſemper intuearis ſcopum, vt cutis ſcilicet generetur. Si autem nimis excreſceret caro cathæreticis medicinis poteris occurrere, cum in numero morbus ſit, & in toto genere præter naturam,vt Gal.in lib. de cauſ. mor. ſcribit ſed

& 3.art.med.

quàlia epuloti ca eſſe debeãt

& 3. meth.

& 5.de comp. med,fac.gen.

& 4.de ccmp. ſec. gen.

quibus medicinis carni immodice excreſcenti ſit occurrendum.

bit ſed ea adhibeãtur modica,& cõbuſta,& lota,quo minus mordeant,vt placuit Gal.v. de cõp.med.ſec. gen.quale eſſet alumen rochæ cõbuſtum,erugo æris cõbuſta,& lota, et ſpuma æris ita vt dicemus præparata,calchantum cõbuſtum,& lotum,pro parte magis ſenſu prædita hermodactilus, galla matura combuſtaque,& ſimilia. & 4. meth. Cathæretica medicamẽta.

De vulnere partis carnoſæ, vel alterius partis, cum globuli, vel alterius rei præter naturam retentione.

CAETERVM Si globulus vi tanta impulpulſus non fuerit ita, vt membrum totum transfigere nequiuerit, neque per aduerſam regionẽ exire potuerit, ſed in membro detineatur,aut inter muſculos, vel ſub mẽbranis abſquæ osſis læſionæ, primum nunquid parietis angulũ quẽpiam,vel terram, vel ferreã armaturam,vel veſtimenta duntaxat tetigerit expendendum eſt, quia, vt plurimum,globuli iſti plumbei aut ſtamnei ſunt,facileque in contactu ſolidi corporis, vel aſperiores,vel teretes efficiuntur, ſecumque rei,in quã prius impegerint,particulam in corpus trahunt,vt fere fit quando lapidẽ,vel parietẽ, vel ferreã armaturã, vel loricæ hamum,quã maleam appellant,vel clauos,vel laminulas loricæ illius,quæ laminis ferreis fabricata eſt, vel terrã, vel veſtimẽta percuſſerint,trahunt enim ſecum rei prius contactæ

fruſtula quæ vna cum globulis in corpore retinētur & ſupprimuntur,& quæ vt difficilius coaleſcat vulnus cauſa ſunt,vel potius niſi ea natura expellat,aut a perito medico eximantur,numquam coaleſcit,ſemperq; copioſiora effluunt excrementa,& varia oriūtur ſymptomata. Cognoſces autem numquid huiuſmodi aliquid cū globulo retineatur vel ex ægrotantis relatione,vel loricæ,vel veſtimentorum inſpectione ſi aliquid defuerit,vel ex tactu ſpecili,vel cōiectura. Quocirca ſi vna cum globulo detentum aliquid fuerit,cum illud quoque præter naturā ſit,auferendū eſt,vt faciendum eſſe admonuit Gal. iii. art. med. in morbo qui in numero conſiſtit,vt cū in manu ſextus eſt digitus,vel in veſica calculus retinetur. Ita quoque cum in corpore globulus, vel aliud præter naturam retentum fuerit, ſi fieri poteſt illud remouendū eſt,niſi naturæ viribus fidamus,quæ à corpore illud poſſit abiicere, ſperemusque vulnus abs vllo alio incōmodo quāuis intus aliquid quod præter naturam ſit detineatur coaliturum. Si verò nulla in natura ſpes reliqua eſſet,chirurgia remouendum eſſet,quod etiam diuinus cognouit Homerus qui ſic ſcribit.

quibus dignoſcendum ſit nūquid aliud præter globulū in corpore retineatur,

Quid in corpore præter naturā eſt illud remouendum.

Namque aliis multis eſt æquiparandus vnus.
Vir medicus,qui infixa perite excidere tela
Vulneribusque ſuperdare mitia pharmaca nouit.

Qua propter Cæl. non ſine cauſa chirurgiā homini,& vitā,& mortē inferre poſſe aiebat, ideo globuli iſti sūma cura diligētiaque vna cū omnibus iis, quæ

In chirurgia mors & vita.

præter naturã in corpore cõtinẽtur tollẽdi ſunt. Sed
prius globulorũ,& eorũ omniũ quæ ſclopeto iaculã
tur figura,magnitudo,& materia examinãda eſt,& li
cet,vt plurimũ quæ ſclopeto iaculãtur ſphærica ſint,
tñ.ꝗdoq; ex cõtactu ſolidioris corporis,vel dũ à ſclo
peto exiliũt aliã induũt figurã,& ꝗdoq; ex ſphæricis
fiũt teretia,& nõnunꝗ deprimũtur: aliquãdo etiã qua
drata ꝗdã,vel plũbea,vel ſtãnea,vel ferrea,vel globu-
li iterſecti,ꝗbus æreũ filũ inſertũ eſt ꝓiiciuntur,quos
æratos globulos vocãt. Neq; ſolum tela huiuſmodi
forma differũt,ſed magnitudine interdũ,& materia,
quædã enim magna ſunt,nõ nulla parua,aliqua plũ-
bea,alia ſtamnea,quædam ænea,& nonulla(raro ta-
men)ferrea,vt plurimum enim plumbei vel ſtamnei
globuli ſunt, qui ſclopeto iaculantur, ænei autem,
vel ferrei, vel lapidei globuli bombardis emittuntur,
& quãuis,vel forma,vel magnitudine,vel materia dif
ferãt ĩ vulneribus quæ ĩtulerint eadẽ ſẽper curãdi ra
tio ſeruatur: magni tamen globuli in mẽbro carnoſo
occultari minime poſſũt,neq; ob id etiã curatio mu-
tat̃,& quia ĩ vno vulnere vnus globulus ſolus,vel ali-
quo alio fruſtulo,vel ꝗdrato eſſe poteſt,nõ ob id quo
que ad diuerſã curationẽ nos vocat,ꝗdoq; cũ plũbeo
globulo ĩnumera plũbei fruſtra emittuntur, quæ ta-
mẽ eundẽ locũ nõ petũt, ꝗa dũ à ſclopeto proſiliũt
diſpergũtur,diuerſaq; vulnera ſi corpus cõtigerit fa-
ciũt,propterea coniectura,à globulo excepta,nec ne
ſint,viſu,& tactu dignoſces, operamque dabis ſi fieri

Ante globulorũ extractionẽ quæ cõſideranda.

Globulorũ diuerſitas.

Quibus nunquid à globulo an a re alia vulnus factũ ſit dignoſcendum.

poterit, vt ea à corpore eximas. Si vero cum globulis, vel quadratis plumbeis, aut ſtamneis in vulnere carnoſæ partis armaturæ ferreæ fruſtulum, aut loricæ hamum, aut rei alterius præternaturalis particulam non contineri liquido cognoſceres, neque vrgeret dolor, neque prope venam aut arteriam, aut in ſenſibili loco eſſent, (tunc enim illos extrahere vrgeret neceſſitas) parua admodum, vt eos educeas ſolicitudine afficiaris: ſiquidem citra periculum in corpore coaleſcunt. Plumbũ quippe, & ſtamnum quando nirtoſitatem, & ſordem, ſi quã ex puluere cõtraxerũt exuerint, & locus in quo retinentur à ſanie purgatus fuerit, quo minus coaleſcat vulnus non impediunt, nec erugine obducuntur, quẽadmodũ metalla alia quãplurima, & quamuis propter eorum grauitatem locum mutent, in partibus tamen illis abſceſſus alicuius cauſa non ſunt, quin potius diſcedendo, & locum mutando medicinam relinquunt, & ita ſenſim locum relinqunt, vt ne ab ægroto quidem ſenſu id percipiatur, licet in corpore triginta annos retineantur, quãdoque tamen natura eos ad cutim ſummã detrudit, ibique abſceſſus cauſa ſunt, qui ſi ſecetur facillime, & ſine periculo, vt nos ſæpe fecimus, eximuntur. Verum ſi ſine maximo dolore globulos ipſos extrahere medicus poteſt, quo tandem certior omnino fiat nunquid aliud in corpore detineatur, globulum eximet, ſed hoc prima die, qua quis ictus fuerit molietur cõmodius, tum quia globulus tunc

Plumbei globuli aut ſtamnei quominus coaleſcat vulnus non impediunt.

Globuli licet locum mutẽt abſceſſum nõ faciunt.

quando globuli abſceſsũ faciunt.

ſpecillo tangetur facilius, & in recentis vulneris con trectatione, cum adhuc mẽbrum calidum ſit, minor accitur dolor, quam cum ab aere alteratum refrigeratumque fuerit, mecumque in hoc ita ſenties, qui cum forte fortuna ex equo cecidiſſem, plagamque in ſincipite accepiſſem, in eam ſtatim digitum immisſi, vt nunquid confracta eſſet caluaria explorarẽ. tunc nullum omnino percepi dolorem, cum autẽ poſt duas horas adhuc ambigerẽ non recte me vulneris eſſentiã exploraviſſe, iterũ in vulnus digitos impoſui, ingẽtiſſimoque dolore affectus fui, atque hoc dictũ ſit, vt oſtendã quanti referat vulnus calidũ an frigidũ pertrectes. Si igitur globuli illi euellendi erunt, vt id prima die efficias ſuadeo: quod ſi, vel imperitia, vel cauſa alia fuerit omiſſum, non ita facile deinde occaſionẽ arripies, qua id moliaris: ſiquidẽ iã erit vulnus ſenſibilius redditum, & tumor iam aliquis aderit, & vulnus anguſtius erit effectum. Ad hæc ſi, vel caro vel mẽbrana, vel mẽbranoſi tẽdines rũpãtur, aut perforentur, concidunt, globulũque ſæpius tegunt, & intercludunt, qui deinde non ſine ingenti dolore euelleretur: neque id mirũ ſit, quoniã ſi ſpecillo tangi nequit, difficilius extrahetur, ac ſi omnino extrahere globũ conareris, non citra dolorẽ intenſiſſimũ, mãximũque ægrotantis diſcrimen hoc præſtares, minusque hæc vitares incõmoda, ſi poſtquã humores quieuere, dolorque fuerit ſedatus opus hoc aggredereris. Quandoque etiã globulus cartilaginẽ percutit,

minor dolor in contrectatiõe calidi vulneris quã frigidi percipitur.

prima die globuli euellẽdi ſunt.

quæ cum oſſe ſit mollior, nō rumpitur, ſed flectitur, deinde eleuatur, ita, vt quandoque vulneris foramen conſtipet: & quamuis ſumma diligentia ſpecillo, digitisque vulneris profunditatem explores, licet id ſtatim poſt illatum vulnus facias, actū tamen agas, quēadmodum nobis ſæpe in thoracis plagis nod ſolum à globulo, ſed à cædente telo factis, obtigit, in quibus vix vulneris foramen inuenimus. Quocirca ſi globulum prima die extrahere nequiueris, neque cū globulo aliquid etiam, quod præter naturam ſit in corpore detineri verearis, ſic, vt dictum eſt, facies, admotoque oui albumine cum ſale vulneri, globulum naturæ, vt illum expellat, remittes. Sed ſi omnino extrahere globulū opus fuerit, dupliciter eum poteris euellere, aut enim per foramen, quod effecit, aut per oppoſitam partem inciſam, ſi non longe à cute ſit educes, ſi enim à cute longe diſtaret globus, aut ſi altius infixus eſſet, per effectum foramen extrahendus eſſet omnino, dūmodo ſpecillo perciperetur. In vulnus igitur noſtros hamos immittes, quibus globulū leuiter reuoluendo educere conaberis. habebis etiam forcipes cauas, forcipem dentatam, cylindrū in manubrio habentē, & roſtrum coruinum. At, cum forpice dentata, vel alio inſtrumento apprehenſus globulus fuerit, leuiter quantum fieri poterit, educes inſtrumenta autem ad id apta in picturis videbis, verumtamen minori dolore, incōmodoque noſtris hamulis loco proprio deſcriptis globulos euelles, qui

vulneris foramen quandoque occultatur.

dupliciter extrahi poteſt globulus

Inſtrumēnta ad globulos educendos idonea.

hamulorū in globulis extrahēdis vtilitas.

vulneris meatum non occupant, nec vulneris labra extendunt, ſed cum poſt globulum immiſſi fuerint, leuiter ſi illos attraxeris, ſecum globulum educent. Non tamen hoc ita cōmode forpicibus, aut coruino roſtro,efficeres,meatum enim vulneris obſtruunt nimis,doloremque non mediocrem inferunt, quando, vt globulum comprehendas,dilatantur,nerui enim tunc,aut tendines,aut caro ipſa in dilatatione illa cōprimuntur,vt in ſequenti pictura patebit.

Forpices,& roſtrū coruinū in globuli extractiõe,quæ faciāt incōmoda.

Quippe ſi forceps. .b. .b. immittatur per vulneris foramen.a.ad globulum.c.vt illum comprehendat, dilatari magis debet,quam ſit vulneris ipſius magnitudo. d. d. in qua dilatatione non mediocris commouebitur dolor, quem maxime vitare debemus. Hoc autem noſtris hamulis non fiet, quoniam licet anguſtiſſimum ſit vulnus, ingredi tamen poſſunt, globulumque euellere abſque dilatatione, extẽſione, & inciſione, quam illi non vitant,qui forpicibus illis vtuntur, vel coruino roſtro. Horum igitur inſtrumentorum vſum ſemper fugiendum ſuadeo. At ſi hamulos noſtros inutiles cenſebis ob oſſa confracta, quæ carnem quandoque diuellunt,& lacerant,ingentemque cauum efficiũt, à quo humilis illis globulus educi non poteſt:aliud habebis inſtrumentum forpicis formam referens,cuius vna pars ſola, quæ veluti ſpathula quædam eſt, ad poſteriorem globuli partẽ mittitur, & ſic manu ſtabilis continetur, altera deinde pars intromittitur ad globulum compræhendendum,præterea clauo quodam ambæ partes iunguntur ad modum forcipis qua calculi à veſica extrahuntur, vt etiam in picturis poteris intueri. Sed mehercule hamuli noſtri,modo per proprium vulneris foramen extrahi globuli poſſint,omnibus aliis inſtrumentis cõmodiores ſunt & his(vt ſæpe vidiſti) quãplures globulos quamplurimaꝗ oſſium fruſtula extraxi. Exquiſita tamen diligentia adhibẽda eſt ſemper,vt modo celeriter,modo tardiuſcule,prout erit

Aliud inſtrumentũ ad globulos euellendos

cõmodum

cõmodum,& æger tollerabit,opus abſoluas,hoc ſem per agendo,vt tuto quod cupis, & quam minimo cũ dolore perficias,ſed ſi fuerit cõmodum rem quam ce lerrime poteris perages: admonuit enim Gal. xiiii. meth. in humano corpore ita actiones perficiendas, neque hoc etiam tacuit in lib. de his,quæ in med. fiunt, vbi oſtendit aliquas eſſe actiones, quæ quam celerrime ſunt abſoluendæ,vt inciſiones aliquæ, ſuffuſionum depoſitio:in hac igitur re periti, & exercitati medici eſſe debent:extractum deinde globulũ ægro to oſtendes, afficitur quippe non mediocri lætitia æger,quando id,quod dolorem faciebat,eſſe ammotum videt,præterea ſanguinis fluxum ſiſtens medica mentũ, quale ſupra dictum eſt vulneri ſuperpones. Semperq; quod faciendũ eſt, vt vno tempore perfi cias, neq; in ſequentem protrahas, operam dabis. Aduerſam partem incidere conſueuimus, vbi caro craſſa non eſt,parumque abeſt quin globulus cutim contingat,aut vbi prope ipſam cutim eſt, neque neruus,aut os,aut tale quidpiam obſtat,quominus ad ipſum globulũ vſque ſine periculo incidas, deinde hamulis noſtris, vel ſpatula ſinum aliquem habentem, in quo firmari cõmode globulus poſſit, quemadmodum in pictura poteris videre, vel forcipe anſerina etiam illic depicta,quam ſic,quia anſerini roſtri referat ſimilitudinem, libuit appellare, globulum extrahes,iterum poſt globuli extractionem ſpecillo explo rando nunquid adhuc aliquid præter naturã,vt ſæpe

quæ in operationibus obſeruãda ſint.

extractus globus ægro oſtẽdendus.

vno tempore ſemper quod agendum eſt, perficere debemus neque in ſequẽtem diẽ protrahendum.

aduerſa pars quãdo inci.

fieri ſolet: quod ſecum globulus in fundum vſque vulneris traxerit detineatur, quod ſi fuerit, illud diligẽter remouebis, neq; te lateat in caſu hoc cõmodius cæteris inſtrumẽtis i tabellis noſtris pictis, quã hamulis extrahi globulos poſſe, quia cum globuli ad cutim vſq; puenerint, eã à muſculis ĩpulſione ſua, & ab aliis partibus ſeparãt, & dũ laxatur, ſinũ quẽdã relinquit, à quo hamulis circũuolutus globulus educi nõ poteſt, libẽtius itaq; forcipe ãſerina, q̃ hamulis vterer.

Quo inſtrumento in ſinu contentus globus facilius extrahetur.

Si recte globulos iſtos pquirere volueris, quod ab Hipp. & à Cæl. lib. v. proditum eſt, obſeruabis, ſ., vt ægri corpus, in figura illa, in qua vulnus accepit, ſtatuas, hoc pacto ĩ quo loco globulus detineatur animaduertes, quod ſi ob ĩbecillas ægri vires hoc facere nequeris, ſaltẽ in lecto ita ſtatui corpus debet, vt pxime ad eã figurã, quã, cũ vulnus accepit, obtinebat, accedat: globulũ deinde ſpecillo, & digitis diligenter perquires, & inuẽtũ leuiter inſtrumẽtis illis, de quibus paulo ante egimus, eximes, hoc idem obſeruabis ſiue veſtimenti, ſiue interioris tunicæ, ſiue corii, ſiue cuiuſuis alterius rei præternaturalis fruſtulum eximas, quæ autem neque ſtylo, neque digitis percipi poſſunt, ea naturæ permittenda ſunt, quæ ſi primis diebus nequiuerit, poſt aliquod tẽpus ſaltem ea extrudet, neque aliud in huiuſmodi vulneribus à medicis eſt faciendum, cum quid retineatur (licet diligenter illud explorent) eos lateat. Præter hæc illud quoque diligenter aduertendum, quid illud ſit quod cum globulo

quomodo recte quis globulos explorare, & perquirere poſſet.

Quæ præter naturã in corpore detinentur atque ſtylo vbi ſint aut digito percipi poſſunt naturæ ſunt permittenda.

in membro contineatur, quandoque enim priuſquã corpus feriat globulus, ferream armaturam percutit, aut diploidem, aut terram, aut ſaxum, & cum corporibus ſolidis occurrit, facile aut extenditur, aut deprimitur, aut aſper redditur, & rimulis illis, & aſperitatibus aliquid ſubſtantiæ illius, cui primum occurrit, adhæret, in corpuſque trahitur, quod, vt quam primum educatur, vrget, idque celerrime ſẽper agendum eſt, corpuſque in ea figura, in qua erat quando vulnus excepit, collocandum eſt, deinde vulneris, & eorum, etiam, quæ à corpore eduxeris, figuram conſiderabis, dabiſque operam, vt coniectura aſſequaris, num quid adhuc in corpore, quod præternarurale ſit, relinquatur: & ſi ad huc aliquid eſſe depræhenderis forpicibus, aut hamis educes: præter id ferream armaturam num integra, an fracta ſit inſpicies, & fruſtuli illius, ſi quod in vulnere erit, quantitatẽ coniectura dimetieris, videbis etiã loricã ex ferreis hamis cõfectam nunquid illius pars in corpus cum globulo detruſa ſit, & nunquid claui aliqui loricæ ex laminis ferreis fabricatæ, aut etiam laminula aliqua cum globulo etiam in vulnere fixa ſit. Si igitur horũ aliquid detentũ fuerit diligenter explorabis illudq; educes, ſiqdẽ quæcũq; ferruginẽ, aut æruginẽ contrahunt, in corpore retinẽda nõ ſunt, quia ne coaleſcat, vulnus impediunt, quocirca illa, vt quamprimum euellas, operam dabis, ſiue in vulneris fundo, ſiue in latere fuerint. quandoque etiam globuli

quid ſit quod cum globulo in corpore retineatur vidẽdũ diligẽter.

figura rei preter naturalis quæ extrahitur conſideranda.

quæ conſideranda ſint, vt recte id quod in corpore retineatur ſciamus.

quæ ferruginem contrahunt vulneris cõſolidationẽ impediũt.

loricam ex ferreis hamis confectam ferientes, hamos ipſos rumpunt, extenduntque,quos in vulneris lateribus defigunt, & vix ſpecillo tangi poſſunt,hos tamē, niſi poſt ſuppurationem,euellere non poſſumus, naturaque,vt plurimum, poſt aliquot dies eos expellit, interdum etiam contingit, vt hamuli illi globulo infigantur, & ita pertinaciter plumbo adhæreant,vt niſi validiſſima forcipe eos non poſſis euellere : nonnulloſq; tibi globulos,in quibus tres,aut quatuor hamuli adeo infixi erant,oſtendi, vt vix in globuli ſummitate apparerent,propterea ſi globuli, quibus hamuli huiuſmodi adhærent in corpore retinentur, mirū non eſt, ſi nunquam vulnus coaleſcat, hamuli enim ferrei ſemper ferruginem contrahunt, ideo cum globulo,& veſtibus, & aliis,quæ præter naturam in corpore detinentur per proprium vulneris foramen,vel per inciſionem in aduerſa parte factam, ſiue in ſuperficie,ſiue in fundo vulneris fuerint,euellēdi ſunt, modò quod cupis,te aſſequi poſſe non deſperes,quemadmodum nobis in quibusdam obtigit, quibus hypochondrium ad cutim vſque alterius lateris perforauerat globulus,fit enim ſæpius, vt omnes corporis partes perforent globuli, aduerſæ partis cute dūtaxat excepta, quam neque rumpunt,neque perforāt, quoniā poſt illam ſolidum aliquod corpus non eſt,quod ictui reſiſtat,ideo cedit,extenditurque, neque ita facile rumpitur,atque adeo interdum extenditur,vt ob vehementem extenſionem veſtimēta lacerentur, neque

omnes corporis partes interdū excepta cute perforant globuli.

ſolum veſtimenta, ſed etiam loricæ hamuli ferrei diuellantur, quemadmodum anno ſuperiore in Mirandulenſi obſidione in Illuſtriſsimi Ioannis vitelli ſtrenuiſſimi militis curatione obſeruaui, qui in poſtrema ſpinalis medullæ parte, dum inter cohortem hoſtium pugnaret fortiſsime, globulo ictus fuit, id quoque in Peruſino quodam milite obſeruaui, qui lorica ex ferreis hamulis confecta armatus, vulnus ſupra os iuguli exceperat, quod ad poſteriorem vſque partē ſupra ſcapulam terminabatur abſque cutis perforatione, omnes tamen hamuli partem illam contingentes lacerati, atque diuulſi fuerunt, non ſecus ac ſi per eos globulus tranſiuiſſet, atque id propter ingentem cutis extenſionē factum fuiſſe conieci, cutim deinde illam extenſam ſecui, ac cum globulo ſex hamulos extraxi: eandem quoque extenſionem in quodam milite leuis armaturæ obſeruaui, qui ſub axilla dextera inter loricam, & humerum globulo ictus fuit, qui tandē ad quintam vſque coſtam oppoſiti lateris peruenerat, coſtāq; ruperat abſq; cutis perforatione: quapropter cum id animaduertas, quavis, etiam parua, ſectione globulū inuenies, illumque vna cum rebus aliis, quas ſecum traxerit, eo quo dixi, modo extrahes. ac ſi forte aliquid in vulnere relinqueretur, nunquam ipſius vnionem ſperabis: propterea morbum diuturnum futurum prædices, præſertim ſi læſa oſſa fuerint, & ſi oſsibus læſis cum globulo aliquid etiam, quod præter naturam ſit, & quod ſpecillo dignoſci non poſsit,

Abſque cutis perforatione quādoq; veſtes, & armaturæ lacerātur, & diuelluntur.

quando diffi cillime vulnus ſanetur.

prædictio arcet calũniã.

acceſſerit id ſi prædixeris,calumniam vitabis,vt prius prædic. dicebat Hipp. At ſi in oſse alquo infixi ſint globuli, vt in oſſe tibiæ,vel fœmoris,vel ilii,vel alio quopiã oſſe ſimili, modo ita hæreant,vt neq; compreſſione,aut ſpecilli,impulſione,a loco moueãtur.

quo inſtrumẽto in oſſe fixus glob. poſſit educi.

Si prædictis inſtrumẽtis euellere nõ poteris, terebello cannula munito,vel ſolo ipſo terebello,queadmodũ magis ex vſu eſſe iudicabis,vt educatur dabis operam. quippe terebello globulum peforabis, terebellumque illud fac in globulo inſeras,& ita commode extrahes.neque ſcalpello ad os circum circa excidendum, quo in aliis telis in oſſibus fixis educendis egemus,quoniã globulus ſua figura ſphærica,& ictu cõminuit os,& frangit, & ab aliis osſibus diuellit:quocirca quã facillime iſtis terebellis globulũ extrahes. Si autẽ in prõptu terebrũ nõ ſit,ægrũ dolore ne afficias.ſiquidẽ poſt inflãmationis tẽpus, & poſt ſuppuratione,vel poſtquam contuſum os obſcederit,remouebitur,ac cum oſſe ipſo egredietur,quoniam læſum os abſque deſquãmatione retineri non poteſt, præſertim cum à vehementi illa cõtuſione ſit alteratũ,idque poſt dies paucos ſequetur, quare morbum longum futurum prædices, vt ſecundum Hipp. faciendum eſſe diximus,quo calũniam vites, neque, quæ multis profuit,artem diffames:cæterum ſi aliquod principale membrũ globulis iſtis ictum fuerit, vt eſt cerebrũ, cor,guttur,pulmo,iecur, inteſtina, venter, renes, aut veſica, vel in mulieribus vulua, & iam lethalia ſigna

in vulneribus in membris principalibus acceptis quid ſit faciẽdum.

appareant, neque citra diſcrimen globulus poſsit edu ci, manum admouere recuſabis, cum nullo modo ægroto opem ferre poſsis, ne etiam artis ſalubris exiſtimationē offendas. Verum ſi euentus incertus ſit, prius quanti periculi res ſit, præfaberis, deinde globuli extractionē aggredieris, ſiquidē præter ſpē multa interueniūt ſæpe cōmoda. ac ſi in huiuſmodi vulneribus, in quibus ſalutis ſpē nō omnino abiiecimus globulū relinqueres, præterquā quod ars hæc ob omni humanitate aliena videretur (vt alia, quæ à Paul. ī cap. de extract. telorū dicūtur omittā) certa quoq; mors ſequeretur, ſi autē eximeretur bonā fortaſſe valetudinē æger cōſequeretur: quare nūq̄ globulorū extractinē, mō ſpes aliq̄ ſic, ac ſpecillo pcipiātur, fugies fiunt enī præter omniū ſpē mōſtra in chirurgia. Hoc etiā vide nūquid aut ī venā, aut in arteriā īpegerit globulus, ne magnū ſequatur ſanguinis profluuium, quod ſi eſſet non ita venæ ipſius, aut arteriæ conſolidatio ſperanda eſſet, vt ſi ab incidente telo cæſæ fuiſſent, tunc enim partes venam, vel arteriam circumdantes coaliturus ſperamus, hoc aūt caſu nihil ſimile expectandum, quia propter contuſionem ruptæ ſunt, & ambiens caro attrita, & diuulſa quoque eſt, hinc ideo magnus ſanguinis fluxus non ſolum primis diebus, ſed aliquot dies poſt ſequitur, dum contuſæ partes ob putrefactionem abſcedunt. quapropter tunc venas illas, aut arterias laqueo excipies, vel ferro cādēti adures, neque ita facile, ac ſi à gladio cæſæ fuiſſent

quid ſit agendum vbi ſalutis, & mortis incertus euentus ſit.

In chirurgia fiunt mōſtra

ex cōtuſione venæ, aut arteriæ ruptæ difficile coaleſcunt.

venis vel arteriis ruptis q̄d ſit agendum.

coalituras ſperes, quia eorum pars, quæ attrita fuerit ſemper deſiderabitur. Ad medicinas igitur, quas v. meth. ſcribit Gal. confugies, deinde vulneris curationem ſuſcipies, quemadmodum in vulnere in carnoſa parte excepto faciendum diximus. Si in neruoſo membro vulnus fuerit eodem modo, quo dictum eſt, victus inſtituendus, & ſanguis mittendus, & corpus purgandum. Quod autem ad topica attinet remedia, cum etiam vulnera hæc contuſionem patiantur, & ex Gal. concoqui, vt diximus, debeant, habita naturæ partis ratione, vnctuoſa admodum cataplaſmata, de quibus paulo ante egimus, omittenda, niſi forte dolor, aut aliquod aliud ſymptoma, quod ad ſe totam curam trahat, te huiuſmodi vti cataplaſmatibus cogat, vt quandoque eſſe faciendum eleganriſſime iiii. meth. ſcripſit Gal. verũ vulneribus iſtis ad leuandum dolorẽ tuto emplaſtrum ex vaccino lacte, pane, oleo roſaceo, vitelliſque ouorum, & modico croco, vel ex althea in eximillite, aut in lixiuio cocta, cui etiam roſaceum oleum additum ſit, admouebis, vel quodpiam aliud cataplaſma compoſitum ex fabacea farina in lixiuio cum oximellite decocta, vel pro fabacea farina hordeaceam, aut eruinam, ſi haberi poteſt, aut aliam eiusdẽ facultatis aſſumes, vt vi. meth. ſcripſit Gal. vbi in antiquos inuehitur cataplaſmata ex tracta farina cum hydrelæo admouentes, quæ quidem in vulneribus cæſim factis vitanda ſunt, in contuſis autẽ vulneribus, in quibus ſæpius nõ mediocris

vulneris in neruoſa parte accepti curatio.

Qualia cataplaſmata que vulneri in neruoſo mẽbro excepto ſunt admouẽda eſſe debeant.

& 3. de cõp. med. ſec gẽ.

vrget

vrget dolor,eorum confert vſus,quæ etiam cum dolorem non valeant remittere, vnctuoſis magis quandoque vtimur medicinis, & ad olei dulcis perfuſionē vel embrocationem (vt cum aliis loquar) confugimus, vt nos, cum Illuſtriſſ. Macedoniæ principi intrepido duci medicaremur,in Miranduleníi obſidione coacti fuimus,qui cum me ad vulneris, quod acceperat,curationē vocaſſet, maximoque dolore infeſtaretur,qui totam ad ſe curationem vocabat, affectum mēbrum oleo,quāuis neruis officiat Galeni freti ſententia iii. de cōp. med. ſec. gen.irrigauimus, lanāq; cum oeſypo(quā lanā ſuccidam appellant) ſimplici oleo,& aceto imbutā, vt medicamenti virtus ad affectum locū perueniret,ſuperpoſuimus, debent tamen medicamenta hæc actu calida admoueri,quando frigidū vlceribus,& neruis inimicum eſt,vt adducto loco ait Gal. nec v. aph. xviii. tacuit Hpp.,huiuſmodi tamen vnctuoſa medicamenta vulneribus iſtis, quæ in neruoſis ſunt partibus, moderatè magis, quā ſi in carnoſo eſſent mēbro,īponēda ſūt. poſt tres, vel quatuor deinde dies lūbricorū terreſtriū puluerem oleo prædicto,quo affectum locū inunges,addes: Nec,aut ad calidiora,aut ad ſicciora medicamēta primis diebus,dum,& contuſio, & dolor adſunt, confugerem, ſiquidē in contuſionibus iſtis adeo atteruntur,& contunduntur partes, vt quàm facillime ex quauis leui cauſa (licet mitia admoueantur medicamenta) inflāmatio excitetur,quæ acciretur facilius.ſi calida medi-

vnctuoſa medicamēta parcius vulneribus in neruoſis partibus acceptis quā carnoſis sūt admouenda.

fortia medicamēta primis dieb. vulneribus cum cōtuſione nō apponenda.

dicamenta, vt pix cum terebentina, & reſina abietina (quibus nos in vulneribus ab incidẽte telo factis abſque inflammatione, & abſceſſu vtimur) vulneribus neruoſarum partium admouerẽtur, hæc itaq; primis diebus vitamus. Verum poſt dies primos vulneri oleo noſtro exiguam picis ſiccæ partem loco liquidæ picis addere non vereremur, præſertim ſi in genu, vel cubito vulnus eſſet, nullaque eo tempore extaret inflammatio. At ſi tendines aliqui ab ingenti illa contuſione detecti fuerint, aloen hepaticam, thus, ſarcocollam, vel puluerem lumbricorum terreſtrium, vt putredinem arceas, & alia ſarcotica loco ſuo deſcripta, admouebis: neque penicillos in vulnus immittes, & ſi aliquos velles imponere, breues admodum, molleſque ſint, ne dolor concitetur; qui primus in horum vulnerum curatione exhauriendus eſt. Ad hæc, ſi os aliquod globulus percuſſerit, vt os ilii, vel ſcapulæ, vel alterius partis, abſquæ osſis totius fractura (quod fieri poſſet, ſi globulus latus vel tibiæ, vel fibulæ, vel femoris, vel radii, vel cubiti, vel humeri, petierit, quãuis in ictibus iſtis rarisſime cõtingat, quin os à globulo ictũ totũ trãſuerſim rũpatur) primis diebus, licet diligenter explores, vniuerſum os eſſe ruptum non dignoſces, poſt aliquot tamẽ dies in puris generatione, iam fractum os laxatur, ac diſſoluitur, & per conſcenſũ, vt medici noſtri dicũt, os vniuerſum frangitur quãuis totũ à globulo percuſſũ nõ fuerit. Aliud quod

tẽdinibus de tectis medicamẽta idonea.

os totum eſſe fractum primis diebus q̃ doque nõ cognoſcitur.

te maiori afficiet admiratione, addam, os à globu-lo percuſſum non ſolum in ea parte, quam pe-tierit globulus, rumpi poſſe, ſed in altera etiam parte, quam non tetigerit, per quandam, vt ita dicam reuerberationem, vt fieri in lignis ſæpe ſo-let, quæ in vno latere percuſſa, in altero per con ſenſum, & reuerberationem ingentis percusſionis franguntur. itaque id vna cum pluribus medici-næ candidatis, in nobili quodam noſtro bononi enſi animaduerti, qui à ſclopetario globolo ictus fuerat in maiore fibula circa medium curis, cum totius illius osſis fractura, neque in egreſſu vllo modo tibiam globulus lædere potuit, cum ſub ip ſa interna parte verſus ſuram per diſtantiam tri-um digitorum ab ipſa tibia egrederetur, cum autem, Bononiam aductus nobilis hic fuiſſet tibiam totam, manibus pertranctando, ipſamque totam cum fi bula per tranſuerſum fractam reperi, infra ipſum vul nus in ſex digitorum diſtantia, hoctamen ita eſſe bononienſes medici, qui cum ex caſtris Bononiam deduxerant, negabant, quos tandem eratione, & ex perientia (quamuis, vt ſui moris eſt, pertinaces eſſent multumque ſibi tribuerent) in meam adduxi ſenten-tiam: hoc idem in aliis quamplurimis obſeruaui qui à lgobulis ſclopetariis vulnus inter tibiam, & fibu-lam et inter cubitũ, & radiũ, ſine magnorũ oſſiũ fra-ctura, acceperant, ſedtamen modo iuxta vulnus ip-ſum modo ſupra vulnus, modo infra, oſſa illa per

nõ ſolũ os in parte, quam globulus per-cuſſerit, ſed in alia quoq; parte poſſit frangi.

tranſuerſum fracta depræhendebã, quod ob ingentẽ ruinã,& impetũ,& quãdã(vt ſic loquar)reuerberationẽ,vel rẽ huiuſmodi aliã,obtingebat. Et nos quoque turcã quẽdam arte tibiã annoſi bouis,aut æneũ piſtillũ oblongũ, aut ſaxũ, modò in parte ea quã percutiebat,modò in alia rũpentẽ pugno vidimus, neque tamen eo impetu quo globuli feriũt, res illas percutiebat: quocirca ad rem hãc animaduerſionẽ vertas, & ſi per trãſuersũ rupta eſſe oſſa non depræhẽderis,ita, vt dicemus, mẽbra illa pertractabis. Præter hæc nũquid globulus alicuius osſis ſupercilĩũ,aut appendices,aut parua digitorũ oſſa percuſerit,vel aliud quodpiã os in plures partes cõminuerit,vel in mẽbro detineatur,vel vniuersũ mẽbrũ penetrauerit, expendes. Si intus detineatur,ſi fieri poteſt,eo,quo diximus,modo extrahendus eſt, & quicquid cũ eo præternaturã in corpore fuerit, remouendũ. Si ſolus in corpore fuerit,neque illa,de quibus ſupra egimus, adſint ſymptomata,naturæ,vt iam diximus, eſt relinquendus.

turcæ iſtoria.

Osſiũ deinde fruſtula,nũ forpicibus, vel volſella, vel alio inſtrumento remouenda ſint etiam atque etiam videndũ,diſcantque hoc empirici,& carnifices medici, & hi, qui callere optime artẽ medicã videri volũt, qui dũ ægrotis medentur, vel eius potius mortẽ inferunt,vt aliquid ſemper agere videantur, nulla ratione habita,oſſa quæcũque forpicibus,& volſellis conãtur euellere,& ſi magna, magnóque conatu ligamenta,tendines,mẽbranaſq; cũ osſibus diuellũt, inhuma-

num forpicibus vel volſella oſſa extrahenda ſint videndum.

nonnulli taxantur medici.

niterque neruos rūpūt,ac laniant,non ſecus,ac ſi brutorū corpora,aut lapides tractarent, in quibus experiri impune licet multis modis, neque(modo os illud extrahant) ægrū maximis illis cruciatibus miſere ad internitionem perducere verentur. hi quantū dii boni,errent,q̄ rectè ad medicādū edocti ſint Gal.in lib. de his quæ ī med. fiūt oſtēdit,vbi fractorū oſſiū euulſionē multis rationibus prohibet,quia in eorū euulſione ligamēta rūpuntur,caroque, & membranæ, atque tendines,quibus oſſa adhærent,& cōiūcta ſunt, diſſoluūtur, ex quo dolores vehementisſimi fiūt, abſceſſus ſubſequūtur, & mors ſæpe īfertur, vel ſinus profūdi relinqūtur,vel vomica(q̄ fiſtulam appellant) ita magna ſit,vt ei nullo modo natura mederi posſit. Atq; oſſiū extirpatio magis cauenda eſt, quādo ſpes aliqua ſit eorū fruſta,ſiue magna,ſiue parua ſint,callū contrahere poſſe. naturæ igitur hoc opus permittendū,quæ ſi callo cōminutas osſiū partes cōſtringere non poterit,in nouæ carnis incremento: ſine periculo,ea expellet,& carne noua ſub oſſe genita, atq; oſſe per abſceſſionem, vel deſquāmationem expulſo, cauū vniuerſū citra naturæ incōmodū replebitur, quia ſic Hipp. in lib. de fract. cap. ſcribit fragmenta,quæ à natura abſcedūt,ſponte decidunt,à carne enim ea expellentur ſubcreſcente, quod non tacuit Cæl. lib. viii, cap. iiii. quocirca Galeno admonente, oſſium fruſtula ſi parti alicui adhæreāt, & ſi nullū pungendo dolorem inferant, vi non euelles: quod ſi quando per tranſuer

osſium fractorum euulſio à Gal. prohibetur.

extirpatio oſſium quando magis ſit cauenda.

& Auic. iiii. quar. cap. 2.

oſſa quāndo euellenda.

ſum deducta ſunt, vel à globulo ad partem neruosã, tendinoſamque delata, ſtimulent, vel ſi propter pus quod fruſtula ea à ligamentis,mẽbranis,& à carne ſeparat,ad aliquẽ deſcenderint locũ,quẽ pungant,tuto volſella,vel forpice,vel alio īſtrumẽto ſẽſim, ne magnus accerſatur dolor, educes,quæ ſi à mẽbranis, vel ligamẽtis diuelleres,maximũ inde ſequeretur īcõmodũ,q̃uis minima ea fruſtula eſſẽt: q̃re ſi cõmodè oſſa extrahere nõ poteris,opus ne aggrediaris,ſiq̃dẽ ſi primis diebus inflãmationẽ ꝓhibueris,& ab ægro mortis piculũ ꝓpulſaueris,ſatis erit, illa deinde educes oſſa,ſi poteris,q̃do,poſt puris generationẽ,à ligamentis natura ſeparauerit,vel vbi abſceſſerint,vel vbi ex alimẽti defectu,à cæteris osſiũ partibus deciderint,ſi natura ea nõ extrudet. Si forte magnũ quodpiã os globulus īpegerit,illudq́ diſſoluerit,vt os tibiæ, fibulæ, fœmoris,humeri,cubiti,vel radii,vniuerſũq́ mẽbrũ ꝑforauerit,& à ſede remouerit,dignoſces,ſi cũ ſano mẽbro affectũ mẽbrũ cõtuleris, vel ſi prius mẽbri ipſius naturalẽ cõpoſitionẽ ſcieueris,vt Gal.in lib.de oſs.ſcribit, ſi liber ille legitimus Galeni liber eſt, vel ſi mẽbrũ manibus pertractãdo inæqualitatẽ perceperis, vel ſi punctionibus æger afficiatur,vt Cælſ.dicebat, vel ex totius mẽbri īflãmatione, quæ ſẽper omnes fracturas ſubſequi ſolet: poſt hæc cognita fractura digitis diligẽter explorabis,nũquid vel ferri,vel pãni,vel alterius rei præternaturalis fruſtũ in membro detineatur, quod quãuis alias ſæpe faciẽdũ admonuerim,tamen

quibus notis cõminutũ os & à ſede propria remotũ cognoſcatur. & p adglan.

quia,& vtile,& neceſſarium eſt, illud ſubinde inculcare expedit: ac ſi aliquid retineri depræhenderis, arte, vt illud remoueas, ſi fieri poteſt, conaberis. Cæterũ ſi cõponi oſſa illa poſſet, & ad priorẽ figurã reduci, & ĩ propria ſede reponi, omni ſtudio, vt id facias adniteris, vt ab Hipp, ĩ ſ lib. de fract. ſcriptũ eſt, atq; etiã ĩ illius lib. cõmẽtariis eius ĩterpres Gal. ſcripſit lõga oratione, q̃ in præsẽtia adſcribere lõgũ, & ſupfluũ eſſet, cũ ibi, quæ de hac re ſcribuntur, legere posſis, neque opus hoc naturæ eſt demandãdũ, vt ſcilicet ipſa luxata oſſa reponat, aut fracta componat, quia id natura præſtare non poteſt, vt elegantisſime dicebat Gal. in lib. de conſt. art. med. vbi oſtendit, quæ naturæ, & quæ medico quandoque negentur. Quocirca exercitatus medicus blandisſime oſſa illa, ſi posſibile erit, cõponet, & in propria ſede reponet, deinde ſtupa in aceto madefacta, & expreſſa, oui deinde albumine, bolo armena, & aliis ſtipticis pulueribus, & oleo roſaceo (vt dolor leuetur, & fluxi humores reſoluantur) obducta, nõ ſolũ partẽ in qua fractura eſt, ſed ſupra, & infra ipsã fracturã in latitudine ſex digitorũ mẽbrũ circũdabis, obligabisq;, vel ſi libet, pro medicamẽto hoc (niſi ſãguinis obſtiterit fluxus) linteolũ amplũ cærato humido Gal. illitum, quod humores compeſcit fluentes, & dolorem ſedat, admouebis, nullumque penicullum, vel paruum admodum in vulnus immittes, deĩde totũ mẽbrũ idonea faſcia deligabis, nõ tamẽ arctisſime faſciã adſtrinxeris, vt ĩ fracturis, in quibus

Fracta oſſa, ſi fieri poteſt, cõponẽda sũt & luxata in ſede propria reponenda.

Quod medicamentum poſt quã cõpoſita oſſa fuerint, aut in ꝓpria ſede collocata mẽbro ſit adhibẽdũ.

Cærãtũ humidũ Gal. osſiũ fracturis & luxationibus ac cõmodatũ.

vulnus nõ adeſt, fieri ſolet, nullumque in faſciis ipſis facies foramen, queadmodũ nonnuli ætatis noſtræ medici, vt dicemus, facere conſueuerunt, præterea ferulæ, ſeu aſſerculi, vel canales, in quibus vulneratũ membrũ, contineatur, fabricentur, ferulisquæ illis mẽbrũ, (ea duntaxat parte excepta, in qua vulnus eſt, ne dolor refricetur) fulcies, & non arcta faſciatura, ne exacerbetur dolor, & ne mẽbrũ mortificetur, & ne oſſium callus prohibeatur, deligabis, ſemper animaduertendo, vt differentia fiat à fractura cum vulnere, ab ea, quæ cum vulnere non eſt, vt Gal. admonuit, quo dolore, quam fieri poteſt, minimo æger conficiatur, & pus per vulneris orificium expurgetur. In tali igitur figura collocetur membrum, vt vulnus in decliuiorem partem vergat abſque dolore, vt commode excrementa purgentur: Sed in principio in ſitu accliui membrum ſit, oportet, ne ad vulnus humorum fluxus feratur, atque in hac figura totum triduum continebis, abſque vlla remotione, aut admotione medicamentorum, vt Hipp. & Gal. in fracturis cum vulnere faciendum cenſuerunt, & inter cætera ſtudendum, vt affectum membrum in ea colloces figura, in qua dolore non afficiatur æger, vt Gal. cenſuit in lib. de his, quæ in med. fiunt, qui ſic ſcribit, primus idonearum figurationum ſcopus doloris vacatio eſſe videtur, Galeno ſuffragatur Hipp. iiii. de art. figurationum autem læſorum membrorum tres ſunt ſcopi, vt loco citato refert Gal. quorum vnus accliuis,

In q̃ figu. mẽbrum in quo fractura cum vulnere fuerit ſit collocandũ. tũ in qua figura primis dieb. cõtineri debeat

Figurationũ mẽbrorũ tres ſcopi

cliuis, alter decliuis, tertius æqualis ſeu rectus, quos in variis affectibus variamus, vt iii. de fract. facit Gal. qui modo membrum accliue collocat, modo decliue, vt iiii. de art. modo æqualiter ſeu media poſitura.

accliue membrũ q̃do collocetur.

Accliue collocatur membrum in principio fracturarum, vel defluxionũ quẽadmodum eſſe faciendum iuſſit Gal. ne facile humores ad membrum fluant, aut vbi ſanguinis fluxus formidatur, vt Gal. iiii. de art. ſcripſit. Decliue collocatur membrum, quando in eo vlcus eſt humidũ, neque ſanguinis fluxum, aut humorum, aut inflãmationem timemus, & in decliui illa figuratione ſinus expurgatur, vt iiii. de art. Gal.

in decliui figura quando mẽbrũ reponatur.

æqualiter vero membrum collocatur, cum nihil horum ſuſpicandum eſt, & perfecta ſanitas ſperatur: ſed in quauis figura mẽbrum colloces, ſi illi pellem aliquam ſubſtraueris, maxime profuerit, in qua pus colligatur, ne linteola, vt aduertit Gal. inficiantur: In his igitur figuris affectum mẽbrum continebis, quoad nullum inflãmationis inmineat periculũ, vt iii. de art ſcripſit Gal. Nec mireris, quamuis dixerim, & locum, in quo vulnus eſt, & membrum totum, in quo affectio eſt, eſſe faſciandum, neque vllum orificium, à quo expurgetur vulnus eſſe relinquendum, admiratione te potius noſtræ ætatis medici, atq; ex antiquis nonnulli afficiant, qui contra Hipp. & Gal. placita ſcripſerunt, volueruntque membrũ in quo eſt fractura cum vulnere, hinc, & inde eſſe faſciandũ, faſcia circa vulnus ipſũ, vbi fractura eſt ad formã. χ. literæ

æq̃liter quãdo mẽbrũ cõponatur.

pellis mẽbro affecto ſubſtrata p̃deſt.

græcæ deducta, relictoque foramine pro vulneris cu ratione: quod grauisſimis authoribus, rationi experimentoque aduerſatur, vt xi. meth. Gal. admonuit, quo loco eos vellicat, qui nulla facta euacuatione, plenitudine, vel quod ad vires, vel quo ad vaſa exiſtente, topica adhibent medicamenta, quæ, vt pars illa inflammatione vrgeatur, in cauſa ſunt, ſic enim ſcribit. Quippe hi cum ex his quæ ipſi
„ met faciunt phlegmonas ſemper excitent, non ani-
„ maduertunt, ſed iiſdem ſemper erroribus implican
„ tur, veluti Hipp. iis accidere dixit, qui hinc, & in-
„ de oſſium fracturas cum vulnere deligabant, etenim
„ illi cum phlegmonas in vulnere crearent, non ta-
„ men deſtiterunt, rati id adeo non ex deligatura, ſed alio quopiam errore incidiſſe. Hipp. quoque in lib. de fract, vbi de fracturis cum vulnere agit, huiuſmodi medicos vndiquaque fractum mēbrum cum vulnere non deligantes, damnat: qui propter illam faſciaturā humores ad vulnus cōfluere, cogātq deinceps abſceſſus, & inflāmationis cauſa eſſent: ſed id ob ſuam illam faſciaturā accidit, quæ humores ad locū illum faſcia non circundatum, qui ex vulnere, & ex fractura iam imbecillis eſt propellit, quæ incommoda, ſi vniuerſum confractum membrum in quo vulnus eſt obligaretur, & totum triduū ſine medicamentorum remotione, ſic permitteretur, vitarentur: eo tamen tempore ſi æſtiuum tempus fuerit, ſpleniis vino imbutis membrū fouebis, & vino quoque irriga-

non deligantes vniuerſū mēbrum cū fractura dānat Hipp.

bis. Si vero hybernum tempus fuerit, lanam quæ vi nũ nigrũ adſtringens,& oleum cõbiberit,qua affecta pars foueatur, admouebis, repelluntur enim vino humores, & oleo dolor miteſcit. Poſt triduum cum eo tempore vulnus ſuppurari incipiat, peritus medicus forpicibus optime ſecantibus faſciam ſupra vulnus aperiet, quam apertam, & perforatam ſic relinquet, caueat tamen dum faſciam illam forpicibus ſcindit, & perforat, vt vulneris orificium detegat,quo cõmode pus eggrediatur, ne cæteræ faſciæ partes relaxentur, iccirco, vt hoc deuites faſciam in medio ſeccabis, idoneaque medicamenta, & vulneri contuſo accommoda deinde admouebis, vt antea dictum eſt, rurſusque faſciatura duntaxat retentiua (vt ita dicam) vulneris orificium conteges, & deligabis, quoniam tunc iam humores quieuerint, atque hæc Hipp. eſt, & Gal. ſententia, à qua poſt quam diſcedere nolui, fœliciter ſemper curationes fracturarum cum vulnere ceſſere, ſecus tamen dum meos præceptores aliter facientes ſequi vellẽ obtingebat. Nec te moueat contuſũ eſſe vulnus,& quod ita ſanari facile faſciatura,& medicaminibus ac ſi ab incidẽte telo factũ fuiſſet,nõ poterit,quoniã,vt loco adducto ſcribeb. Hipp.& ĩ lib. de fract. calua. oſſa abſq; contuſione,& colliſione non rumpi poſſunt,& tamẽ eo quo diximus modo ex eiuſdẽ ſenten. fracturæ cũ vulneribus curãtur: cæterũ innumeros vſus faſciaturæ perpende, quos Hipp. in lib. de his quæ in med.

quãdo in faſcia foramen ſit faciendum & quomodo.

abſque contuſione,& colliſione oſſa nõ rumpuntur.

ſaſciaturæ vſus.

fiunt, & in lib de fract. ſcripſit, faſciatura ſiquidem non ſolum diſſoluta oſſa retinet in ſua ſede, & luxata in proprio ſitu, verum etiam ab affecto membro humores repellit, roburq; membro addit, ne ex relaxatione, & vulnere confluentes ſuſcipiat humores, rurſus qui fluxerunt humores collectique ſunt diſcutit, & reſoluit, quamuis extra venas ſanguis eſſet. Si igitur in vulneribus iſtis cum fractura ob medicorum inſcitiam, vt factum ſæpe fuiſſe animaduerti, prætermiſſa fuiſſet ligatura, faſcia tu membrũ eo quo dixi modo diuincies: attendendo ſemper animum, num inflãmatione vulnus illud vrgeatur, quod facile fieri poſſet, ſi primis diebus neglecta illa fuiſſet faſciatura, nihilominus diligenter eo quo poteris modo cõminuta illa oſſa repones, ac ferulis membrum munies, neque ita arctæ illud faſcia obligabis quemadmodũ ſi die prima medicinam feciſſes, deligaſſes, relinquendo in faſciatura orificiũ à quo vulnus expurgetur, atque ſic faſcia deuinctum membrum ad perfectam vſque curationem relinques, niſi forte aliquod inſigne ſuperueniat ſymptoma, quod te remouere faſciam vrgeat: ſed tamen faſciæ remotionem quantum in te eſt fuge: neque ſecundo membrum ita vt prius obligari poſſe confidas, quia ſi Hipp. rationi, & experimẽtis credendum eſt, ſi antequam cõminutũ os callum contraxerit faſcia remoueatur, & locus propter maximam relaxationem debilitatur, humorque qui in callum vertebatur ex quouis motu minimo diſſolui-

mẽbrũ a quo ſemel ligaturas remoueris nõ ita vt antea fuerat ligatũ, deinde obligabis,

tur, hinc abſceſſus inflãmationes, & dolores ſequũtur, quæ omnia vitanda ſunt, quocirca ne naturã interturbes, & eã ob opere diſtrahas, faſcias nullo modo ſi fieri poteſt dimouebis. In ſuper ſi os abſceſſurum eſſet, vel ipſius deſquãmatio expectaretur, aut ſi oſsis fruſtulum per tranſuerſum membrum à globulo eſſet detruſum, & ob faſciæ compresſionem, dolorẽ, vel puncturam verereris, laxius membrũ obligabis, & ſi arcte deligatum fuiſſet, ligaturam remittes, vt oſsium fruſtula illa exire valeant. Abſceſſurum os & quicquid præter naturam in vulnere eſt, ſiue ferri laminula ſiue panni fruſtulum ſiue quiduis aliud ſit, iſtis notis dignoſces, ex puris ſubtilioris copia maiori quam vulneri illi conuenire videatur exeũte, vt iii. de fract. de oſſe abſceſſuro ſcribebat Gal. ex carne laxa mollique in ipſo vulnere apparente, quo tempore remisſiori deligatura, vt diximus vteris, quod ſi ſponte poſt multum tempus os iſtud abſceſſurũ eſſet, tũc faſciam remittere non eſſet opus. quoniam poſtquã diſcuſſus reſolutusque tumor fuerit, qui primis temporibus vulnera ſolet inuadere, ſponte relaxabitur faſcia, & remittetur, aſerculos tamen illos quibus mẽbrum prius fulſeras, niſi poſt tempus in quo inflãmationis imminere ſolet periculum, non ammouebis, & licet horum aſerculorum vſus ab Hipp. in lib. de fract. interdicatur, non ſimpliciter, ſed lege aliqua in fracturis omnibus non eſſe adhibendas ferulas Hipp. ſententia intelligenda eſt: proinde quemadmodum

Faſcia nullo modo ſi fieri poteſt remouenda.

Quibus notis quæ abſceſſura ſunt digno ſcentur.

Quãdo remiſſiori ligatura vtendum.

ferulæ quando remouendæ.

me alias ſæpe facientem vidiſti, primis tẽporibus mẽbrum in quo fractura cũ vulnere eſt ferulis fulcies, ne propter aliquem motũ à loco proprio oſſa cadant, aut mẽbrũ inflectatur, & ita inflexa oſſa callũ obducãt: In noſtris præterea fracturis, etiã perpẽdẽdũ, nõ ſolũ p trãſuerſũ oſſa rũpi, ſed ĩminutisſimas, & tenuiſſimas partes: interdũ quoq; osſis ſubſtãtia deperditur, quæ modo abſcedit, modo à reliqs osſis partibus ad aliã partẽ defertur, ita vt quãdoq; osſis pars deſideretur, quapropter exilius redditur mẽbrũ, & ĩ ſede propria cõfractũ, vel luxatũ os obfirmari non poteſt: in fracturis autẽ illis in qbus ferulas ꝓhibebat Hipp. nulla osſis pars deſiderabatur. quare primis diebus ferulis fracturas iſtas cõmunies. Sed ſi ferulas ob abſceſſum aliquem aut in vulnere aut circa vulnus natum neglexeris, cum bis in die æſtiuo tempore vulneri medicari, & membrum faſcia obuoluere neceſſe ſit, ne (quod oſcitanter non nulli faciunt) à lecto aut puluinari aliquo membrum affectum moueas, quandoquidem ex motu illo non mediocres irritantur dolores, qui licet à medico flocifiant, vitãdi tamen pro uiribus ſunt, cum bis ſingulis diebus acciantur, quia, & abſceſſus, & inflãmationis cauſa eſſe posſunt. Certisſima ſigna osſis abſceſſuri hæc ſunt, ſi pus ſubtile, & copioſum magis quam vulneris magnitudini conueniat fluat, ſi vlceris labra coeant, neque coaleſcant, ſi æger internum quemdam motum in membro percipiat, & tunc febres conuulſionesq;

In quibus fracturis ferulas probib. Hip.

osſis abſceſſuri ſigna certisſima.

ſequi facile ſolent,neque proinde vllo modo faſciatu ras illas intermittes, dabis tamẽ operã,ne dum membrum eleuas,dolorem facias,ſiue ita membrum ex cõ tuſione ſit affectum, ſiue ex inciſione,ſiue vnum os,ſiue duo cõminuta,& confracta ſint, & faſcias ſic apta bis,mẽbrumque pertractabis. Primum medicamenta vulneri adhibebis, ſub mẽbro deinde in quo vulnus eſt faſcias,vt expediet amplas gradatim, vt a. b. c. d. ſubiicies, tantæque lõgitudinis eſſe debent, vt mẽbrũ ſi opus ſit duplici modo deligare valeant, linteolum deinde ſubſternes,vel ſubtile coriũ, ne lectus aut lintea inficiantur,cum apto puluinari, ex lino vel panno confecto,vt aptius excrementa colligantur,remo uerique posſint,& faſciarum capita, modo nodis cõ iunges, modo acu ſi videbitur conſues, vt in figuris ra patebit. Has deinde faſcias ſine moleſtia diebus ſe quentibus exſolues, vel diſſues,cum vulneri mederi, & pus abſtergere volueris, ſine membri eleuatione, & dolore: hoc pacto nos vſque ad perfectã mẽbri cu rationẽ medicari ſolemus,ſæpeque ægrotãtes, vt quie ſcãt adhortamur,ſi priſtinæ valetudini reſtitui cupi unt. Nec fidem illis præſtes, qui ita affectum membrum abſque faſciatura permitti poſſe dicunt, quot enĩ ex faſciatura ſequãtur cõmoda iã ex Gal. didiciſti: puluinaria deinde à latere vulneris, vt res poſtulabit collocabis, quibus etiam membrum confirmabitur magis. Hunc ordinem ſi ſequutus fueris, vulnera quamplurima dubio procul, ab inflammationibus

Quid in fracturis cum vulnere ſit primum faciendũ,& quid ſecundo &c.

vindicabis,recteque curabis,& me vera declaraſſe per cipies,aliorũque nugas, quæ reuera ſine docti viri alicuius authoritate,ſine ratione experimẽtoque prolatæ ſunt paruifacies, Aliud ſcitu, & animaduerſione dignum non prætereamus,oſſa,vel carne,vel cute denudata aliquo oleo non eſſe inungenda,illud enim, quã quam ſiccæ naturæ ſit, oſſibus tamen, vt docet experientia aduerſatur,huiuſque rei ratio reddi poteſt,qa quamuis ſicci temperamenti os ſit, ſiccisque medicinis,vt vi. meth. ſcribit Gal.gaudeat,tamen cum por roſum ſit,& oleum tenuium ſit partium facillime per porros illos in os penetrat, nec inde facile egreditur, quare putredine corripitur, hac ratione oſſibus oleũ aduerſiſſimum eſt,vt alias diis bene fauentibus in noſtris cõmentariis in cap. xc. vi. lib. Paul. in quo de caluariæ fracturis ſermo habetur fuſius dicemus,quo circa ſuper detectum os ſicca pones filamenta,quouſque futuræ inflãmationis nullã adſit ſuſpicio,vulneris vero labiis tetrapharmacum, vel piccatum medicamentum,quæ olei viſciditate carent admouebis, & ſi libet noſtro etiam oleo vulneris labris tuto etiam adhibebis,in cæteris ea quæ iam docuimus omnia ob ſeruabis,non neglectis his quæ à medicis vniuerſalia dicuntur, præſertim in victus tenuis inſtitutione, vt iiii. de fract. fuit Hipp. ſententia, vbi affectos fractura cum vulnere, ita, vt qui in capite vulnus accepere eſſe tractandos aſſerit : Eorum ſententiæ nec ſubſcribas, qui aliis fracturis cũ vulnere fortaſſe ſic eſſe medendum

Oſſibus oleũ aduerſatur & quare.

ſuper detectũ os filamenta ſicca ponẽda.

labiis vulneris quæ medicamenta adhibenda.

Qui vulnere cum fractura affecti ſunt eo modo quo ii qui in capite vulnus accepere tractãdi.

dendum dicunt, non autem iis quæ ab iſtis tormentis bellicis fiunt: quoniam ex Hipp. ſententia, omnes fracturæ cum contuſione ſunt, ſimiliter ergo, vt cæteræ fracturæ cum vulnere ſunt pertractandæ: quod ſi tibi moleſtum eſſet, eo quo diximus modo, faſciam illam, qua obuolutum eſt membrum, in quo cũ vulnere fractura eſt incidere, tuto etiam membrum illud faſciis circumdabis, modo illo quem paul. lib. vi. cap. c.ix. de fract. cum. vul. docuit, in faſcia parua orificia relinquẽdo, pro vulneris curatione, illam que à lateribus vulneris deducendo ad figurã χ. verũ præter ea quæ à Paulo fuerunt declarata, poſtquã membrum cõmunieris, & illud faſcia, vel hoc, vel antedicto modo obligaueris, puluillum ex ſtupa cõceptum (tantæ magnitudinis craſſitudiniſque, vt ora illa in faſcia derelicta tegat) in aceto madefactum, & deinde expreſſum, & medicinis illis, de quibus paulo ante diximus, illitum, illi orificio relicto admouebis, quem faſcia, quæ membrum ter poſſit ambire, nõ nihil arcte deligabis, quam deinde poſt tres dies ſolã; cum medicamentum adhibere vulneri opus fuerit, vt iam à nobis dictũ fuit, remouebis. neque ob id ab Hipp. præceptis diſcedes, quoniam hoc etiam pacto vndiquaque membrum vniuerſum fractura cum vulnere affectum, circumdatum, & communitum erit, ſi diligenter quæ diximus omnia obſeruantur. hæc eadem obſeruabis ſi in vulnere illo globulus ſit, quem educere non potueris, ferulis tamen leuioribus quam

Alter modus faſciandi mẽbrum in quo fractura cum vulnere ſit.

leuioribus ferulis mẽbrũ in quo fractura cum vulnere ſit ſi intro globulus retineatur eſt fulciendum,

ſi ſolum fractura ſine vulnere eſſet, & ſine globuli re tentione, membrum fulcies, modo nullum aliud adſit ſymptoma, vt dolor, gangræna, pruritus, inflammatio, eryſipelas, exeſio, aut putrefactio, quæ ſæpe in iſtis vulneribus ſolet adeſſe, aut ſphacelus, aut œdema, aut ſcirrhus, ſi in iunctura affectus ſit, aut prope ipſam iuncturam, aut ulcus fluidum, aut ſordidum, aut caro addita, aut ex vetuſtate calloſitas (ut ſic dicã) labiorum, vt Gal. iiii. meth. declarabat: quibus omnibus ſymptomatibus niſi fuerit conſultum, ſiue ſola ſit fractura, ſiue cum vulnere, ſiue ſolum adſit vulnus, nunquam fieri poterit, vt vulnus ſanetur, ut citato loco dicebat Gal. & Hipp. in lib. de vlcerib. qui ſic ſcribit, ſi aliquod in vulnere adſit ſymptoma illud conſolidari nequit: quapropter ſymptomatibus ſumma cura occurrendum, cum quandoque magis quam vulnera ipſa, ac cæteri affectus præter naturales, vrgeant ut xii. meth. ait Gal. totamque ad ſe curationem vocent, vt idem. xi. meth. ſcribit. Symptomatibus igitur prius proſpicies, quando, ſi adfuerint, ut ſanetur vulnus, eſt impoſsibile, & ſi vrgeat neceſſitas faſcias ipſas, quibus membrum iam deligatum fuerat, etiam diſſolues: Dolorem præterea ſimplices fracturas ſequi, ex his quæ in lib. de fract. ſcribit Hipp. perſpicuum eſt, verum eius cauſa diligenter indaganda, nunquid ſcilicet ob os aliquod pungens, an ex mala membri figuratione, an ex vltra modum calidis medicinis, an ex humore ad locum

Et Cæl. lib. v. cap. 26.

Vulnus cum ſymptomate nõ ſanari poteſt.

Simplices fracturas ſequitur dolor.

affectum fluentem, qui partes extendendo continuũ ſoluat, & malam inducat intemperiem, an a ſimili alia cauſa contingat, niſi enim morbi cauſam ſciueris, ut præter naturalem remoueas affectum impoſſibile eſt, ut dicebat Gal. in lib. de conſt. art. med. Et in lib. de inæq. intẽp. Si propter os pungens inſtet dolor, tactu, & leui cõtractatione, vel verbis ægrotantis dignoſces, miteſcetque dolor huiuſmodi faſciarum remotione, aut relaxatione, ferulisque ammotis, uel ſi illud os, ſi fieri poterit, extraxeris, Si ex medicinis contingat, exercitatus medicus, ex carnis colore percipiet, easque mutabit, & in membro contractam intemperiem remittet, & faſcias laxabit. Si ex humorum defluxu, ſi nullũ ex prædictis ſymptomatibus, neque ſignum aliquod futura prædicta ſignificet ſymptomata, adſit, tumor & futuræ inflammationis ſigna apparere incipient, cui illis rationibus, & medicinis, de quibus paulo ante egimus, proſpicies, curamque totam ad ipſam inflammationem cõuertes, & faſciam remittes. Si noxius pruritus accedat, ex ſaniei acrimonia cutim exedente id ab ægro percipies, & ex puſtulis in cute apparentibus: membrum itaque aqua perfundes, & lauabis temperata, ut ſaniem illam pruritum facientem eluas, quod faciendum Hipp. & Gal. cenſuerunt, nos etiam quandoque aqua ipſa ſalſa membrum madefecimus, nec non linamentum ex vnguento aliquo ſucco plantaginis diluto, vel ex albo vnguento Pauli, vel Raſis cum Camphora paramus, & illud

Dolor ex pũgẽte oſſe quo modo cognoſcatur, & remittatur.

Dolorris notæ ex fortib. medicinis.

Ex defluxu dolor quomodo deprælıen datur.

pruritus a quibus cohigatur & quibus medicinis ſanetur.

penna exceptum, inter faſciam & membrum ponimus, aut partes membri illius pruritu affecti, vnguẽto populeonis, & ſimilibus quibus facile pruritus remouetur illinimus, abſque faſciarum remotione, ſi tamen pruritus huiuſmodi non remoueretur, faſciã relaxabis, vt cõmode membrum inungas, & pruriginem arceas: ſic etiam idoneis medicinis tumori alicui phlegmonoſo aduenienti, & in abſceſſum prorumpẽti prouidebis. Cæterum ſi in vulneribus ſine oſſium fracturis, vel cum fracturis, phlegmon ſuperuenerit, vt fieri ſæpe ſolet, ut tertio, & octauo Meth. ſcribit Gal. ne phlegmon adaugeatur, prohibere oportet, facile autem prohibebis, vniuerſalibus, & concoquentibus, vel ſi rurſus vniuerſalia ipſa ratione noui morbi ſuborti cum concoquentibus reiterabuntur, & repetentur. Sed ſi in parte alia quam in ea in qua vulnus & fractura illa erat, (vt fieri ſæpe ſolet in plagis quas bombardici globuli faciunt,) phelgmon ſuppuretur, ſuppuratorio aliquo cataplaſmate facile ad exituram (vt cum arabibus loquar) deueniet, quem etiam ſi opus fuerit, lanceola potius quam falcato illo inſtrumento, quo noſtrates medici in ſecandis huiuſmodi abſcesſibus, uti conſueuerunt ſecabis: quia acutum magis, ſubtilemquæ aciem habet lanceola, parteſque diſſecantur facilius, & per carnem ſine fere noxa, doloreque tranſmittitur. Falcatum autem illud inſtrumentum, cum ſit magis craſſum, minus ad abſceſſus diſſecandos, vtile eſt, multaque incommoda,

Quibus modis phlegmoni fracturis ſuperuenięti occurri poſſit.

phlegmõi alia in parte quã vbi eſt fractura orti quomodo medendum.

Lanceola potius quam falcato inſtrumento abſceſſus ſecandi.

quæ lanceola vitantur, affert: Hoc itaque modo in abſceſſu collecta ſanies effluet & expurgabitur. Quod ſi cutem nolles ſecare, medicamento aliquo eruptionem in cute faciente & abſceſſum adiuuante, uti poſſes, quale a Gal. in lib. de comp. med. ſec. gen. deſcribitur. Primum igitur vt abſceſſum aperias medicaminibus attrahendi & colligendi vim habentibus operam dabis, & ad id maxime accommodum eſſet, baſilicum vnguentum Mes. quod abſceſſus rumpit, materiam ad cutem attrahendo, ſi res hoc medicamento non cedit, ad alia medicamenta a Gal. & a Paul. deſcripta confugies, ut ad emplaſtrũ ex radicibus narciſi, in mulſa coctis, cum radicibus iridis, uel ad emplaſtrum aliud, ex mollibus arundinum radicibus, cum melle, & ſimilibus factum, aut ad aliquod ſcepticum medicamentum in forma olei per artem chymicam deſtillati, aut ad aliud quod ſiccæ ſit ſubſtantiæ, quod infra deſcribemus. Verũ niſi a medicaminibus huiuſmodi aperiatur abſceſſus, ferro ut diſſeces melius eſt, minor ſiquidem fit dolor, neque locus inflãmatur, & cito ſanies effluit, Naturæ tamẽ ſi permitterẽtur abſceſſus, ſponte omnes rumperentur, propter ſaniem carnoſas partes, cutemque ipſam errodentem, & propter expulſiuã uirtutẽ, quæ continue ad exteriora ſuperfluitates expellit. Sed ſi intenſus infeſtaret dolor, & periculũ ĩpenderet, ne pars aliqua princeps, aut neruoſa, aut uenoſa, aut arterioſa, exederetur, abſceſſũ excidere cogere-

& a Paul. lib. 4.

Cutem rũpẽtia medicamẽta.

Sponte ſinaturæ permittuntur abſceſſus rũpũtur.

Quando coacti abſceſſus diſſecemus.

mur, vt cito ſanies euacuaretur, neque naturæ, prouincia hæc eſſet deleganda, propter vrgens periculum. Quin ſæpe ante perfectam abſceſſus ſuppurationem, ut impendētia pericula vitemus, ipſi lanceolam adhibemus, ut ſi in articulo aliquo, vel in pectore, vel circa anum, vel in oculorum angulis, vel in iuncturis abſceſſus eſſet, ne ex puris acrimonia, & nitroſitate corrodantur, & corrumpantur tendines, & affecti mēbri motus aliquis deperdatur, ut in lib. de motu mus. oſtendit Gal. vel ad nobile aliquod mēbrum pus deſcendat: quod facile contingeret, ſi in pectoris partibus abſceſſus eſſet, proinde ipſum excides, antequā pus cutem errodat, & ad interiorē thoracis partem penetret, & vomicā ſeu fiſtulam efficiat, ut Auic. docuit, hac etiam de cauſa abſceſſum circa anum ortum, ante ſuppurationem diuidimus, ne propter loci humiditatem vomica fiat, ut in lib. de fiſt. ſcribit Hipp. ſic etiam abſceſſus in angulis oculorū ortis, ut vomica vitetur, ut ait Aet. diuiduntur: quapropter in his affectibus curandis, horum grauiſſimorum uirorum, a quorū placitis nunquā nos diſcedimus, authoritatē nō diffugies: ipſos deinde diuiſos abſceſſus ſic curabis, ac ſi ſuppurati, & aperti ſponte fuiſſent, medicinis ſcilicet pus mouētibus. Principio igitur diebus primis tetrapharmacū, aut noſtrū degeſtiuū lotum impones, vel digerēs medicamentū, ex terebentina, & oui uitello confectū, admouebis, uel alia ſimilia medicamēta a Gal. in lib. de com. med. ſec.

quomōdo ante perfectam ſuppurationē incidātur abſceſſus

abſceſſus ani ante ſuppurationem ſecantur & qui in oculorum angulis oriūtur & quare.

Secti abſceſſus quomodo curandi.

gen .& xiii. meth. deſcripta adhibebis. Si uero ſinus eſſet, uel vlcus humidum linteolum diaphœnicino vnguēto in melino, uel, anetino, vel omphacino oleo colliquato illitum admouebis, quod etiam mirū in modū prodeſſet, quāuis adhuc ſuppuratus abſceſſus non eſſet, & in membro rubor extaret ut ait Gal. iiii. de comp. med. ſec. gen. poſſes quoque nonnunquā adſtringente vino ulcus ipſum abluere, quod ſi hæc parū prodeſſent medicamenta, ad alia, locis ſuis a medicinæ authoribus deſcripta confugies, de quibus abunde Paul. & Gal. ii. ad glauc. ſcripſere: In excidēdis abſceſſibus a Pauli præceptis lib. vi. cap. de abſceſſibus deſcriptis non diſcedes, nec ab iis, quæ a Gal. iiii de anatom. adminiſtr. & multis aliis locis tradita ſunt, de quibus Deo fauente in noſtris cōmentariolis in, vi. lib. Paul. agemus. Gangræna quoque non ſolum fracturis, ſed vulneratis membris, & exulceratis, aut alio morbo affectis accidere ſolet, verum nos hoc loco ſolum de gangrena, quæ fracturis, & aliis partibus abſque vlcere accidit, agemus, quæ nihil aliud eſt, quam principium mortificationis (ut ita dicam) membri, cui adhuc ademptus ſen-ſus non ſit, ſed hebeteſcat ut Galenus ſecundo ad Glau. ſcribit, quæ quidem licet ob multas cauſas fieri poſſit, eius tamen, ut plurimum præcipua cauſa eſt, uehemens inflammatio, cuius occasſione propter ſanguinem plurimum in affecto loco impactum, & propter arterias ob loci anguſtiam ſeſe

Diaphœnicinum non ſuppuratis abſceſſibus ēt vtile.

Gāgræna qd ſit.

Et in lib. de tum. præter nat. & paul. lib. 4. & Aet. 4. tetra. ſerm 2.

Gangrenæ cauſæ.

membrum caret,ut ſi ſphacelo infeſteretur, quæ tanto ſcæuior eſt,& peior inflammatione, quanto ſyderatione leuior eſt inflammatio. Syderatio totius eſt membri ſubſtantiæ corruptio,quæ cum adeſt curari nullo modo poteſt,abſque membri amputatione,primis tamen diebus quando adhuc perfecta ſyderatio non eſt, ſed gangrena, quæ ad ſyderationem tendit, ut Gal. iiii.de fract. ait curationem admittit, curabitur igitur euacuato, quam fieri poteſt,ſanguine plurimo, in affecto membro impacto,propter quem mẽbrum corrumpitur. Tota itaque cutis,multis, profũdisque vulneribus, una cum ſubiecta carne ſecanda eſt,vel frequẽtibus,& altis caprificacionibus,incidẽda, abſque ſubſtantiæ exitio, mẽbrum ad propriam figuram,& humorum ſymmetriam,vt in vera morborũ curatione,fieri ſolet, trãsferẽdo: Sed in omniũ morborũ curatione ut ſæpe Gal.admonuit,ipſorum cauſa prius inueniẽda,& abſcindenda eſt, deinde ad ipſam quæ facta eſt ægritudinem, deueniẽdum,proinde gangrenæ cauſæ,quamuis variæ ſint, & ab omnibus ſcribantur, ſæpius tamen inflammationis ſequitur magnitudinem,ut iiii. de art.legitur,fit itaque utplurimum a ſanguine copioſiſſimo, in aliqua parte collecto, ſiue propter dolorem fuerit attractus, ſiue ſãguis ille propter vulnus in illã defluxerit partẽ, ſiue propter partis imbecillitatẽ fuerit ſuſceptus, qui deinde cum euacuari, aut difflari non poſſit,corrumpitur, ſic enim ſcribit Gal.in lib. de inæqual intẽp.

Syderatio abſque membri amputatione non curatur, niſi cum adhuc perfecta non eſt.

Non perfecta ſydera. quomodo curetur.

In morborũ omniũ curatione, cauſa morbi, prius inueniẽda,& auferenda.

& 2.ad Glãu.

Gãgrenæ cauſa frequens.

Sanguis collectus in parte aliqua, & qui difflari non poſſit putreſcit facile.

' quippe quæ perſpiratu carent celerius putreſcunt,&
' calor ita ibi ferueſcens,calorem præter naturam ac-
' cendit, qui poſtea natiuũ extinguit calorem,perinde
' atque maximus ignis exiguã flammam,& membrũ
' comburi,& mortificari incipit,nutrimento que mẽ-
' brũ,& vitalibus ſpiritibus priuatur,& ita deiceps,cu
' tem,carnem,neruos,& oſſa denique corrũpũtur,vni
uerſũque mẽbrũ emoritur, idem in lib. de tum. præ-
ter nat. refert Gal. fieri quoque poteſt ex membri ma
gna refrigeratione,vt iis ſæpe ſucceſſit, qui per niuẽ
iter fecere,quibus etiam perniones accidunt,ideſt affe
ctus illi,qui a noſtratibus Bononiẽſibus buſanchie di
cũ tur, vel mal de la mula,deinceps mẽbri illius mor
tificatio ſequitur,ſed in primis ſtupor fit,& hebes re-
ditur ſenſus,propriuſque membri mutatur color,ob
frigus ſpiritus vitales animales & naturales interci-
piens,ex quo gangræna primum afficitur membrũ,
totum deinde emoritur,fitque ſyderatio: Atque fri-
gus affectum huiuſmodi poſſe cõciliare perſpicuum
euadet,ſi ad longum frigidorum medicamentorum
vſum adhibueris animum. quæ heriſypelatibus,& in
flammationibus admota, adeo quod ad particulam
influebat prohibent,& quod in parte ipſa contine-
tur,diſſletur impediunt,vt ne ſpiritus quidem illuc
deferantur, aut per halitum reſoluantur,hoc etiã fie
ri hyberno tempore cum niuibus terra contecta eſt,
aduertere poteris,quemadmodum eleganter Gal. ii.
de cõp. cauſ. mor. ſcripſit,vbi morbos vel ab aeris
ambientis frigiditate,vel ex vicinitate rei frigidæ fie

Ex magna refrigeratione gangrena.

ri ſcribit. Sciendum tamen quamuis, vt membrũ corrumpatur, inflãmatio cauſa ſit, tamen ad eam cauſam quæ impedit tranſpirationẽ reduci poſſe, ſiue prohibita hæc tranſpiratio a medicinis frigidis, ſiue a frigore, ſiue a multitudine collecti ſanguinis cauſam habeat, & quia trãſpirationi variæ cauſæ poſſunt obſtare, proinde curationis ſcopi mutari debent, neque mali quidam medici imitandi, qui vni morbo, vno ſemp modo nulla diſtinctione, aut ratione cauſæ habita, quæ ipſum morbum fecerit, citraque delectum eorum, quæ ab ipſis, quos profitentur, authoribus docentur medicari ſolent, & ſe bonos eſſe medicos ob duos aut tres medicinæ canones, quos vix intellectos memoriæ mãdauerint putant, partẽ alterã medicinæ, chirurgiã nẽpe ipſã omnino cõtemnẽdo, ſed boni medici, nec ne ſint, aliorũ eſto iuditiũ, ego aũt quõ hoc nomine ſint digni non plane intelligo, vna vix parte medicinæ intellecta, & reliquis, quibus ars ipſa pficitur, de qbus Gal ĩ lib. de fract. & Auic. ſcribũt, neglectis. sed vt ad rẽ redeamus, ab arcta ſupramodũ ligatura fieri etiã gangræna poteſt, quæ meatus per quos deferũtur ſpiritus occludat, ita vt pars illa ſpiritibus deſtituta emori, & putrefieri cogatur, vt ſæpenumero ĩ fracturis, vel luxationibus obtigit, ĩ qbus arcta nimis faſciatura obligatũ mẽbrũ fuerit, vt vi. Meth. ait Gal. vel ex maxima, & lõga cõpreſſione aliqua, ĩ pte aliqua facta, vt lõgo tẽpore iacẽtibus in lecto obuenit, vel cũ craſſi humores in venis, vel arteriis, vel neruis cõtẽti,

ſpiritus quibus animantium vita tenetur intercipiũt, ut iiii. primi ſcribit Auic. in fracturis tamen, & lux ationibus ex hac cauſa rarisſime ñt gangræna, ſi eidẽ Auic. credimus. Fit etiam ex materia aliqua veneno

Ex mã venenoſa gãgrena

ſa ad membrum aliquod delata, quod tu quoque anno M D. L I I. cum multis aliis medicinæ candidatis obſeruaſti, in Iuuene illo, quem apud diuum Petronium veterem inuiſimus, qui febre mala, & venenoſa correptus, tãdem materia illa ad dextrum crus delata, crus vniuerſum ſua malitia interfecit, & ad ſyderationem deduxit, nullo (quod admiratione dignum eſt) apparente, vel tumore, vel rubore, nulloque dolore precepto, Sed ſolum quædam frigiditas ab ægro percipiebatur, quæ tandem digitorum pellem reddidit liuidam, in eaque quasdã excitauit veſicas, & in ſumma totum crus interfecit, ex quo nos deinde crus ipſum vniuerſum excidere (ut uidiſti) coacti fuimus: Fit quoque gangræna ex arteriarum, & venarum, quæ ſpiritus, & alimentum ad membrum deferunt ſectione, cui eã quæ gangrænæ ex aliis cauſis ortæ admoueri curatio non poteſt: Fieri quoque gangræna poteſt ex medicamento mortifero, ac corrumpendi facultate prædito, quale eſſet capitellum, quod vulgo ruptorium dicitur, uel aliud ſcepticum eiusdem facultatis, uel ex aliquo medicamento venenoſo calido, uel ob iſtum animantis venenati, qualis vipera eſt, de cuius morſus venenoſitate ſcribit Gal. in lib. de Ther. ad Pis., Signa autem gangrænæ, ab

Ex arteriarũ, & venarũ ſectioẽ gangre.

ex medicamẽto mortifero, & uenenoſo vel ex ictu animalis venenati gãgre.

huiuſmodi mortiferis medicinis, & animantibus venenatis factæ, licet innoteſcant, ea tamen ſubſcribã, primum magna ſequitur inflammatio, & ab initio tumor, & rubor perſpicuus apparet, pulſatiles dolores percipiuntur, durities tactui, & ſenſui retinens depræhenditur, & in ægro caliditas compræhenditur, ſenſim deinde locus liuidior efficitur, & rubor inflammationis, dolorque ille remouentur, torpor ſentitur, & ſenſus immutatus videtur; ut iiii. de art. ait Gal. Cæterum ſi ſpecilli cuſpide, uel acie nouaculæ pars pungatur vel diſſecetur, obtuſus quoque in ea percipitur ſenſus, unaque effluit ſanguis, ſi autem ex tactu ſpecilli, vel ex inciſione nouaculæ pars non ſenſerit, licet ſanguis egrediatur, gangræna amplius non eſt, ſed ſyderatio, aut ſyderationis principium, ut eam ex Gal. & Aet. ſententia diximus, in qua etiã parte, licet quoque alte ſpecillum figas, aut eam nouacula excidas, nullo modo ſentiet, ut grauiſſimi adducti ſcriptores cenſuere, ſiue in ſumma parte, ſiue in profunda fiat inciſio, a qua deinde flauus humor ſubtilis fœtidus admodum, & aquoſus egredietur, & carnis color viuidus non erit, ut Cælſ. lib. v. cap. vlt. ſcripſit. His perpenſis rurſus in præſenti curatione videndum, an gangræna ſit facta, ex ſuborta inflammatione, an ex ingentibus faſciarum compresſionibus. Si ab inflamatione orta fuerit, ligatura ipſa diſſoluenda, & ætate, tempore, & viribus conſentientibus, ſanguinem mittere expedit, & uictus ratio

Gagrenæ ortæ a venenoſis medicinis & animalibus venenatis ſigna

& 7. aph. 50 & 2. ad Glau.

Gangræna q̃do ãplius nõ eſt ſed ſyderatio.

& Gal. in lib. de diff. mor.

Gãgrenæ ab inflãmatione factæ curatio

farina ſi haberi poteſt,aut ex loleacea, vel hæc etiam ſi non adſit,ex fabacea farina cum oxymelite ſuper dabis:per ſe oxymel quoque conduceret,quippe hæc medicamenta,ichores, putredineſque abſumunt, & detergunt ſua ſiccitate,frigiditate autem quod non-dum vitiatum eſt roborant, malam eam intemperiē remittendo,& putredinem arcendo:aut poſt ipſas ca prificationes,& lotiones cæratum diaphoenicinū ita a Gal.i. de comp.med.ſec.gen.in hoc caſu laudatū affecto loco admouebis:vbi vero feruor ſubſederit, vulneris curationem non relinques (ſi illud in hoc affectu fuerit)vnctuoſa medicamenta omittendo,pro vt ſymptomata,quæ vulneri coniuncta fuerint, ſua-debunt,vt inferius videbis,& meth.iſta,vera gangræ-næ curatio perficitur,quam ad hanc vſque diem, qui noua ſe ſcribere iactant ſcriptores, non docuerunt, quibus nihil aliud ſibi curæ eſt,quam ea quæ ab aliis ſcripta fuere in ſuas chartas vt trasferant, impoſturā potius hominibus rudibus facientes, quam quod ex vſu ſit aliquid docentes,neque (proh pudor)curatio-nem ab alia curatione diſtingūt,vt in capitibus quæ de gangræna ſcripſere patet: in quibus pro gāgrænæ curatione,medicamenta exedentia deſcribunt, quæ non affectioni huic, ſed ſyderationi ſeu ſphacelo per accidens conueniunt: vera enim curatio eſt, quando affectum membrum vel in figura, vel in temperie,ad naturalem ſtatum reducitur abſque vlla amputatione,& alicuius partis ablatione, vt in libro

Vera curatio quando ſit.

de plen. dicebat Gal. non autē quando putrida pars aliqua exciditur,& locus deinde ſanatur, quia, & ſi ſequitur ſanitas, non tamen vera ſanitas nuncupari debet,ſed per accidens,ut ex adducto Gal. loco colligere poſſumus: Iſtis remediis ſæpius nos in fracturis incipientes gangrænas ſanauimus, & vltra putredinem ſerpere prohibuimus: Atque ſi ex nimis arcta faſciatura membrum interfici inciperet,idem eſſet faciendum,& faſciatura remouenda,deinde vt dictum eſt ſanguinem mittes,quamuis ſi in ſanguine nullum adſit vitium,& in membro duntaxat ſit conſtipatio, quæ ſpirituum deſcenſum, ad membrum pro illius vita,& alimento prohibet, quibus tamen ſpiritibus ſuccurrere etiam poſſumus lotione aquæ calidæ ſalſæ,leui facta caprificatione, non tantum, ut ſanguis in membro peccans euacuetur, quantum, ut inflammatio,quæ gangrænam ſequitur remittatur, & ad naturale temperamentum membrum reducatur. Siquidem iſta attractione, atque caprificatione, calor ſpiritusque vna cum ſanguine ad membrum attrahūtur, & locus aliquo modo euacuatur; deinde ex his quæ diximus medicamentum aliquod ſuperdabis, & tibi fœliciter res cedet,dummodo morbi cauſa (ut diximus) prius à te fuerit recte explorata,& cognita: Si autem gāgræna ex frigore duxerit originem(quamuis de hac re locus iſte ſermonem non poſtularet, tamen maioris doctrinæ gratia,id etiā obiter dicemus) membrum prius decocto aliquo calido lauandum,et

Gāgrenæ ex arcta faſciatura curatio.

Gāgrenæ ex frigore curō.

fouendū

fouendum eſt,vt naporum,lupinorum,florum Anethi,& ſimilium decocto,quod illarum partiũ obſtructiones,ſpirituum deſcenſum prohibentes,remoueat: omni igitur cura, ſpirituũ viæ aperiantur, vel decoctis ſupradictis,vel caprificationibus leuibus in ſumma membrorum parte factis,vt innatus calor euentetur. Neque indoctos imiteris medicos, qui eodem ſemper medicamento, gangrænæ ex quauis cauſa factæ,medentur,incognita morbi eſſentia,& cauſa,& ſtulte gangrænæ,ſyderationis remedia adhibent, & ſyderationi,gangrænæ medicinas faciunt: ſic etiam præpoſtere depaſcentia curant vlcera,ex eadem cauſa,ex qua gangræna, originem habere exiſtimantes, quorum omnes in præſentia errores recenſere,longũ eſſet verum ſi diligenter quæ a Gal. ſcribuntur videris,nunquam decipieris. Si autem corruptionis mẽbri, medicamentum frigidum, admotũ loco affecto inflammatione,aut eriſypelate,cauſa fuerit,cum nigredo aparuerit,non amplius eryſipelte, vel phlegmone,locum illũ laborare dici poteſt, vt elegantiſſime dixit Gal.pri.de com.med.ſec.gen.cap.de diaphœnicini natura,quo tempore,aqua calida,lauandus eſt locus,& fouendus,caprificandusque,deinde diaphœnicinum, in oleo veteri colliquatum,admouendum, vt citato loco dicebat Gal.tranſeundumque ad curationem, quam pro gangræna, ob magnam inflãmationem facta,deſcripſimus: Quod ſi ex craſſis humoribus(quãuis raiſſime ñat) in mẽbro fiat corruptio

Mẽbri prōpter frigidum medicamentum corupti, curatio.

Corruptionis ex craſſis humoribus cura

eos pluribus modis poteris attenuare,vel oxymel exhibendo,vel decoctũ hyſſopi,pulegii tymbræ,organi,& ſimilium,vt x. Meth.faciebat Gal. quos, poſtquam attenuati fuerint, cathærctico aliquo medicamẽto educes,vt cauſam remoueas:vt vero viæ in affecto membro humoribus craſſis obſtructæ aperiãtur magis,emplaſtra ex farinis calidis,& oxymelite confectis,appones,& ſi morbus exiget, partem ipſam caprificabis. Si ex attritione,vel compresſione,vel venarum,vel arteriarum inciſione,vel laniatione, contingat gangræna, tunc huius gangrænæ curationis ſpes non extabit,præſertim ſi vaſa omnia,membrum nutrientia diſſecta fuerint, & nulla adſit ſpes nutritionis illius mẽbri, nec membrũ illud,vllo modo,quin totum corrũpatur, & ſyderetur, prohibere poteris. Sed tamen, ne partes omnes proximæ membri illius corrũpantur, cum cæſa illa eſſe omnino diſſecta videris, antequam aliqua adhibeas medicamenta, totũ membrum excides,ablata enim iam via eſt,per quam ſpiritus,& alimẽtũ pro vita,& nutritione deferãtur: Cognoſces autem venas illas, & arterias exciſas eſſe, ex anatome,tum ex pellis quadam corrugatione, que infra vaſa ipſa exciſa fieri ſolet, membri quoque extremi ſentitur frigiditas, cuius ſimilem, cæteras corporis partes manibus contrectando, non percipies: Quapropter ſtatim membrum excides,idque facies, antequam virtus imbecilla reddatur, vt nos experti fuimus, in nobili quodam ciue papienſi, qui cum in

gangrænæ ex attritione vel compreſſione,vel ex venarum, arteriarumque inciſione cura

inciſas venas aut arterias eſſe quibus di gnoſci poſſit

extremitate cubiti,inter iuncturam manus, in carpi interna parte,vulnus accepiſſet,cum arteriarum manus nutrientium inciſione, eius manum, vt ipſum ab interitu ſeruarem, amputandam iudicaui, licet tunc nullum adhuc ſyderationis ſignum, in manu apareret,futurum tamen ſphacelum,ſumpta, ab arteriarum,& venarum inciſione, indicatione iudicaueram,contra multorum medicorum, qui ad ipſius ægroti curationem accerſiti fuerant, ſententiam, qui antequam manus excideretur, prius emplaſtra illa ex oxymelite, cum farinis iridis, deinde ignem experiri volebant, quorum ego ſententiæ aduerſabar, & ea eſſe optima medicamenta pro gangrænæ curatione,factæ,vel ex inflammatione, vel ex humorum quamplurium collectione, non autem ex venarum, aut arteriarum inciſione dicebam, ipſi autem in ſua ſententia pertinaciter perſtabant, mihiquæ iuueni medico, vera tamen dicenti, refragabantur, quare ob gregem illum medicorum, illius manus abſciſio in ſequentem diem delata fuit,ea autem die, tum quia exactius rem perpenderant, tum quia futuram corruptionem timebant, tum quia pericula futura ægroti affinibus prædixeram, eos tandem, tanquam coactos, in meam adduxi ſententiam,& vt manus amputaretur,quo brachium a putrefactione vindicaretur,aſſenſere:quocirca,quaſi iam mihi omnino medicos illos aſſenſuros eſſe non dubitaſſem,in ſtrumēta expedita clā deprōpſi,illicoq; manū excidi,

ægroto perſuadendo,me arteriam quandam aut venam,quo ſanguinis fluxum, compeſcerem, eſſe illaqueaturum,nec ipſe ad tertium vſque diem,ſibi exciſam fuiſſe manum,reſciuit,dabam ſiquidem operam, ne dum mederer,vulnus inſpiceret,& poſtquam medicamenta admoueram,in cubiti extremitate, manicam ſtupa plenam,& linteolis contectam,ita aptabã, vt manum omnino referret. Hoc etiam modo tibias excidimus,in quibus ſub genu venæ, & arteriæ crus nutrientes diſſectæ fuerãt,ſtatim enim crus totum amputaui,caprificationibus,emplaſtriſque iſtis, tãquam inutilibus omiſſis. Si vero a ſeptico medicamento facta fuerit gangræna,remouenda primũ illa ſunt medicamenta,& intemperies inducta,alterantibus medicinis eſt corrigenda: Si ex morſu animalis fuerit, medicamenta,quæ virus illud a forma ſpecifica reſpiciant,& quæ intemperiẽ illam calidam, poſſint mutare,adhibenda,& demorſus locus caprificandus,ſanguiſque in eo contentus,euacuandus.Nec extra rem, affecto loco concurbitulas applicare fuerit,vt impactum in membro virus,euacuetur,& retrahatur,ne ad principalia membra deferatur ; totum deinde membrum,licet tumefactum ſit,emplaſtro obducendum, cum terra cimolia,vel terra cinerea, quam iſti crætă vocant,in aceto diſſoluta,& ſucco ſemperuiui, vel lactucæ,quod medicamentũ,quamuis repellens videatur,ictibus tamen viparæ,& cuiuſuis animalis venenati,ſua frigiditate aduerſatur,cum venenati animan

Gangrænæ a ſeptico medicamẽto factæ cura.

gangrænæ ex morſu venenati animãti curatio,

tis morſus calidus ſit,ſi Gal. & Cæl. credendum eſt. præterea ratione terræ,a qua animalia virus contrahunt,maxime ſalubre hoc eſt medicamentum,quamuis maximus tumor appareat,vt nos ſæpe experientia docuit. Si vero propter ipſum virus, vel propter venenatam materiam critice ad membrum delatã, in ſyderationem deſierit,id cognoſces præcedẽtis morbi eſſentia,& natura bene explorata, optimeque perpenſa,hoc pacto facile cauſam,quæ ſyderationem fecerit,cognoſces,difficile tamen erit huic ſyderationi, vel ſphacelo,ſalutare remediũ adinuenire : etiam ob medicamenta minime valida admota,aut non opportuno tempore adhibita,vel prætermiſſa,vel ob morbi malitiam,primæ ſpeciei poſſet. ſyderatio euenire cutem,carnem,& ſimiles partes alias,duntaxat corrũpendo,quam aſchachileon arabes vocant,quæ etiam fieri poſſet,vel propter vlcera prauam ſaniem emitentia,qua madifacta caro corrumpitur vt Gal. ii. de fract. ait,vel etiam propter maximam inflamationẽ, nullo etiam vlcere exiſtente,vt iam diximus,proinde ſi ex ingenti inflãmatione,fuerit talis ſyderatio,primũ cognoſces,quia in mẽbro illo,nullum erit vlcus, tum ex ipſis caprificationibus abſque dolore, & ſenſu factis,tum ex perforatione ſpecilli abſque, ægrotãtis læſione,tum ex nigredine in particula contracta, tum ex partis mollitie,tum ex ſanguine non defluente,tum ex malo carnis colore,tum ex ichoribus fœtidis,ab ipſis caprificationibus efluentibus. Si vero ex

Venenati animalis morſus calidus.

Gãgrænæ ex materia venenoſa critice ad membrum delatæ,cognitio,& curatio

Ob medicamentã opportuno tempore nõ admota vel non valida,ſyderatio.

notæ gangrænæ ex inflãmatione,

gangrænæ facæ propter malignas ſordes ab vlcere defluentes notæ.

vlcere, ex quo malignæ ſordes fluant facta ſit, diudicabis ex fetore ſcæuiſſimo, qui a partibus illis exhalatur, ex loci denigratione, ex ichorum profluuio: Si non extiterit vlcus, poſt repetitas caprificationes, ad valentiſſima remedia confugiendum, cum vt talis remoueatur affectio, nullo modo fieri poſſit, nec æger viuere, aut curari, niſi parte illa membri corrupta, exiccata, & ablata, vt ſcripſit Gal. vii. Aph. l. & hoc quam citiſſime faciendum, quoniam partes corruptibus partibus proximæ, velociter corrumpuntur, vt ii. ad glau. dixit Gal. & ita eſſe faciendum admonuit Paul. lib. iiii. Cap. xix. quod commode fiet vt Cæl. inquit lib. v. Cap. vl. inciſione, & medicamento aliquo: Sed elegantius Gal. xiiii. Meth. & vi. de comp. med. ſec. gen. ſcribit, vbi communem inſanabilium morborum ſcopum docet, dicẽs: Inſanabiles partes a corpore eſſe amouẽdas, quæ ferro exciduntur, interdum igne, nonnunquam adurentibus medicinis, verum Gal. per inſanabiles illos morbos, intelligit morbos factos ab atrabile, quibus nullo modo proſunt medicinæ, vt cancer confirmatus, & huiuſmodi: Verum priuſquam ad validora deueniamus remedia, nunquid hæc quæ dicemus medicamenta conducant, experiemur: ægyptiacum igitur primum admouebimus, quod conſtat ex ærugine æris, alumine rochæ, melle crudo, & aceto æquis partibus admixtis, & coctis, & hoc vnguentum, vel ſolũ adhiberi poteſt, vel vt exiccet magis, illi poſſes addere

& 2. ad glau. & in lib. de tum. præt. nat. & Cæl. lib. 7. cap. vl. & Auic. 3. 4. 4. & 4. cap. de putred.

quæ prius medicinæ tentãdæ ante maiora remedia

lupinorum decoctum, in lexiuio factum, cui etiam poſſet addere eam ſalis communis quantitatem, quæ manu poſſet compræhendi, & tale medicamentum, putrefactionem arcet, & putrefactam, & corruptam partem, a ſana ſeparat, & abſcedere cogit, & eſcharam inducit, & ſanam conſeruat partem, ac tuetur vt iiii. iiii. ait Auic. vnguento hoc licinia ex filamentis cō cepta illiniantur, quibus vlcus quoad caro corrupta remota fuerit, impleatur. cognoſces autem remotam eſſe, cum bonam carnem in vlcere apparentem vide- ris, ac pus laudabile, & fœtore carens, & firmam, ſoli- damque carnem naſcentem: quod ſi medicamenti huius efficatiorem vim deſiderares, prædictis adiice, ſublimatum, & ſingulis decem vnciis prædicti vn- guenti in fine coctionis, adde dracmam vnam argenti puri, putique ſubtiliſſime leuigati: Et ſi morbus ad- huc non cedet, tritos optime aliquos paſtillos Poly- dæ, aut Paſionis adde probatur etiam calchanthum combuſtum putrefactæ parti impoſitum, & arſceni- cum, quod vocant ſublimatum, vel ſolum, vel in vi- no diſſolutum, aut linamento aliquo exceptum, & inter ſanam, & affectam partem poſitum, ſiſtit enim hoc medicamentum confeſtim morbum, cum dolore minimo, & ſi opus ſit, vt melius medicamenti vis penetret, ſpecillo corruptam carnem a ſana ſepa- rabis: In horum medicamentorum vſu, vt tutius res agatur, corporis ægrotantis temperatura (vt ſupra alias diximus) eſt diligenter conſideranda, nam vt

corruptā carnem remotā eſſe quibus cognoſcatur.

In fortiorum medicamentorum vſu ægroti temperamentum conſiderãdum & partis affectæ natura.

Gal. ii. ad glau. teſtatur, ruſtici corpus, quod natura durum eſt, validiſſima ferre remedia poteſt, mulieres infantes, vel pueri, quia molle habent corpus, leuiores poſcunt medicinas; virile etiam corpus album, molle, balneis aſſuetum, & inexercitatum, leuia etiam expoſcit medicamenta, partis præterea affectæ natura eſt cõſideranda: nunquid neruoſa, carnoſave ſit, & nunquid facile, an difficile putreſcat, ſiquidem neruoſa pars, quia maxime ſenſibilis eſt, fortia remedia non feret: præterea carnoſæ, & humidæ partes, putreſcũt facilius, quocirca citiſſime illis non leuia medicamenta ſunt apponenda, quale ægyptiacum eſſet, & lupinorum decocto, in lixiuio facto partes illæ fouendæ: Sed quando medicamenta hæc admouentur, deffenſiuum parti ſanæ, quæ corruptæ eſt proxima, applicare miruminmodum conducet, quo facto eſcharæ caſus procurandus, aut tetrapharmaco medicamẽto vt Gal. ii. ad glau. ſcribit, vel alio ſimili vnguẽto, quod ſi alicui in appoſitione tetrapharmaci, & ſimilium, videret mihi met non conſtare, cum dixerim humida, & concoquẽtia, gangrænæ, & ſyderationi nullo modo conuenire, ſed exicantia. Reſponderem nunc amplius nec gangrænam, nec ſyderationem eſſe, quoniam iam extinctæ partes ſunt, nec ratione gãgrænæ aut ſyderationis admouentur, ſed alterius ſymptomatis gratia, vel vt cruſta cadat, poſt cuius caſum; ſi adhuc inflammatio adſit, quam etiam adeſſe credendũ eſt, ex tot calidorum vnguentorum appoſitione, vnguento

inflammationi poſt caſum eſchaiæ relictæ quibus occurres.

guento pompholigis,quo nullum aliud præſtantius inflammationi illi,atque intemperii calidæ, & ſiccæ, quæ præcipua corruptionis erat cauſa,occurres,quẽ admodum nos ſæpe fecimus, nec poſt ablationem cauſticorum medicamentorum calida adhibenda ſunt medicamenta,ſed frigida propter adductas rationes,& vt nos docuit experientia:quia ſæpe ex calidorum medicamentorum impoſitione, intendi corruptionem videbis,ex iſtis enim inflammatio augetur,& aduſtio deinde fit, quapropter meth. a nobis tradita procedendum eſt,niſi gangræna,& corruptio ipſa cauſam traxerint a ſanie,in particula aliqua contenta,in magnis abſceſſibus, quæ ſua nitroſitate, & acrimonia partem mortificet,quæ ſi educeretur, nec gargrænam,nec corruptionem faceret,& ſponte corrupta pars a ſana ſepararetur: Verũ ſi ſcæuiret morbus adhuc,propter maximam humoris corrumpentis malitiam,ad ferrum confugere cogereris,& ſic putrefactam carnem,a ſana ſeparatam nouacula excideres,vel forpicibus emortuam illam carnem, ſolum ad viuam vſque ſecares,vt facilius medicamenta ipſa vim ſuam exercere,& ſemiputridam partem exiccare poſſent,vt Gal. ii. ad glau. & Paul. ſcripſerunt: Poſt exciſionem eſcharam inducẽs medicamentum ſuperpones,qualis eſſet calcitis ſimplex,vel calchanthũ, quod apud nos facilius reperitur,& melius feceris ſi effloreſcentiam illa albam,quæ ſupra calchantũ noſtrum eſt,impoſueris,quæ quidem calcitidi magis

Poſt cauſticorum medicamentorũ ablationem calida medicamẽta nõ ſunt admouenda.

& Bucaſ.cap. 189. & Cæl. lib.7.cap.vl.

eſcharam inducentia medicamenta.

aſſimilatur,quam interior calchanthi pars,vel ſanda racam græcorum,quæ pars eſt auri pigmenti,a natura magis elaborati, aut ipſum aurum pigmentũ, aut æris æruginem,& ſimilia,vt argentum etiam ſublimatum,quæ omnia ſi comburerentur,eorum obtunderetur acrimonia,& magis id fieret, ſi deinde acerrimo aceto abluerentur, vt in præparatione calcitidis faciendum eſſe admonet Gal. in lib. de comp. med. ſec. gen. & ex compoſitis medicinis,proderunt antiquorum iam dicti paſtilli,nec inter cætera medicamenta ſine dolore exedentia,præcipitati puluis vltimum obtineret locum,nec orbiculi de minio Ioannis de vigo eſſent etiam negligendi: Vbi igitur medicamenta hæc impoſueris, linteolum frigido aliquo medicamento imbutum, vt inflammatio prohibeatur ſuperdabis, vt iii. de com. med. ſec. gen. docet Gal. Iſtis igitur morbis hoc pacto medicinas facies,& modo mitia,modo fortiora, pro vt magis, minus ve putrefactum fuerit membrum admouebis. Si leuioribus medicinis opus fuerit,præcipitati puluerem accipies, quem ſi conferre non videris,ad fortiora confugies,vt alias dictum eſt,& tuto poteris calchanthum cum ægyptiaco admouere,aut antiquorum paſtillos aut noſtram aquam,deſuper deinde ponendo filamẽta ægyptiaco vnguento illita,modo recto iudicio id facias,quod,nec ſcriptis,nec verbis exprimi,aut doceri poteſt: Aduertendum tamen eſt in horum medicamentorum impoſitione, vt ante optimẽ purgatum

& in lib. de ſimp. med. fac & 4. meth.

corpus ſit,quia ſi impurgatum corpus eſſet phlegmō poſſet acciri vt iiii. meth. dixit Gal. propterea quod acrium medicamentorum proprium eſt,humores ab vniuerſo corpore ad affectum locum trahere, qui ita facile remoueri non poſſunt vt V. meth. dixit Gal. in fine,vbi de malignis vlceribus agit. & iii. de cōp. med.ſec. gen.& in lib.de ſanguinis mis. vbi cuiuſdā patientis ſcabiem palpebrarum meminit,cui acria ad mouere medicamenta ſtatuerat, tamen propter corporis plenitudinem,hoc facere auſus non fuit, ante corporis purgationem,quod etiam faciendum admonet Auic.iiii.iiii. cap. de vul. putrid. & ſi ob morbi ſcæuitiem, ad medicamenta hæc fortiora confugere coactus fueris,antequam purgans pharmacum exhibeas,humorum coctionem expectare non curabis quoniam humores corrupti,prauique coctionem nō admittunt,vt Galeni fuit ſententia,præterea ob morbi malitiam,non expectata humorum coctione purgans medicamentum eſt dandū,vt ipſe Gal. x. meth: illi exhibuit,qui tumorem linguæ patiebatur,cui fortia catapotia exhibuit: quapropter illico cathartico aliquo medicamento corpus purgabis, niſi forte in ægroto parua fuerit humorū malitia, vel nō magnus fuerit morbus,poſſes enim tunc admouere hæc medicamēta,ante corporis purgationē,vt oſtēdit Gal 1. de comp.med.ſec.gen.poſſes etiā hoc facere, ſi corpus plethoricum nō eſſet,vt xi.meth. ſcripſit Gal. quare ſi parua fuerit humorum malitia, & vlcus paruum

acria medicamenta humores attrahunt

corrupti humores coctionem non admittunt.

quando ante corporis purgationē acria admoueri poſſint medicamenta.

& 3. de vulg. morb. 62.

debiliora admouebis medicamenta, abſque noua alia purgatione, & tale medicamentum poſſes admouere Aeruginis æris, ſcrup. 1. tutiæ præparatæ drac. 1. minii drach. 1. miſceātur, & fiat pulius ſubtiliſſimus: lauabis etiā vlcus aqua aluminoſa, quæ ſupramodū vlceribus malignis prodeſt, aqua etiam forti, vbi magna putredo fuerit vti poteris, quæ tantæ virtutis eſt, vt ſtatim carnes moles ac ſemiputres, pauciſſimo cum dolore vel ſaltem breuiſſimum tempus infeſtante, exiccet, operatur enim quam cælerrime, vt ſæpius vidiſti, & quam citiſſime actuatur, & eius acredo ab humiditate putridi vlceris, vel corruptæ carnis remititur: me⸗cumque ſenties aquam hanc præſtantiſſimam eſſe, in corruptionibus iſtis, & maxime ſalutarem, præſertim vbi contuſa caro, & corrupta a ſana non ſeparatur, ſed ſanam illi proximam inficit, & corrumpit, vt in vitiato pomo fieri ſolere animaduertimus, in quo pars corrupta pomū totum ſucceſſiue (vt ita dicam) corrumpit: aqua proinde iſta ſtatim malitia, & corruptio illa extinguetur: ſi itaque aqua hac vti volueris, goſſipione, vel lini filamentis, ſpecilli cuſpidem inuolues, aquamque illam filamentis illis, vel bombice ſic excipies, putrem deinde carnem continges, & manū aliquantiſper continebis, vt facilius actuetur, atque hoc pacto madefactum vulnus filis ſiccis replebis, & refrigerans aliquod vnguentum, vt præternaturalis calor quo affectum vlcus eſt, & ex acribus medicamentis contracta intemperies remittātur, impones,

medicamenti modice acris deſcriptio ꝙ putredini reſiſtit.

quomodo aqua forti vtēdum. & quid poſtquam aqua hac vlcus fuerit madefactum, ſit faciēdum.

quale illud eſſet, quod ouorum albumina optime cõcuſſa capit numero tria, boliarmenæ vncias duas, oxymellis ſimp. vncias duas, quo linteolũ illines, & vulneri, & proximis vulneri partibus admouebis, & bis, terue, prout morbi magnitudo poſtulabit, ſic affectæ parti medeberis, donec corruptam carnem ſeparari, & morbi vim remitti cognoſcas, poſt hæc medicinas quæ inductam eſcharam remouere poſſint, admouebis, quale eſſet vnguentum pompholigis, & præcæteris quotieſcumque ad ægrum acceſſeris, vlcus aqua plantaginis, vel calibeata, in qua roſæ, cum hordeo, camphora, & alumine rochæ decoctæ fuerint, lauabis, in qua, aqua ſi tẽdo aliquis ſit detectus, puluis huiusmodi infundatur, qui partẽ vnã aloes hepaticæ, & cadmiæ præparatæ, (quam tutiam, vel pompholigem apellant) partem mediam capit. Exedens aqua illa, & corruptam carnem tollens, ſic paratur. Sume calchãthi lib. duas, aluminis rochæ, (quod liquidum volunt non nulli) lib. vnam, ſalis nitri libram mediam, ſimul calchanthũ, & alumen trita miſceantur & in vaſe terreo ponantur, & igni admoueantur, nõ tamen vſque ad rubificationem, ſed tantum, vt partes tenues per halitum reſoluantur, & ab ignis vi exiccentur, poſtea adito nitro in vaſ, quod botiam dicunt recipiantur omnia, luto ſapientiæ inuolutiũ, & con tectum, cũ capello (vt aiunt) & vaſe, quod ſtillas reci piat, optime etiam omnibus orificiis, & partibus, vbi vaſa hæc committuntur, & coniunguntur luto con-

medicamẽtũ. intemperiem ex vſu medicamentorum acrium contractã, remittens.

Vlcus quibus aquis lauandum, & qui pulueres in aqua iniiciendi ſi nudatus tendo fuerit.

quibus illa aqua exedens & fortis præparatur.

ſtipatis,& ad ignem ſecundi gradus,hoc eſt per cineres,ſecundum artem chynicam ſublimentur, & deſtillentur,deſtillatam deinde aquam, in vaſe vitreo optime clauſo,& obturato ad vſum ſeruabis: verum in principio ignis ille ſecundi gradus ſit mediocris, qui gradatim augeatur,prout eorum,quæ in botia cõtinentur ſit reſolutio,& aqua iſta vti poteris,ſi calchãthi oleum, aut ſulphuris defuerit, vti etiam poteris aqua tartari,quæ cæteris leuior eſt,& hæc in principio vteris,cum ſemper a leuioribus ſit inchoandum, At ſi morbi vis ſit talis,vt vinci difficile queat, & vlterius malum ſerpat,poſt partis corruptæ inciſionem, candenti ferro vlcus inures,vt dixit Aet.ii.tetra.ſer. iiii. & id facere præſtiterit magis, quam ſi aliquod quod potentia cauterio afficiat,admoueris, vt Buca. placuit,actuale enim (vt iſti dicunt) cauterium,parti robur addit,& malitiam citiſſime aufert,& paruo dolore afficit,nec quemadmodum poteñtiale (vt ſic loquar) malam relinquit intemperiem,& vt ſemel dicã nullum remedium præſtantius ipſo igne eſt, modo Gal.præcepta xiiii.met.obſeruentur,vt ſcilicet operatio citiſſime ñat ſine dolore ſi poſſibile eſt, vel ſaltẽ cum dolore pauciſſimo,& tuto. Sed quod medicamentum partis corruptionem aliquam, tutius, & citius, & cum minore dolore remouebit, quam candens ferrum?quapropter poſt putrefactæ carnis ſectionem,locum tantiſper ferro ignito adures, dum mollis illa caro,durior,ſolidiorque effecta fuerit,ca-

qualis ignis eſſe debeat.

cãdẽti ferro an pharmaco quod potẽtia cauterio afficiat in vlceribus putridis ſit potius vtẽdum.

& Haly abb. 9.pract.

Actualis cauterii cõmoda

ue tamen ne pluſquam par ſit, partem illam inuras, ſed ſolum quoad caro illa putrefacta, perfecte exiccata ſit, perurendum vlcus eſt: quando exiccata fuerit caro illa,tactu id cognoſces:poſt hæc dolorem remittentia medicaměta appones,qualis eſſet porri ſuccus, quem Gal.ii.ad Glau.laudat,in cuius ſententiã omnes etiam græci iuere,vel (vt nos ſolemus) oui albumen cum aceto,& aqua roſacea concuſſum ſubinde admouebis, eſchara deinde vt cadat, operã dabis, vel butiro, vel ẽplaſtro ex triticea farina, aut hordeacea,cum hydrelæo,aut tetrapharmaco vnguẽto,quo etiam Gal. vtebatur : Tandem ſi adhuc putrefactio aliqua relicta fuerit,eam aliquo ex medicaminibus dictis auferes:Nos tamen frequentiſſime ingentes corruptiones,his de quibus paulo ante egimus medicinis remouimus,noſtra præſertim illa aqua, abſque ferro aliquo ignito,vtimurque ſæpius hoc remedio,quia nimis ab ægrotantibus ignis formidatur,ſemper tamen ſumam diligentiam adhibeas oportet,vt corruptionis cauſam remoueas,quod conſequeris, ſi purgantibus medicinis,ſæpius humores malos in corpore cõtentos,eduxeris.

quamdiu perurendum ſit putridum vlcus.

dolorem remittentia.

De mẽbri ſphacelo affecti,& corrupti exciſione.

SI morbus iam tantã fecerit corruptionẽ,vt carnẽ, neruis,oſſa que vitio affecerit,vt fieri nõnũquã ii. de fract.dixit Gal.ac ſpiritibus naturalibus,vitalibus & animalibus membrum priuauerit, ita vt curationis nulla ſpes reliqua ſit, neque ſolum partem illam

ſi eo peruenerit corruptio vt curatio deſperetur mẽbrum excidẽdum eſt.

i.

non ſeruare poſſe ſperemus, verum etiam, ne ſenſim proximæ partes corrumpantur,impendere periculū videamus,membrum , vt ante diximus excidendum eſt:quandoquidem,ne proximæ partes corrumpantur,membri quod paulatim emoritur ſectio,vnicum reſtat auxilium,licet miſerimum vt Cælſ. inquit. ſi quidē q, putruit,tanquam venenū ſuo contactu,quod adhuc ſanum,& integrum eſt corrumpit, & inficit, Totum itaque membrum abſcindendum , vt Hipp. ait iiii. de art. cum membrum denigratum,& emortuum fuerit. Sectio autem ſecundū Cæl. vii. lib. fiet hoc modo loro aliquo prius membrum ſupra corruptam partem deligabis arctiſsime,ita vt aliquo modo obſtupeſcat,nouacula deinde infectam partem a ſana ſeparabis vndequaque,ad oſa vſque.poſt hæc ſerra optime fabricata oſſa quam citiſſime præcides,præterea venæ,arteriæque ſectæ , & ſemicorrupta illa caro, cadēti ferro adurenda,primo aptiſſimū erit falcatum inſtrumentum,deinde alio inſtrumento, vel gladii formam habente,vel aliam formam , vt ſanguinē cōprimas vti poteris,vel ſi videbitur,membrū illud, a quo putrefacta illa pars abſciſa fuerit, ad ſanam vſque partem in ſimplex oleum feruens , aut cum ſulphure colliquato admixtum,immerges : Verum candentia hæc feramenta eadē omnia , quæ ipſum oleū vel ſimplex,vel cum ſulphure admixtum efficeret, præſtabunt. Sed tamen vt cautius res peragatur, loco,a quo exciſum membrum fuerit, puluerem combuſti

Quod putriuit ſuo contactu reliquū inficit,

quando membrum ſit abſcindendum.

quomodo fiat ſectio & quid poſt ſectionē faciendum.

buſti chalcanthi, quod ab arabibus colcotar nuncupatur inſperges, deinde dolorem ſedans medicamentum, & ſanguinis fluxum compeſcens appones. Aliter tamen recentiores medici putrefactum membrũ præcidnetes faciunt, qui vno, & eodem tempore inſtrumento quodam cãdenti, gladii magni formã habente, membrum excidunt, & carnem, venaſque, & arterias adurunt, vtunturque huiuſmodi inſtrumento, ne ſanguinis magnum ſequatur profluuium, nec quot incommoda (quæ mox oſtendemus) ſequantur animaduertunt. Nos tamen corrupta membra, ita vt diximus amputare ſolemus, & hunc ſecandi modũ noſtro marte excogitatũ, & multis rationibus munitum ſemper ſeruabis: Membro igitur in ſana parte arctiſſime deligato, ſi a iunctura corruptio diſtabit, vel prope articulum, aut in ipſo met articulo, ſi ipſi articulo proxima fuerit corruptio, membrum traſuerſum amputabis, vt Hipp. fuit ſententia iiii. de art. Si autem in ſana parte ſecaretur membrum, modo ſectio illa ſupra genũ, vel ſupra cubitum fieret periculoſiſſimum eſſet, propter inſignia vaſa, quæ ibi ad ſunt, & propter principalium membrorum vicinitatem, quare ſupra articulos illos, ſeu iuncturas, & præſertim ſupra genu, niſi coactus, ſectionem facere nõ auderem, Facta ergo ſectione, in ſana parte, potius quam in ægra, nouacula optime cædente, quam celerime ad os ipſũ vſque, antequam ſcindatur os, inſtrumento falcato candenti vaſa omnia, a quibus ſanguis

Locus a quo membrũ fuerit abſciſſum calchãthi puluere eſt aſpergendus.

Recentiorũ medicorũ modus in excidẽdis mẽbris damnatur.

In quibus locis ſectio in parte ſana ſit periculoſa

profluit,quæ in ſumma parte ſunt,adures & fluxum ſanguinis ſiſtes, ſerra deinde os præcides, & rurſus aliis idoneis inſtrumentis ignitis, quæ in extremitate globulũ quemdã habent, oliuæ vel ſphærulæ ſimilitudinẽ referentẽ,vaſa illa,quæ in ſana parte ſunt adures,& calchanthi puluere cũ ſarcocolla inſperges, vt craſſiorẽ cruſtam cõtrahant,deinde platiſma ex pilis leporinis conceptum,ouorum albuminibus, bolo armena,aloe,& ſimilibus oblitũ,vt ſanguinis fluxus cõprimatur,admouebis,& ſtupã eodem oblitam medicamẽto ſuperdabis, defenſiuũque ſanæ parti adhibebis,mẽbrumque faſciatura (vt aiunt) retentiua obuolues,accliue præterea membrum collocabis, ne facilę ad exciſam partẽ ſanguis fluat. Tertia die medicamẽtis illis,poſca,vel vino nigro prius madefactis (vt facilius a pilis,& a vulnere remoueatur) remotis, penicillos,& puluillos ex filamẽtis mollibus cõceptos,& tetrapharmaco vnguẽto illitos,quibus eſchara remoueatur,vt ii.ad glau.faciebat Gal.& dolor,inflãmatioque remittatur,vt idẽ iii. de fract. admonebat,admouebis:qui rurſus in oleo hypericonis, vel momordicæ,tũ ad dolorẽ leuandũ, tũ ad coctionẽ adiuuandã madefieri debent: Nec ex memoria excidat,ſuper vaſorũ præciſorũ orificia,puluerẽ Aloes hepaticæ,& boli armenæ orientalis ponere,qui non ſolum ſua natura emplaſtica ſanguinis fluxũ cõpeſcet, verũ etiam a putredine,neruos,tendines,vaſaque tuebitur. Abſoluta coctione nullo ſuperueniente ſymptomate,leuiter

Poſt preciſionẽ quæ apponẽda ſint medicamenta.

Mẽbrũ præciſum quomodo locandum

Tertia die poſt membri inciſionẽ quid ſit faciendũ

Præciſorum vaſorum oſculis qui puluis ſemper apponendus ſit.

in principio, medicamēto abſtergente inferius deſcripto, vlcus abſterges, ad ſarcotica deinde, & tādem ad epulotica deſcendens medicamēta: inſtituta ante ea victus ratione, quæ affectis maximis vulneribus conuenit. In mēbrorū amputatione antedictū malui ſeruare modū, quā antiquos aliter mēbra præcidētes ſequi. Verebar ſiquidē ſi eos imitarer, ne ingens aliquod ſequeretur incōmodum, vel ex ſerra, vel ex ægrotante, vel ex miniſtris, quod opus impediret, et maius deinde fieret ſanguinis profluuiū, propter q, facile æger deinde moreretur. Quocirca, ne in hac re peccarem, falcato noſtro inſtrumento prius ſiſto ſanguinē, quā os abſcindā, aut inurē: cæterū ſi ferro illo cædente, & cādenti præciderē mēbrū, vt eodē tēpore, & ſecarē, & cauterio afficerē (quod tamen medicis noſtræ tēpeſtatis placet) Celſ., aduerſarer grauiſſimo authori qui lib. viii. capite iii. neruos igne calefacere prohibet & ab Hipp. in lib. de art. & Gal. in eiuſdē lib. com. ſententia diſcederē, quocirca, ne a principibus medicinæ diſſentirē, neque aliquid offenderem, neque cū noſtri tēporis medici in eodē errore verſarer, mēbrū, eo quo diximus modo excidere placuit: ſiquidem, poſt inciſionem nouacula factā, nerui quia ſtatim cōtrahūtur, ſi ignitū admoueatur ferrū non aduruntur: præterea mēbri abſciſio cælerius abſoluitur hoc modo, quam ſi gladio illo ignito, & cædente eodem tempore, membrū & abſcinderetur, & inureretur, atque hoc pacto, opus, breui tempore, pauco cum dolore,

Quare potius antedicto modo, quā recentiorū more mēbra ſint excidenda.

& tuto, vt Gal. xiiii. meth. iubebat, perficitur, vt cuique hæc quæ docemus diligenter perpendenti, manifeſtum erit. Si autem quis obiicerit me abſciſionem in parte ſana fieri iubere contra Pauli placita lib. vi. cap. lxxxiiii. qui inter ſanam; & corruptam partem membrum amputat, ſana omnino parte, intacta: Dicerem id in omni abſciſione eſſe faciendum non ſuadere, & veram eſſe Paul. ſententiam in exciſione, non totius membri, ſed partis alicuius corruptæ, quæ tamen adhuc os ipſum non vitiauerit, ita vt membrum vniuerſum ſit amputandum, ſi enim os vitio eſſet affectum; & pars ea putrefacta quæ relinquitur adureretur, in exiccatione illa os detegeretur, & carne detectũ relinqueretur, quod deinde amouere eſſet laborioſũ cum carne ãplius tegi nequeat, & debeat diſcedere, vt in lib. de fract. ſcripſit Gal. Sed ſi infectũ os fuerit, quandoque in ſana parte ſecare erit rationabile, ne corruptum os derelinquatur, & poſt carnis exciſionẽ os ipſum deinde excidere, præſertim quando ſana illa caro, poſt venarum, & arteriarũ obſtructionem (vt ita loquar) ſępius vt cauteriis afficiatur non eget, vt ſi ſemiputrida, corruptaque caro relinqueretur, quæ ſæpe candenti ferro adurẽda, exiccandaq; eſſet, vt citato loco Galeni fuit ſententia, & ſic Paul. ſententia & Gal. ii. ad Glau. intelligenda eſt, cui cæteri quoq; probati ſubſcribunt authores. Verum cum duobus modis excidi membra poſſint, an in ſana parte ſint amputanda, an vt Pau. lib. vi. cap. lxxxiiii. & Gal. ii.

Obiectio. & Gal. 2. ad Glau.

Non ſemper in ſana parte præcidẽdum membrum

ad Glau. dicebant, inter ſanam & corruptã, quid de hac re ſentiam fatebor ingenue, dicamque, perpetuo, neque in ſana, neque inter ſanam, & ægram partem eſſe membrum ſecandum, quia in ſana parte excide re quandoque profuerit magis, quã in corrupta, præſertim cum non certo ſciamus, nunquid maligna illa putredo vlterius ſit progreſſura, & hoc tempore ſecãdũ in parte ſana membrũ eſt, quod ſi membrum vlterius corruptum iri, certo ſciremus, tunc inter ſanã, & ægram partem tranſuerſum membrum poſſemus ſecare, obſeruando tamen hoc in ipſa inciſione, quæ fiet inter ſanam, & affectam partem, vt primum ſectio carnis putrefactæ fiat, deinde antequam ſecetur os ignito ferro, tota ſemiputrida caro exiccetur, quoad fuerit conſumpta, & ipſa inuſtio ad ſanam partem peruenerit, poſt hæc os ipſum proxime carnem, quã poteris maxime ſecabis, ne denudatum poſt ſectionẽ, & detectum relinquatur: in hac inciſione nullus dolor ſiet, nec vlla ſanguinis ſequetur profuſio, cũ iam caro illa emortua ſit, atque ſi debilis virtus eſſet, non imbecilior redderetur, ita vt ſi in ſana parte ſectio fieret: Quando autem hoc faciendum ſit, docere eſt difficile, fortaſſe longo vſu ſine præceptore diſces, ſat ſit ex Gal. ſententia ſectionẽ hoc modo fieri poſſe oſtendiſſe: sed vt tranſuerſum diſſectum os contegatur in membrorũ inciſione miniſtris iubere ſoleo, vt amputandum membrum contineant, & ad ſe quantum poſſunt membri illius cutem, carnemque trahant, vt

Vtrum in ſana parte, an inter coruptã & ſanã patẽ excidẽdũ mẽbrum ſit.

In inciſione, quæ inter ſanã, & affectã partẽ fit, qd obſeruãdum.

vt diſſectum os cõtegatur quid faciendum ſit.

diſſecta pars,in cutis, & carnis muſculorum relaxatione,facilius tegatur,atque ita quandoque ſtatim os illud cõtegitur,vt nullo modo cõſpiciatur exquo facilius curatio abſoluitur,hoc tamen cõmodo carere mus,ſi extra carnem os prominerct, quod chirurgia eſſet deinde remouendũ, & ſi naturæ permitteretur niſi poſt longũ tẽpus abſcederet. In iuncturarũ amputatione vt os cõtegatur,diligentius ſoleo obſeruare,iubeoque miniſtris,vt quantum in ipſis eſt,pellem, quæ ſupra iuncturã eſt,ad ſe trahant,facta deinde arctiſſima ligatura,membrũ in ipſo articulo,excido,vaſa præterea ſanguinem effundẽtia inuro,poſt hæc vt miniſtri,quam contraxerant manibus pellem,carnẽſque remittant,impero,quæ quandoque bonã iuncturæ partem,non nunquam totam iuncturã ſponte cõtegit,non ſecus ac ſi dedita opera manu attraheretur coniungereturque,& nullis,vel paucis ſaltem, vt ſanguinis fluxus compeſcatur, membrum eget cauteriis quippe a pelle illa vaſa conteguntur, & fluens ſiſtitur ſanguis,ſed tamen,vt melius pellis cõmitatur,digitis non nihil eam attrahes,deinde eo modo,quo pelles ſuuntur,illam cõſues,dando operam, vt omnino iunctura cõtegatur,emplaſticis poſtea medicinis vulnus,vt dictum eſt communies. Neque hunc modum amputandorũ mẽbrorũ à me relatum, & obſeruatũ, Venetorum lictores ignorauerunt,qui facinoroſo alicui homini manum exciſuri,pellem, eo (quem diximus) modo ad ſuperiora contrahunt,& poſt manus

In iuncturarũ amputatione vt os contegatur diligẽter obſeruandũ.

Mos, qui a lictoribus venetorum,in manibus facinoroſorum hominum amputandis obſeruatur.

amputationem, illico contractam pellem luxant, & diligenter circa iuncturam conſuunt, vulnerique vẽtrem gallinæ morientis adhibent, nec vllum deinde fit ſanguinis profluuium. Nec hoc a Gal. ſententia abhorret, qui v. Meth. ſcribit, ſanguinis fluxum ſiſti, ex propriæ, cutis ſuperpoſitione, quapropter tuto hoc modo mẽbra ſecabis, qui ſi tibi ſatisfecerit illũ te docuiſſe nõ me penitebit, daboque operam diis volẽtibus, vt propediem, & maiora, & vtiliora intelligas.

DE ERYSIPELATE

VVlneribus etiam inflãmationẽ illam quæ eryſipelas dicitur in lib. de Vlce. ſcribit Hipp. & ex eiuſdem ſententia, non ſolum (æſtiuo præſertim tempore) circa vulnus, ſed ipſo etiam vulnere naſcitur, In iſtis autem vulneribus a ſclopetariis globulis factis, quoniam ex vehementi contuſione, & attritione maximus accitur dolor, qui humores attrahit, ſæpiſſime eryſipelas cõtingit. verũ cũ eryſipelas variæ accerſant cauſæ, vt ſæpe alias admouimus, eius cauſa quæ fuerit eſt exploranda, & remouẽda, quod etiam in omnibus aliis morbis curandis obſeruandum diligentiſſime eſt ſiquidem morbi cauſa non ablata, morbum ipſum remoueri eſt impoſſibile, vt Gal. iii art. med. & in lib. de optima ſec. ad Traſib. dicebat, eſt autẽ eryſipelas inflãmatio a flaua bile facta, vt in lib. de tum. præt. nat. ait Gal. quæ tamen fit vt plurimũ

Et Paul. lib. 4. Auic. 4. 4. Gal. 3. & 4. Meth.

Eryſipelas variæ accerſunt cauſæ.

Morbi cauſa non ablata, morbũ ipſum auferre eſt impoſſibile.

Et 14. Meth. & 2. ad Glau.

Quid ſit eryſipelas, & vnde fiat.

ex malorum humorum abundantia in corpore exi-ſtentium, vt Hipp. in lib. de vlc. dixit, aut ex vſu medicameti alicuius calidi nimis, vt Gal. in lib. de inæq. intemp. refert, qui ſic ſcribit, iam ex medicamentis, quæ foris corpori occurunt, inæqualis intemperies gignitur, &c. aut ex ambiente aere calido, vel etiã ex ſtricta nimis ligatura, vel cauſa alia procatarctica, vt ex contuſione forti, quemadmodum in iſtis vulnerationibus contingere ſolet, ex forti enim contuſione cum grauis excitetur dolor, humores attrahuntur, & præcipue bilioſi, qui tenues admodũ ſunt, própteque fluunt: Rurſus duplex fieri poteſt eryſipelas, purum ex flaua bile, & non purum, ex ſanguine flauæ bili admixto, vel alteri humori, vt citatis locis legitur Atque eryſipelas, vel vlceratũ eſſe poteſt, vel non vlceratum, vt xiiii. meth. ſcribebat Gal. de vlcerato, hoc loco verba non faciemus, ſed de eo ſolũ, qui ex ſanguine flauæ bili admixto fit, quod eryſipelas phlegmonoſum dicitur, eryſipelas a ſanguine tenuiori factũ dicitur etiã phlegmon eryſipelatoſus, ſemper ab humore vincente nomen aſſumens, vt adductis locis ſcribit Gal. Notandum tamen eſt, rariſſime ex puro quopiam humore morbum fieri, vt ii. ad Glau. ſcribebat Gal. Eryſipelas circa vulnus eſſe cognoſcetur, quãdo vndiquaque rubor apparebit in partiũ vulneri proximarum ſuperfitie, quas ſi digito cõpreſſeris, rubor ille ſtatim diſcedit, ſed vbi remoueris digitũ illico rubor ille recurrit, vt ii. ad Glau. dicebat Gal. & Auic. iii. iiii. cap.

& Cal. 4. met

duplex eryſi.

& 5. aph. 23

phlegmon eriſipelatoſus.

Ex puro humore rariſſime fit morb.

Quando eſſe circa vulnus eryſipelas cognoſcatur.

iiii. cap. proprio, vbi quæ ſcripſit omnia ex Gal. deſũpſit, ruborque in ſola cute eſt, vt in lib. de tum, præt. nat. ait Gal. atque hanc affectionem ſæpe ſubſequitur febris, vt Cæls. oſtẽdit cap. de accid. vul. quare ſi vulnera hæc febris ſequatur, ſi eryſipelate correpta ſint, non mirum erit. ſi vero non ſolum cutis ipſa, ſed vulnus eryſipelate laboret, vulnus ſenſibilius reddetur, quam ſi caro ſymmetriam propriam ſeruaret, & ita quandoque efficitur ſenſibile, vt vix ſpecilli bombice inuoluti, leuem contactum ferat, carnis præterea color rubicundior videbitur, & nonnunquam puſtulæ excitantur miliares vt iiii. iiii. cap. vi. dixit Auic. quæ nonnunquam per cutem ſerpunt, quarum cauſa eſt vitioſus humor ſalſus, vel bilioſus in corpore exiſtens, aut acris ſanies partes illas erodens. Si puſtulas has cacochymia excitauerit, cognoſces ex corporis temperamento, & ex victu, quo æger ante vſus fuerit, quare victũ qui alteret inſtitues, & corpus vniuerſum purgabis. Si ſanies acris puſtularũ illarũ cauſa fuerit, victum quoque alterantem inſtitues, & vnguentum ex lythargirio, vel cæruſa, vel minio, quod in plumbeo mortario, cum aceto, & ſucco ſolani, vel plantaginis ſit confectum, admouebis, & leuiora, & fortiora huiuſmodi parabuntur medicamenta, pro vt puſtularum circa vulnus, vel in ipſo vulnere exiſtentium, malitia poſtulabit. Si itaque malignæ fuerint, & fortius medicamentum requirant, eas decocto radicum lapati, & chelydoniæ maioris cum ſale, la-

Et ij. meth.

Vulnus eryſipelate laborans ſenſibilius redditur.

Ex cacochymia puſtulas miliares, in eryſipelate genitas eſſe quibus notis cognoſcatur.

Malignæ puſtulæ fortius poſtulant medicamentũ.

Puſtulæ inueteratæ,& prurigo ſine vlceribus quibus remoueātur.

uabis,aut ſimilia medicamenta,cum prædictis ſuccis admouebis. Sed ſi puſtulæ circa vulnus, vel prurigo ſine vlceribus inueteratæ fuerint, poſthabitis vulneribus,miruminmodum humoris peccantis conferet euacuatio:humores autem in loco contenti caprificationibus euacuari poterunt,vel hirudinibus,puſtulis ipſis,vel partibus puſtulis ipſis proximis admotis,ad topica etiam iam dicta remedia cōfugere poteris,quæ ſi tantæ virtutis non fuerint,vt morbum illum omnino poſſint auferre,puſtulas illas noſtra aqua, vel ſulphuris oleo,vel calchāthi,leuiter madefacere poteris, vt malitia illa,& mala illa intemperies in parte contracta,remoueatur,& extinguatur, Galenum imitando qui iiii. de comp. med.ſec.gen. in lepræ curatione,induratam cutem,& fœdam iubet abradere, nos tamen pro abraſione,cauſtico aliquo, vel acri medicamēto vtimur,in morbis huiuſmodi inueteratis, quod quamuis aliquem inferat dolorem,maxime tamen cōfert:poſtea adhibemus frigida medicamenta,quibus tandem remouetur excitatus dolor, & huiuſmodi cauſticis medicinis, inueteras tales affectiones, & impetigines ſæpius curauimus fœliciter. Si extra vlcus eryſipelas phlegmonoſum fuerit, præter dicta ſymptomata aderit tumor maior,& durior, nec rubor ille,quem compreſſione digitis facta expuleris,ad locū tam cito regreditur, aderit etiam intenſior dolor, vt apud Gal.& alios medicinæ auttores poteris legere. Verum quamuis inter puri eryſipelatis ſigna, dixe-

Quibus notis eryſipelas phlegmonoſū extra vlcus exiſtens dignoſcatur.

rim eſſe rubedinem, non tamen de puriſſimo, ery- ſipelate dictum fuit, ſed de eo, quo dari ſimplicius poteſt, quoniam ſcis Gal. in lib. de plenitud. carnem, & ſanguinē ſolum rubere dixiſſe, ideo cū ibi rubor ſit ſanguinis peccatū videtur indicare, qui reuera tenuiſſimus eſt, nec eryſipelatis veri proprius eſt color, ſed flauus color, puri eryſipelatis eſt proprius, abſque tumore vllo, & grauitate, ſicut Gal. in lib. de plen. ait, quoniam peccans bilis tumorem nullum, nec grauitatem facit, diximusque illud eſſe purum eryſipelas, reſpectu alterius eryſipelatis, quod ſi ex ſuccis vitioſis, bilioſiſque fiat, curabitur, ſi humores ipſi euacuabuntur, ſecus autem, nunquam vulnus curaretur, aut coaleſceret: huiuſmodique humores multis modis euacuari poterunt, vel ſanguinis miſſione, vt Cælſ. ait, ſcopis ſtantibus, qui in ſanguinis miſſione ſpectari debent, cui aſſentire videtur Auic. iii. iiii. ſed ſanguinis miſsionem eſſe faciendam dicit ipſe quando materia eſt inter duas cutes, hoc eſt quando materia, & cutem, & carnem occupauerit, morbusque fuerit factus, qui magnus poſſit nominari tunc ratione morbi magni, & peccantis ſanguinis, miſſio illa ſanguinis conueniet: licet Gal. ii. ad Glau. & xiiii. meth. & Paul. lib. iiii. in eryſipelate ſanguinis miſſionem prohibere videantur, quam tamen, licet Cælſ. & Auicena probauerint, non ſemper tamen in omnibus eryſipelatibus ſanguinis miſſionem probauiſſe, eſt intelligendum, ſed in non exquiſito, vel

Rubedo in puriſsimo eryſipelate nō eſt.

Flauus color proprius eſt puri eryſipelatis.

Eryſipelatis ex ſuccis vitioſis, bilioſisque curatio.

In omnibus eryſipelatibus non conuenit ſang. miſsio.

vbi plethorico corpori contingit,tunc enim ſangui-
nem audatius mittimus,quam vbi bili eſt ſanguis ad-
mixtus,atque æger inflãmatione ingenti, magnaque
febre vexatur,poſt ſanguinis miſſionem, catærticũ
medicamentũ propinamus,quo vitioſus humor edu-
catur,vt Hipp. in lib. de vlce. his verbis docebat, ſi
vulnus eryſipelas occupauerit,corpus purgare opor
tebit,per ſuperiora,vel inferiora,Hippocrati aſſenti-
tur Gal. iiii. & xiiii. meth. qui etiam ſic ſcribit, quid
opus eſt dicere? eryſipelati nullum præſtantius re-
medium,quam medicamentum flauam bilem edu-
cens bilem itaque purgabis rore melleo quem mãna
appellant,vel ſimplici vel rhabarbaro admixto, vel
electuario roſ. meſ. vel caſſia fiſtulari,vel mucaro ro
ſaceo,& ſimilibus medicamentis,quæ omnia recenſe
rem,niſi me ſuperfluo facturũ putarem, ſi in noſtros
hos ſermones,ea quæ ab aliis longa oratione, & do-
ctiſſime ſcripta fuerunt,transferrem. Si eryſipelas exi
guum fuerit,acri clyſtere vteris, vt Gal. ii. ad Glau.
dixit,purgatio quoque ſola,abſque ſanguinis miſſio-
ne conferret. Si febris aderit,quam excitauerit eryſi-
pelas,medicinis ãlterantibus (bile euacuata) remitte-
tur. Si autem ab humorum agitatione febris ea ſit fa-
cta,vt fieri ſæpiſſime ſolet primis diebus,quando vul
nus acceptum eſt,præſertim ſi corpus, aut putredini
ni paratum,aut malis refertum humoribus,aut vehe-
mẽti affectũ dolore, propter cõtuſionẽ, vulnus acce-
perit,medicinis tẽperate euacuãtibus,& alterantibus

Quibus peccans bilis purgetur,

exigui eryſipelatis curatio,

Febris ab eryſipelate vel ab humorum agitatione excitata quibus remoueatur

medicamẽtis, & cõgrua victus ratione remouebitur, & vſu frigidorũ,& humidorum,quæ corporis tempe ramentum,& humorum illorum abundantiam alterent,vt x. meth.de ephœmeris, & putridis febribus dicebat Gal. ſi eryſipelas ab extrinſeca cauſa ortum eſſet,aut ex acrium,vel calidorum medicamentorum appoſitione,vel ex calido aere ambiente, vel ex forti conſtrictione, vel ex cõtuſione,nulla ſtante in corpore cacochymia, vel plenitudine, quam adeſſe, vel abeſſe facile depræhendes,per vniuerſalia diſcurrendo, neque venæ ſectione:neque purgatione vlla opus erit vt Cæls.ait lib. v. ſed duntaxat extrinſeca cauſa auferenda. Topica deinde ſunt admouenda, quæ a quacunque cauſa factum ſit eryſipelas (modo in corpore cacochymia non ſit,quia tunc ad membrum aliquod humores repellerentur) frigida eſſe debent, vt Hipp.in lib.de vlc. refert,vbi exemplum ſolani adducit,non tamen adſtringentia debent eſſe, aut parũ ſaltem adſtringere,vt Gal.x. de ſim. med.& alibi cũ humiditate:vt Paul.lib.iiii. cap. lviii. Tamen cum circa vulnus ſit eryſipelas, quod exiccationem poſtulat,non mirum, ſi etiam vnguentum cœruſæ, in quo camphora eſt,ſucco plantaginis,vel ſolani, vel ſem. peruiui,& ſimilium lotum,apponitur, & vnguentum album Paul. vel vnguentum album Raſis, in quo ſit camphora,vel camphora careat, & infrigidans Gal. xi.meth. & vi. de tuen. val. deſcriptũ. Verũ vt medicamenta hæc maiorem afferant vtilitatem, ſæpius

Eryſipelatis a cauſa extrinſeca orti cura tio.

Et Gal.2. ad Glau.

Topica eryſipelati conuenientia frigida eſſe debẽt

Et Gal.x. de ſimp.med.fac & 1. de cõp. med.ſec.gen.

Et gal. 2. ad Glau.

Vnguenta nõ nulla eryſipelatibus conuenientia.

Parti eryſipalate laboranti ſæpius apponi, & remoueri medicamēta debent.

remoueri debent, & recentia iterum apponi, vt Gal. dicebat, quoniam cum calida effecta ſunt, non modo non refrigerant, ſed calefaciunt, quapropter remouē da ſæpius ſunt, preſertim ſi in vulnere, vel circa vulnus magna adſit inflãmatio, conferet etiam vnguentum roſ. meſ. cauendum tamen, ne in vulnus cadat ne propter vnctuoſitatē vulneri officiat, ſed eo ſolo, vel alicui ſucco frigido admixto, vulneri circumiacē tes partes inungãtur. Ad hunc quoque vſum aptũ eſt vnguentum de ſpuma argenti, vel populeonis, præſertim vbi aliquis infeſtet dolor, quibus linteolum illines, & vulneri, cui prius propria medicamenta adhibita ſint, ſuperdabis. Et ſi vlcus eryſipelate vrgeatur, medicamenta iſta, aqua roſacea, vel plantaginis ab luantur, aut lacte caprino, aut vacino, aut mulieris lacte, bono tēperamento præditæ, vel aliquo ex prædictis ſuccis frigidis, & ſiccis, quibus intemperies remittetur, neque vlceris indicationem contemnes, quoniam non nihil ſiccabis. Ad mitiora etiã ſi opus ſit confugere poteris medicamenta, vt ad vnguentum pompholigis, & ad linamenta ſicca, quæ etiam paranda ſunt, quia vulneri intenſa febris coniucta eſt, vt, & vlceris, & totius corporis intemperies, quã febris ipſa excitauit, remittatur: Neque admiratione afficiaris, ſi ſēper frigidis his medicinis, digerentia aliqua admiſceãtur, quale oleum eſt, ſiquidem ſemper opera eſt danda, ne ex frigidorum medicamentorum appoſitione, membrum durum reddatur, & tranſpiratio prohibeatur,

Quare ſemper digerens aliquod medicinis eryſipelati cõuenietibus miſceatur.

ne(vt dictũ eſt ex Gal.)fiat corruptio, caueque ſemper,ne medicamenta hæc, quæ huiuſmodi vlceribus, quibus febris coniuncta fuerit,adhibebis,ſubluere ob liuiſcaris, quoniã vniuerſo corpore, inflãmatione, & febre affecto, indicatio curatiua ab ea caliditate ſumi debet,vt in libro Meth. docuit Galenus

DE VVLNERE DEPASCENTE, VEL SERPENTE, quod a græcis νομή dicitur.

INFLAMMATIONE affecta, vel vlcera, vel vulnera,depaſcentia quandoque fiunt,vt Hipp. in lib. de vlc. quæ vlcera ſerpentia, herpetes eſthiomeni, nomæ,phagedenæ, & vlcera maligna putreſcẽtia nũcupãtur: verum vlcera hæc,quamuis variis nominibus appellentur, & in eo quod magis, & minus eſt differant, omnia tamen ſub herpetis curationem reducuntur, dicebat enim elegantiſſime Galenus II. ad Glau. quatuor eſſe inflãmationum ſpecies,phlegmonem ſcilicet,eryſipelas, herpetem, & carbunculum, quaſi illud inuens, quamuis alia inflammationum genera reperiantur, ea ad vnam harum ſpecierum poſſe reduci,veluti bubo,phyma,phigetlõ,ophtalmia, peripneumonia, pleureſis, & ſimiles affectus, qui ad phlegmonẽ reducuntur,qui quidẽ tantũ rõne loci quẽ infeſtant,differũt,& quibus a læſa particula nomen inditũ eſt, ita quoque vlcera depaſcentia,noma,phagedena,aphtæ,malignæ in ore,vlcus putridũ

Quatuor inflãmationum ſpecies.

ad herpetis eſthiomeni curationem poſſunt reduci, qui herpes vlcus eſt malignum,profunde depaſcens, quamuis interſe,in eo,quod maius,& minus eſt differant,vt noma,& putridum vlcus,quæ ſunt tanquam genera omnium vlcerum malignorum, quæ cadunt ſuper vlcus malignum,& ſerpens, vt optime dicebat Gal.v. de comp. med. ſec. loc. cap. de aphta, & v. meth.vbi vlcera penis putrida vocat. Aduertendum tamen,putredinem in vlcere,cauſam veram non eſſe nominis vlceris,neque malignitas,propria vlceris eſt differentia,cum vlcus,& putredo per ſe eſſe poſſint, ſine malignitate,quæ tamen ſi contingat accidentalē
Et 3.meth. efficit differentiam,vt ait Gal.vi. aph. xlv. Phagedena quoque eſt vlcus ſerpens, & malignum, veruntamen profundius quam herpes exedit,vt Paul.lib iiii. cap.xlv.ait,ita vt cutem,& carnem exedat,vt in lib. de tum. præter nat.& vi.aph. xlv. & xiiii.meth.ſcribit Gal. vbi cur exedat rationem reddit, dicitque id fieri ob craſſitiem, quæ profundioris exvlcerationis cauſa eſt,quibus tamen eodem modo curatio adhibetur, cum tantum inter ſe,veluti genus, & ſpecies differant,vt adducto loco Paul. dicebat,neque tantū eſt nominum varietas curanda,vt in lib.de cōſt. ar. med. referebat Gal. de qua tanta ſolicitudo habenda non eſt,dummodo recta intentio curatiua habeatur,quapopter exiſtente in vulnere, vel vlcere malignitate ſerpente,eadem quæ herpeti eſthiomeno eſt adhibenda curatio. Verum cum herpes, & omne

malignum vlcus,ab humoris bilioſi,acris, & mordacis abundantia fiat,qui malus ex aduſtione efficitur, corpore prauis humoribus referto exiſtente: vt Hip. in lib. de vlce. retulit:ſi moueri debent, eorum cauſa eſt abſcindenda,medicinis humorem peccantem attrahentibus,vt Hipp. in lib. de vlc. ait, quemadmodum etiam de eryſipelate dictũ fuit,& purgatio,quãtitati humoris peccantis debet reſpondere,eadem exhibendo medicamenta,quæ gangrænæ iam conuenire diximus,quæ aduſtos euacuent humores,rectaque victus ratio inſtituenda,qua calida totius corporis intemperies mutetur. Cæterum conſiderandum quoque eſt,depaſcentia fieri vulnera,non ſolum propter vitioſos ſuccos in corpore contentos, verum etiam propter acria medicamenta,& mordatia, vulneribus impoſita,quoniam exaſperata ab illis fuerunt,præſertim ſi illa vulnera in cacochymo fuerint corpore, & quod mala victus ratione vſus fuerit. Ex contactu putridæ carnis depaſcentia quoque vulnera fiunt,vt in vulneribus,a ſclopetariis globulis illatis, ſæpenumero patet,in quibus contuſa putreſcit caro,quæ deinde contactu ſuo bonam inficit carnem , redditque vulnus exedens,& malignum,quod etiam fit, quãdo cauſtica parti alicui admouentur medicamenta, quã cauterio afficere volumus, vt ad partẽ illam humor aliquis reuellatur,aut deriuetur,ab huiuſmodi cauterio,ſi combuſta illa caro,& putrefacta non remoueatur, exedentis vlceris cauſa eſt. Ex mala quoque in-

Herpes, & maligna vlcera ũde fiant, & eorum curatio.

et Gal.6.aph. 45.3.de tẽpe. 4.meth.& 2. ad Glauco. Et Gal.3. meth. & Auice. cap. de vlce. putrido.

Acria medica. vlcus depaſcens efficiũt.

Contactus putridæ carnis depaſcens vlcus efficit.

Ex intẽperie calida,& ſicca vulnus exedens fit.

Quibus notis, ex intẽpe. calida,& ſicca exedens factũ vlcus fuiſſe dignoſcemus.

temperie calida,& ſicca in membro aliquo contracta, exedens quoque vulnus fit, atque exedens vulnus, ab huiuſmodi cauſa factum fuiſſe, his notis dignoſces, ex febre, ex ſicco vlcere, ex non mediocri ſiti, qua æger afficietur, ex ichoribus feculẽtis, vt Gal. ait v. lib. cap. de accid. ex croceo colore, quæ notæ omnes bilis redundantiam ſignificant, vt Gal. I. prog. com. xxv. ſcribit, nonnũquam vlceris labia quaſi inuerſa ſunt, vel eleuata, rubor circa vulnus extat. venulæ in vlcere albæ,& cum citrinitate quadam, apparent,& in toto vlcere inæqualitas quædam cõſpicitur, exacta quoque ſenſibilitas, dum pertractatur,& abſtergitur vlcus, licet leuiſſime pertractes, vel abſtergas, percipitur, neque vlcus ipſum in eodem ſtatu permanet, ſed diebus ſingulis augetur, maiuſque efficitur : Si omnia hæc ſigna, vel ex his ſignis, multa vlceri inerunt, malignũ eſſe vlcus ſignificabunt: Remotis cauſis iſtius affectionis, ad localia eſt deueniendum, non ad medicamenta frigida,& humida, quæ eryſipelati conueniebant, ſed ad frigida,& ſicca, quemadmodum Gal. ii. ad Glau. ſcribit,& inter cætera vnguentum pompholigis, pro remotione inflãmationis,& eroſionis, admouebis, indicatione ſemper ſumpta ab vlceris propria differẽtia, non autẽ a tẽpore, vt Gal. iii. meth. docuit corroſiuis enim,& inflãmatis vlceribus vnguentum hoc confert, quorum malitiã in principio remittit,& carnis adiuuat generationem, admouere etiam poſſes vnguentum de calce, a quo, ſi vlceris malitia illa non

Depaſcẽtis vlceris cauſa remota ad topica deueniendum eſt.

Et 14. meth. & Paul. cap. proprio.

Vlceris depaſcentis medicamẽta qualia eſſe debeant.

Vnguẽta exedentibus vlceribus idonea.

vincatur, ad fortiora cõfugies. Nec inutile fuerit ſanguinis fluxum ab ipſis vlceribus prouocare, vt Hipp. dicit, & Gal. iiii. meth. ex ipſius Hippocratis ſentẽtia: Quocirca vlcera ipſa, vt ſanguinis fluxũ irrites, aſpera re aliqua perfricabis, ſanguinemque effluere ſines, ſiquidem cum ipſo ſanguine, praui etiam humores, in parte illa qui infixi erant, euacuabũtur, vt dixit AVIC. iiii. iiii. cap. ix. vel hirudines applicabis, affectæ parti, frigidum deinde aliquod, & ſiccum medicamentum, impones, locumque aluminoſa aqua lauabis, quæ vlceribus iſtis conducere mirum modum ſolet, nam valide influẽtes humores repellit, & qui fluxerunt exiccat, partem etiam infraſcripto decocto lauabis, quod recipit roſarũ rub, malicorii, balauſtiorũ, vel citrinorum mirabolanorum, nucum cupreſſi, partes, æquales, aquæ calibeatæ, vel aquæ plantaginis .q. ſ. & vt validius vlcera ab humorum influentiũ malitia vindicentur, defenſiuo partes circa vulnus, illines, in vulnus deinde puluerem aliquem refrigerantem, & exiccantem immites, qualis eſſet puluis, qui ex his cõſtat. R. lithargirii, plumbi vſti, cadmiæ preparatæ (tutiã vocant) ſtimii partes duas, æris combuſti, & præparati, partẽ vnam, lapidis hematitis veri, quo fabri ad inaurandum vtuntur, vt aurum, quo loricas, aut aliquid aliud obducunt, magis ſplendeſcat, pul. corallorum, pul. mirabolanorum, partes duas, omnia in tenuiſſimum puluerem redigantur, qui in vlcere ponatur, deinde penicilli, vel ſplenia concipiantur.

A depaſcentibus vlceribus ſãguinem prouocare cõfert

Aluminoſa aqua depaſcẽtibus vlceribus conducit.

Decoctũ exedentibus vlc. conducens.

Puluis refrigerãs, & exſiccãs

quæ vnguento pompholigis,vel calcis, vel cæruſæ, vel albo vnguento Paul. vel vnguento minii,cũ camphora,vel ſine camphora,illinãtur,& vulneri admoueantur. Cæterum poſt huiuſmodi pulueres,& linamenta vlceri adhibita, puluillos poſca imbutos, vel alio decocto frigido,& ſtiptico,vel vnguento aliquo ex dictis,frigido,& ſicco illitos ſuperpone: Si admota hæc medicamenta vulneri non medebuntur,& in dies magis morbus ſerpat,& augeatur,iterum corpus purgabis,& audacter fortia applicabis medicamenta, cauendo, ne nimis in eorum admotione inſiſtas, ad medicamenta igitur eſcharotida confugies, & nonnunquam ad ignem,vt Gal. ii. ad Glau. facit,qui inter cætera præſtantiſſimum eſt remediũ,quod ſi æger candens ferrum, propter timorem,vel propter nimis delicatam naturam reformidauerit, & medicaminibus morbum ceſſurum ſperes,acriora admouebis medicamenta,quamuis Hipp. in lib. de vlc. vlceribus iſtis ſicca conuenire medicamenta, & mordicationis expertia dixerit,ſed talia medicamenta conuenire intelligit,ſi malignũ nõ ſit vlcus, & putreſcens, vt Gal. ii. ad Glau. oſtendit, quapropter verenda non ſunt medicamenta,iſtorum vlcerum malitiam ſuperantia, quibus ſi morbus non cedet,vt in tractatu de ſphacelo primæ ſpeciei diximus,ad ignem confugiendum eſt,poteris igitur in primis admouere puluerem præcipitati, vnguẽtum ægyptiacum, calchanthum, aut aquam noſtram fortem,quæ in iſtis exceſionibus præ

Si exedẽs vlcus medicinis non cedit,iterum corpus purgandum eſt,deinde ad fortiora medicamẽta trãſeundum.

Ignis depaſcẽtibus vlcerib. præſtantiſſimũ remediũ.

Et Gal,4.meth. & 2. ad Glauco.

ſtantiſſime operatur, vel ea medicamenta, quæ in capite de corruptione ſcripta ſunt, adhibere, gradatim procedendo, ſiquidem medicinis iſtis, ſine igne vlceris malitiam vinces, vt nos ſæpe fuimus experti, & tu quoque vidiſti.

DE SORDIDO VLCERE.

VVLNERA atque vlcera, quandoque ſordida adeo redduntur, vt ῥυπαρὰ a græcis dicātur, emittunt enim quādoque, craſſum adeo excrementū, & copioſum, vt totius vulneris, vel vlceris cauū repleatur, ac ſi diutius talia emiſserint excrementa, in vulnera, ſiue vlcera depaſcentia tandē deſinunt, & ſi malitia effluentium humorum augeatur, in ſphacelum euadunt, quem aſcachilcon Arabes vocant, & tandem in ipſum eſthiomenum deſinut morbum, vitamque adimunt: huiuſmodi vlcerum cauſæ, vt iiii. de comp. med. ſec. gen. refert Gal. ſunt praui, & craſſi humores, ſanguinis naturam quodāmodo referentes, qui feruēſcentes, venenoſitatem, & malignitatem non paruam, contrahunt. Talia quādoque vulnera, vel vlcera redduntur, ex longo vnctuoſorum medicamentorū vſu cum prauis ſuccis, vel, vt ſæpius fit, ſine ſuccis ipſis, vel ex medicinis debiliter exiccātibus, vt iiii. de cōp. med. ſec. gen. ſcribebat Gal. vel quando vulneri alteri, aut morbo, natura intenta eſt, vlcus quoque ſordidum fit, propter abſtergentia fortia medicamenta, Sordidorū vlcerum cauſæ.

Et 4.de cōp. med.ſec,gen.

Signa ſordidi vlceris,ex fortitudine vel ex imbecillitate medicamentorum.

quæ vlcus excauant, vt iiii. meth. ſcripſit Gal. potiſſimumque huius cauſæ ſignum eſſe iudicabis, ſi indies cauũ magis vlcus efficiatur, & extra rubor appareat, & pauci ex vlcere ipſo profluant ichores: Si ex medicamenti, imbecillitate, tale redditum ſit vlcus, cognoſces ex albedine, quæ tamquam tella quædam, totum ambiet vlcus, & virtute illorum medicamentorum, & ægrotantis perpenſa, & ex ſubalbis venis, quas cũ perſpexeris, ne vlcus depaſcens fiat formidãdum, pauca præterea effluunt excrementa, qua excrementorum effluxus a ſordibus prohibetur, quæ etiam tranſpirationem impediunt, & euentationem caloris innati, ex quo partis corruptio ſequitur, & exeſio. Si ſordidum effectum ſit vlcus, quia alteri morbo intenta ſit natura, cognoſces ex ipſo vulnere, & ſi internas, externasque cauſas omnes exploraueris, non erit difficile, ſordium illarum cauſam inuenire: sordidũ vlcus (ſi huiuſmodi fuerit affectũ, propter malos humores, quẽadmodũ fieri ſæpenumero ſolet) ſi corpus purgaueris vniuerſũ, vt iiii. Meth. cenſuit Gal., deinde topica adhibueris conuenĩetia, & ſi intercætera, vt ab vlcere ipſo fluat ſanguis operã dederis, vt cũ ipſo ſanguine praui euacuẽtur humores, & ſi etiã vlcus ipſũ muria, vel marina aqua, vel ſalſa ablueris, & linteolo aliquo, vel abſtergẽte aliquo medicamẽto, vlc. illud abſteſeris: si valde ſordidũ vlcus nõ fuerit, tale adhibere abſtergẽs medicamẽtũ poteris, quod recipit mellis roſ. terebẽtinæ lotæ pattes duas, farinæ hordei, partẽ mediã,

Sordidi vlceris ex prauis humoribus curatio.

Et 4.de cōp. med.ſec.gen.

Abſtergentis medicamenti compoſitio.

Thuris partẽ quartã: medicamento etiã huic poſſes addere ariſtolochiæ,& iridis,partẽ octauã;quod ſi maiori opus eſſet abſterſione,vnguẽtũ apoſtolorũ admouebis,vel iſis cephalicũ Gal. & ſingulis iſis partibus, quinque partes cœrati humidi,aut vnguẽti reſini, vel digeſtiui loti,potes adere,hoc modo, Recipe iſis cephalici drac.1. cœrati humidi,drac.v.& miſce,vel Re.vnguenti damaſceni,partẽ 1.vnguenti reſini,vel alterius vnguenti ex dictis,partes v.vel vi.& miſce: Poſſes etiã ægiptiacum admouere, vel puluerẽ præcipitati, quia cum magnæ ſint ſordes, leui medicamẽto auferi nõ poſſunt: præſtantiſſime igitur medicamentũ hoc abſterget,abſque dolore: Quod ſi ſupramodũ ſordidũ videbitur vlcus, abſque inflãmatione,abluere etiã illud aqua ſaponaria,vel lixiuio poteris emplaſtrũ deinde aliquod frigidum,ſuperdabis,vel vlceri circumiacentibus partibus vnguentum ex boloarmena admouebis,& puluillos poſca imbutos,& vnguẽto aliguo frgido illitos,adhibebis,& hac via perges,quoad purgatum fuerit vlcus,vt iiii.de comp.med.ſec.gen. Gal.admonebat,Neque in ſordidis his vlceribus,quẽadmodum in aliis morbis,a leuioribus medicinis eſt incipiendũ,ſed a fortioribus,vt iiii.de cõp.med.ſec. gen.dicebat,quoniã ſordes eſt veluti tegumẽtũ, quod medicamẽtorũ mordicationi reſiſtit,deſcẽdẽdũ præterea ẽ ad leuiora medicamẽta,poſtquã ablatæ ſordes fuerint,quia tũc iam ſenſibilius redditum vlcus erit,a qua ſenſibilitate ſummenda eſt indicatio qualitatis

Valide abſtergentia medicamenta.

In ſordidis vlceribus a leuioribus medicinis nõ eſt inchoandum Et 4.meth.

Vlcus ex medicinis oleaginoſis factum ſordidum medicina leuiter abſtergente egет.

medicamenti: Aduertendum tamen inter cætera illud eſt, vlcus ſordidum, factum propter oleaginoſorum medicamentorum vſum, leui abſtergente medicamento egere, quale illud eſſet, quod ex melle roſ. farina hordei, & oleo abietino, aut terebentina conſtat quod ſi leue nimis medicamentum videbitur, ad validius confugies, non tamen ſtatim ad ea, quæ validiſſima ſunt medicamenta, deuenies, niſi omnino phlegmonis generationis remota ſuſpitio fuerit. Vitabiſq; magis validiſſimorum medicamentorum vſum, ſi febris adfuerit, ex horum enim appoſitione, periculum eſſet, ne propter inflãmationem, vlcus depaſcens efficeretur, aut abſceſſu locus afficeretur, quem ἀπόστημα græci vocant, tunc enim filamentis ſiccis, aut leuiter abſtergente medicamento, purgare vlcus niteris, quibus, licet perfecte vlcus purgare non poſſis, ne ſordidius fiat, ſaltẽ prohibebis, quoad febris, vel remittatur vel auferatur, & futurã amplius inflãmationẽ nõ timeas. Si lethale vulnus eſſet, aut propter ipſũ, magnũ veremur morbum, & propter ſordes ipſas vlcus malum fieret, vt cauſam primum remoueas, opera eſt danda, & prout tempus conſuluerit (modo vlcus abſtergas,) & leuibus, & fortibus medicinis abſtergentibus vti poteris, & ſi quæ dixi omnia fideliter memoriæ mandaueris, & tuto vlcus abſtergetur. Si ex validis medicamentis ſordida effecta fuerint vlcera, videbis, (vt iam dixi) in dies vlcus, & maius, & profundius, & rubicundius fieri, & ichores, & ſubtile pus, calidum

Validè abſtergentia medicamenta vitãda, ſi febris adſit.

Lethalia vlcera, & ſordida quomodo abſtergenda.

Sordidũ vlcus ex validis medicinis redditũ quibus notis cognoſcatur. & quæ medicinæ deinde illi conueniant.

calidumque admodum effluere, ac ſi mitiora impoſueris medicamenta,ex animi ſententia ſuccedet curatio,aptiſſimum itaque erit pompholigis vnguentũ, linteolum deinde frigido aliquo medicamento illitũ ſuperpones,quod ſi hæc non profuerint medicamenta, & malignum magis vlcus fiat, magisque diebus ſingulis excedat,carnemque corrumpat,ad medicamẽta,in cap.de depaſcentibus vlceribus deſcripta, confugies: Si poſtquam purgatum vlcus fuerit, nullum adſit ſymptoma,& cauus repleatur,dubio procul vlcus coaleſcet: Verum ſi forte fortuna vlcus aliquod ſordidiſſimum eſſet, & valido medicamento ad abſtergendum eſſet opus, æris ſquamma præparata,aut præcipitati puluere,vlcus ipſum inſpergere, ne vereas, & pulueribus ipſis,ſicca adiice filamenta, deinde linteolum frigido aliquo medicamento illitum,ne facile vlcus inflammatione afficiatur,adhibe,præmiſſis ſemper cõuenientibus purgationibus,quæ ſi non cõtulerint, & ſcæua magis ſequantur ſymptomata, ad alia medicamenta, quæ ante a nobis ſuis locis dicta fuere,tranſibis. Medicamenta ualidiſſime abſtergentia.

DE VLCERE SINVOSO, ET VALDE HVMIDO.

QVAMVIS abunde Gal. ii. ad Glau. de ſinuoſo,ac valde humido vlcere ſcripſerit, ſtatuimus tamen nos, hic etiam nonnulla adſcribere, non

vt aliquid noui doceamus, ſed potius, vt quæ ſparſim a medicinæ authoribus ſcripta fuere, hoc loco oculis ſubiiciamus, ac præponamus: libenterque hoc negotium ſuſcipimus, præcipue, cum ſymptoma hoc, facta a contendente re vlcera, ſæpius ſubſequatur, neque quæ dicemus a noſtro abhoreant inſtituto, & ea quaſi innouata, & a tenebris eruta fortaſſe videbuntur. Sinuoſum, aut humidum vlcus illud appellamus, a quo longe maior, quam vlceris magnitudini, quæ in ſuperficie apparet, puris copia egreditur: Sed cum hoc variis cauſis fieri poſſit, ſumma diligentia, propria cauſa eſt exploranda, ſi recta inſtitui curatio debet. Humidum igitur vlcus fieri poteſt ex ingenti aliqua contuſione, in membro cum vulnere facta, vt fieri ſolet ſæpe, in vulneribus a ſclopetariis globulis illatis, qui vehementi ſua contuſione, non ſolum vulneratas partes, ſed vulneri circumiacentes, nonnumquam ita atterunt, & contundunt, vt oſſa percuſſorum membrorum, proluxentur, vel ſubluxentur, quod quamuis primis diebus, aliquibus ſignis non pateat, poſt aliquot tamen dies, cum extenſa ligamenta, extenſique tendines, relaxantur, vel ob excitatam inflãmationem, vel ob pus genitum, dolores inferunt graues, ex maximi ſaniei effluxus, cauſa ſunt: Neque mirandum, ſi primis diebus, proluxatio nõ animaduertatur, quoniam in proluxationibus, non ita ligamenta, vt in veris luxationibus extenduntur: cũ igitur minor fiat exten

Vlcus humidum, & ſinuoſum quod.

Humidi vlce. variæ cauſæ.

ſio,minor quoque fit læſio,quæ quidem, cum parua ſit,illi natura,quæ in ipſo principio fortis exiſtit,faci lius reſiſtit imbecillis deinde reddita,affectio fit ma- nifeſta,puris que maximam copiam,ſi deinde efflue re videris,non eſt quo admiratione afficiaris, quippe ſcribit Hippo. in lib. de fract. capit. mirandum non eſſe, ſi vulnera talia,a contuſione facta, maio- rem puris copiam emittant, quoniam vulnerum, a contuſione factorum, proprium eſt, humorum,& puris, copiam magnam emittere, ſic enim ſcribit, te, lis autem id potiſſimum os ſcindit, & latentibus, & , conſpicuis,collidit,& ita prorumpit,vt deſidat,quod, teretem, orbiculatum, planum, retuſum, graue, &, durum; idem quoque carnem collidit, maturat, &, lacerat: vulnera præterea, ſub huiuſmodi telis, a, lateribus, & in orbem caua fiunt, purulenta magis, atque humida, & longiori tempore purgantur: quæ, omnia, cum in vulneribus iſtis obſeruentur, quor- ſum magnum humorum copiam, ab iſtis vulnera tionibus profluentem,mirabimur? Cæterũ ob ortam aliquam inflammationem, vlcera aliquando vltra modum efficiuntur humida, quæ variis modis ad abſceſſum, ſeu ad exituram (vt cum arabibus lo- quar) vel ad ſuppurationem perducitur,imodo in ipſa corporis ſuperfacie,modo in profundo, modo prope vlcus ipſum, modo in remotiori parte, & pus modo in parte aliqua excipitur, modo per vulnus per giros varios, & plexus deſcendit ita, vt ipſum

vlcus quamuis exiguum videatur, humidum tamen reddatur, vt fieri ſæpe in vulnerationibus, a tormẽtis bellicis factis, vidimus: Humidum quoque vlcus redditur, quãdo os aliquod abſceſſurũ eſt, vt iii. de fract. ſcripſit Gal. vbi oſſis futuræ deſquãmationis ſigna deſcribit, ſic dicens, pus copioſius emanat, quam par ſit magnitudini vlceris: Tale etiam reddetur vlcus, ſi quid in ipſo, quod præter naturam ſit, detineatur, vt ferre fit in plagis, a bombardicis globulis factis, trahunt enim ſæpenumero ſecum globuli, vel veſtimenti, vel loricæ fruſtra, vel ferreos hamulos, quibus retẽtis, vulneris agglutinatio prohibetur, ſemperque pus tenuius, copioſiusque quam vulneris magnitudini cõueniat, egreditur, ita vt humidum vlcus fiat, vt diebus ſuperioribus, non ſemel dum mecum medicinam exerceres, animaduertiſti, præſertim in vulnere, Illuſtis Domini Aſtoris Baglioni, qui in Mirandulenſi obſidione dum Mirandulenſes milites, qui ex præſidiis exierant, incurſioneſque faciebant, acriter perſequeretur, globulo ſclopetario ictus fuerat, ſupra regionem oſſis ilii, non procul a dextro inguine, cum fractura appendicis illius, ac transfixione (vt ita loquar) ſexti, & ſeptimi muſculi, qui ad ſuperiora crus mouent, & quamuis lorica ferrea eſſet indutus, globulus tamen profunde penetrauit, ſecumque fruſtula veſtimentorum, loricæque ferreæ traxit, quæ ex vulnere nũquã exitura (vt ſcis) iudicaui, ad id prædicendum ductus quod ex vulnere, copioſiſſimum efflueret excremen

tum,quapropter ſi in huiuſmodi vulneribus, humorum ingentem copiam effluentē videris, aliquid præter naturam,in vulnere detineri, iudicabis: Nonnūquam etiam peniculorum filamenta,in vlcere ab imperito medico,derelicta,vt ſæpe obſeruaui,vt pus copioſius effluat,vlcuſque humidū reddatur, efficiunt: Humidum quoque vlcus quandoque fit, ex partis imbecillitate,ob ſaniem debilitantem,vt iiii. iiii. cap. xxviii. ſcribit Auic. Rurſus tale vlcus redditur, ex mala aliqua intēperie,in vlcere,vel circa vlcus ipſum exiſtente,vel propter prauum humorem, in corpore illius,qui vlcus patitur contentum,qui quidē humor ad vlcus defertur, humidiuſque, quam par ſit vlcus reddit. Atque hæc quæ dixi omnia facile coniicies, ſi probe cauſas omnes conſideraueris. Sed ſi propter cōtuſionem,humidius effectum vlcus fuerit,ex ægrotantis relatione dignoſcetur,ex vulneris circulari figura,& tumore circa vlcus exiſtente, ex vulneris inæqualitate,& ex dolore,quemadmodū Paul. in cap. de extractione ſagit. dicit, vbi contuſorum vulnerū ſigna,vt ſuo loco diximus,recenſet, in quorum curatione,quæ proprio loco declarata ſunt, obſeruabis: Nullaque afficieris admiratione, ſi ex illis vlceribus, copioſius pus effluxerit,nec omnino laudabile, dūmodo alio ſymptomate,non corripiantur. Sed ſi ob inflāmationem,quæ ſuppurata fuerit, vlcus humidū ſit, cognoſces id, quoniam iam inflāmationis ſigna præceſſerint,dolores nempe pulſatiles,rubedo,febris

Pus copioſius quā par ſit,in vulnere aliquid præter naturā detineri ſignificat.

Quibus notis pus copioſū exire propter cōtuſionē cognoſcemus

Quibus notis humidum effectū fuiſſe vlcus propter ſuppuratā inflāmationem dignoſcetur,

& durities,vt xiiii. meth. ſcribebat Gal. quæſympto mata omnia remittetur,cũ vlcus expurgari cõmode poterit. Si autẽ ſinũaliquẽ eſſe,fueris ſuſpicatus,ſpecil lo plũbeo,vel argẽteo,vt nihil te lateat,explorabis: & ſi adeſſe ſinũ omnino perceperis, carne vt repleatur, operã dabis,modo exiccantibus medicinis appoſitis, modo inſtrumẽto aliquo in ſinũ ipſum iniectis, vt ii. ad Glau. admonebat Gal. Verum cũ huiuſmodi medicamentis vti volueris,nunquid ſymptomata omnia remota ſint,aduertendum eſt, dolor nempe, inflammatio, tumorq;, ac numquid amplius vllum futuræ inflãmationis immineat periculum, quandoquidem talia ſi adeſſent ſymptomata,aut ſi inflãmationis periculũ impenderet,tuto his medicamẽtis vti nõ poſſes, vt iii. meth. longa oratione,ſcripſit Gal. & vt nos experientia cõprobauimus: huiuſque rei ratio eſt, quia ſi in vlceribus iſtis,vel inflãmatio, vel tumor exiſteret,medicamẽta exiccantia qualia,ſinui cõueninnt,vt carne repleatur,illa adaugerent ſymptoma. Nullo igitur exiſtente vel dolore,vel tumore,vel inflãmatione aut alio ſymptomate, præter cauũ ipſum, vel ſinum curationem hoc pacto inſtitues: Primũ lotiones aliquas leues,vt aquam hordeacem,cũ melle roſ. iniicies idque magis facies,ſi ad huc vlcus aliqua inflãmatione vrgeatur,vel ſi non longum tempus abiierit, poſt quam receſſerit inflãmatio: vel cũ hordeo roſas decoques,vel ariſtolochiam,vel centaureũ minus,vel maius,poteris etiam cum hordeo ipſo ſymphitum, rhus

Et 2. ad Glau. & 10 lib. de tumo. præ. nat.

Exicantibus medicinis vtimur remotis ab vlcere omnibus ſymptomatibus.

Et 3. de com. med. ſec. gen.

Quare exiſtente aliquo ſymptomate exiccantibus vti non poſſumus.

Sinus curatio quomodo inſtituenda.

Simplicia vlceribus exiccãdis idonea.

aloen,& ſimilia concoquere, vel ſola etiam, vel cum roſaceo melle admixta,& ſi fortiori egere exiccatione videbis,mulſam ſolã iniicies, vel melicratum, vt Gal. iii. de cõp.med. ſec. gen dicebat,vel vinũ cum melle cõctum,vel ſimplex vinum,ſi tempus conſolidationis fuerit,vel thermarũ aquã, qualis aqua Porrectæ,vel aquã,ſponte a mineris ſcaturientẽ,vel aluminoſam aquã,vel lixiuiũ dulce cum melle, & ſimilia,vel prædictis decoctis, partẽ a liquã ægyptiaci vnguenti addes,confert,enim ſupra modum ſinubus,qui difficile conſolidantur, vt nos,& ratio,& experientia docuit, ſiquidẽ corruptã carnẽ exedit,& bonæ non officit:in ſinubus enim ſæpius molles carnes generantur, quæ niſi remoueantur, optimã ſequi conſolidationẽ impediunt:ſed vnguentum hoc,omnia quæ ſinubus ſanandis cõducunt,præſtat, habenda tamen ſemper ratio eſt,in fortium medicamẽtorũ vſu,ne vlcus ſcilicet inflãmatione laboret,vt iiii.met. admonebat Gal. poſtquã vlcus laueris,illud exiccabis,aliquo vnguẽto deinde penicillos,q vlceri ipſi inſerãtur illines,dehinc latũ linteolũ medicamẽto etiã aliquo idoneo illitũ vt diaphœnicino Gal. aut alio medicamento debiliori vel fortiori,quod corporis tẽperamẽto nõ aduerſetur ſuperdabis,in linteo ipſo foramina cõſtituẽdo forpicibus,vnde vlcus cõmodiſſime expurgetur, vt adducto loco Gal.placuit,ac ſi nõ ab re videris eſſe, iſis cephalcũ,cum cærato humido,vel roſ. oleo colliquatũ in ſinũ iniicies,aut diachartu, roſ. oleo admixtũ,tum

ægyptiacũ ſinubus conſolidandis aptiſſimum.

Poſt vlcus lotum quid faciendum

Foramina in linteo facienda quibus cõmode pus expurgetur.

Iſis cephalicũ & diachatbu ſinibus proſunt.

vt eius acuitas remittatur, tum vt commode in vlcus ipſum demitti poſſit, quod medicamentum in ſinuū curatione Gal. ii. ad Glau. commendabat. Poſt hæc membri commodum ſitum requires, vt pus ſponte euacuari poſſit, vt iiii. meth. & locis adductis Gal. præcipiebat, modo lectū ipſum eleuando, modo deprimendo, modo membrū ipſum attollendo, modo demittendo, pro vt vlceris orificium conſulet, & pro vt expurgabitur ſanies, vt fuſius docuit: Quod ſi cauus carne non repleatur, & non conſolidetur, habita ſemper ratione habitudinis totius corporis, & generationis optimi ſanguinis, tum qualitate tum in quantitate, ac aliorum de quibus iii. meth. Gal. meminit, in caui vlceris curatione, fortiora medicamenta extra poteris applicare, ex metallicis confecta, vt epiſpaſticum de quo Gal. v. de ſymp. med. facult. ſcribit, quod humorum fluxum prohibet, fiſtulaſq; ſanat, & ſinus exiccat, vel medicamētum ex ſquāmis compoſitum, vt iiii. de comp. med. ſec. gen. idem docuit Gal. Cæterum poſt prædictas lotiones, & prædicta medicamenta ſinui impoſita, & iniact; ſinus conſolidationem, puluillis fundo ipſorum ſinuum appoſitis, curabis, modo, neque inflāmatio, neque aliud ad ſit ſymptoma, vel nouas ſpongias in decocto, quod ſcribemus, madefactas, & expreſſas, circūpones, atque alligatio incipiat quidem in fundo ſinus, finiat autem ad os, & linteorum circumuolutiones fundum ſinus ſine dolore conſtringant, paulatim vero relaxentur,

Et in lib. de comp. med. ſec. gen.

Situs membri vt commode pus purgetur eſt quærēdus

Fortia medicamenta quæ extra vlceri admoueri poſſunt.

Epiſpaſtici vires.

Poſt lotiones quibus conſolidatio ſit curanda.

vſque ad os ſinus,vt ii. ad Glau. dicebat Gal.ſi nouæ non adfuerint ſpongiæ, lineum pannum duplicatū, in lixiuio cum nitro noſtro,quod in vetuſtisſimis parietibus colligitur,ebulitum capies,hunceque pānum pro molli ſpongia, & noua , ſinubus circumpones: decocti deſcriptio eſt huiuſmodi. Sume nuces cupreſſi numero triginta,abſcinthii,roſarum rub. florum camomillæ, anethi,ſingulorum manipulum vnum, in vino omnia decoquantur,ad tertiæ partis cōſumptionem,& his ſi libet nonnunquam alumen rochæ addatur,ſed vas,in quo decoctio hæc fit, optime obturatum ſit oportet,ne vini tenuiores partes per hallitum reſoluantur,& decocto hoc ſinū lauabis, Quod ſi validius optaueris medicamentum, exiccantia magis addere poteris,vt nitrum,alumen noſtrū rochæ, vel decoctionem illam cum aquis thermarum facies, & ſimilibus,quod ſi medicinis iſtis non agglutinetur ſinus,animaduertes,nunquid id,vel propter incōmodam expurgationem, & propter puris retentionem accidat,quod ſi depræhenderis, opera danda eſt, vt viam,qua cōmode ſanies expurgetur moliaris, vt ii. ad Glau. admonebat Gal. quandoquidem,vt aiunt, quod a putrido tangitur,putridum redditur: Expurgabitur autem commode,ſi ſinus orificium anguſtū ſecueris,& ad effluxum puris,ſectionem ipſam feceris,facile .n. hoc modo pus expurgabitur, & in fundum ſinus facilius medicamenta immittentur , cum in hac parte,carne repleri ſinus primum debeat, non

Decocti exiccantis deſcriptio.

Contactum a putrido putreſcit.

in ſuperficie,& ſi in fundo ſinus pus detineretur,maior cauus efficeretur: Poſſes etiam lanceola ſectionē ex aduerſo facere, ſi non longe ipſius ſinus fundus a cute diſtet: quod ſi ſectionē hanc ex aduerſo factam fœliciter ceſſurā non putares, vel quod oppoſita pars a ſinu longe diſtaret, vel quia æger perpeti non poſſet, fiſtulam aliquam in fundum vſque ſinus, immittes: deinde per fiſtulam, acum hamos ad modum ferri quo laceæ muniuntur habentem, quam in picturis depictā videbis, mittes: in cuius extrema parte, ſericū inſertum ſit filium, hanc acum deinde manu impelles quoad aduerſa ſinus pars transfigatur, quam deinde euelles, ſed filum ſericum, quod ſecum acus traxerit, in mēbro relinques, vt inde facilius pus effluat, quod ſi ampliore foramine ſit opus, aliud ſumes inſtrumentum lāceolæ formā habens, & in exſtrema parte foramen in quo filum inſeri poteſt, vt dictū eſt, huius tamen inſtrumēti cuſpidē cæra obduces, ne in ingreſſu carnē compungat, cum vero ad fundum ſinus peruenerit, inſtrumentum hoc, ad partē, quæ tibi, ad ſinus expurgandum, commoda magis videbitur, impelles, quo ſanies poſſit effluere, in ſinubus enim diſſecadis, nihil eſt vtilius, quam opportuna, & cōmoda ſectio, a qua facile pus fluat, vt ii. ad Glau. Gal. placuit, modo huiuſmodi ſectio, abſque neruorum, venarū, arteriarūque læſione fieri poſſit, hac via ſinus facile agglutinantur, ſanantur que, neque tot medicinis opus erit, ſiquidem natura ipſa, quaſi ſua ſponte, ſinus ipſos car

Inſtrumenta apta ad ſinus in aduerſa parte ſecandos

In diſſecandis ſinubus nihil vtilius quam cōmoda ſectio.

ne replet, conſolidatque, vt Gal. Paulo, cæteriſque aſſidius medicis placuit, & quemadmodũ hoc etiam experientia comprobatur: Quod ſi in ſinubus forte fortuna a carne cutis eſſet ſeparata, nec vt fieri ſæpe ſolet lotionibus, nec puluinaribus, nec comprimentibus cum faſciatura expreſſiua, vt aiunt, quemadmodum ii. de fract. Gal. docuit, nec ſpongiis circumiectis, nec cæratis, nec emplaſtris a Gal. deſcriptis impoſitis, vllo modo carni adhærere poſſet, totam illam cutem, ſecundum membri longitudinem, diſſecabis. Sed cum maximum videatur incommodum, tantam pellem nouacula (ſpathula lignea, prius ſub ipſa cute poſita, vt Paul. lib. vi. cap. de ſinubus) diſſecare, noſtro inſtrumento in tabellis picto, facile cutem illam vniuerſam, quamuis ſit multa, ad punctum temporis diſſecabis, tuto, & pauco cum dolore, quemadmodum xiiii. meth. eſſe faciendum ſcribebat Gal. Cuſpidem igitur inſtrumenti noſtri cæra inuolues, ne dum in ſinum mittitur, carnem lædat, quod vbi immiſſum fuerit, manum attolles, cutemq; vniuerſam, vna ſectione præcides. Nec Bucaſis forpicibus vtaris, non enim commodæ videntur in ſinuum dilatatione, aut ſaltem paucis ſinibus conueniunt: Quod ſi in cute duo ſint foramina, aut plura ex Gal. decreto ii. ad Glauconem vbi de laceroſo vlcere ſermonem facit, foramina illa ad vnum tantum foramen ſunt redigenda, quoniam ſi á carne, cutis ſeparata ſit, carni illa nunquam adhærere poterit,

Cutis, quæ carni adhærere nõ poteſt eſt diſſecanda.

Inſtrumenta ad cutẽm diſſecandã apta.

Bucaſis forpices non aptæ ad ſinus dilatandos.

aptiſſimum erit ad id faciendum, noſtrũ inſtrumentum pro fiſtulis ani diſſecandis fabricatum, & in tabellis deſcriptum, quod ea parte quæ ſpecillum imitatur, in ſinum immittes, & ſi videbitur commodum, vel rectum, vel in partem aliam inclinatum, attrahes, facileque, & cõmode hoc inſtrumento, ex duobus foraminibus, vnum conſtitues, nulla ſuppoſita ſpathula, vt antiqui præcipiebant, & quãuis æger nõ quieſcat, facile tamen locum diſſecabis, Poſt ſectionẽ, ſanguinis fluxum ſiſtes, oui albumine, cũ ſtupa, vel alia emplaſtica medicina: Sequenti vero die, vlceris curationem aggredieris, quemadmodum ſymptomata vlceri ipſi coniuncta perſuadebunt. Verum ſi propter ægrotantis impatientiã, qui potius vt xiiii. meth. ſcribebat Gal. maiores ferre velit dolores, ac diuturniorem curationem, quam inciſionem, ſepticum aliquod appones medicamentũ, ſi quæ in aduerſo latere diſſecanda cutis eſt, ſit ſinui proxima. Poſſes itaque calcẽ viuam, cum ſapone nigro, admouere, vt Paul. lib. vi. cap. de palpeb. affectibus docebat, nam medicamentum hoc, calce recenti, præparatum ſit, in horam, ſi ad magnitudinem auellanæ admoueatur, cutem ad mẽbranam vſque carnoſam, vel ad carnem vſque, cum pauco dolore aduret, ſed ſi vetuſta calce præparetur, intra duas, treſue, aut quatuor horas, id præſtabit, ſecundum partis, cui admouebitur, temperamentum, quod in admotione omnium cauſticorum, non ſolũ, ſed in omnium medicamentorum applicatione eſt

Inſtrumentũ aptum ex duobus foraminibus ad vnum foramen conſtituendum.

Poſt ſectionẽ quid faciẽdũ.

Septicum medicamentũ ad ſinus aperiendos aptum.

conſiderandum vt iii.meth. ait Gal. nec totius corporis tẽperatura ſimpliciter exploranda, ſed cuiusuis affectæ partis, vt eidem 1. ad Glau. placuit, pars enim ipſa affecta docet, qua ntum refriregandum, aut calefaciendum ſit, quantumq; ſit humectandum, aut exiccandum, & præter hæc, non ſolum naturalis tẽperatura, ſed aduentitia, quæ quãdoque propria ſit, vt viii. Meth. ait Gal. eſt conſideranda: Sed vt ad rem redeamus, nec ſepticum hoc medicamentũ, de quo Paulo ante egimus, ſi pluſquam par ſit, loco cui admotũ fuerit, adhereat, ea quæ cætera cauſtica pareret incõmoda, ſingulis enim horis, medicamenti huius vis imbecillior redditur, quare inter cætera medicamenta cauſtica, medicamentum huiuſmodi cõprobauimus. Admouere etiam poteris ſepticum illud, quod paratur ex prima aqua, ex qua ſapo ſit, quæ magiſtra dicitur, quæ in vaſe æneo tandiu coquitur; vt ad mellis craſſitudinẽ redigatur, ſine alterius rei admixtione: quamuis nonnulli, chalcanthum, & ſimilia addant, & ſepticum hoc præſtantiſſimum eſt, & poſtquam aqua illa ad mellis craſſitiẽm perducta, ab igne remota eſt, dureſcit, lapideſcitque, debetque in vitreo vaſe optime clauſo ſeruari, ac in ſicco loco reponi, ſi enim ſecus fieret, in aquam rurſus mutaretur, ſeptico itaq; hoc quando vti volueris, in cupa glandis, vel ſinu cæreo ponatur, parti deinde per horam tantum, admoueatur, quoniam citiſſime operatur, hoc medicamentum, vbi remoueris, locum diligentiſſime abſterges,

Corporis totius temperatura non ſolũ conſideranda in applicatione omniũ medicamentorũ ſed cuiuſq; membri particularis

Septicũ aliud

niſi enim abſtergeretur, ſphaceli cauſa eſſe poſſet: ſed poſteaquam in huius ſeptici medicamenti, mentionem incidi, publicæ vtilitatis gratia, quædam quæ tibi nō ingrata futura arbitror, & quæ te mihi ſemper accepta laturum, certo ſcio, addam, neque me ab hoc propoſito non nullorum ingratitudo (quæ in noſtra hac vrbe maxima eſt) remouebit, qui vt hæc noſtra diſcant experimenta, indigniſſimi ſunt, vnicat tamen publica vtilitas, & quod fortaſſe aliquis, tanquam arcanum ſibi a diis commiſſum, reticeret (quamuis vera eſſe arcana exiſtimem morborum eſſentiā cognoſcere, & in ipſo tempore medicinam facere) in omnium bonorum gratiam, quibus maiora, & meliora debentur, in publicum prodeat. Septicum hoc medicamentum, ſi in aquam verſum fuerit, atque illi quintam partem humanæ pinguedinis, vt penetret addideris, & partem etiam exiguam opii, ſupra modum tibi gratum erit: iſto enim commodiſſime cutem, carnemque perforare poteris, ſi hoc pacto eo vſus fueris, primum perforandus locus optime abſtergatur, dein de bacullo buxeo, vel oleagino (quod depreſſi ſpecilli formam habeat) in hoc medicamento madefacto, vel cuſpide ſpecilli argentei in huiuſmodi medicamento etiam madefacta, locus in quo debet fieri inciſio, ſecundum inciſionis magnitudinem, quæ fieri debet, perfricetur, dum perfricabis, colorem proprium perfricatam illam partem, mutare videbis, idque aduertes magis, ſi paulisper perfricationem inter

Sæpticum ad diſſecandum cutē, carnēq; ſine dolore mirabile.

miſſeris, Tunc autem alteratam partem illam lanceo la ſcindere tuto poteris,leui tamen incisione,quod ſine aliquo dolore fiet,quia pars illa, iam alimento deſtituta, & emortua non ſentiet,deinde eodem ſpecillo, vel ligneo, vel argenteo, vt magis commodum fuerit in eodem medicamento iterum madefacto, refricabis, & rurſus partem illam, quæ poſt primam incisionem proprium etiam colorem mutauerit, ſecabis, hoc pacto perges, quoad profundam etiam ſectionem, vt opus erit, feceris, Poſſem quoque medicamenta alia ſeptica recenſere, quale illud eſſet, quod ex chalcantho,nitro,alumine, & ſimilibus paratur,per artem chymicam, ſed cùm maxime penetrent,violentiſſimeque operentur,& propterea maximos inferant dolores,illa ſoleo vt plurimũ reſpuere, quocirca ea ſilentio inuolam: Hoc autem noſtro medicamento,abſceſſus perforare quamplures poteris, & membra breui tempore, & fere ſine dolore, cauterio afficere,aduertendum tamen, ne ibi adſit inflamatio,aut aliquid aliud, quod locum illum calefacere prohibeat: Nulla nec te capiat admiratio, licet omnibus abſceſſibus,vel partibus omnibus diſſecandis,hoc medicamentum conuenire non dixerim, siquidem ſi aliquem locum aperire neceſſe eſt, libentius ego ſecundũ Gal. & Paul. optime ſcindente ferro aperio,quia incidens ferrum, partem inflãmatione nõ afficit, nec magnum dolorẽ infert, neque humores attrahit,igne quãdoque vtor,modo ægrotãtes

illum non formident, qui quamuis quibuſdam formidabilis videatur, minorem tamen infert dolorem, quam cauſticum aliquod medicamentum, aut ferrũ, ſi Bucaſi, & Halyabbati credimus, & præterquam quod minor accitur dolor, igne, particula inuſta roboratur, & quod vix credibile videatur, igne ſtatim ablato, nullus omnino ſentitur dolor; perinde ac ſi nullo modo igne locus ille contactus fuiſſet, vt a multis, qui & cauſtica medicamenta, & inciſiones, & ignẽ fuerant experti, didici, Ad hæc qui igni aperiuntur abſceſſus, rariſſime in vomicas deſinunt, ſecus autem abſceſſibus, qui incidũtur ſæpe obtigit, fit enim dum inciduntur dolor, & poſt ipſam etiam inciſionẽ per horas aliquot ipſe perſeuerat dolor, & locus imbecillus redditur, ex quo fiſtulæ facilius naſcuntur. Nos tamen in abſceſibus apperiendis, omnibus antedictis modis vſi ſumus, ſed ſemper cum quadam præmeditatione, explorabamus enim abſceſſus, qui cauſtico medicamento tuto poſſent aperiri, & qui lanceola, & qui igne, ſic etiam tu, vt facias conſulo, quod ſi poſt illorum cauſticorum medicamentorum applicationẽ, cutem ad partem vſque in qua ſinus eſt, diſſecare volueris, aut eſcharam, butiro, aut tetrapharmaco remouere, id tuum ſit iuditium: Si autem ſinus orificium dilatare volueris, medicinis de quibus in cap. de oſſis corrup. curatione egimus, vti poteris, & vt iam oſtẽſum eſt, curationem ſequi: Si ob os, quod deſquãmari debeat, humida erunt vlcera, ſpecillo, nunquid os

Ignis cõmoda in abſceſſibus aperiẽdis

Ablato igne nullus ſẽtitur dolor.

illud

illud remoueri poſſit inueſtigabis,& forte in effluentibus excremētis,nigri aliquid perſpicies,caue tamen, ne nigredo illa,quæ in medicinis,ex mineralibus paratis,apparere ſolet, te decipiat, ſiquidē ex vlceribus illis,quibus talia adhibentur medicamenta, effluens excrementum, nigredine aliqua ſemper affectum videbis: Itaque nūquid in oſſe ipſo coloris alteratio ſit, quæ contracta fuerit, aut ex ictu, aut ex vulneris diuturnitate, aut ex ſanie nitroſa, que ipſum os affecerit, aut ab aere alterante expēdes, iſtis cōiecturis propter ōs illud, quod deſquāmari debet, humidum redditū eſſe vlcus videbis: Quod ſi os ipſum a natura non deſquāmaretur, ab optimo,& pito medico, oſſis pars illa alterata remoueri debet, alioquin humiditatem illam exiccari, aut vlcus conſolidari, erit impoſſibile, vt Paul. lib. vi. cap. de fiſtu. ait: Alteratam igitur oſſis partem, vt probe remoueas, ea notabis, quæ proprio capite de oſſis corruptione dicētur. Si autem ex alicuius rei præter naturalis retentione, humidius fit redditum vlcus, omnia quæ primis diebus, quibus ac ceptum fuit vulnus, contigerunt, tecum expendes, ægrotos interrogando, quomodo læſi fuerint, quæ ferrent arma, quibus induti eſſent veſtimentis, hæc,& ſimilia exquires diligenter, quandoquidem iſtis exacte perpenſis, ſæpe ad veram morborum cognitionē perducimur, vt lib. de fract. docebat Hipp. explorabis quæ recte, nunquid armaturæ, aut veſtimenti pars aliqua deſit, quæ vel ſola in vulnus ingreſſa ſit, vel

Quibus notis humidum effectū eſſe vlcus, propter os quod deſquāmari debet cognoſci poſſit.

Et cælſ. lib. 8. cap. 2. & Gal. 3. de fra.

Humidum vlcus ex retentione rei præter naturalis, quibus poſſit cognoſci.

Et Paul. lib. 6. cap de fra.

cã ſecũ globulus traxerit,quod ſi in corpore aliquid huiuſmodi,vel ſolum, vel cum globulo detineatur, non ſolum,vt humidum ſit vlcus,in cauſa erit,ſed vt nunquam conſolidetur, & præſertim,ſi ferri fruſtulum ſit detentum,quod ferrugine cõtinue obducitur Præter hæc videndum,nunquid in vulnere forte fortuna,ob medici imperiti incuriam,penicillus, vel fila aliqua,quibus penicillus eſſet conceptus, relicta ſint, quemadmodum nos ſæpe oſtendimus, in nonnullorum vlceribus, quibus alii medici medicati fuerant, ſed niſi aliqua adſit ſuſpitio,quæ filamenta aliqua,aut penicillos a medico in vulnere fuiſſe relictos, te moueat,difficile id cognoſces,poteris tamen aliqua coniectura propius accedere,ſi cauſas omnes, quibus humidum effici vlcus poteſt, expenderis, inflãmationẽ ſcilicet,contuſionem,ſinum, os quod deſquãmari debet,malos humores in corpore contentos, & tandem cauſas reliquas, quæ humidum vlcus poſſunt reddere,quas,ſi ad examen reuocaueris,& vtrum hæc res, vel illa,cauſa huius ſymptomatis ſit,expenderis, propter quam cauſam humeſcat vlcus illud, tãdem aſſequeris: Ad hæc nunquid alia inconſueta alteratio in vlcere fiat,videbis,vt exiccatio propter aliquã inflãmationẽ (nulla adueniente cauſa externa)vel excrementorũ augumentũ,quamuis prius vlcus exiccari, & cõſolidari videretur,eo tamen tempore,quaſi vno impetu, pus copioſius defluere, quæ ſi animaduertes, ſtatim in ſuſpitionẽ rei alicuius præternaturam detẽ

tæ incides,quocirca,vt quod præternaturã detinetur depræhẽdas,ſpecillo explorabis,illudque educere ſtu debis,vel locũ ſecando, vel exedentibus medicinis,vt res poſtulabit,quemadmodũ in corrupto oſſe facien dum etiam eſſe dicemus: Si vero aliquid in vlcere de tineretur,quod putrefactionis expers ſemper eſſet, & quod conſolidationẽ nõ prohiberet,in corpore illud permitti poſſet, quamuis morbus in numero eſſet, & toto genere præter naturã,vt calculus in veſica,&ali-, de quibus Gal. in lib. da cauſ.morb.quæ euellenda, & remouẽda eſſe idem ſtatuit Gal. Penicillos autem medicorũ negligentia in vulnere relictos, in quodam nobili Ioanne Stanchino vidi, qui vulnus acceperat in tendine ſexti muſculi tibiá mouentis,q; & in quintũ,& octauũ femoris muſculũ,& ad ipſum vſque vri nariũ meatũ penetrauerat,ita vt quandoq; per vulnus vrina egrederetur,& in ſinu,quẽ vulnus iſtud fecerat penicillus fuit relictus,quare quamuis medicis vlcus iſtud phumidũ videretur,in plenilunio tamen, exiccatum iri,& conſolidatũ ſperabant,in plenilunio tamen vulnus vniuerſum , cuius labra fere coiuerant, apertũ fuit,excremẽtaq; copioſiora effluxere, medici nis tamen poſt aliquot dies,ad priorẽ fere conſolidationẽ pducebatur, in ſequẽti autẽ plenilunio iterũ eo quo diximus modo apertũ vlcus fuit,& excremẽtorũ copia effluxit,& hoc decies,& eo amplius in hoc vul nere fieri vidimus,ſingulis enim mẽſibus aperiebatur vlcus,& copia puris ingens emanabat: tadem natura

Peniculi in vulnere relicti.

penicillum excreuit, magnum quantus eſt digitus, poſt quindecim autem dies vulnus coaluit perfecte, Ratio autem quare ſingulis pleniluniis vulnus iſtud aperiretur,& pus emitteret, eſſe poteſt, quia pars illa affecta, reddita imbecillior fuit,& cum in plenilunio omnium humiditatum fiat augumentum, vt in arboribus & teſtaceis animalibus patet, humores facilius ad imbecillam, quam ad fortem partem, confluebant, adaucti itaq; humores erumpebant, vulnuſq; aperiebant, memoriæ itaque fidæ hæc omnia mandabis. Sed ſi intus globulus plumbeus retineretur, vt eum euellas, ne ſis ſolicitus, plumbum enim in corpore retentum, putredine non corripitur, & facile in membris conſolidatur, detentum ſiquidem in corpore plũbum per triginta annos vidimus, quod ægrum nullo afficiebat dolore, quamuis ſingulis diebus locũ mutaret, quia ita ſenſim locum deſerebat, vt ne perciperetur quidem, ſemper in loco, a quo diſcedebat, medicamentoſam ſuam vim derelinquendo, tandem ad partem aliquam deſcendebat, in qua inflãmationem, & abſceſſum excitabat, qui ſi ſecabatur, facillime plumbum educebatur. Si ex partis imbecillitate humidius ſit vlcus, cognoſces, ſi nec ſaniei retẽtio, nec os abſceſſurum, nec aliud adſit,& tamen vlcus non conſolidetur, ſed humidius ſemper fiat, quare roborantia adhibebis medicamẽta. ſimiliter ſi vlcus eſſet propter debilem medicinam, fortius adhibebis medicamentum quod ſi tale ſit vlcus, propter ſanguinem peccantem

In plenilunio omniũ humiditatũ fit augumentum.

Plumbũ per annos triginta in corpore retẽtum ſine dolore,

Vlceris humidi ex imbecillitate notæ.

Vlceri humido propter medicamentũ debile, vel

in quali,& in quanto,corpus purgabis, vt iii. metho- docuit Gal. ſi ex fortibus medicinis humeſcat vlcus, illis remotis,modo debilia adhibebis medicamenta, modo fortiora,exterius autẽ aliquod cæratũ, vel epispaſticum Gal. admouendum. Si ex intemperie humeat vlcus, tũ ex partis affectæ colore, tum ex tactu, tum a iuuantibus,& nocentibus,tum ex iis,quæ ab ipſo vlcere prodeunt, & ex multis aliis, quæ prudens nunc prætereo,cognoſcetur. Sed ſi humida iſta vlcera in iuncturis eſſent, ab iſtisque humor albumini ouorum ſimilis profluerer, qui nihil aliud eſt, quam tendinum excremẽtum,ſeu nutrimentum, quod vbi ad vlcus, vel ad partem imbecillam membri peruenerit,nec in alimentum verti poſſit,ab vlcere egreditur,propterea cum huic vlceri quoq; ſuccurrendum ſit,nec exiccantibus illis medicinis ſuccures, de quibus Paulo ante egimus: Sed vbi medicinas adhibueris,quales ſymptomatibus vlceri illi coniunctis conueniunt,ab initio præſtabit,ex farina fabacea,& oxymellite, emplaſtrum confectum, calidum ſuperdare, quandoquidem ab iſto medicamẽto, illa exiccabitur humiditas: Neque mireris ex vlceribus in partibus huiuſmodi exiſtentibus,ſi multarum humiditatũ effluxum videris,ſiquidem neruoſarum partium talis eſt natura,vt multa emittant excrementa. Si tamen partibus illis robur addere optaueris,poſt aliquot dies,cũ farina fabacea,furfurem, camomillam, flores hypericonis, nuces cupreſſi in puluerem redactas, in vini

propter peccantẽ ſanguinem quomodo ſit ſuccurrendum.

Vlceris humidi ex intemperie notæ.

Vlceribus iũcturarum humidis quibus medicinis ſit ſuccurrendũ.

Neruoſarum partium natura eſt vt multa excrementa emittant.

Medicamētū neruoſis partibus vulneratis robur addens. ſufficienti quantitate poſſes decoquere,omiſſo oxymellite,quod ſua ſubtili virtute ad profundas partes poteſt penetrare,vel ſimilia addendo,vel remouendo vt res poſtulabit.

DE OEDEMATE.

QVONIAM œdemate vlcera quandoque ſolēt affici, propterea de tumore hoc etiam pauca dicere ſtatuimus,præſertim cum contuſis iſtis vulneribus affectio hæc ſæpe obueniat: quid autē hic tumor ſit,& quæ eius ſit cauſa a Gal.ii.ad Glau.& xiiii.meth. ſcribitur,& nihil aliud eſt œdema,quam tumor mollis,indolenſque,a pituita,quam flatus detulerit ad partem aliquam, genitus,vt ait Hipp. in lib. flatibus, vel eſt tanquam ſymptoma in mala corporis habitudine vel in aquam intercutem,ſed de iſtis nunc non dicemus; OEdema itaque in vulneribus vtplurimum prouenit,ex virtutis concoctricis membri imbecillitate, quæ a morbo facta eſt, ita vt ſanguis,a natura ad mēbrum illud demiſſus,in alimentum non cōuertatur, ſed in flatum,& pituitam: Huius tumoris ſigna ſunt, albedo,ſeu color morticinus, vt iſti aiunt, mollities, quæ ſi tangitur digitorum recipit veſtigia, & dolore caret. Curatur autem medicinis partem roborantibus,videlicet calidis,& ſiccis,& ſtipticitatem habentibus,remota prius cauſa ſi adfuerit. Sed ſi vulnus adſit,non ita œdema te vrgeat, niſi forte tam magnum

Marginal notes: Quid ſit œdema. — œdema ſæpe vulne. accidit — œdematis ſigna. — œdematis cūratio.

it, vt ad ſe curam trahat,ac ſi propter ipſum vulneris cōſolidatio prohiberetur, œdemate affectum locū oleo tartari,vel myrthi,vel oleo laurino,& ſimilibus inunges, vel cærata cum acetopræparata, applicabis vt epiſpaſticum Gal. aut ſpongiam nouam cum leui faſciatura, in decocto quod ſcribemus madefactam, admouebis,ſed hoc facies poſt vulneris conſolidationem. Decoctum illud recipit roſ. rub.florum camomillæ,anethi,ſingulorum manupulum vnum, baluſtiorum,cuparum glandium,vtrorumque manupulum medium,nuces cupreſſi numero viginti,florum ſalicis,manupulum vnum,& ſemis, aluminis rochæ vnciam vnā,miſce,& in lixiuio buliant, vel in vino nigro ſtiptico,ad tertias,in decocto hoc ſpongiæ nouæ madefiant, & parti applicentur, vel ſimiles alias adhibe medicinas, in forma emplaſtri, vel fomenti, modo cum ſtipticitate exiccent,& vniuerſum membrum,æqualiter faſcietur,& a ſpongia complectatur, vt ii. ad Glau. & xiiii. meth. docet Gal. & alligatio in inferiori parte incipiat,finiat autem ad ſuperiorē, & linteorum circumuolutiones inferiorem partem conſtringant,in ſuperiori autem parte relaxentur, vt fieri in fracturis ſolet,& ſi ſpongia noua deſit, ſpongiam aliam in lixiuio,cū nitro,vt docet Gal. ſumes, apud quem, hæc, & plura legere poteris,ſi cupis, & quamuis noſtrum nitrum,non ſit idem cum antiquorum nitro,eo tamen pro antiquorum nitro vti poteris.

Decocti deſcriptio.

DE CARNIS ADDITAE, ATQVE SVPERFLVAE CVRATIONE.

IN vulneribus adeo quandoque caro excreſcit, vt vltra modum augeatur, vt Hipp. in lib. de vlceribus ſcripſit, ex quo compoſitus morbus fit, ex vlcere nempe, & addita carne, & morbus hic inter morbos in magnitudine, reponitur, vt iii. meth. ait Gal. quapropter adaucta illa caro, auferenda eſt: Sed cum nõ nulla, vt in de conſt. art. med. ait Gal. naturæ negẽtur, vt luxati membri repoſitio, & fracti compoſitio, & additæ carnis remotio, ac nonnulla medico, vt carnis generatio, Proinde cum morbus hic in toto genere præter naturam dicatur, naturæq; adauctæ carnis ablatio negetur, chirurgia, aut medicinis, eſt auferenda, vt adducto loco, & alibi etiam dixit Gal. Medicinæ ad id cõmodæ, exiccantes eſſe debent, vt iii. meth. ſcripſit Gal. ſed cum medicamenta huiuſmodi debilia, vel fortia, vel validiſſima eſſe poſſint, cauendum, ne in horum medicamentorum vſu, aliqua ſequantur incõmoda: indicationes igitur, a partibus, quibus medicamenta hæc admoueri debent, ſunt ſumendæ, vt longa oratione Gal. ii. ad Glau. & iii. meth. ſcripſit, vbi a quibus indicationes ſint ſumendæ medicamẽtorum admouendorum docet: Atq; in appoſitione fortium medicamentorum, indicatione a partis ſenſibilitate ait, ſiquidem oculi, aut cerebri mẽbrana, fortia ferre medicamenta non poſſunt: quocirca partiũ

Et Cælſ. lib. 5. cap. 26.

Quædam medico, & quædam naturæ negantur

4. de comp. med. ſec. gen.

Admouendorum medicamentorum indicationes vnde ſumendæ.

diuerſam naturam expendes, an ſcilicet neruoſæ ſint, & ideo ſenſibiles, corporis etiam totius temperatura, aduertenda, nunquid mollis, vel dura ſit, quandoquidem corpora dura, valida ferre poſſunt remedia, vt iii. meth. dicebat Gal. mollia contrario modo ſe habent. Si igitur addita illa caro, mollis, & pauca fuerit, in ſenſibili parte, atq; in vlcere, futuræ inflammationis nullum impendat periculum, alumine rochæ combuſto, ſolo, vel cum boloarmena admixto, auferetur, vt iiii. iiii. ait Auic. remouebitur etiam alio medicamento, quod alumen zuccarinum vocant, quod quidem medicamentum, quamuis ex multis conſtet minus tamen mordicat, quam ſimplex alumen, quamuis ſit combuſtum, idem præſtabit hermodactilus, ſimul cum tartaro, vel cinere conchilium, ſeu teſtaceorum animalium, vt Paul. lib. iii. ſcribit. Ad hunc etiam vſum apta erunt filamenta, in muria madefacta & exiccata, calcitis, ſquamma æris, & hæc præparata eſſe debent, & cōbuſta, vt docebitur, quo minus mordeant: Atq; huiuſmodi medicamenta, non ſolum adauctam carnem adimunt, ſed quoque cutem generant, vt dixit Gal. in lib. de comp. med. ſec. gen: horumque medicamentorum vſus eſt variandus, ad carnem additam auferendam, largius illis vteris, & in corpore humido, humidaque particula, facilius operantur: Videndum prætereà eſt, ne huiuſmodi acria medicamenta admoueas, impendente aliquo inflammationis periculo: in partibus ſiccis, minori horum

Et 4. de cōp. med. ſec. gen.

Quibus addita caro remoueri poſſit.

Et Gal. in de ſimp. med. fac

medicamentorũ quantitate vtimur, & modice etiam adhibita cutem generabunt: Quod ſi validior medicina placuerit,æris æruginem combuſtam,& purgatam admouebis,vt Gal.v. meth.ſcribebat,quæ quidem æris ærugo,vt infra docebimus præparatur. Verum ſi adaucta illa caro multa eſſet,& calloſa,ad fortiora confugies medicamenta,vt ad aquam noſtram, ad calchanthi oleum,vel ad aquam ſulphuris,deinde ſicca filamenta,& linteolum medicamento aliquo frigido illitũ, ſuperdabis, quod circumquaque vulnus in latitudine trium digitorum contegat, aptiſſimum eſſet pompholigis vnguentum, vel album vnguentũ pauli,& circum circa,defenſiuo partes poſſent illini, vel ſuccis frigidis madefieri,vt ſucco ſolani, plantaginis,& ſimilium,vel adaucta illa caro,trochiſcis de minio,inſpergi poſſet, deinde eſcharæ caſus procurari, poſtmodum ea vlceri adhibenda cura eſt,quam ſymptomata,ipſi coniuncta exigent. Si medicamẽta hæc defuerint,ſcalpello,vel nouacula auctam illam carnẽ poſſes remouere,vt Cælſ. ſuaſit,& vt etiam ex Gal. elici poteſt,vbi vniuerſaliter, de morbis in toto genere præternaturam curãdis,loquitur,& xiiii. meth.quos aut igne,aut medicamẽto adurente, cenſet curandos: Quapropter ſi cauſtcis illis medicinis,addita caro nõ remoueatur,vel ſi aliquid, cauſticorum medicamentorum vſum impediat,forpicibus, vel nouacula,eam præcides, deinde medicamentum aliquod quod cruſtam inducat, adhibebis,quod ſuperfluæ carnis reli-

Et 4.de cõp. med.ſec.gen.

Poſt acrium medicamẽtorum vſũ quæ ſint admouenda medicamẽta.

Cauſtica ſi deſint ferro vtẽdum aut igne

Et 3.de cõp. med.ſec.gen.

quias, abſumat, quemadmodũ ſæpe Paul. docet lib. vi. vbi de Thimis, & condylomatibus curandis: agit, vel ſi morbi malitia, aut adauctæ carnis magnitudo, aut partis natura ferret, cãdenti ferro, ſuperfluæ illius carnis reliquiæ remoueantur.

DE CARNIS CALLOSAE CVRATIONE.

SI forte vlcus in labiis callum obduxerit, vt nonnunquam ex diuturnitate fieri ſolet, vt iiii. meth. dixit Gal. & vt Cælſ. non tacuit, ex negligenti tractatione, dignoſcetur, ſi vlceris ipſius labra nõ rubuerit, ſed albuerint, & ſi puris exigua effluxerit copia (niſi forte pus in ſinu aliquo tetineatur) & ſi ſpecillo vlceris labia contigeris, & ab ægro paruus, in illo cõtactu, aut nullus percipiatur ſenſus: quapropter, ſi vt vlcus coaleſcat, optaueris, callus ille omnino remouendus eſt, vt iii. meth. ſcripſit Gal. qui ſymptoma eſt, curationem impendiens, & eius ſine quo non, rationem obtinens: natura itaque calli eſt cõſideranda, nunquid ſcilicet, mediocriter, an maxime dura ſit, rurſus nunquid callus ipſe in vlceris labiis, an circa labra in parte extrema ſit, vt Galen. iii. methodi docuit, & ſi extra, circum vlceris labia ſit callus, mollientibus medicinis remouebitur, vt medulla ceruina, vel vitulina, & ſimilibus de quibus Galenus ii. ad Glauconem capite de ſcyrrho agit, vel ſi hæc deſint, reſina aliqua humida, vt idem iiii. methodi docuit,

Callus in vlcere contractus quibus cognoſcatur.

Callum remouẽtes medicinæ.

Callus extra vlceris labra raro cõtrahitur.

vel vnguẽto baſilicone, vt iiii. iiii. ſcripſit Auic. callus tamen raro extra vlceris labia contrahitur, ſi tamen contrahatur, medicinis iſtis tolli poteſt, & quamuis nonnulli, ex noſtri temporis ſcriptoribus, eiſdem medicamentis, contractum in vlceris labiis callum, poſſe etiam remoueri, dixerint, Gal. tamen callis iis, qui extra vlceris labia ſunt, has ſcripſit cõuenire medicinas, non iis, qui in vlceris labris ſunt cõtracti, qui (vt idem iiii. meth. ſcripſit) ferro, vel adurente medicamento ſunt ammouendi, & ferro illo, ſiue frigidum ſiue candens ſit, vniuerſus circumquaque vlceris callus eſt auferendus. Cauendum tamen ſemper, ne, vel vena, vel arteria, vel neruus lædatur: Poſtquam autẽ callum ipſum ſecueris, ſanguinis fluxum compeſces oui albumine, cum boloarmena, & ſale: Veruntamen cum nonnulli ægrotantes, nec exciſionem, nec ignem ferre valeant, nec calli omnes, vt igne tollantur, neceſſe ſit, libentius cauſtica adhibeo medicamenta, vel valida, vel minus valida, prout calli conſulit durities quæ ſi mediocris ſit, vnguento apoſtolorũ, ægyptiacoue, vel puluere precipitati, remouebitur, vel ſi hæc non contulerint, adhibeo trochiſcos de minio Ioannis de vigo, qui fiſtulis conducunt maxime, cum eorum labia callum obduxerint, & quæ tunc veræ fiſtulæ, poſſunt nũcupari, vt Paul. lib. vi. ait, nec Gal. in lib. de comp. med. ſec. gen. tacet, de quibus ſuo loco dicemus, Trochiſci itaque iſti callos tollunt, qui cum duræ ſint ſubſtantiæ, in cauos omnes poſſunt

Et Cæl. lib. 5. cap. de accident.

Calli qui in vlceris labris ſunt quibus remoueãtur.

Cauſtica callos remouentia.

immiti, quamuis anguſtiſſimi ſint, ex his trochiſcis vnum in vlcus immittes, & vlceri circumiacētes partes, propriis defenſiuis munies, vt iiii. de comp. med. ſec. gen. in appoſitione omnium acrium medicamētorum, faciendum eſſe dixit Gal. frigidum deinde aliquod medicamentum ſuperdabis, quale eſſet oui albumen cum aceto, exceptum ſtupa, vt humorum fluxus prohibeatur, butiro deinde eſcharam remouebis: Trochiſcos hos, quos hoc loco ſum deſcripturus Ioannes de Vigo compoſuit, quare illi medicamentū hoc acceptum refero, nec æſopico graculo volo eſſe ſimilis, nec mihi, vt multi faciunt aliena vſurpare, nec me aliorum docte inuentis venditare cupio, neque enim doctos viros ſuis laudibus vnquam defraudare ſtudui medicamentū proinde iſtud eggregium, omnium ſtudioſorum gratia, iisdem verbis, & eodē modo, quo doctiſſimus ille vir ſcripſit, deſcribam: Sume igitur panis fermentati, vntias quatuor, ſublimati argenti puriſſimi, vtrorumque vntiam vnam, minii vntiam mediam, panis in aqua roſacea, vel cucurbitea, madefiat optime & diſſoluatur, cui argentum in tenuiſſimum puluerem redactum, cum minio, & ſublimato, ſuperponatur, & optime omnia miſceantur. poſt hæc digitis rotulæ conficiantur, vel paſtilli, & magnorum, & paruorum peniculorum formam referentes, qui in clibano tepido exiccētur, & ad vſum ſeruentur, Vbi cruſta, ſeu eſchara illa inducta, fuerit amota, digeſtiuo noſtro loto, vti poteris, vel aliis

In appoſitione acriū medicamentorū partes affecto loco vicinæ defenſiuo sūt muniendæ.

Trochiſcorū Ioannis de Vigo deſcriptio

medicinis, prout res poſtulabit: vel admouebis vnguentum de colophonia,quo ſemper cum affecto loco medeberis,penicillos illines, vnguentum quippe hoc callos remouet,nō tamen tantæ virtutis eſt,quãtæ trochiſci Ioannis de vigo, quos tamen ſi non ita eſſe validos optaueris,ſublimati partem detrahes, vel addes ſi validiores eſſe deſideraueris: Trochiſci etiam huiuſmodi poſſunt in puluerem redigi, quo vlceris callum inſpergere etiam poteris,vel peniculos qui in vlcus immiti debent,vel ſublimatum, & argentū alicui vnguento admiſcebis ſi videbitur,& eundem ſcopum vnguento hoc attinges, vel ad remedia quæ in cap. de oſſis corruptione dicemus, confugies, quæ ad vlcera dilatanda,dedita opera ſcribemus.

QVIBVS MODIS PVLVERIS SCLOPETARII GRANVLA CARNI INFIXA REMOVEANTVR.

SCLOPETARII vel bombardici pulueris granula,quandoq; in faciē, locumue alium proſiliunt,quem non ſolum contundunt, ſed nigredine afficiunt,ita vt corporis pars illa turpiſſima videatur,præſertim ſi ita facies affecta fuerit: Huic igitur affectioni, curatio etiam aliqua eſt adhibenda, & quamuis impactum nigrorem illum remouere ſit difficile,nos tamen primi (quod quidem ſciamus) huius affectionis curam inuenimus: in primis itaque

conſiderabis,nunquid partes,ab huiuſmodi pulueris ſclopetarii granulis ictæ, coaluerint,an adhuc coaleſcere debeant. Si igitur recentes illorum granulorũ notas videris,vlceraque adhuc non coaluerint, ſumma cura,vt puluerem illum ab vlcere poſca abluas, vel vt ſpecilli cuſpide impactos granulos leuiter educas,operam dabis: deinde oui alborem admouebis,vt humores repercutiantur, ac vt dolor ab humorum defluxu excitatus,mitigetur: ſequẽti die rurſus poſca vlcuſcula illa ablues,& ſpecillo iterum pulueris reliquias,quas poteris, remouebis:foraminaq; illa noſtro digeſtiuo loto replebis, partemque illam, in qua illa vlcuſcula erunt, linteolo eodem digeſtiuo loto, vel oleo roſaceo cum vitello oui,illito,per dies tres conteges, diligenter ſemper diebus ſingulis pulueris nigrorem poſca,vel ſpecillo remouendo,vſque ad vlceris fundum,qui quidem nigror,ſi cum pure egrediatur,bene erit,ſin autem tãtum ægiptiaci quantũ ſatis eſſe duxeris,in vlcera illla immites,vt vna cũ cutis,& cõtuſæ carnis exeſione,nigredo illa tollatur, ſin minus gutula noſtræ aquæ deſcriptæ,vel olei calchãthi vel ſulphuris ſpecilli alicuius, vel lignei, vel argẽtei, cuſpide excepta, vlcera illa madefacies, & hoc pacto nigredo illa omnino remouebitur:quæ niſi iſtis modis auferatur, ſemper maculæ illæ nigræ apparebũt: nigredinem igitur illam vbi remoueris,vlcera vt coaleſcant curabis: coaleſcent autem facile,ſi admoueris vnguentum de nanuphare citrino,in malo citreo

Quibus modis pulueris ſclop.granula in parte ali qua fixa remoueantur.

factum,quod etiam,vt deformes minus reddantur ci catrices,conducit: Quod ſi iam vlcera illa coalue- rint,notæque illæ,ob medicorum inſcitiam,inſignes appareant,partem totam nigrore infectam igne, vel medicamento adurente auferes, ſi igne partem illam remouere volueris, ferrum ſpecilli formam habens, ſumes,quod vbi calefeceris,nigredine affectum locũ ſenſim perforabis,& adures,quoad ad partẽ peruene ris,in qua nulla amplius ſit nigredo, deinde oui albu men cum aqua roſacea,vt ignis caliditas inducta mi- teſcat,appones:Sequenti die butiro, vel alio medica- mento ex dictis,cũ de caſu eſcharæ ageremus,eſcha- ram remouebis, deſcendendo ad vnguẽtum citrinũ: Medicamento autem adurente,ſic maculæ illæ tollũ- tur:ſpecillum ligneum,vel paruum, vel exiguũ,pro- ut magnitudo,vel paruitas maculæ,quam es remotu rus exiget,fabricabis,quem in noſtro illo medicamẽ- to,de quo in capite de ſinubus diximus, intinges, lo- cumq́ꝫ,in quo macula eſt,perfricabis,vt cutis,& pars illa tota,in qua nigredo eſt,cauterio afficiatur,ſed cũ exiccari cutem videris,eam lanceolæ cuſpide aperire nonnihil conaberis, & rurſus ſpecillo in eodem me- dicamento madefacto,locum refricabis, vt profun- dius partem illam aduras,tandiuque id facies,quoad nigror ille aboleatur, cruſtam deinde remouebis me dicinis paulo antedictis, deſcendendo ad citrinum vnguentum,quod in calce huius voluminis,vna cum multis aliis mediciniis,deſcribemus.

Ferro candenti quomodo maculæ pulueris ſclopetarii tollantur, & quomodo adurente medicamento.

DVRITIEI QVAE IN IVNCTVRIS REMANET, POST VVLNERIS, VEL VLCERIS CONSOLIDATIONEM, CVRATIO.

POST perfectam vulnerum cõſolidationem durities relinquitur, præſertim ſi vulnera illa in neruoſa parte accepta fuerint, vt Cæl. lib. v. cap. xxvi. ait, quæ illius membri motum impedit: Sed quoniam, vt eleganter Gal. in lib. de motu muſ. ſcribit, tripliciter membra motum poſſunt amittere, aut propter humores exiccatos, vel propter tendinũ, neruorumque inciſionem, aut propter eorundẽ corruptionem, quæ fieri ſolet, quando vulneribus abſceſſus, qui ſuppuratur, accidit, in quo copioſum pus colligitur, quod ſua deinde acredine, & nitroſitate, tendines, neruoſque, & ligamenta corrumpere poteſt. Si igitur læſa ſit iunctura aliqua, eiuſque motus ablatus fuerit, ob corruptionem, vel vulnus, vel globuli ictũ, qui tendinem aliquem ruperit, priſtini motus reſtitutio, deſperanda eſt, vt loco citato dixit Gal. Quod ſi læſio ſit ex cicatricis duritie, vel ex humore aliquo in iunctura exiccato, vt ſæpius fit, quemadmodũ dixit in de cauſ. morb. vi. mollientibus medicinis, & relaxantibus, recipi adhuc motus poteſt, vt adducto etiã loco Paul. dicebat, pinguedine anatis, vel gallinæ locum inungendo, vel ceruina, vel vitulina medulla, vel reſinis aliquibus parũ ſiccis, aut gumi aliquo pin-

Tripliciter motus amitti poteſt.

Motus propter vulnus, aut corruptionem amiſſus, nõ reſtituitur

Motus ex duritie cicatricis, vel ex humore exiccato, recipi iterum poteſt.

gui, aut althea in veteri oleo decocta, aut radicibus cucumeris aſinini, in oleo etiam decoctis, aut embrocis olei dulcis, aut decocto altheæ, fenu græci, ſeminis lini, & ſimilium, de quibus Gal. ii. ad Glau. pluribus verbis tractat, cap. de ſcyrrho, & Paul. aptiſſimũ etiam erit, medicamentum a Gal. vii. de comp. med. ſec. gen. ex Dioſ. deſcriptum, quod ſic paratur. Sume cæræ lib. vnam, colophoniæ, galbini, iridis illyricæ. lib. mediam, olei irini feculæ, vini q. ſ. & ſecundum artem fiat vnguentum, quod optimum eſt, ad difficiles artuum motus, & ligamentorum omnium duritiem tollit; Sed irinum oleum ſecundum Dioſ. deſcriptionẽ, parari debet, vt nos ſemper obſeruauimus: vel tranſibis ad accopa medicamenta, a Gal. vii. de comp. med. ſec. gen. ſcripta, ſemper corporis temperamenti, & naturæ, ratione habita. Siquidem ſi durioribus corporibus parandum ſit medicamentum hoc, pinguedinibus ſiccioribus, illud parabis, vt ibidẽ ipſe docuit: vel ad nonnulla noſtra remedia experta, confugiẽs, vt ad oleũ ex cæra pingui per chymicham extractum, quod quidem ad emolliendas durities præſtantiſſimum eſt, maxime enim penetrat, emollit, ac diſcutit, nec vulgare medicamentum eſt ad cicatrices pulchras reddẽdas, modo poſt aliquot dies, poſt vulneris conſolidationem, eo vtaris, ne noua fiat inflammatio, oleum hoc ſic paratur. Nouam cæram ſumes, & quammaxime pinguẽ, quam in vaſe aliquo, igne modico colliquabis, & eam in vino ſæpius manibus

Medicamenti Dioſ. deſcriptio.

Oleum ex cæra duricies emollit & cicatrices pulchras reddit.

Oleum ex cæra quomodo paretur.

comprimendo lauabis, hanc rurſus colliquabis, & in eam tegularum, vel coctorum laterum fruſtra calefa cta, & ignita, quæ cæram illam obſorbeant, proiicies; fruſtra deinde hæc in vas (quod botiam flexam appelāt) optime luto ſapientiæ obductū, ponantur, igni deinde vas admoueatur, & vas alterum, quod ſtillas re cipiat, ſupponatur, prius aqua egredietur: vltimo tan dem puriſſimum oleum ſtillabit, quo ad emoliendas durities vti poteris. Membra quoque motu priuata, in veruecis recenter mortui viſcera, immittūtur: poteris etiam vino, in quo althea, cum abſcynthio, & ro ſis decocta ſit, vt emolliti humores diſcutiantur, affectum locum lauare, vel affectā partem, pyrite, vel mo lari lapide ignito, & aceto accerimo aſperſo, ſuffies, vt ii. ad Glau, admonuit Gal: Alio etiā vti medicamēto poteris, quod capit, olei lumbricorū in duplici vaſe facti, olei amigdalarum dul. vtriuſque vncias v. olei antiquiſſimi vnc, iiii. pinguedinis ſuilæ, vel humanæ, ſi pro molli corpore paretur, vel ſi pro duro, pinguedinis bubulæ, vel caprinæ, pingüe galinæ, & anſeris, omnium vncias quatuor, radicum altheæ, cucumeris ſilueſtris, manupulū mediū, in minutas partes incidātur radices, & in ſupraſcriptis mittantur, cum vnciis quinque vini optimi, & in vaſe terreo, optime vitreato (vt aiunt) & optime paſta obturato, in furno temperate calido, ad vini conſumptionnem, decoquantur: Abſumptum eſſe vinum cognoſces, ſi olei guttam ſuper prunas proiieceris, neque crepitum faciat:

Ad emolliendas durities aliud medicamentum.

Poſt hæc colletur, & quibuſlibet ſex vntiis iſtius liquoris, dragmæ tres pulueris hermodactilorum addātur, & cæræ q. ſ. ad molle vnguentum faciendum, quo affectum locum inunges. Poſt dies aliquot, ſi validius volueris medicamentum, emplaſtrum diapyritidis Gal. admouebis, quod ad duritiés omnes emolliendas, præſtantiſſimum eſt.

Diapyritis Gal. præſtās ad duritiés molliendas.

DE OSSE DETECTO, ET CORRVPTO.

QVONIAM poſt aliquot dies in vulneribus iſtis, vel vlceribus, oſſis corruptio quandoque ſequitur, de oſſis igitur corruptione aliqua dicere ſtatuimus, vt quæ ab antiquis medicinæ authoribus, pluribus tradita fuere, paucis tibi, hoc loco, ante oculos proponam. Corruptio itaque in oſſe fieri poteſt, ob multam aeris alterationem, vel ob ſaniei acredinem, quæ ſua nitroſitate oſſa poteſt alterare, præſertim ſi ſanies ipſa, in ſinu aliquo contineatur, & in oſſium porroſitatibus imbibatur, vel ob cōtuſionem, vt fere fit, in ictibus ſclopetariorum globulorum, qui fortiter os percutiendo, ipſorum oſſium porroſitates poſſunt comprimere, & inde alteratio ſequitur, idque manifeſtum tibi fiet, ſi primis diebus os denudatū fuiſſe depræhenderis, vel ſi multi dies abierint, neque vllo alio ſuperueniente ſymptomate, vlcus non coaleſcat, vel ſi ægrum interrogaueris, nunquid in ictu ipſo,

Quibus oſſa corrumpi, & alterari poſſint.

percuſſionem,& concuſſionem ſenſerit in membro, magis autem fies certior, ſi oculis os poteris conſpicere,& explorare,nunquid proprium ſeruet colorem vel nigredine ſit infectum,vel carie affectum,vt Cæl. dixit lib.viii. cap.ii. vel ſi tecũ expenderis, nunquid ex puris generatione,vel retentione, os contrahere vitium aliquod potuerit, vel ſi ex vlcere copioſius, tenuiuſq; pus, quã vulneris magnitudo poſtulet, exeat, vt iii. de fract. de oſſe quod abſceſſurum erat, dicebat Gal. ſi aliqua ex his, vel paulo ante fuiſſe, aut etiam nunc adeſſe,vulnus non coaliturum certo ſcies, niſi quod alteratum eſt os,aut corruptum, a natura expellatur,aut a medico abradatur,vel medicamẽtis remoueatur, aut deſquammetur, vt Cæl. lib. viii. cap. ii. dicebat. Si igitur rectam volueris curationem inſtituere,inter cætera etiam,corrupti,vel alterati oſſis ſubſtantiam,expendes,nunquid ſcilicet dura,aut mollis ſit,quales eſſe oſſium appendices ſolent,quæ naturaliter ſpongioſæ,& fungoſæ (vt ita dicam)ſunt,& qualia etiam nonnulla pedis oſſa,& brachialis,& manus eſſe ſolent,vel cartilagines, vel nunquid dura oſſa, ita affecta ſint,qualia grandia oſſa eſſe conſueuerunt: Deinde nunquid læſio in oſſe ſit duntaxat in ſuperficie ex aeris alteratione,aut ad medullam vſque os vitium contraxerit. Si os ſolum in ſuperficie ſit alteratum, nec carie aliqua laboret,ſpecillo non exacte acuto, neque obtuſo, percipetur læſio,quia os lubricũ eſſe cognoſcetur, nec in eo ſpecilli cuſpis figetur, vt idem

Oſſis corrupti,vel alterati ſubſtantia eſt conſiderãda.

quomodo os in ſuperficie alteratũ poſſit dignoſci.

adducto loco dicebat: cauendum tamen, ne forte ex porroſitatibus in oſſe exiſtētibus, in quibus ſpecillus figatur, affectum carie os putes eſſe, Carie autem os affectum eſſe cognoſces, quia in ea ſolum parte, quæ carie laborat, non in aliis oſſis partibus ſpecillum ſæpe ſi volueris imprimes: Si igitur abſque carie os ſit, & ab aere duntaxat alteratum, iſtud ſcalpello abradere, ſatis erit, modo commode abradi poſſe videas, vt paul. lib. vi. cap. lxxvii. præcipit, & tandiu abrades, donec aliquid ſanguinis appareat, ille quippe ſanguis, indicabit vlterius alteratum os non eſſe, quia quod vitiatum eſt, aridum vt ſit neceſſe eſt, vt Cæl. lib. viii. cap. ii. dixit, poſt oſſis abraſionem, puluere cephalico inſpergendum os ipſum eſt, vt puluere ireos, ariſtolochiæ, panacis chironei, & ſimilium, vt os tueatur, carneq; tegatur: Vel oſſi cephalicum medicamētum admouebis, quod capitale vnguentum, aut de betonica, aut matriſylua dicitur, aut adhibebis iſis Galeni, cærato humido temperatum, quod a Gal. in lib. de comp. med. ſec. gen. in capitis fracturis, & in aliis oſſibus detectis, commendatur. Cuius ratio eſſe poteſt, quia ſarcotica omnia, calida, & ſicca eſſe debent, vt iam ex Galeni ſententia dictum fuit, calida, vt nutrimentum pro carnis generatione attrahant, ſicca, vt illud a corruptione vindicent, quo deinde naturæ opera caro generetur, Sed medicamenta huiuſmodi, magis, vel minus calida parari debent, ſecūdum partium, quibus admoueri debent naturam,

Carie affecti oſſis cognitio

Oſſis alterati curatio.

Auic. 4.4. & Celſ. loco adducto.

Quādiu os ſit abradēdū.

Iſis oſſibus detectis amicū.

Sarcotica qualia eſſe debeant.

cum igitur ſiccæ naturæ os ſit, calidiora, quæ illi adhibentur medicamenta, eſſe debent, & valide attrahere, vt etiam ex gumi compoſita, eſſe debent, quæ ſi pro carnoſa parte parentur, vt ab oſſibus attrahant pro carnis generatione, calida eſſe neceſſe eſt, & ſicca, propter ſicciorem partem, quæ conſeruari debet, vt iii. methodi ſcripſit Galenus, & hoc etiam in cartilaginibus obſeruare conaberis: Si autem ſcalpro os alteratum remouere nequiueris, terebris aliquibus vti poteris, quæ per vlceris foramen mittes, & alteratum vniuerſum os illud remouebis, vt in tractatu de fracturis apud Paulũ legere poteris: Quod ſi, nec terebro, nec ſcalpello, propter vlceris anguſtiam, vt aliquando euenit, alteratam oſſis partem abradere, & remouere poſſes, ipſum vlcus tribus modis latum reddere poteris, nempe ſi in illud aliquid, quod poſſit intumeſcere, immiſeris, & quod imbibendo humorem, vlcus dilatet, vt vitiatum, & corruptum os, quod abradi debet, detegatur: Hoc aſſequi poteris penicillis in fundum vſque vlceris immiſſis, aut ſi vlceris ori, ſpongiam vino lotam, & exiccatam, appoſueris, aut oui albumen adhibueris, cum forti ligatura, non remouendo ſplenium, vel penicillum vſque ad perfectam ipſorum exiccationem, vel ſi loco ſpongiæ, vlceri radicem ariſtolochiæ longæ, & veræ impoſueris, de clematide non loquor, quoniam admodum tenues radices habet, nec vt putãt multi longa eſt, vel radices etiam ariſtolochiæ rotundæ,

Si ſcalpello os non poteſt remoueri terebro vtẽdũ.

Tribus modis dilatari vlcus poteſt.

Gentiana ad vlcera dilatanda præſtantior cæteris. Vel gẽtianã, quæ reipſa cæteris omnibus præſtãtior ẽ: nec mihi in hoc caſu admodũ ſpõgia placet, quoniã

Spongiæ vsũ in vlceribus dilatãdis quæ ſequantur incommoda. adeo extẽditur, intumeſcitque, vt etiam ipſius ſpõgiæ foramina, & porroſitates in ſe carnẽ recipiant, quam ſi deinde volueris ex vlcere extrahere, carnem dilaniabis, dolorem excitabis, & ſanguinem ad fluxum irritabis, qui deinde vt recte os abradatur, impedit: Cæterũ ſi ſub vlceris foramen aliquis extaret ſinus, adeo in inferiori parte impoſita ſpongia intumeſceret, vt euelli nõ poſſet, quare ariſtolochiæ radicibus, & gentiana, quæ vt docet Dioſ. exiccata ſit in papyro inuoluta, aut ad vmbram in pauimento ſuſpenſa, melius vti poteris, & tutius: Quod ſi iſtis ad dilatandum vlceris os, vti nolueris, medicamento carnem exedente vti poteris, quo penicillos illines, & vnguentum noſtrum de colophonia præſtantiſſimum eſſet, vel trochiſcos de minio impones, qui quamuis aliquem dolorem inferant, vlcus tamen dilatant, verum ſi trochiſcis his vti volueris, vlceri proximas partes defenſiuis

Ante exedentium medicamentorũ impoſitionẽ, corpus purgandum. communies, deinde loco, oui albumen, cum boloarmena, & oleo roſaceo impones, tum vt dolor ſedetur tum vt confluentes repellantur humores; atque antẽ horum exedentium medicamentorum impoſitionẽ, corpus purgabis vniuerſum, illud ſemper agendo, ne vlcus inflammatione corripiatur; ſequẽti die idoneis medicinis eſcharam remouebis, & cõtractam ex acribus medicamentis intemperiem, propriis medicinis remittes, ea ſemper adhibendo medicamenta, quæ in

vlcere exiſtentia ſymptomata exigẽt, quibus remotis alteratũ os abrades: At ſi medicamentis his vti nolueris, vlcus nouacula dilatabis, ac os vitiatum deteges, vt Cęl. lib viii. cap. ii. dixit: cauendo in ſectione ne venas, aut arterias, aut neruos, aut ligamẽta cædas, & ſic facilior curatio ſequetur, minuſque doloroſa. Si vero læſio ad medullã perueniret, totũ os abradendum, vel terebrandũ erit, ad ſanam vſque partẽ, quemadmodũ medicinæ authores prodidere, oſſe enim aliqua in parte exiſtente vitiato, nunquã vlcus coaleſceret, quando quidem oſſa vt in lib. de vſu par. ſcribit Gal. carnis fulcimẽta ſunt, quod etiam in principio lib. de oſſib. (ſi liber ille legitimus Gal. liber eſt) ſcripſit, Quod ſi propter loci ſenſibilitatẽ, nec medicinis, nec inciſione, propter neruos, venas, aut arterias, & ſimilia detegere os liceat, cannulã ferreã in vlcus immites, deinde candens ferrũ, per ipſam cannulã, quod ad os vitiatũ perueniat, bis, terue, ſecundum oſſis corruptionẽ, mittes, & os hoc modo cauterio afficies poſt inuſtionẽ medicamẽtum dolorẽ ſedans adhibebis, vt oui albumen cũ vitello ſi placet, & oleo roſaceo, ſuper os autẽ ſtupã in vino madefactã pones canna, & ferrũ, quomodo eſſe debeant in picturis videbis. Oſſis quoque deſquammatio poſſet fieri, medicinis ſuper corrupta oſſa, aut alterata, poſitis, quæ vt Paul. ait, lib. VI. cap. de fiſtulis, ſua ſiccitate, os ſiccius reddere valeant, ex quo facilius a reliquo oſſe, id quod alteratum erit, abſcedet: cõmode puluis huiuſmodi poſſet admoueri:

Si læſũ os ad medullã vſq; ſit, quid ſit faciendum.

Oſſa, carnis ſũt fulcimẽta

Pulvis ad oſſium deſquamationẽ idoneus.

ſume, æruginis æris, ſcrupulum vnum, ariſtolochiæ rot. ireos, radicis panacis herculei, vel fruſtulorum ligni, quod in opponaco reperitur, quoniam illius radicis ramenta ſunt, omnium dragmam mediam, miſceantur, & in puluerẽ redigantur: vel vitiatũ os gutta olei calchanthi, vel ſulphuris, per artem chymicham facti, tanges, aut noſtra aqua bis, terue, aut plus, aut etiam minus, provt videbitur, madefacies, conſiderando principalium membrorum vicinitatem, & medicamentorum potentiam, & acredinem, ne errorem committas, deinde ſuper os deſcriptum antea puluerem, ſine ærugine pones, cauẽdo, ne vlceris labra acribus illis medicamentis tangas, & ſic deinde permittes quoad ſponte os ipſum cadat, vel abſcedat, quod ſi abſceſſurum nõ ſperaueris, quæ paulo poſt dicemus obſeruabis. Si vniuerſum os vitium contraxerit, & carie totum ſit affectum, ſi in conſpectu os ſit, vitiatum eſſe dubio procul cognoſces, ex nigrore, & alteratione facta in colore proprio, præterea ſi ſpecilli cuſpide os illud perfricabis, in os ſpecillus facile figetur, vt citato loco Cæl. dixit, caue tamen, ne vt ante monuimus, oſſis ſpongioſi, & maxime porroſi natura, te decipiat, aut cartilago, præterea nigri ichores ab vlcere egredientur, os ita affectum ſi curare volueris, ſcalpellis erit abradendũ, quouſque ad ſanum os perueneris & nigredinẽ vniuerſam amoueris, & quoad ſanguis appareat, vt ex Cæl. dictum fuit, deinde ſupra os cæphalicos pulueres iam dictos ſparges, & ſi poſt abra-

Os uniuerſũ vitiatũ, quibus poſſit cognoſci, & quibus debeat curari.

ſionem pars aliqua corrupti illius oſſis rel cta fuerit, eam adurente medicamēto abſumes, vel remouebis: quæ ſi medicamento non cædat, candenti ferro eſt adurenda, vt Cælſo, & Paulo placuit, tandiuque candens ferrum admouebis, donec in oſſe exiſtens humiditas, exiccetur, vt Gal. docuit, candensque illud ferrum ſæpius remouendum, & adhibendum, ne ex longa mora caro ipſa aduratur, aliquantiſper tamen ferrum ipſum ſupra os eſt continendum, vt ignis virtus in os imprimatur, & humiditas exiccetur: medicamenta deinde dolorem ſedantia adhibebis, quale oui albumen cum roſaceo oleo; & oſſi ſtupam in vino madefactam, vt paulo ante etiam diximus, impones: hoc modo vitiatum os a ſano ſeparabitur, & ſinus carne replebitur. Quod ſi ad alteram oſſis partem peruenerit corruptio, totum os excidendum, vt inquit Cælſ. ſiuæ os illud capitis ſit, ſiue pectoris, ſiue coſta, ſiue quod vis os aliud, quia inutile illud eſt, atque illud præcidere eſt neceſſe. Sed ſi aliquod os tranſuerſum fractum, corruptum ſit, ſerra diſſecandum eſt, vt elegantiſſime docuit Paul. diligentiam adhibendo, vt lamina aliqua, vel linteis, vel lana, ne caro oſſa ambiens a ſerra lædatur, prohibeas: quemadmodum Gal. fecit, cum puero integram coſtam amouit, de quo in lib. de anato. adminiſt. loquitur, hoc etiam modo vndiquaque, a carne denudatū os, diſſecamus, vt inquit Paul. quamuis carie non infeſtetur, neque ſit corruptum. Nullo enim modo fieri poteſt, vt oſſa cir-

Quando totum os excidendum.

Et Paul. lib. 6. cap. de fiſt.

Os trāſuerſū fractū, & corruptum, ſerra diſſecandum.

Carne circũquaque denudata oſſa, rurſus carne cõtegi nõ poſſũt.

Eodẽ tẽpore os detegẽdũ, & diſſecãdũ.

cumquaque carne denudata, carne rurſus contegantur, verum in horum oſſium pertractatione, affectæ partis cum reliquis partibus, cognationem, & vicinitatem, conſiderabis, & morbi magnitudinẽ, & ægrotantis robur. Et ſi oſſa excidere coactus fueris, vt eodem tempore oſſa detegas, & incidas, operam dabis, aut ſaltem in ſequenti die id efficies, antequã oriatur inflãmatio, vt elegantiſſime Celſ. dixit: Nec audiendi ſunt, qui oſſe nudato tertium expectant diem, deinde illud excidunt: Quod ſi cõmode excidi os non poterit, noſtra aqua forti, os ipſũ madefacies ſæpius, & quæ abſceſſura eſt pars diſcedet, vide tamen ne vlceris labia madefacias, quia maxime aqua illa penetrat, ita, vt non ſolum carnem, ſed oſſa, & quoduis lignum duriſſimum valeat penetrare, quemadmodum ex lignariis fabris, qui aquis fortibus, & per chymicam artem deſtillatis, ligna quovis colore inficiunt, diſcere poteris, ita enim aquæ illæ fortes ligna dura penetrant tota, vt quamuis ligni illius partem dedoles, ſemper idem color appareat. Habes igitur mi Ioannes Peline vulnerum omnium, & vlcerum, atque eorundem ſymptomatum curationes tumultuario ſcriptas, quibus cũ cæteris medicinæ candidatis fruere, breui diis volẽtibus a me maiora, vtilioraq; accepturus.

FINIS.

MEDICAMETORVM OMNIVM, DE QVIBVS IN OPERE AGITVR, DESCRIPTIO.

SI IN HOC volumine multorum medicamentorum deſcriptiones ex Galeno non adiueneris non erit mirandum,quoniam trado,quæ a nobis pluribus diebus ſunt comprobata,& quæ comode poſſunt parari, cum multa, ob ſimplicium ingredientiũ defectum,cōficere nequeamus.

REPERCVSSIVA MEDICAMENTA PRO PARTE CARNOSA SVB FORMA LINIMENTI, VEL VNGVENTI.

RECIPE olei roſacei optimi, vel completi, id enim præſtans in omnibus compoſitionibus,vncias VI. Roſ. rub. Myrtillorũ, Boliarmeni,an. dragmam I. Cæte Albæ quantum ſufficit ad linimentum formandum. Sed pulueres in modum farinæ debent redigi:deinde cæra, & pulueres in ollam proiiciātur: eaq; paulatim ab igne remoueantur,illa continue baculo,vel re ſimili,agitando,vſque ad totius vnguenti refrigerationem. Deinceps aqua roſacea, vel aceto. ſi partibus carnoſis parabitur, lauabis. Vel ſic R. olei roſat. omphacini optimi ſi haberi poteſt, ſinautem prædicti,vnc. v. boliarmeni drag. vii. Aceti optimi,vel roſacei vnc. I. & ſimul omnia miſceantur. Sed ſi oleum ſimile omphacino qualitatibus

cuperes habere: in roſaceo oleo cōpleto oliuarum fo lia minutim inciſa, cum tertia vini parte, in duplici vaſe bullias, vſque ad vini conſumptionem, quod co gnoſces, ſi olei guttulam ſupra prunas deicies, ſi enim crepitum ciebit: ſignum erit vinum adhuc non eſſe conſumptum.

SVB FORMA FOMENTI

CAPIAS balauſtiorū, ſeu eorum loco cytinos, hoc eſt mali punici flores, Gallarum, Granorum Myrti ſilueſtris, Roſ. rub. hoc eſt comunium an. ma nupulum .i. Boliarmeni vnc. iiii. omnia decoquan- tur in vino auſtero nigro, illis prius conciſis, quamop time vas terreum claudendo, in quo vſque ad tertias decoquantur, in cuius fine; ſi pro partibus carnoſis parabitur, addas aceti optimi decimam partem: poſt- modum membrum fouebis, aut ſtupa circumdabis, vel linteis in prędicto decocto illitis, cum retentiua faſciatura, ſi ea egebis, vel aliud, quod facilius præpa- rabitur conficies, capiendo albumina ouorum nume ro tria boliarmeni vnc. ii. Aceti optimi, vel roſacei vnc. i. ſ. Albumina ſeparatim concutiantur, vt corū viſciditas diſſoluatur, poſtea pulueres, & acetum inii- cies, perfecte ſimul miſcendo, quæ parti ſuperponan- tur cum ſtupa, vel linteis: iſta .n. defenſiua, oleis, & vnctuoſis deſtituta, valde a nobis cōmendantur, quia particulam magis roborant, vehemētiuſq; repellunt,

& humores

& humores diſcutiunt: prædictis etiam poſſes quam plura alia repellentia addere, vt Acatiam Arab, & aromatariorum, quæ, quamuis ignoretur an ſit vera Acatia, tamẽ re ipſa ſtiptica eſt, aut ſandalos omnes, corallia, roſ. & ſimilia: Aut vnguentum, quod ſic paratur R. olei roſ. completi, vel optime parati ex roſis, olei roſ. omphan. .i. ex oliuis immaturis facti, an. vnc. v. olei Myrtini vnc. ii. ſandalorũ alborum, rubeorum citrinorum an. drag. ii. Boliarmeni drag. vi. ſanguinis draconis in lachrymis drag. iii. in cuius defectu, potes adaugere quantitatem boliarmeni, aut roſas in puluerem redactas, addes, cæræ quantum ſufficit, cui colliquatæ, & iuxta ignem lentum poſitæ addes pulueres ſubtiliter attritos, baculo, vel ſpathula omnia ſimul agitando, vſque ad vnguenti refrigerationem, quod potentius efficies, ſi aqua roſacea, vel aceto laueris, atque erit fortius, ſi pro qualibet libra, ſcrupulum vnum camphoræ optimæ, etiam appoſueris. Nec miraberis, ſi cum oleis, vel vnctuoſis, parãtur a nobis nonnunquam defenſiua, extra antiquorũ ritum, quoniam nõ ſine iuſta ratione id agimus: ſcis .n. ex Gal. iii. Meth. humores fluentes repellendos eſſe, fluxos vero diſcutiendos: cũ ergo aliqui ſint fluẽtes, & aliqui fluxi, hi qui fluũt, a ſtipticis, fluxi vero ab vnctuoſis, propelluntur, hac igitur de cauſa talia nos repellentia cum vnctuoſis paramus, præcipue cum ab eodem ſic literis proditum fuerit: Iam factam, atq; exiſtentem ægritudinẽ curare oportet: Sed quæ nõdum

quidem adeſt, futura autem, eſt prohibendum, ne ſiat ab ea, quæ eſt in corpore diſpoſitione: quod etiam fuit confirmatum xiiii. methodi. Similiter ſi pro loco neruoſarum partium defenſiuum paramus, addimus (præſertim proceſſu temporis) oleũ vermium terreſtrium, aut ipſos terreſtres vermes in puluerem redactos, aloen, thus, omittendo camphoram, ac acetum, niſi ſag. fluxus ſuſpicio id ſuadeat. Inſuper nõ erit mirandum, ſi huiuſmodi defenſiuo calida addiderimus: Gal. enim LXVI. aph. v. part. inquit partes neruoſas, calefatientia, & exiccãtia deſiderare: ſic ſcribens. Maxime autem dolores patiuntur partes neruoſæ, quæ medicinas calefacientes, & exiccantes deſiderant. Quod etiam confirmatum fuit. iiii. de artic. Si. n. inquit frigida admouerentur, conuulſionem excitare poſſent: quanquam frigida admouẽda ſunt ratione repercuſſionis, tamen talia eſſe non debent, qualia pro partibus carnoſis parari ſolent.

CONCOQVENTIA, SEV VT BARBARI DICVNT DIGESTIVA, HOC EST PVS MOVENTIA

VARIIS modis hæc cõfici poſſunt, ſed communiter ex vno vitello oui, olei roſ. vnc. 1. ſimul permixtis: vel ſic R. reſinæ terebenth. optimæ ſeu laricinæ puræ, aut abietinæ vnc. 1. & ſ. vitellũ vnius oui, & etiam ſi placet, olei roſ. vnc. ſ. & ſimul mi-

miſceantur: poſſes etiam ſi videretur, modicum croci addere, pro ſedatione doloris, ſed ſi forte inflãmationem ſuſpicareris, reſinas prædictas laua, modicum farinæ hordei bene cribratæ addendo: vel ſic, & dicitur digeſtiuum lotũ mirabiliſſimæ operationis, pro omnium vlcerum concoctione, dũmodo bene paratum ſit. R. olei roſ. cõplecti, terebinth. vel reſinæ prædictæ, an. vnc. iiii. cæræ parum, & fiat vnguentum, ſed molle ſit. Poſtea vero lauetur aqua pura pluribus vicibus: & hæc concoquentia ſemper mollia præparabis, hoc enim modo facilius actuantur, nec dolorem inferre poſſunt ſua duritie, vt recte animaduertit eſſe faciendũ Gal. vt iam dictũ eſt: iſtud enim facile concoquit, etiã ſi vulnera eſſẽt inflãmata. Inſuper niſi empiricũ videretur dictũ noſtrũ, dicerem nõ ſolũ cõcoquere, ſed ſæpius abſtergere, ac cauitatẽ replere. Secũdũ vero antiquos, vt apud Gal. hæc fiebant cõcoquẽtia: picatum, quod cõſtabat ex pice, cæra, & oleo: Sed tanta quantitas olei eſt apponẽda, vt medicamentũ liquidũ ſit, quo facilius actuari poſſit, abſq; læſione: cuius virtus eſt dolorẽ remittere, & pus mouere, etiam ſi vlcus cũ inflãmatione ſit, vt in lib. de fract. fiebat etiã tetrapharmacũ, conſtãs ex pice, colophonia, cæra, & pinguedine taurina æqualibus portionibus, de quo Gal. lib. de elemẽtis. Sed parabitur pro corpore duro cũ pinguedine taurina, ſi pro molli cũ vitulina, at ſi cõſtitues medicamẽtũ hoc æquali portione, videbis illud nimis effici durũ, ideo maiorẽ pinguedinis

quantitatem, ob rationes ſupra aſſignatas, apponeſ: cuius virtus eſt inflãmationes ſedare, vt iii. de fract. Gal. & pus mouere, vt xiii. Meth. quod vulneribus coctione egentibus admouetur, tandiu, donec pus laudabile appareat nullo alio adueniente ſyptomate. Sicq; prædicta obſeruaueris, ex vnoquoque iſtorũ optimam coctionem percipies.

De abstergentibvs.

Abstergens leue, quod poni ſolet in vulneribus, poſt perfectam coctionem, tale eſt. R. Terebinth. vel laricis, vnc. ii. mellis roſ. col. vel ſi mellis mordicationem times, ſyrupi roſ. vnc. i. farinæ hordei drag. ii. thuris, ſarcocolæ, an. drag. ſ. aut abſque his duobus vltimis parabis. omnia colliquantur in vaſe æneo ad ignem lentum, deinde ſicca in polinem redacta proiiciantur, ſemper cum baculo miſcendo, vſque ad perfectam mixturam, ſed pulueres infundantur, cum terebinth. & mel fuerint ferè infrigidata: Sic miſcendo vſque ad perfectam infrigidationem. At ſi paraueris pro partibus neruoſis, pulueris lumbricorum partem aliquam addes, vt ſic. R. vng. raſini, vel baſiliconis, ſi vulnus in parte neruoſa ſit, vnc. ii. mellis roſ. col. vel ſyr. roſ. ex roſis aridis vnc. i. pul. lũb. vnc. ſ. quæ ſimul ad ignẽ miſceantur. Si vero potẽtiora deſiderabis abſtergẽtia pro vlc. ſordidis, hoc ẽ pro ſaniei craſſæ abſterſione, cõfugies ad

vng. apoſtolorum; quod quamuis a Meſue, & a multis aliis deſcribatur, hic tamen deſcribendum cenſui vt ſi forte iter aliquod facturus eſſes, & doſim memoriæ non haberes, tecum ferre tot libros cogaris, cum hic in iis optime (ni fallor) tibi inſeruire queat, hoc pacto igitur erit præparandum. R. Armoniaci, bdelii olibani maſculi, hoc eſt thuris bene pinguis, Ariſtol. rot. ſarcocol. an. drag. v. Myrræ, galbani, an. drag. xv. Aloes, opoponacis, an. drag. ii. & ſ. floris æris, i. æruginis eris, ſic Arabes vocant, longe .n. difert ab æris ærugine, drag. iii. Reſinæ, drag. xiiii. cæræ albæ vnc. ii. olei. q. ſ. Aduertendum tamen eſt in hac cõpoſitione, vt in aliis ingredientia bona, & præſtantia eſſe debere; At hic gumata ſint ſicciora, quoniam hoc medicamento emollire non intendimus, ſed exiccare, præterea cum vera Myrra apud nos non reperiatur, potes accipere Bdellium minus pingue, loco Myrræ, quod diſſolues in aceto, & lithargyriũ cum oleo coquitur, donec liquefiat, & tunc ab igne remoueatur, & refrigerari aliquantulum permittatur; Cæterũ adde Armoniacum Bdelliũ, & alia diſſoluta, ad ignẽq; rurſus reducatur, & cum coagulata fuerint vltimo, reliqua addantur. Aliud forte ſimile dictum vng. damaſcenum, quod ſic fit. R. vng. raſini vnc. ii. ærugi nis eris ſcrup. ſ. his ad ignẽ, liquefactis & parum deinde refrigeratis, additur ærugo optime puluerizata. vel aliud fortius, quod iſis cephalicum dicitur, quod ſic paratur. R. cære drag. l. terebenth. puræ, vel lari-

cis, vel reſinæ abietinæ, dragmas C. ſquammæ æris æruginis raſæ, Ariſtolochiæ rot. thuris, Salis armoniaci, hoc eſt ſalis gēmæ, Amoniaci pinguis, an. drag. iiii. Aloes combuſti, drag. iii. æris vſti, drag. iiii. Myrræ, Aloes, galbani an. drag. vi. olei veteris heminam mediam, .i. vnc. iii. & ſ. aceti acris heminam .i. hoc eſt vnc. x. Radicum dracunculi, .i. ſerpentariæ optime in vmbra ſiccatæ, drag. iiii. Quæ poſſunt pulverizari, in mortario diligenter terrantur: quæ vero liquari, ſimul colliquentur, vt cæra, oleū, terebinth. &c. Sed galbanum cum aceto vna cum aliis maceretur: miſceanturq; liquida ſimul ſecundum artem, vltimo manibus comprimendo, in aceto fortiſſimo q. ſ. lauabis. Sed æs vſtum, & ſquāma præparanda ſunt, quamuis à Gal. non recenſeatur in illo libro, vt dicemus. Eo facto, emplaſtrum iſtud, diu in vaſe aceto pleno, antequam in vſu ponatur eſt ſeruandū, cumq; ſe occaſio obtulerit, eo ſimplici non vtaris, ſed mixto (vt declarabitur) cum cærato humido, quod ſi ſimplex adponatur, valde exiccat, vt in fracturis oſſium, & ſuper oſſa ſolum, confert nō mediocriter ad morſus hominum, & ad alios morſus venenoſos, vt ſua exiccatiſſa virtute potenti, virus ad exteriora educat, ad neruos vulneratos, videlicet ſi inflammatione non infeſtabuntur, ad fiſtulas, ad ſinus omnes, ſi colliquatum, & contemperatum cum oleo roſ. fuerit, vel cærato humido, cohibet etiam futuros abſceſſus contemperatum, ſimplex vero excedit, ideo ad gan-

grænas prohibendas non parum proderit. At ſi cærato humido contemperatur, vlcera cauterio afficit, & cauos ſine mordicatione replet, & duæ, vel tres partes cærati humidi ponantur, vt monuit Galenus .v. de comp. med. ſec. gen. prout locus ſenſibilis, & temperamentum corporis, necnon morbus, forti, vel læui exiccatione egere tibi videbitur. Sic enim ſecundum Galeni ſententiam medicamentum hoc fit leuius, & mitius, ex largiori humidi cœrati admixtione. nec mirandum, ſi olei doſis alia eſt, quã a Gal. deſcribatur. ob additionem enim dracumculi radicum, & cæterorum, doſim variauimus, cum ipſe, ſimile nunquam parauerit, nec ingredientium quantitatem docuerit. Modus autem, quo dracunculi radices parantur, talis eſt: eas colligunt tempore æſtiuo, iam caule exiccato, & herba, deinde amputant, & loco ſolem non habente, reponunt, tranſactis vero ſex, vel ſeptem diebus, radix in orbiculos, & fruſtula diuiditur, & filo traiicitur, ſuſpenditurq; in loco, ſolis ingreſſum non recipiente, ex quibus ſic exiccatis huiuſmodi conficitur medicamẽtum, quod malignis vlceribus mirum in modum prodeſt.

Vnguentum ægyptiacum abſtergens ſaniẽ craſſam, ac ſordes, quandoque admouere oportet, quod quidẽ putrefactam, & corruptam carnem valet exedere, bonam autẽ, & nullo vitio affectã, cõſeruare, quia virtus eius, cũ valide potens non ſit actuari, niſi in mollẽ carnem agere non poteſt, non autem in bonam, quæ ſo-

lidior eſt. ideo valet ad abſtergendam ſordem, cuius deſcriptio ſecundum Gal. talis eſt. R. floris æris, hoc eſt æruginis æris, quoniam flos æris aliud eſt, nec capitur a Meſue, niſi pro ærugine, & mos Arabum ſic eſt nominare æruginem, drag. v. Mellis drag. xiiii. aceti fortiſſimi drag. vii. Coquantur ad ignem do nec miſceantur, & ſic optimum erit. Puluis præcipitati cũ valeat abſtergere ſordida, hic ẽt inter abſtergentia reponitur. Sed preſtantius erit, ſi præparetur, quemadmodum dixit Gal. primo catag. de Myſi, calcitide, ſquãma eris, atq; de omnibus mineralibus, quæ ſi aceto lauentur, minoris efficiuntur mordicationis, & validioris exiccationis, rationem & ibi reddit; quoniam vero metallica craſſiorum ſunt natura partiũ, ideo vim ſuam ad profũndum corporis non extendunt, & ob hoc, vt tenuiora fiant, ipſa conterrere, & in aceto diſſoluere conuenit: quæ poſtea ita attenuata, ad penitiora penetrant. Accedit autem, & aliud quoddam commodum, in huiuſmodi medicamentorum confectione: quod diligenter elaborata, corporis meatus facilime pertranſeunt, & quamuis calidioris naturæ ſint, ſine morſu, munere ſuo funguntur. Terratur igitur diligenter præcipitatum, quod præparari debet, deinde deſuper acetum acre proiiciatur & cum piſtillo diu ducatur, & ſoli exponatur, ſepius agitando, poſtea acetum abiicies, cum in fundo ſubſiderit, rurſus acetum acre, vt prius infundas, lauãdo, ſicq; decies agendo, quo facto permittatur exiccari,

demum

demum in puluerem redigatur, & vſui ſeruetur. Si hoc modo præparatum fuerit præcipitatum, longe minoris mordicationis erit, & vehementioris exiccationis, & abſterſionis; idem de æris ſquãma, præſertim combuſta, dicendum: ex combuſtione. n. (vt dictum eſt) metallica, atque mineralia acria, Gal. ſententia loco præallegato, minorẽ retinent mordicationẽ.

DE SARCOTICIS.

VNG. raſini talis eſt deſcriptio, & pro corpore molli, carneaq; parte. R. raſinæ pini, terebenthinæ, cæræ citrinæ, olei comunis, an. vnc. iii. diſſoluta cæra, reſina cum oleo, vltimo terebenth. omnia collentur, & in cacabo ad ignem lentum bulliant, deinde permittantur infrigidari. Aliud ſarcoticum. R. terebenth. melis roſ. col. an. vnc. ii. thuris, Aloes ſarcocollæ, farinæ hordei ſubtiliter cribratæ, an. drag. 1. diſſoluta terebenth. cum melle, addantur pulueres, ſemper agitando vſq; ad perfectam mixturam, quod ſi pro parte neruoſa paratur, ſemidrag. pulueris lumbricorum terreſtrium addatur. Puluis ſarcoticus pro parte carnoſa. R. Aloes ſarcocollæ, an. drag. iii. thuris pinguis drag. ii. miſ. & ſubtiliter puluerizẽtur, cui poſſes addere Ariſt. rot. quartam partẽ. Aliud, quod dicitur vng. aureũ. R. cæræ nouæ drag. 1. olei comunis vnc. iiii. terebenth. vnc. ſ. picis græcæ. 1. colophoniæ drag. ii. thuris, maſtiches an. drag.

i. & ſcrup. 1. croci ſcrup. ſ. ſubtiliter pulverizetur maſtiche, thus, & pix perſe primo, vltimo ſimul, & cribrentur. Deinde liquefactis oleo, cæra, vltimo terebenth. & fere infrigiditatis, Addantur pulueres, ſubſequenter crocus, omnia, vt ſupra dictum eſt baculo agitandc. pro parte neruoſa vng. Baſilicon maius. R. cæræ albæ vnc. ii. Reſinæ pini, terebenth. an. vnc. ſ. ſebi vaccini, picis naualis, thuris, Myrrhæ, an. drag. ii. croci ſcrup. ii. olei comunis vnc. iii. quæ ſunt terenda, terantur primo per ſe, vltimo ſimul, & cribrentur. Deinde quæ liqueſcere poſſunt, diſſoluantur ad ignem lentum, vltimo terebenthina, in æneo lebete: quo facto ſuperdatur pix, poſtremo alia: collentur deinde ſimul, permiſceanturq́, vſque ad infrigidationem: Pro corpore duro. R. vng. damaſcenæ vnc. i. Raſini vnc. iiii. miſceantur ſimul, & ad ignem lentum cũ baculo agitentur, ne pulueres fundum petant. vel R. iſis cephalici drag. iii. vng. raſini, vel digeſtiui loti, aut cærati humidi drag. x. miſceantur cum ſpathula, vel R. vng. apoſtolorum drag. iii. vnius ex prædictis vnguentis vnc. i. & ſ. miſceantur, ex iſtis .n. potes pertemet ipſum fortia, & leuia cõficere medicamenta, prout videbitur, & quantitatem exedentium, vel mitium medicamentorum augebis, prout erunt corpori duro, & parti neruoſæ, ac ſicciæ, aut molli applicanda. Cæratum humidum Gal. parabitur ex oleo roſ. & cæra alba, ex quibus nos ſic conficimus. R. olei roſ. optime parati,

vel. & melius completi lib. i. & ſ. cæræ albæ lib. v. & ad ignem ſimul diſſoluantur: iſto .n. cærato, iſis cephalici, & prædictorum acuitas reprimitur.

DIACALCITIS GAL. SIC PARATVR

R. Adipis. vetuſti, quem nõnulli axungiam appellant lib. i. olei veteris lib. ii. Argenti ſpumæ lib. iii. calcitididis vnc. iiii. ſed cum careamus vera calcitide, accipias partem ſuperficialem albicantem, quæ reperitur ſuper chalcanthũ romanũ, nec vt faciunt multi, debet poni chalcantum, quoniam pars illa ſuperficialis, eſt tenuioris, & ſubtilioris virtutis, & penetrationis: ſicq; paratur. mũdatur adeps a pelliculis, poſtea cũ oleo ſimul diſſoluatur, diſtillenturq;, & perfecte mundetur, vt nulla mẽbranula remaneat, & cum emundatæ fuerint addantur ſpuma argenti, & calcitis, deinde ad ignem lentum carbonum coquãtur, vſq; ad perfectam cocturam, & ad formam emplaſtri, & inducãtur ramuli palmæ, qui ſi æſtas, vnius diei, ſi vero hyems duorũ ſint, & ſi haberi nõ poteſt, eius loco accipiantur radices arũdinum, vel baculus ſalicis recentis, vt nos libentius agimus, ſcindendo in fruſtula, quæ cum baculo ſalicis recentis ducantur vſque ad finẽ, cuius virtutes declarantur a Gal. longo ſermone in lib. catag. Sed talis deſcriptio mollibus corporibus præſtantius inſeruit, vt pueris, mulieribus, & in ocio degentibus, vt inquit Gal. quã duris.

Si autem pro corpore duro,vt pro ruſtico, vel robuſto,volueris parare,nec artem vna cum aliis ſtudioſis empirice exerceas,ſecundum duas deſcriptiones parabis vt Hoc modo. R.calcitidis vnc. v. vel vi.olei veteris,lithargirii,an. lib.iii. Adipis vetuſti,quã axungiam vocant, lib. i. & vt diximus decoquantur. Ex quo mirum nõ eſt,ſi variæ apud doctores poſt Gal. reperiantur deſcriptiones iſtius medicamenti.

VNGVENTVM CITRINVM

SVME Boracis,hoc eſt naturalis,quo aurarii fabri vtuntur drag. ii. camphoræ drag. i. corallorum alb.drag. ſ.amẽti dulcis drag.i.vmbilici marini veri,tragacãthæ albæ,amyli,marmoris,cryſtalli,antalis,dẽtalis,olibani,nitri,an. drag. iii. marmoris albi drag. ii.gerſæ ſerpẽtariæ vnc.i. cæruſæ vnc.vi. terantur omnia per ſe, in marmoreo mortario piſtillo ferreo, deinde pãno cribrẽtur:deinde ſume,axungiæ porcinæ lib.i. & ſ. ſebi ouis, vel capræ recentis vnc.i.& ſ.pinguedinis gallinæ recentis vnc.i. Axungiæ in duplici vaſe ſimul liquefiant, & collentur, in quas,pulueres omnes,præter camphorã, & boracem iniiciantur,& cum baulo agitentur optime,quo inuicem omnia probe miſceantur: Poſt hæc citrum aſſũmes,quem excauabis, & mixtura illa replebis,ac igni admouebis,vt buliant,ſemper etiam baculo agitãdo. Rurſus mixtura illa in citro ebulita, in vas proiicia-

tur,& illi borax,& cãphora adiiciantur cũfrigeſcere ceperit,& ad vſũ ſeruetur: Sed quid pro amẽto dulci ſit accipiendum, paucis expediam: Aſſumenda eſt ſuperfiicies illa alba,& perlucida,quæ ſupra gipſum reperitur,quæ a nonnullis non ſine ratione lapis ſpecularis dicitur,a vulgaribus vero alumen ſcaiola nũcupatur,ſed combuſta eſſe debet,pro antalo,& dentalo,lapides illi,qui in marinis locis reperiuntur aſſumendi,quos aromatarii corrupta voce his appellant nominibus, a Dioſcoride libro. ii.cap. ii. buccinæ nominantur, quia ſonum ad modum buccinæ inflatæ reddunt,& concha eſt clauiculatim intorta, & turbinatu ſcabra, ſine aculeis, magnitudine purpuræ inferior,buccino turbinato,quo ſonus editur ſimilis, excepto ore rotundo in marginẽ inciſo,a Plin.cerix, latine murex appellatur,pro greſa ſerpentaria,radix Aron vulgaris,ſeu ſepertariæ minoris præparata,quæ ſic ad mulieres fucandas paratur,colliguntur dracũculi minoris radices,& optime mũdantur,lauanturq́ quæ minutim inciſæ,filo inſerto ad vmbram exiccãtur,deinceps in puluerem redduntur, qui aqua roſacea inſpergitur,& ſoli expoſitus exiccatur,rurſus iterum aqua roſacea inſpergitur,& iterum exiccatur ſoli expoſitus,& id quinquies fit,vt perfecte puluis ille albeſcat; Atq; hic puluis etiam ſolus conducit ad faciem dealbandam, ſi cum aqua florum fabarum, aut limonum ſublimata,miſcueris,& faciem perfricaueris deinde mane aqua faciem laueris.

VNGVENTVM ALBVM PAVLI.

R Ceræ dealbatæ vnc.vi. olei.roſ.completi, vel optimi roſ. ſimp.lib.i.& ſ. ſpumæ argenti,cæruſæ,aq.vnc.ii. Amygdalini olei vnc. iii. Albumina ouorum .v. & miſceatur oleum cum cæra ad ignem lentum, deinde amygdalinum addatur, quibus fere infrigidatis,ouorũ albumina bene quaſſata,addes: donec incorporetur: Iſtud enim valet ad omnes inflãmationes,& tam ad vlcera,quam puſtulas, vt per ingredientia patet,& præſertim ad ignis combuſtiones, & inter cætera mollia medicamenta,cuti non adhere ſcit,& hoc patet cum linteolum a particula remouetur,quod perpauca alia faciunt, & talis cõpoſitio nõ eſt mutanda,& ſi in quibuſdã codicibus reperias amyli vnc. iii. quemadmodum in multis codicibus ſcriptum vidi, ſed in meo tam græco quam latino codice,legi amygdalini, loco amyli, & ego amygdalino ſemper compoſui,& fœliciter operatur,verum curaui ſemper,vt haberem amygdalinum nuper cõfectũ, cum illud oleum facile corrumpatur.

ALIVD ALBVM COMVNE.

R Olei roſ. completi,vel optimi ſimp.vnc.ii. cæruſæ optimæ vnc. i. & ſ. cæræ albæ vnc. i. liquefacta cæra cum oleo,apponatur cæruſa ſubtiliter puluerizata,vltimo cũ roſ. aqua lauetur, vel om-

mittatur,quod ſi volueris eſſe cæratum de minio, loco ceruſæ accipies minium comume,quod eſt ſandix Gal.& recte nuncupabitur Vng. ſandicis,& ſic præparatur R. olei roſ. completi. vel optimi,terebenth. an. vnc. ii. ſandicis.i. minii noſtri vnc. iii. cæræ citrinæ vnc. vi.& ſ. & ſimul vt dictum eſt miſceantur cui ſi addere vis vnc. i. terebenth. potes, ſecundum tuam intentionem.

VNGVENTVM DE TVTIA.

SVME olei roſ. omphacini, olei roſ. completi, olei caparorum,an. vnc. vi. olei myrtini vnc. iii. vng. Gal. vng.populeonis,an.vnc.ii. foliorum plantaginis,centaurii minoris,ſolani,lapatii, an. m. i. & ſ. Herbæ incidantur craſſo modo,& ſimul infundantur per ſeptem dies, deinde parum buliant, quo facto collentur: cui adde cæræ albæ q. ſ. ad formandum vng. molle poſtmodum ab igne remoueatur,& ſæpe baculo agitentur,donec tepida fiant,vltimo hæc addes,ſpumæ argēti,& auri,an. vnc. ii. & ſ. tutiæ præparatæ drag. ii. recrementi plumbi drag. vi. hordei cōbuſti,ſtercoris canini,an. drag. i. & ſ. camphoræ bene purgatæ drag. i. boliarmeni orientalis drag. i. & ſ. & omnia bene miſceantur in mortario plumbeo,& ducantur per horam ſecundum artem.

VNG. DE MOLYBDENA.

RECIPE olei roſ. aceti fortis, an. vnc. iii. molybdenæ pul. vnc. ii. in mortario plumbeo per horam ſimul ducantur, vſque ad perfectam mixtionē ſecundum artem.

Vng, Colophoniæ.

R. Thuris, Aluminis rochæ, arſenici, an. vnc v. olei camomilini vnc. v. colophoniæ, reſinæ pini, Terebenth. an. vnc. iii. reſina pini, colophonia, & oleum ſola, ad lētum ignem liquefiant, & collentur, cui collaturæ addantur terebenthina, & pulueres, & cum refriguerint, addantur aceti fortiſſimi vnc. ii. cum baculo agitetur, donec ſimul omnia probe admixta ſint, & fiat vng.

Diacadmia epuloticum ex Gal. ii. catag.

R. cadmiæ ex vino præparatæ, calcitidis vſtæ, an. vnc. ii. cæræ vnc. x. colophoniæ vnc. viii. vini optimi quantum ſatis eſt. calcitis, & cadmia in vino terantur, vt humidi cærati ſpiſſitudinem habeant. cæram, & reſinam in fruſtra diuiſam in vas fictile immittito, atq; his olei myrtei lib. adiicito, deinde carbonibus ſuperponito, continue agitando, cū ſoluta fuerint, ab igne tollito, vbi refriguerint, radito, leuigatiſq; indito, ac mixta excipito, in vſu oleo myrteo ſubigito.

Puluis cicatrices inducens Gal v. catag.

R. calcis viuæ drag. iii. Mannæ thuris .i. furfuris

thuris

thuris,ſquammæ æris,an.drag.ii. omnia per ſe puluerizentur, ultimo ſimul miſceantur. Iſtud etiam optimum eſt epuloticum.

CAERATVM DE SPVMA ARGENTI SIC PARATVR.

R Lithargirii lib. i. olei vetuſtiſſimi lib.ii. & ſ. aceti acutiſſimi vnc.vi. coquantur oleum, & ſpuma argenti ſimul,ita vt manus non inquinent,vltimo acetum addatur.

Epiſpaſticum Gal.

R. ſpumæ argenti, cæruſæ,ſalis,an.vnc.x. olei veteris ſextarium vnum, hoc eſt lib. i. & ſ. ſal, cæruſa, ſpuma argenti ex oleo ipſis adiecto terruntur,deinde curioſe mixta,& in vaſe fictili cocta, aſſiduecꝫ mota, donec non inquinent, deinde in mortario transfuſa, rurſuſcꝫ tunſa excipiuntur,& vſui ſunt.

Pro ſinubus in eo cap.

Pamphilon ad ſinus cõglutinandos,ad vlcerum fluxiones,ad oculorum epiphoras,hoc eſt lachrymarũ fluxum, fronti impoſitum. R. ſpumæ argenti drag. L. cæræ drag. xxv. Terebinth. thuris,an. drag. xii. & ſ. cæruſe drag. L. Aluminis ſiſſi,quod vulgo vocatur flos petræ vnc.i. piperis albi drag.i.& ſ. olei veteris heminas duas,hoc eſt lib. xviii. & ſecundum artem componito.

Quamuis in noſtro hoc opere meminerimus de tro

bitæ diſſoluatur cum piſtillo in mortario, cui addatur argentum ſublimatũ, optime in modum farinæ redactum, vltimo minium, vel ſi eos optas alterius coloris habere, carbones ſubtiliter pul. vel terram nigram melanteriam dictam, poſtea orbiculos ad nucleorum pineorum figuram finge, vel placentas, aut alias figuras, quos in furno tepido exiccabis, eoſq; ſeruabis.

DIAPYRITIS.

SVME bituminis, ſpumæ argenti, an. vnc. ii. & ſ. picis, cæræ, an. vnc. i. pyritis i. marchaſitæ, terebinth. an. drag. xxv. propolis, quæ vulgo cæra vergine dicitur, aluminis ſiſci, an. drag. xv. ammoniaci pinguiſſimi vnc. i & ſ. Galbani, Aloes, an. vnc. i. æruginis æris, MANNÆ, an. drag. v. olei vetuſtiſſimi ſextarios duos, hoc eſt lib. iii. coquitur oleum cum argenti ſpuma quantum ſatis eſt, deinde adiiciuntur bitumen, cæra, pix, reſina, propolix, quibus liquefactis, refrigeratiſq;, ærugo, & lapis pyrites immittãtur, deinde cum vas ab igne remotum fuerit, & quæ in eo fuerint modice refriguerint, AMONIACUM, alumen, Galbanum, MANNA iniiciantur, & poſtea in aquam frigidam immittantur.

FINIS.

quæ in opere continentur.

ABSCESSVRA quibus notis digno-ſcantur. pagina 51 facie prima.

Abſceſſus potius lanceola, quã falcato inſtrumento ſecandi,& quare, 54 2

Abſceſſus ſi naturæ permittuntur ſponte omnes rumpuntur. 55 1

Abſceſſus quando coacti diſſecemus. 55 1

Abſceſſus quomodo ante perfectam ſuppurationẽ incidantur. 55 2

Abſceſſus ani,& qui in oculorum angulis oriuntur ante ſuppurationem ſecantur,& quare. 55 2

Abſceſſus ſecti quomodo curandi. 55 2

Abſceſſibus non ſuppuratis diaphœnicinum vtile. 56 1

Abſtergentia medicamenta qualia eſſe debeant. 32 2

Abſtergentia valide medicamenta. 80 1

Abſtergẽtia valide medicamẽta ſi febris adſit vitãda 80 2

Abſtergentia validiſſime medicamenta 81 1

Abſtergentis medicamenti compoſitio. 79 2

Abſtergentium deſcriptio 106 2

Abſterſio ſaniei maxime adhærentis ſecũ Auic. 25 2

Accliue membrum quando collocetur 42 1

Acria medicamenta humores attrahunt 66 1

Acria medicamenta vlcus depaſcens efficiunt 77 1

Aduerſa pars quando incidatur 41 1

Adurentia ſanguinem compeſcunt 4[illegible] 2

Aegrotantibus quies ſuadenda 23 2

Aequaliter quando membrum reponatur 42 1

Aegyptiacum ſinubus conſolidantis aptiſſimum 84 1

Aeſtiuo tempore vulneri bis in die, Hyberno ſemel medicandum 29 2

Agendorum quãtitas nec dici nec ſcribi poteſt. 33 1

Alter modus faſciandi membrum in quo fractura cum vulnere ſit. 53 1

Aluminoſa aqua depaſcentibus vlceribus cõducit 78 1

An vulnera ex puluere venenum retineant 15 1 & 2

Animalis venenati morſus calidus 63 1
Ante ſarcoticorum admotionem quid conſiderãdũ 34 1
Ante globulorũ extractionem quid conſiderandũ 38 1
Ante maiora remedia, quæ prius tentanda 63 2
Aqua forti quomodo vtendum, & quid poſt quam hac aqua vlcus fuerit madefactum ſit, faciendũ 66 2
Aqua illa exedens, & fortis quibus componatur & quomodo 67 1
Ariſtotelis ratio de motu 1 2

B.

Bilis peccans quibus purgetur 74 2
Bucafis forcipes non aptæ ad ſinus dilatandos 86 1

C.

Cæratum humidum Gal. oſſium fracturis, & luxationibus accõmodatum 48 1
Calida, & humida ſolutioni continui aduerſantur. 17 2
Calidum vulnus contrectando minor cauſatur dolor, quam frigidum 39 1
Calorem naturalem medicus fouere debet 27 1
Callum remouentes medicinæ 94 1
Callus in vlcere contractus quibus cognoſcatur 94 1
Callus, qui in vulneris labris ẽ quibus remoueatur 94 2
Callus extra vlceris labra raro contrahitur 94 2
Candenti ferro, an pharmaco, quod cauterium potentia efficit, ſit potius vtendum 67 2
Carbones, exiccant ſine mordicatione 15 1
Carni immodice excreſcenti quibus medicinis ſit occurendum 36 2
Caro addita quibus poſſit remoueri 93 1
Caro corrupta quando remota fuerit quibus cognoſcatur 64 1
Cataplaſmata, quæ vulneri in neruoſo membro excepto apponuntur, qualia eſſe debeant 44 2
Cauſtica medicamenta, poſtquam admoueris, calida non ſunt apponenda medicamenta 65 1
Cauſtica ſi deſint, ferro, aut igne vtendum 93 2

Cauſtica callos remouentia 94 2
Cauterii actualis cōmoda 67 2
Cauum quando fiat 32 1
Chaterectica medicamenta 37 1
Chirurgia mortem,& vitam inferre poteſt 37 2
Cicatrices emollit,ac pulchras reddit oleum ex cæra. 97 2
Coctio omnis a calore naturali fit 27 1
Coctio in vulneribus fit per puris generationē 29 1
Coctio qualis ſit pus indicat 29 2
Coctionis ſigna in omnibus temperaturis eodem tempore non apparent 30 2
Cōmoda ſectione nil vtilius in ſinubus diſſecandis 85 2
Concoquentia ſeu pus mouentia medicamenta 105 2
Conſolidatio poſt lotiones quibus curanda 84 2
Contactum a putrido putreſcit 85 1
Contactus putridæ carnis vlcus prepaſcens efficit 77 1
Contuſis vulneribus oui albumin vtile 18 2
Corporis totius tēperatura in applicatione omniū medicamentorum non ſolum conſideranda,ſed cuiuſq; membri particularis. 87 1
Corpori duro medicamentum cōmodum 35 2
Corpus antequam purgaueris quando acria medicamenta admoueri poſſint 66 1
Corrupti humores coctionē nō admittunt 66 1
Corruptio ſi eo peruenerit,vt curatio deſperetur membrum excidendum 68 1
Corruptionis ex craſſis humoribus cura 61 1
Curatio vnde inchoanda 17 2
Curatio vera quando ſit 60 1
Curatio Eryſipelatis ex bilioſis,& vitioſis ſuccis 74 1
Curatio exigui eryſipelatis 74 2
Curatio quæ eryſipelati a cauſa extrinſeca orto conuenit 75 1
Cutem rumpentia medicamenta 55 1
Cutis q̄ carni adhærere non poteſt eſt diſſecāda 86 1

D.

Decliue membrũ quando componatur 49 1
Decocti exiccantis deſcriptio 85 1 92 1
Decoctum exedentibus conducens vlceribus 78 1
Diacadmia epuloticum Gal. 112 2
Diacalcitidis Gal. deſcriptio 110 1
Diapyrytis Gal preſtans ad durities emolliendas 98 2
Diaphænicinum non ſuppuratis abſceſſibus vtile. 56 1
Digerens aliquod medicamentum quare ſemper medicinis Eryſipelati conuenientibus miſceatur 75 2
Digeſtiui loti compoſitio 30 1 106 2
Dioſcoridis medicamenti deſcriptio 61 2
Dolor quibus remittatur 20 1
Dolor minor in contrectatione calidi, quam frigidi vulneris percipitur 39 1
Dolor ex pungente oſſe quomodo cognoſcatur & remittatur. 54 1
Dolor ex de fluxu quo modo deprehendatur 54 1
Dolorem Remittentia 68 1
Doloris ex fortibus medicinis notæ 54 1
Duæ ſuperfluitates ſemper a corpore reſoluũtur 32 1
Duobus modis poteſt extrhai globulus 39 2
Duris corporibus & mollibus eadem medicamenta non conueniunt. 31 1

E

ἐχυμωσις quid 3 1
Emplaſtra vulneri appoſita leuia eſſe debent 29 1
Emplaſtro quandiu vulnere affectus locus ſit obducendus 29 2
Emplaſtrorum vſus diuturnus, fugiendus 30 1
Epiſpaſtici Gal. vires 84 2
Epiſpaſtici Gal. deſcriptio 113 1
Epulotica medicamenta quando ſint adhibenda 36 1
Epulotica qualia 36 2
Eryſipelas quid ſit, & vnde fiat 92 1
Eryſipelas variæ accerſunt cauſæ 72 1
Eryſipelas duplex 73 2

Eryſipelas circa vulnus eſſe quando cognoſcatur 72 2
Eryſipelas phlegmonoſũ extra vlcus exiſtens qui/bus notis cognoſcatur 73 2
Eryſipelate vulnus laborans ſenſibilius redditur 73 1
Eryſipelate parte aliqua affecta, ſæpius apponi & remoueri medicamenta debent 75 2
Eryſipelati puriſſimo rubedo non accidit 74 1
Eryſipelati cõuenientibus medicinis quare ſemper aliquod digerens medicamentum miſceatur 75 2
Eryſipelatibus omnibus nõ conuenit ſang. miſſio 74 1
Eryſipelatibus vnguenta conuenienta 75 1
Eryſipelatis puri flauus color non eſt proprius 74 1
Eryſipelatis ex ſuccis vitioſis bilioſiſq; curatio 74 1
Eryſipelatis exigui curatio 74 2
Eryſipelatis a cauſa extrinſeca orti curatio 75 1
Eryſipelatoſus phlegmon 72 2
Eſcharæ ab ignita re factæ, quomodo ab his quæ a contundente re factæ ſunt diferant 10 2
Eſcharam inducentia medicamenta 65 1
Ex puro humore rariſſime fit morbus 72 2
Exiccantibus medicinis quando vtamur 83 2
Exiccantibus quare vti non poſſimus medicinis exiſtente aliquo ſymptomate 83 2
F
Faſcia nullo modo ſi fieri poteſt remouenda 51 1
Faſciaturæ vſus 50 2
Faſciaturæ membri in quo fractura cum vulnere ſit aliud genus 53 1
Febris ab eryſipelate, vel ab humorum agittatione excitata quibus remoueatur 74 2
Ferro cãdẽti, an pharmaco, quod potentia cauterio afficiat in vlceribus putridis ſit potius vtendũ 62 2
Ferruginem contrahentia vulneris conſolidationẽ impediunt 42 1
Ferulæ quando remouendæ 51 1
Ferulas in quibus fracturis prohibeat Hippocrates 51 2

Ferulis læuioribus membrũ in quo fractura cũ vul nere eſt ſi intro glob. retineatur eſt muniẽdũ 53 1
Figura rei ꝑternaturalis q̃ extrahitur cõſideranda 42 1
Figurationum membrorum tres ſcopi. 49 2
Filamenta ſicca oſſi detecto apponenda 52 2
Flaus color eryſipelatis puri non eſt proprius 74 1
Foramen in faſcia quãdo faciendum,& quomodo 50 1
Foramina in lintheo facienda quibus pus cõmode purgetur 84 1
Forcipes,& roſtrũ coruinũ in globuli extractione, quæ faciant incomoda 40 1
Fracturas cum vulnere vndiquaque non deligan/tes damnat Hipp. 49 2
Fracturas ſimplices ſequitur dolor 53 2
Fracturis cum vulnere quid primo faciendum ſit & quid ſecundo 52 2
Fracturis ſi phlegmon ſuperuenerit quibus modis occuri poſſit 54 2
Frictiones vtiles ſunt 24 1

G

Gangræna quid 56 1
Gangræna in quem affectum deſinere ſoleat 56 1
Gangræna ex maxima refrigeratione fieri poteſt 57 2
Gangræna ex materia venenoſa 58 2
Gangræna ex medicamẽto mortifero,& venenoſo vel ex ictu animalis venenati 58 2
Gangræna ex arteriarum & venarum ſectione 58 2
Gangræna quando amplius non eſt, ſed ſyderatio 59 1
Gangræna vera ſi ſtatim ei medicina fiat curatur 59 2
Gangræna quibus curetur 59 2
Gangræna affectus locus poſt caprificationes quibus lauãdus,& quæ apponenda ẽplaſtra ſint 59 2
Gangrænæ cauſæ 56 1
Gangrænæ cauſa frequens 56 1
Gangrænæ a venenoſis medicinis,& animalibus,

venenatis ortæ, ſigna 59 1
Gangrænæ ab inflammatione factæ curatio 59 1
Gangrænæ ex arcta faſciatura curatio 60 2
Gangrænæ ex frigore curatio 60 2
Gangrænæ ex attritione, vel compreſſione, vel ex venarum, arteriarumq; inciſione cura 61 2
Gangrænæ a ſeptico medicamẽto factæ curatio 62 2
Gangrænæ ex morſu animalis venenati cura 62 2
Gangrænæ ex materia venenoſa critice ad mẽbrũ delata, cognitio & curatio 63 1
Gangrænæ ex inflammatione notæ 63 1
Gangrænæ factæ propter malignas ſordes ab vlcere defluentes, notæ 63 2
Gentiana ad vlcera dilatanda cæteris præſtantior 100 2
Globuli ſi igniti eſſent veſtes prius adurerentur 4 1
Globuli iaculati ſi illico in vola manus ſuſtineãtur nulla caliditas percipitur 7 2
Globuli ſi ex motu ignirentur eundem calorem retinerent cum aliquid perforant 7 2
Globuli quamobrem in ingreſſu non in exitu cruſtam inducant 8 1
Globuli plumbei, aut ſtannei, ne vulnus coaleſcat non impediunt, & quare 38 2
Globuli quando abſceſſum faciunt 38 2
Globuli prima die ſunt euellendi, & quare 39 2
Globuli quomodo explorati, & perquiri poſſint 41 2
Globuli omnes corporis partes interdum excepta cute perforant 42 2
Globulis euellendis multa idonea inſtrumenta 39 2
Globulis extrahendis Hamuli vtiles 39 2
Globulis euellendis aliud inſtrumentum vtile 40 2
Globulorum diuerſitas 38 1
Globulus aceruo pulueris ſi tegatur, deinde puluis ipſe accendatur non igneſcit 6 2
Globulus plumbeus, aut ſtanneus ſi liqueſceret metam non contingeret 7 1

Globulus ſulphureus ſclop.eiaculatus nõ accẽditur 9 2
Globulus cæreus a ſclop.emiſſus nõ liqueſcit neq; incaleſcit,& partes quas tãgit vehemẽter lædit 11 2
Globulus dupliciter extrahi poteſt 39 2
Globulus extractus ægro oſtendendus,& quare 41 1
Globus in ſinu contẽtus quo inſtrumento facilius extrahatur 41 2
Globus in oſſe infixus quo inſtrumẽto poſſit educi 43 2

H

Hamulorum in globulis extrahendis utilitas 39 2
Herpes,& maligna vlcera vnde fiãt,& eorũ curõ 77 1
Humidi vlceris ex imbecillitate notæ 90 2
Humidi vlceris ex intemperie notæ 91 1
Humidis iuncturarum vlceribus quibus medicinis ſit ſuccurendum 91 1
Humido vlceri propter medicamentum debile, vel ꝑpter peccãtẽ ſanguinẽ quomodo ſit ſuccurẽdũ 91 1
Humidum effectũ eſſe vlcus propter os ꝙ deſquã-mari debet quibus notis cognoſci poſſit 89 1
Humidum vlcus ex retentione rei præter naturalis quibus poſſit cognoſci 89 1
Humores ſemper ad vulnus fluere poſſunt 25 1
Humores corrupti coctionem non admittunt 66 1
Humores,fluentes repellendi,fluxi vero diſcutiẽdi 105 1
Humorum fluxus quibus magis intercipitur 24 1
Hyberno tempore vulneri ſemel in die,æſtiuo bis medendum 29 1

I

Idem medicamentum diuerſos ſcopos reſpicit 28 2
Igne ablato nullus ſentitur dolor 88 2
Ignis qualis eſſe debeat 67 2
Ignis depaſcentibus vlceribus præſtantiſſimum remedium 78 2
Ignis commoda in abſceſſibus aperiendis 88 2
In vulneribus a ſclopetorum globulis illatis vnde cruſta appareat 10 2

In morbis compoſitis a quo incipiendum 23 1
In omnibus temperaturis eodem tempore coctio-
nis ſigna non apparent 30 2
In operationibus quæ obſeruanda 41 1
In inciſione, quæ inter ſanam & affectam partem fit
quid obſeruandum 71 1
In iuncturarum amputatione vt os cōtegatur dili-
genter curare debemus 71 2
In plenilunio omnium humiditatum fit augumētū 90 2
In acrium medicamentorum appoſitione, partes
affecto loco vicinæ defenſiuo ſunt muniendæ 95 1
Indicationes admouēdorū medic. vnde ſumātur 92 2
Inflammatio ſemper ad ſeptimū uſq; diem vereda 30 2
Inflāmatiōi poſt caſū eſcharæ relictæ qbus occures 64 2
Inflammationum quatuor ſpecies 76 1
Iſis cephalicum, & diacarthu ſinubus proſunt 84 1
Iſis oſſibus detectis amicum 99 2
Iſtrumenta multa ad globulos educendos idonea, 39 2
Inſtrumēta ad ſinus in aduerſa parte ſecādos apta 85 2
Inſtrumenta ad cutem diſſecandam apta 86 2
Inſtrumentum aliud ad globulos euellendos 40 2
Inſtrumentum aptum ex duobus foraminibus, vnū
conficere 86 2
Intemperies calida & ſicca vulnus exedens reddit 77 2
ὑπώπιον, & ὑπόσφαγμα quid 3 1

L

Lethalia vlcera, & ſordida quomodo abſtergenda 80 2
Ligaturæ multæ in principio cauendæ, & quare 31 2
Ligaturæ multæ quando conueniant 31 2
Lintheolū q; vulneri ſupponitur quātū eſſe debeat 31 1
Locus a quo membrum fuerit abſciſſum chalcanti
puluere eſt inſpergendus 69 1

M

Medicamenta pus mouentia qualia eſſe debeant 26 2
Medicamenta in abſceſſibus pus mouentia in quo
ab his, quæ in vulneribus pus mouent differant 28 1

Medicamenta vulnerũ ex quibus cõſtare debeant 28 1
Medicamenta vulneri dolenti conuenientia 29 1
Medicamenta pus mouentia diutius vulneribus cõtuſis, quã pũctim, aut cæſim factis apponẽda 30 2
Medicamenta duriora, & fortiora quãdo adhibẽda 31 1
Medicamenta vnctuoſa, partius neruoſis partibus vulneratis quam carnoſis admouenda 45 1
Medicamenta fortia primis diebus vlneribus cum contuſione non apponenda 45 1
Medicamenta tendinibus detectis idonea 45 2
Medicamenta, quæ poſt præciſionem apponenda 69 2
Medicamenta, parti eryſipelate laboranti ſæpius apponi, & remoueri debent 75 2
Medicamenta fortia, quæ extra vulneri admoueri poſſunt 84 2
Medicamenti modice acris quod putredini reſiſtit deſcriptio 66 1
Medicamentorum admouendorum indicationes vnde ſummendæ 92 2
Medicamentum quod vulneri poſt coctionem factam apponi debet 33 2
Medicamentum ex pompholige, ad inflammationẽ remittendam præſtantiſſimum 35 1
Medicamentũ intemperatũ quomodo cognoſcatur 35 2
Medicamentum intemperiẽ ex vſu medicamẽtorũ acrium contractam remittens 67 1
Medicamentum neruoſis partibus robur addens 91 2
Medicamentũ quod poſtquam cõpoſita fuerit oſſa, aut in ꝓpria ſede collocata mẽbro ſit adhibẽdũ 48 1
Medicamentum durities emolliens 98 1
Medici nonnulli taxantur 46 2
Medicinis fortioribus ſi vti uolueris quid prius conſiderandum 64 2
Medicorum recentiorum modus in membris excidendis damnatur 69 1
Medico quædam, & quædam naturæ negatur 92 2

Membra quare potius antedicto modo, quam recentiorum more ſint excidenda 70 1
Membri propter frigidum medicamentum corrupti curatio 61 1
Membri ſitus vt commode pus purgetur eſt querendus 84 2
Membro affecto pellis ſubſtracta prodeſt 49 1
Membrorum ſigurationum tres ſcopi 49 2
Membrum in quo fractura cum vulnere fuerit in qua figura ſit collocandum 48 2
Membrum quando accliue quando decliue,& quando æqualiter collocetur 49 1
Membrum vniuerſum cum fractura non deligãtes damnat Hippocrates 49 2
Mẽbrũ a quo ſemel ligaturas remoueris nõ ita vt antea fuerat ligatum deinde obligabis & quare 50 2
Membrum in quo fractura cum vulnere ſit,ſi intro globulus retineatur leuioribus feru/lis eſt muniendum 53 1
Membrum quando ſit abſcindendum 68 2
Membrum præciſum quomodo locandum 69 2
Membrum poſtquam excideris poſt tres dies quid ſit faciendum 69 2
Membrũ non ſemper in ſana parte debet abſcindi 70 2
Membrum vtrum in ſana parte,an inter corruptã & ſanam partem ſit excidendum 71 1
Monſtra in chyrugia fiunt 44 1
Morbi cauſa in morborum omnium curatione prius inuenienda,& auferrenda 57 1
Morbi cauſa non ablata,morbũ ipſum impoſſibile eſt auferre 72 1
Mos,qui a lictoribus venetorum in præcidendis manibus obſeruatur 71 2
Motus tripliciter amiti poteſt 97 1
Motus propter vulnus,aut corruptionem amiſſus non reſtituitur 97 1

Motus, ex duritie cicatricis, vel ex humore exiccato recipi iterum poteſt 97 1

N

Neruoſarum partium natura, eſt vt multa excrementa emittant 91 1
Nitrum veneno caret 14 2
Nitrum antiquorum vnde colligatur 14 2
Nitrum noſtrum ex quibus fiat, & quomodo 14 2
Nitrũ ſcabiei, & cutis exulcerationibus medetur 15 1

O

Obiectio 70 2
Oedema quid ſit 91 2
Oedema ſæpe vulneribus accidit 91 2
Oedematis ſigna 91 2
Oedematis curatio 91 2
Olei vulneribus contuſis ſalubris deſcriptio 26 1
Oleum dolorem ſedat 28 2
Oleum oſſibus aduerſatur, & quare 52 2
Oleũ ex cæra cicatrices pulchras reddit, duritiem emollit, & quomodo paretur 97 2
Omnibus ad patiendum non eſt vna diſpoſitio 26 1
Os totũ eſſe fractũ primis diebus nõ cognoſcitur 45 2
Os non ſolum in ea parte, quam percuſſerit Glob. ſed in alia quoq; parte poteſt frangi 46 1
Os comminutum, & a propria ſede remotum quibus notis cognoſcatur 47 2
Os detectum vt contegatur quid faciendum 71 1
Os in iuncturarum amputatione vt contegatur diligenter obſeruadum 71 2
Os in ſuperfitie alteratũ quomodo poſſit cognoſci 99 1
Os quandiu abradendum 99 2
Os ſi ſcapello remoueri nequit terebro vtẽdum 100 1
Os ſi ad medullã uſq; ſit læſum quid faciendum 101 1
Os vniuerſum vitiatum quibus poſſit cognoſci, & quibus debeat curari 101 2
Os totum quando excidendum 102 2

Os tranſuerſum fractum,& corruptum ſerra diſſecandum 102 2
Os eodem tempore detegendum,& ſecandum 102 2
Oſſa an forpicibus,vel volſella euellenda ſint videndum 46 2
Oſſa quando euellenda 47 1
Oſſa fracta ſi fieri poteſt componenda,& luxata in ſede propria reponenda ſunt 48 1
Oſſa poſtquam compoſita fuerint,aut in propria ſede collocata quod medicmentum membro adhibendum ſit 48 1
Oſſa abſq; contuſione,& colliſione non rumpũtur 50 1
Oſſa quibus corrumpi,& alterari poſſint 98 2
Oſſa carnis ſunt fulcimenta 101 1
Oſſa circumquaq; carne denudata rurſus carne contegi non poſſunt 102 2
Oſſi detecto filamenta ſicca apponenda 52 2
Oſſibus detectis iſis amicum 99 2
Oſſis abſceſſuri ſigna certiſſima 51 2
Oſſis corrupti,vel alterati ſubſtãtia eſt cõſiderãda 99 1
Oſſis carie affecti cognitio 99 2
Oſſis alterati cognitio 99 2
Oſſium fractorum euulſio a Galeno prohibetur 47 1
Oſſium extirpatio quando magis cauenda 47 1
Oſſium fracturis,& luxationibus cæratum humidũ Galeni accomodatum 48 1
Oui albumen contuſis vulneribus vtile 18 2

P

Parti eryſipelate laboranti,ſæpius apponi,& remoueri debent medicamenta 75 2
Pellis membro affecto ſubſtracta prodeſt 49 1
Peniculi in fundum vulneris non ſunt immittendi tum quales 19 1
Peniculi ex quibus conſtare debeant 19 2
Peniculi in vulnere relicti 90 1
Plegmon eryſipelatoſus 72 2

Phlegmoni fracturis ſuperuenienti, quibus modis occuri poſſit 54 2
Phlegmoni altera in parte, quàm vbi eſt fractura orti quomodo medendum 54 2
Picis qualitas 27 2
Plumbum quæ perfricat nigredine inficit 54 2
Plumbum liquatum, & in chartam coniectum ipſam non adurit 7 2
Plumbum liquatum bombicem non adurit 8 2
Plumbum liquefactũ bullas excitat, nõ autẽ adurit 8 2
Plumbum per triginta annos in corpore retentum 90 2
πολύχρισαι medicinæ 28 2
Poſt ligaturam quid agendum 20 1
Poſt præciſionem quæ apponenda ſint medicamẽta 69 2
Poſt acria medicamenta quibus medicinis vtendũ 93 2
Prædictio arcet calumniam 43 2
Primo die reuulſionis gratia, & vt dolorem leuemus vena ſecanda 20 1
Pruritus ex quibus coligatur, & quibus medicinis ſanetur 54 1
Pulueris deſcriptio, carnẽ a putrefactione vindicãs 30 1
Pulueris ſclopetarii granula in parte aliqua fixa quibus remoueantur 96 1
Pulueris ſclopetarii maculæ, ferro candenti quomodo tollãtur, & quomodo medicamento adurente 96 2
Puluilli tenaciter vulneri adherentes quibus remoueantur 25 2
Puluis ſclopetarius omnium facillime accenditur 3 2
Puluis ſclopetarius ex quibus conſtet 14 2
Puluis ſclopetarius veneno caret 16 1
Puluis refrigerans, & exiccans 78 2
Puluis ad oſſium deſquammationem idoneus 101 2
Puluis cicatrices inducens Galeni 112 2
Purgatio iſtis vulneribus an conueniat 23 2
Puris laudabilis, & illaudabilis notæ 29 1

Pus copioſius in vulnere,quam par ſit, aliquid præter naturam detineri ſignificat 83 1
Pus copioſum exire propter contuſionem quibus notis dignoſcamus 83 1
Pus vt cõmode purgetur foramina ĩ linteo faciẽda 84 1
Pus vt cõmode purgetur ſitus mẽbri eſt querẽdus 84 2
Puſtulæ malignæ fortius poſtulát medicamentum 73 1
Puſtulæ inueteratæ,& prurigo in vlceribus quibus remoueãtur 73 2
Puſtulas milliares in eryſipelate ex cacochymia genitas quibus notis cognoſcatur 73 1
Putridum vlcus quandiu perurendum 68 1
Putridum ſuo contactu tamquam venenum quod ſanum eſt inficit 68 2

Q

Quæ in operationibus obſeruari debeant 41 1
Quæ præter naturam in corpore detinentur,neq; ſtilo,aut digito vbi ſint percipi poſſunt naturæ permittenda 41 2
Quæ conſideranda ſint, vt recte, quæ in corpore detinentur, ſciamus 42 1
Qualis coctio ſit pus oſtendit 29 2
Quantum abſtergere debeamus 32 2
Quatuor inflammationum ſpecies 76 2
Quibus rationibus ignitos eſſe globulos ſclopetarios nonnulli medici arbitrentur 1 2
Quibus dolor remittatur 20 1
Quibus dignoſcendum,an aliud præter globulum in corpore detineatur 37 2
Quibus numquid a globulo,ana re alia factum ſit cognoſcatur 38 1
Quies ægrotantibus ſuadenda 23 1
Quid ĩ corpore præter naturá eſt debet remoueri 37 2
Quid ſit quod cum globulo in corpore detinetur, diligenter videndum 42 1

R

Repellentia circa vulnera valde ſunt vtilia 24 2
Repellentia pro parte carnoſa ſub forma linimẽti vel vnguenti vel fomenti 104 2
Repellentium qualitas quæ eſſe debeat 24 2
Repellentium medicamentorum alterum genus 24 2
Reſinæ abietinæ qualitas 26 2
Reuulſionis gratia, & vt dolorem leuemus primo die ſecanda vena 20 1
Rubedo in puriſſimo eryſipelate non eſt 74 1
Roſtrum coruinum, & forpices ad globulum extrahendum damnantur 40 1

S

Sagittæ cæra, & ſulphuræ illitæ, & in altũ arcu parthico iaculatæ nõ accẽdũtur, aut colliquãtur 9 2
Sanguinis fluxum ſiſtentia 18 1
Sanguinis miſſio poſt coctionem in ventriculo factam, facienda 20 2
Sanguinis miſſio ad dolorem leuandum præſtantiſſimum remedium 20 2
Sanguinis quæ quantitas mittenda 21 1
Sanguinis mittendi dierum ratio non habetur 21 1
Sanguinis miſſio ſi partitur maior fit reuulſio 21 1
Sanguinis fluxum ſiſtentium qualitas 25 1
Sanguinis miſſio in omnibus eryſipelatibus non conuenit 74 1
Sanguinis fluxum ab vlceribus depaſcentibus prouocare confert 78 1
Sanguis in parte aliqua collectus, & qui diflari non poteſt, putreſcit facile 57 1
Saniei maxime adherẽtis abſterſio ſecundũ Auic. 25 2
Sarcotica medicamenta qualia eſſe debeant 33 2
Sarcotica quare calida, & ſicca 34 1
Sarcotica antequã apponantur, quid cõſiderandũ 34 1
Sarcotica medicamenta non æque in omnibus corporibus carnem generant, & quare 34 2

Sarcotica medicamenta qualia 35 1 99 2
Sarcotici medicamẽti imbecillitatẽ indicãtes notæ 35 1
Sarcoticorum deſcriptio 109 1
Sarcoticũ imodice exiccãs quomodo cognoſcatur 34 2
Sectio quomodo fiat,& quid poſt ſectionẽ faciẽdũ 68 2 86 2
Sectio in parte ſana facta in qbus locis periculoſa 67 1
Secunda inuiſione quid faciendum 25 1
Septicum medicamẽtũ ad ſinus aperiendos aptũ 86 2
Septicum aliud 87 1
Septicum aliud ad diſſecandam cutem,carnemq́
ſine dolore,mirabile 87 2
Simplicia exiccandis vulneribus idonea 83 2
Sinubus conſolidandis ægiptiacum aptiſſimum 84 1
Sinubus medicamenta alia commoda 84 1
Sinubus diſſecandis comoda ſectione nihil vtilius 85 2
Sinus curatio quomodo inſtituenda 83 2
Solutioni continui calida,& humida medicamenta
aduerſantur 17 2
Sphacelus quid 56 2
Spongiæ vſum in vulneribus quæ ſequantur
incommoda 100 2
Stiptica,humorum fluxum magis intercipiunt 24 2
Stiptica corroborant 25 1
Sulphuris facultates 14 1
Syderatio a paraleſi in quo differat 56 2
Syderatio abſq́ membri amputatione non curatur
niſi cum adhuc perfecta non eſt 57 1
Syderatio non perfecta quomodo curetur 57 1
Syderatio ob medicamenta oportunõ tempore nõ
admota,vel non valida quandoq́ euenit 63 1

T

Terebenthinæ uſus in vulneribus 28 1
Terebenthinæ qualitas 28 1
Tertia die poſt membri inciſionem quid faciẽdũ 69 2
Tetrapharmacum cum pinguedine taurina duris
corporibus cum vitullina mollibus conuenit 31 2

HH iii

Topica exyſipelati couenientia frigida eſſe debēt 75 1
Trochiſcorum Ioannis de vigo deſcriptio 95 1
Turcæ Hiſtoria 46 2

V

Vaſorum præciſorū oſculis qui puluis apponendus 69 2
Vbi ſalutis,& mortis incertus euentus eſt quid faciendum 44 1
Vena primo die, vt reuellamus,& vt dolorem leuemus ſecanda 20 1
Vena ſecanda quæ 21 2
Vena capitis rariſſime a iugulari oritur 21 2
Vena humeraria affectione ſupra colum exiſtente in corpore plethorico non eſt ſecanda 21 2
Vena a quo latere ſecanda 22 1
Venæ,& arteriæ ex contuſione ruptæ difficile coaleſcunt 44 1
Venas,aut arterias inciſas eſſe qbus dignoſci poſſit 61 2
Venis vel arteriis ruptis quid agendum 44 1
Vera curatio quando ſit 60 1
Veſtes,& armaturæ quandoq; abſq; cutis perforatione lacerantur,& diuelluntur 43 1
Victus ratio qualis eſſe debeat 22 2
Vinum iſtis vulneribus haud cōuenit 23 1
Vlcera lethalia,& ſordida quomodo abſtergenda 80 2
Vlceri medicamenta fortia quando admoueri poſſunt 84 2
Vlceri humido propter peccantem ſanguinem quomodo ſit ſuccurrendum 91 1
Vlceribus humidis iuncturarū qbus ſit ſuccurrēdū 91 1
Vlceris cauum vt carne repleatur,quæ cōſiderāda 36 1
Vlceris depaſcentis cauſa remota,ad topica deueniendum eſt 77 2
Vlceris depaſcētis medicamēta,qualia eſſe debeāt 77 2
Vlceris ſordidi ex fortitudine,vel ex imbecillitate medicamentorum,ſigna 79 2
Vlceris ſordidi ex prauis humoribus curatio 79 2

Vlceris ſordidi curatio a leuioribus medicinis non eſt inchoanda 80 1
Vlceris humidi uariæ cauſæ 81 2
Vlceris humidi ex imbecillitate notæ 90 2
Vlceris humidi ex intemperie notæ 91 1
Vlcerum ſordidorum cauſæ 79 1
Vlcus quibus aquis lauandum,& qui pulueres in aqua iniiciendi ſi nudatus tendo fuerit 67 1
Vlcus putridum quandiu perurendum 68 1
Vlcus depaſcens ab acribus medicaminibus fit 77 1
Vlcus depaſcēs ob cōtactū putridæ carnis efficitur 77 1
Vlcus ex intemperiæ calida,& ſicca excedens factū quomodo cognoſcatur 77 2
Vlcus excedēs ſi medicinis non cedit,iterū corpus purgādū,& deinde ad fortiora medic. trāſeūdū 78 2
Vlus ſordidum ex validis medicinis redditum, quibus notis cognoſcatur,& quæ medicamenta deinde illi conueniant 80 2
Vlcus ex medicinis oleaginoſis ſordidum factum medicamento leuiter abſtergente eget 80 2
Vlcus humidum,& ſinuoſum quod 81 2
Vlcus humidum effectum fuiſſe propter ſuppuratā inflammationem quibus notis dignoſcetur 83 1
Vlcus poſtquam laueris,quid faciendum 84 1
Vlcus humidū effectū eſſe propter os ꝙ deſquamari debet quibus notis cognoſci poſſit 89 1
Vlcus humidum ex retentione rei præternaturalis quibus cognoſci poſſit 89 1
Vlcus tribus modis dilatari poteſt 100 1
Vnctuoſa,& concoquentia vlcus ſordidum reddūt 32 1
Vnctuoſa medicamenta partius neruoſis partibus vulneratis,quam carnoſis adhibenda 45 1
Vnguenta mollia eſſe debent 30 2
Vnguenta nonnulla eryſipelatibus conuenientia 75 1
Vnguenta excedentibus vlceribus idonea 77 2
Vnguentum carnoſæ parti,& molli conueniens 35 2

Vnguentum citrinum 110 2
Vnguentum,album Pauli 111 2
Vnguentum,album aliud comune 111 2
Vnguentum de tutia 112 1
Vnguentum de molybdena 112 2
Vnguentum de colophonia 112 2
Vno tempore ſemper quod agendum eſt perficere debemus,neq; in ſequentem diē protrahendum 41 1
Vt recte,quæ in corpore continentur ſciamus quæ conſideranda 42 1
Vulnera,a ſclopetariis globulis illata,peruſta non ſunt 10 1
Vulnera a re contudente facta quibus notis cognoſcantur 11 1
Vulnera ab ignita re facta ad nonam vſq; diem augeri vulgaris eſt opinio 13 2
Vulnera a globulis illata non tamquam aduſta, aut veneno aliquo affecta ſunt curanda 14 1
Vulnera ex puluere venenum retineant,nec ne 14 2
Vulnera a globulis ſclopetariis facta,quare facilius quam cætera fiant depaſcentia 16 2
Vulnera primis diebus parum abſtergenda 25 2
Vulnerata membra blandiſſime contrectanda 26 1
Vulnere affectuş locus quādiu ēplaſtro obducēdus 29 2
Vulnere cum fractura affecti,eo modo quo ii,qui vulnus in capite accepere tractandi 52 2
Vulneri in neruoſo membro expto qualia cataplaſmata apponenda 44 2
Vulneribus contuſis,vel inflammatis variæ oriuntur indicationes 28 1
Vulneribus ſanandis a quo incipiendum 12 1
Vulneribus in membris principalibus acceptis quid faciendum 43 2
Vulneribus cum contuſione,primis diebus fortia medicamenta non apponenda 45 1
Vulneris ſupremæ partis exiccatio,prodeſt 26 1

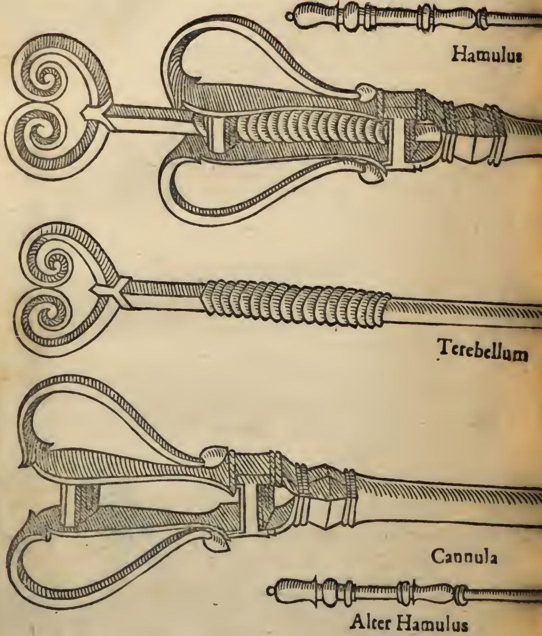
Vulneris foramen quandoq; occultatur 32 2
Vulneris conſolidationem ferruginem contrahētia impediunt 42 1
Vulneris in neruoſa parte accepti curatio 44 2
Vulneris labiis, quæ medicamenta adhibenda 52 2
Vulnerum a ſclopeto factorum curatio 16 2
Vulnerū medicamenta ex quibus conſtare debeāt 28 1
Vulnus in carnoſa parte 17 1
Vulnus a globulo acceptū quomodo cognoſcatur 18 1
Vulnus ſordidū, fortibus medicinis primis diebus non eſt abſtergendum 33 1
Vulnus quando difficillime ſanetur 43 1
Vulnus cum ſimptomate ſanari non poteſt 53 2
Vulnus eryſipelate laborans ſenſibilius redditur 73 1
Vulnus exedens ex calida, & ſicca intemperie fit 77 2
Vulnus ſi pus copioſius quā par ſit emittat aliquid præter naturam detineri ſignificat 83 1

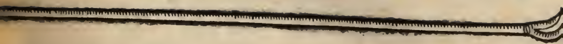
ERORES SIC EMEN- DENTVR

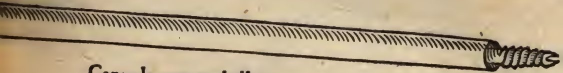
Pagina 4. Verſu 1. Facie 8. 1. ſic legito eſſet

Pagina	Verſu	Facie	
6	12	1	concedũtur & 9. 2. laminis
ſo	2	2	cruſta, & 7. contactas
11	9	1	id
12	6	1	carnem, & 2. 16. iaculãtur
13	13	1	eiaculatus
14	24	1	nonnulla, & vlt. purulenta
16	1	2	aiunt
17	2	1	nam, & 18. indicat
19	10	1	perforatum (20. cõtuſione
20	3	2	vẽtric. cõcoctis, & poſt, &
21	15	2	ſeptum
23	1	2	vtebatur, & 15. phlegmon
29	19	1	ſint, & 2. 2. in iſtis
30	25	1	χαλάστικα
31	22	2	ni mirum
32	17	1	perpetuo
40	14	2	hamulis (26. triticea
44	13	1	extractionẽ, & 14. ſit, & 2.
46	21	1	tandem ratione
58	24	1	fracturis
59	16	1	iã, & 2. 10. caprificatiõibus
65	27	1	illam
68	25	1	neruos
70	21	1	medicis
72	1	1	laxant
81	24	2	et
83	19	2	adaugerent
84	21	2	iniecta
104	5	1	adinueneris
109	26	2	ſiccæ
110	9	2	vng. citrinum
111	16	1	gerſa, & 17. ſerpentariæ

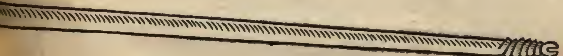
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

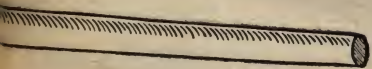

Hamulus
Terebellum
Cannula
Alter Hamulus

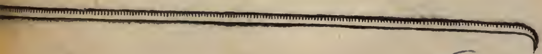

Cannula cum terebello

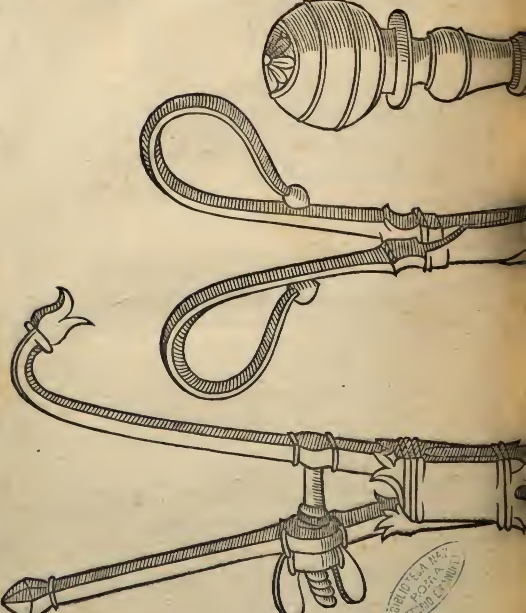

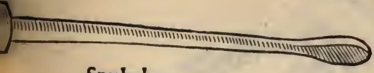

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

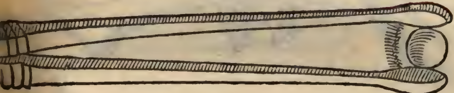

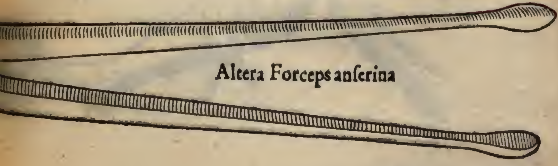
BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Spathula

Forceps anſerina

Altera Forceps anſerina

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

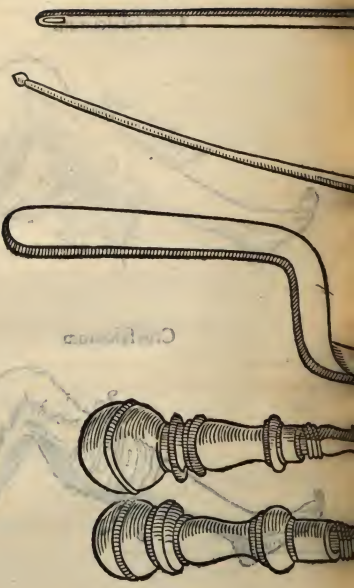
Crus infaſciatum

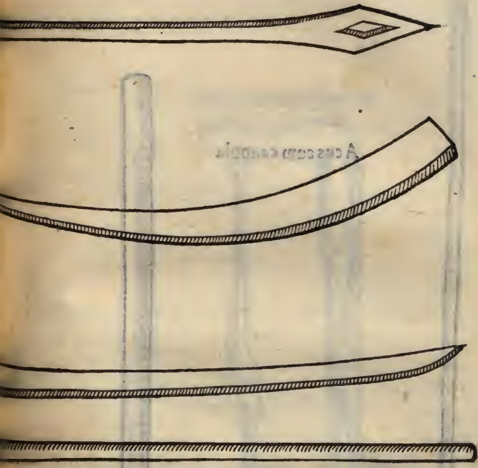
Crus faſciatum

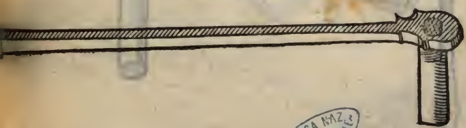
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Inſtrumenta ad ſinus diſſecandos.

Cauterium cum cãnola.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Acus cum cannula

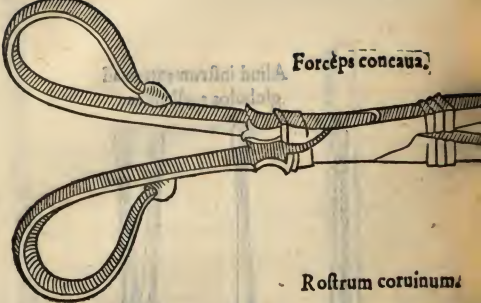

Aliud inſtrumentum ad
globulos euellendos

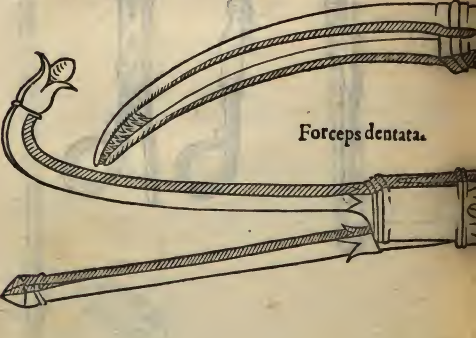

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

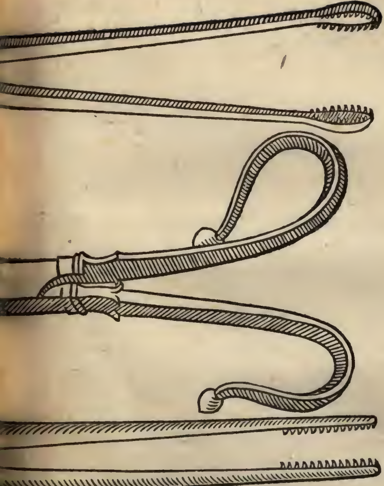
Forceps concaua.

Roſtrum coruinum.

Forceps dentata.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

